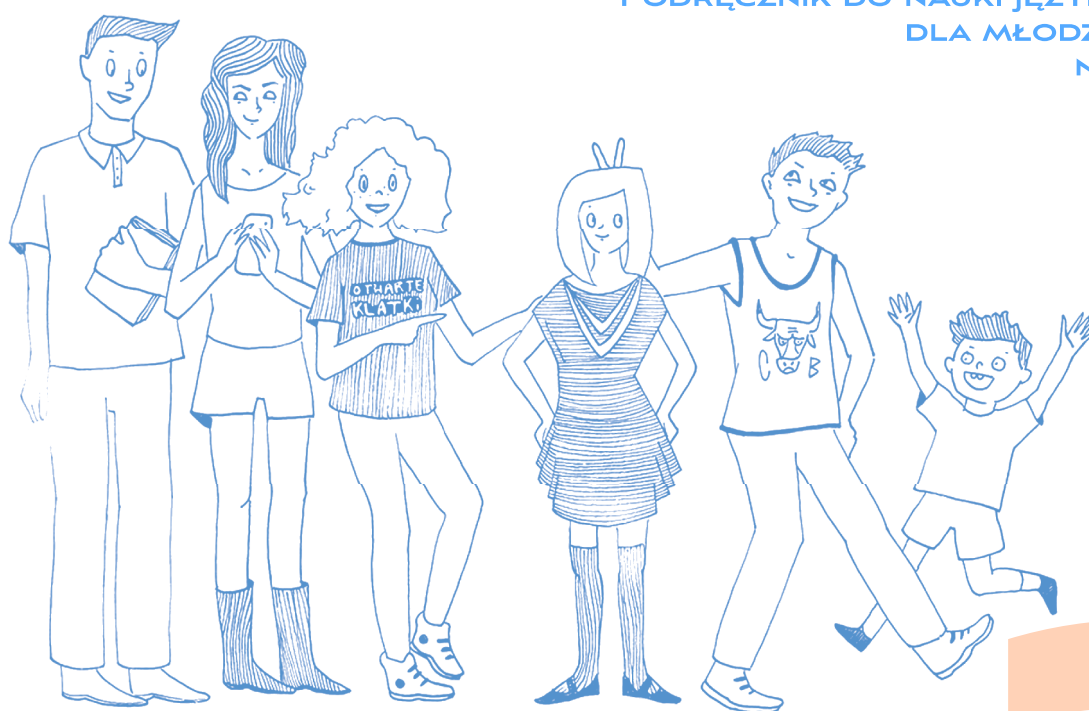

PIOTR GARNCAREK – KIEROWNIK ZESPOŁU AUTORSKIEGO, REDAKTOR
ANNA RABCZUK
MARTA SKURA
MAGDALENA STASIECZEK-GÓRNA
ALEKSANDRA ŚWIĘCKA
NATALIA YAUMEN

A TO POLSKI WŁAŚNIE!

PODRĘCZNIK DO NAUKI JĘZYKA POLSKIEGO
DLA MŁODZIEŻY POLSKIEJ
NA WSCHODZIE

WARSZAWA 2016

CZĘŚĆ

2

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

Publikacja współfinansowana ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej w ramach konkursu pod tytułem: „Organizowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzących nauczanie języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim za granicą w 2020 roku”, nr DE-WZP.263.1.1.2020.

POMOC
POLAKOM
NA WSCHODZIE

Wydanie I

Korekta: Maria Aleksandrow

Ilustracje i projekt okładki: Maria Apoleika

Opracowanie graficzne i skład: FELIS FIDELIS

W nagraniach udział wzięli: Elżbieta Kijowska-Rozen, Elżbieta Gaertner,

Martyna Sommer, Kalina Janusiak, Natalia Jankiewicz, Jakub Jankiewicz, Szymon Pelkowski

Nagranie zrealizowano: w Studiu Andrzej Rewak w Warszawie

Realizacja dźwięku i montaż: Przemysław Kruszewski

Tłoczenie płyty: GM Records

Copyright by © Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”, 2016

Druk i oprawa: EFEKT – Jan Piotrowski, Tadeusz Markiewicz

ISBN 978-83-907035-5-8

SPIIS TREŚCI

Lekcja 20.	Bądź dobrym człowiekiem! Tryb rozkazujący Zasady pisowni -i, -ii, -ji na końcu wyrazów	4
Lekcja 21.	Żeby osiągnąć sukces, trzeba zakochać się w ciężkiej pracy Formy nieosobowe: <i>trzeba, można, warto, wolno</i> w czasie teraźniejszym Głoski „ć” i „dź”	17
Lekcja 22.	Czy mógłbyś mi podać sosjerkę, drogi Einsteinie? Formy czasownika w trybie warunkowym Zasady pisowni głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych	26
Lekcja 23.	Gdybym miała latający dywan, poleciałabym do Mediolanu na pokaz mody Zdania warunkowe z <i>jeśli</i> i <i>gdyby</i> Zasady wymowy głosek „sz”, „ż”, „cz”, „dź”	37
Lekcja 24.	Chciałabym, żeby Rysio był już w domu Zdania ze spójnikiem <i>żeby</i> Zasady pisowni zmiękczeń <i>ć/ci, dź/dzi, ń/ni, ś/si, ź/zi</i>	48
Lekcja 25.	Doradzam innym, w co się ubrać Celownik liczby pojedynczej i mnogiej. Czasowniki o rekcji celownikowej Połączenie głosek „szcz” i „ść”	59
Lekcja 26.	Kto przygarnie Ciapka? Przyimki o rekcji celownikowej. Formy zaimków osobowych w celowniku Zasady pisowni „ą”, „ę”	71
Lekcja 27.	Szanowna Pani, gratulujemy zwycięstwa! Wołacz liczby pojedynczej i liczby mnogiej Głoski „r”, „rz”	80
Lekcja 28.	Lubię obserwować ludzi Odmiana rzeczowników rodzaju męskiego zakończonych na -a, różnice rodzajowe między polskimi rzeczownikami i ich rosyjskimi odpowiednikami Zasady pisowni „om”, „em”, „on”, „en”	90
Lekcja 29.	Prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie Rzeczowniki o odmianie nieregularnej: <i>rok, dzień, tydzień, człowiek, przyjaciel, pieniądze</i> Spółgłoski wargowe w wygłosie	98
Lekcja 30.	POWTÓRZENIE	108
Lekcja 31.	Wywiad ze Stanisławem Stopniowanie przymiotników. Semantyka czasowników <i>wiedzieć</i> i <i>znać</i> Pisownia częstek -bym, -byś, -by	113
Lekcja 32.	Więcej zieleni, mniej śmieci! Stopniowanie przysłówków Akcent wyrazowy	122
Lekcja 33.	Jaki jest twój ideał chłopaka? Zdania pytające Pisownia wyrażen przyimkowych i przyimków złożonych	132
Lekcja 34.	Jedna dziewczyna, tysiąc problemów Liczebniki główne w mianowniku. Odmiana przymiotnikowa liczebników porządkowych (liczba pojedyncza) Akcent zdaniowy	145
Lekcja 35.	Zegar bije, czas ucieka... Która jest godzina? O której? Ile godzin? Za ile godzin? Zasady pisowni wyrazów z łącznikiem	156
Lekcja 36.	Ważne daty w kalendarzu: pamiętaj, nie zapominać! Który dziś jest? Kiedy? Którego? W którym roku? Jak być interesującym mówcą	164
Lekcja 37.	Na co wydajesz swoje kieszonkowe? Spójniki łączące zdania i niezdaniowe człony współrzędne Zasady łącznej pisowni „nie”	174
Lekcja 38.	Muzyka jest dobra na wszystko Zdania złożone podrzędne (<i>ponieważ, bo, dlatego że, kiedy, gdy, gdzie</i>) Jak pracować głosem	184
Lekcja 39.	To nazwisko jest mi znane! Odmiana polskich nazwisk męskich i żeńskich na -ski/ska, -cki/cka, -dzki/dzka, -o, -a, na spółgłoskę, na -owa, -ówna Zasady rozdzielnej pisowni „nie”	195
Lekcja 40.	POWTÓRZENIE CAŁOŚCI MATERIAŁU	203
Klucz		211

LEKCJA 20

Jak być szczęśliwym człowiekiem?

Ania, Ola i Magda udzielają rad Wiktorii – swojej rówieśniczce z wieloma problemami.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Nazwy ubrań i emocji	Tryb rozkazujący	Opowiadanie o emocjach i ubraniach na różne okazje	Rady na temat szczęśliwego życia	Sylwester

Bądź dobrym człowiekiem!

Nauczycielka: Dzisiaj zaczniecie pracę nad projektem „Pomóżcie swoim rówieśnikom”.

Piotrek: Co to za projekt? Nigdy o nim nie słyszałem.

Staszek: Nie rozumiesz, co to znaczy: „pomóżcie swoim rówieśnikom”? Rówieśnik to ktoś, kto ma tyle samo lat co ty czy ja. „Pomóżcie” to...

Piotrek: Przestań! Bardzo śmieszne. Rozumiem te słowa.

Nauczycielka: Staszku, to może powiesz nam o tym projekcie?

Staszek: Chodzi o pomoc...

Nauczycielka: Tak. Kontynuuj.

Staszek: ... rówieśnikom?

Nauczycielka: Brawo! Ech... ten projekt to inicjatywa, którą podjęto w kilku liceach. Nastolatki w całej Polsce mają różne problemy.

Piotrek: Staszek ma ich wiele.

Staszek: A ty to nie?

Nauczycielka: Uspokójcie się! Wasi rówieśnicy z różnych stron Polski piszą anonimowe maile o swoich problemach do psychologów szkolnych. Psychologowie oczywiście im pomagają, ale też rozsyłają te maile do innych szkół. Możemy się z nich wiele nauczyć. Przyniosłam dzisiaj kilka takich wydrukowanych maili. Będziecie pracować w małych grupach. Każda z grup wylosuje jeden mail. Następnie musicie zdecydować, jakiego typu porad potrzebuje dana osoba. No i oczywiście, udzielić tych rad. Rad na temat tego, jak być szczęśliwym człowiekiem. Dzięki temu możecie się dowiedzieć także czegoś o sobie. Dobierzcie się teraz w małe grupy. Maksymalnie czteroosobowe.
(po chwili)

Nauczycielka: Już? Gotowi?

Staszek: Kto chce być ze mną?

Piotrek: Nikt!

Ania: Nasza grupa jest gotowa!

Nauczycielka: Dobrze. Proszę, losuj, Aniu.

Ania: Dziewczyny, ale potem nie będzie na mnie, jakby co?

Magda: Nie będzie. Losuj!

I. Przeczytaj tekst, a następnie zdecyduj, która odpowiedź jest właściwa:

0. „Pomóżcie swoim rówieśnikom” to:

- a) inicjatywa obejmująca gimnazja
- b) projekt społeczno-psychologiczny przeznaczony dla licealistów

1. Staszek:

- a) już brał udział w takim projekcie
- b) nie wie dokładnie, o co chodzi w tym projekcie

2. Rówieśnik:

- a) to osoba, która jest w podobnym wieku
- b) inaczej nastolatek

3. Każda osoba:

- a) będzie miała jeden mail z problemami do opracowania
- b) będzie pracowała w grupie nad rozwiązaniem problemów z maila

4. Nauczycielka:

- a) wybiera maile dla poszczególnych grup
- b) daje grupie maile do losowania

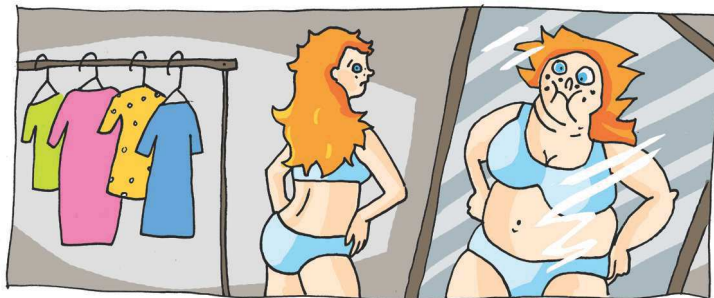
5. Piotrek i Staszek

- a) nie mogą być w jednej grupie z Magdą, Olą i Anią
- b) chcą być w jednej grupie z Magdą, Olą i Anią

II. Dziewczyny po przeczytaniu wylosowanego maila zdecydowały, że podzielą się zadaniami. Magda będzie stylistką, Ola dietetyczką, a Ania psychologiem.

Zanim dowiesz się, jakie rady przygotowała Magda, podpisz ilustracje podanymi wyrazami:

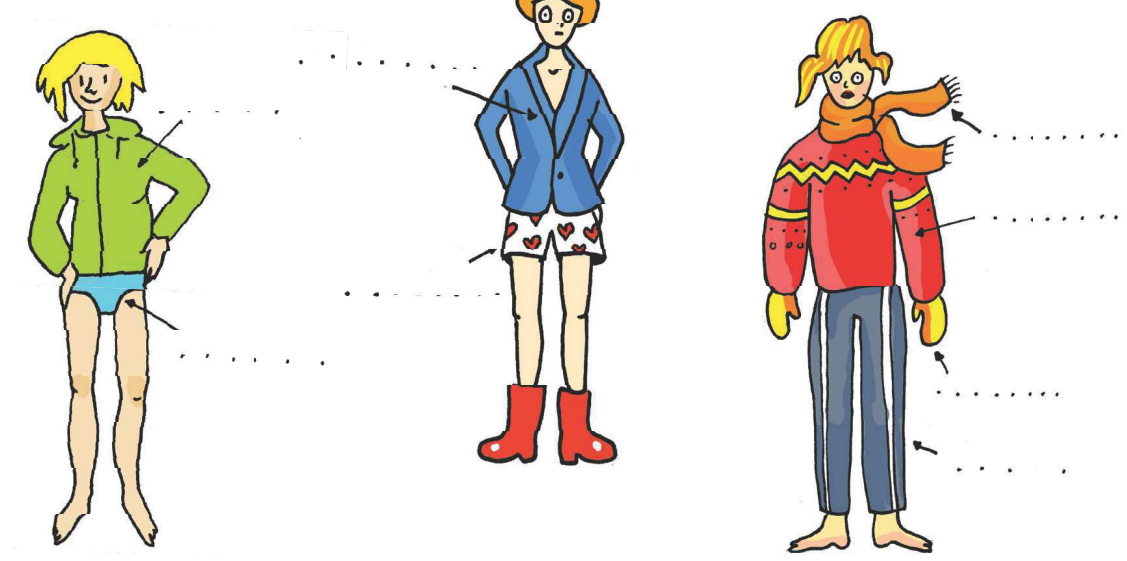

~~sukienka~~ | spódnica | marynarka | koszula | spodnie
 bluzka | bluza | sweter | rajstopy | majtki | koszulka | spodenki
 skarpetki | dres | biustonosz | czapka | bokserki | szalik | kurtka
 płaszcz | rękawiczki | buty | pasek | garnitur | żakiet

UBRANIA I DODATKI

III. Ania udzieli rad na temat emocji. Zanim to zrobi, dopasuj nazwy emocji do poszczególnych kategorii. Spróbuj wykonać ilustracje symbolizujące emocje w każdej z grup:

śpiący | przerażony | agresywny | zły | wykończony | podekscytowany
 znużony | zachwycony | zszokowany | ucieszony | grzeczny | łagodny
 wzruszony | zaniepokojony | cichy | wściekły | opanowany | nieszczęśliwy
 przygnębiony | rozczarowany | przybity | poirytowany | zadowolony

[illegible]

IV. Który wyraz nie pasuje? Odpowiedź uzasadnij:

- a) bokserki | ~~pasek~~ | biustonosz | majtki
- b) czapka | szalik | rękawiczki | sukienka
- c) bluzka | spodnie | spodenki | rajstopy
- d) spodnie | bluzka | bluza | koszulka
- e) płaszcz | kurtka | szalik | spodenki
- f) przybity | grzeczny | rozczarowany | przygnębiony
- g) zadowolony | zachwycony | wykończony | wzruszony
- h) śpiący | opanowany | znużony | wykończony
- i) cichy | wściekły | zły | poirytowany
- j) przerażony | zaniepokojony | zszokowany | łagodny
- k) garnitur | sweter | marynarka | koszula
- l) sukienka | spódnica | garnitur | biustonosz

TROCHĘ GRAMATYKI

TRYB ROZKAZUJĄCY

Używasz go najczęściej:

- a) kiedy kogoś o coś prosisz, np.

Zrób mi herbatę, proszę.

Zatańcz ze mną!

- b) kiedy komuś rozkazujesz, np.

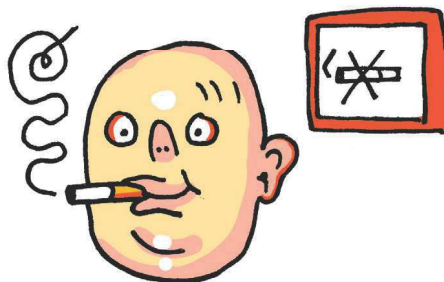
Kup mi sukienkę!

Uczcie się!

- c) kiedy komuś czegoś zabraniasz, np.

Nie jedz tyle!

Niech pan tu nie pali!

Żeby utworzyć właściwie formę trybu rozkazującego dla danego czasownika, musisz przypomnieć sobie, do której grupy koniugacyjnej należy ten czasownik.

- a) jeśli czasownik należy do I (-ę / -esz) albo II (-ę / -isz, -ysz) grupy koniugacyjnej, utwórz formę 3. osoby liczby **pojedynczej** czasu teraźniejszego (lub przyszłego dla czasowników dokonanych) *on*, a następnie odetnij końcówkę. Otrzymasz tryb rozkazujący dla 2. osoby liczby pojedynczej (*ty*).
- b) jeśli czasownik należy do III (-am / -asz) albo IV (-em / -esz) grupy koniugacyjnej, utwórz formę 3. osoby liczby **mnogiej** czasu teraźniejszego (lub przyszłego dla czasowników dokonanych) *oni*, a następnie odetnij końcówkę. Otrzymasz tryb rozkazujący dla 2. osoby liczby pojedynczej (*ty*).

W skrócie:

1. Określasz, do której koniugacji należy czasownik.
2. Tworzysz formę czasownika dla *on* (koniugacja I i II) albo *oni* (koniugacja III i IV).
3. Redukujesz końcówkę.

koniugacja I (-ę / -esz)	koniugacja II (-ę / -isz, -ysz)	koniugacja III (-am / -asz)	koniugacja IV (-em / -esz)
pracować (pracuj- ę / pracuj- esz)	bawić się (bawi- ę się / baw- isz się)	kochać (koch- am / koch- asz)	jeść (j- em / j- esz)
	uczyć się (ucz- ę się / ucz- ysz się)		
3. os. l. poj. czasu teraźniejszego ON		3.os. l. mn. czasu teraźniejszego ONI	
on pracuj e →	on baw i się →	oni kochaj ą →	oni jedz ą →
(ty) pracuj!	(ty) baw się!	(ty) kochaj!	(ty) jedz!
	on ucz y się →		
	(ty) ucz się!		

Uwaga!

1. Jeśli czasownik po odcięciu końcówki ma kilka spółgłosek obok siebie, może pojawić się dodatkowa końcówka **-ij / -yj**, np.:

Zamknąć – on zamkn~~ie~~ → zamkn + ij → **Zamknij** okno!

Zetrzeć – on zetrz~~e~~ → zetrz + yj → **Zetrzyj** tablicę!

Ale:

Tańczyć – on tańcz~~y~~ → **tańcz!**

2. Kilka alternacji:

a) **o : ó**, np. on rob~~i~~ – **rób!**

b) „i” z końcówki zamieniamy na kreskę, np.

On obudz~~i~~ się → obudź się!

On zadzwon~~i~~ → zadzwon~~ić~~!

On zapłac~~i~~ → zapłać!

On nies~~ie~~ → nieś!

On zawiez~~ie~~ → Zawieź!

On chodz~~i~~ → cho~~dź~~!

On zapro~~si~~ → Zaproś!

3. Formy nieregularne:

być → **bądź!**

mieć → **miej!**

wziąć → **weź!**

bać się → **bój się!**

4. Kiedy negujesz czasownik w trybie rozkazującym, zawsze będzie on w formie niedokonanej, np.:

Porozmawiaj z nią! **NIE rozmawiaj** z nią!

V. Przeczytaj mail, który otrzymały dziewczyny, a następnie utwórz formy trybu rozkazującego zgodnie z powyższym przykładem:

Dzień dobry,

mam siedemnaście lat i potrzebuję pomocy! Moja najlepsza przyjaciółka Dominika jest piękną dziewczyną. Ma długie blond włosy, ciemną karnację i szare oczy. Jest szczupła i wysoka. Zawsze świetnie się ubiera. **Wie**, jak podkreślić swoją fantastyczną figurę.

Ostatnio **zapytała** mnie, czy **wybiorę się** z nią na sylwestra do Janka. Janek oczywiście **zaprosił** ją, a nie mnie. Na pewno, jak wszyscy chłopcy z naszej szkoły, jest w niej zakochany. Mam dość bycia w cieniu Dominiki! Wszyscy **zachwycają się** tylko nią. Tym, że chodzi na jogę, że **pracuje** jako wolontariuszka w przedszkolu dla niepełnosprawnych dzieci. A ja co? Zawsze **siedzę** sama w domu, zazwyczaj w internecie albo gram w gry komputerowe. Wolę to wirtualne życie niż realne. Mogę przynajmniej wybrać sobie śliczną, zgrabną bohaterkę. Dominika też by się ze mną nie przyjaźniła, gdyby nie to, że **pomagam** jej w matematyce.

W co ja się **ubiorę** na tego sylwestra? Chcę **wyglądać** kobieco, ale nigdy mi to nie wychodzi. Jestem trochę gruba. Niestety mam krzywe nogi, do tego szerokie biodra i za duży biust. Mam długie rude włosy, bladą cerę, niebieskie oczy i piegi! **Proszę** o propozycję najlepiej dwóch zestawów ubrań. Może jeden ze spodniami, a drugi z sukienką albo spódnicą? Będę bardzo wdzięczna za pomoc.

Z poważaniem

Wiktoria

	forma z tekstu	bezokolicznik	on lub oni	tryb rozkazujący (ty)
0.	wie	wiedzieć	wiedzą	wiedz!
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

Uwaga!

Tryb rozkazujący – odmiana przez osoby i liczby.

(ja)	-----	(my)	Kochajmy!
		... + my	
(ty)	Kochaj!	(wy)	Kochajcie!
...		... + cie	
(on / ona / ono / pan / pani)	niech pan kocha!	(on / ona / panie / panowie / państwo)	niech panie kochają!
niech + 3. os. l. poj.		niech + 3. os.	
cz. teraźniejszego		l. mn. cz. teraźniejszego	

VI. Dziewczyny napisały rady dla Wiktorii. Napisz zdania zgodnie z przykładem:

A. Porady dietetyczki Oli:

- ✓ (ty, żyć) Żyj ⁰ w zgodzie z naturą.
- ✓ (ty, uprawiać) _____ ¹ sport. Może joga?
- ✓ (ty, jeść) _____ ² zdrowe jedzenie.
- ✓ (ty, pomyśleć) _____ ³ o diecie wegetariańskiej.
- ✓ (ty, pić) _____ ⁴ dużo wody. Co najmniej 2 litry dziennie!
- ✓ (ty, słuchać) _____ ⁵ swojego ciała.
- ✓ (ty, dbać) _____ ⁶ o swoje ciało i swoją duszę.
- ✓ (ty, medytować) _____ ⁷ co najmniej raz w tygodniu.

B. Porady psycholożki Ani:

- ✓ Nie (ty, zakładać) zakładaj ⁰, że wiesz, co ludzie o Tobie myślą. Wiele obaw wynika z samotności i zmęczenia. (wy) Nie zakładajcie!
- ✓ (ty, rozmawiać) _____ ¹ z przyjaciółmi. (my) _____ ²
- ✓ (ty, pytać) _____ ³, jeśli czegoś nie wiesz. (wy) _____ ⁴
- ✓ (ty, myśleć) _____ ⁵ pozytywnie. (my) _____ ⁶
- ✓ (ty, porównywać się) Nie _____ ⁷ z innymi! Zawsze są gorsi i lepsi. (wy) _____ ⁸
- ✓ (ty, koncentrować się) _____ ⁹ na sobie i swoich zaletach! (my) _____ ¹⁰
- ✓ (ty, rozwijać) _____ ¹¹ swoje talenty. (wy) _____ ¹²
- ✓ (ty, być) _____ ¹³ dobrym człowiekiem! (my) _____ ¹⁴

C. Porady stylistki Magdy:

Droga Wiktorio, przede wszystkim zadbaj o ciało i duszę, ale przygotuj się też na wystrzałową zabawę!

- ✓ **Założ** proste ciemne dżinsy, a do tego czerwoną koszulkę z dużym trójkątnym dekoltem i krótkim rękawkiem! Czarna sukienka kończąca się przed kolanem, a do niej ciemnozielony żakiet też będzie bardzo dobrym rozwiązaniem.
- (pani) *Niech pani założy!* 0
- ✓ **Pamiętaj** o biżuterii! Długi naszyjnik będzie świetny!
- (panie) 1
- ✓ Nie **zapomnij** o makijażu i paznokciach!
- (pani) 2
- ✓ Koniecznie **użyj** pudru, różu, tuszu do rzęs, cieni i szminki!
- (Wiktoria) 3
- ✓ **Podkreśl** swoją oryginalną urodę – kolor włosów, oczu i piegi! One są naprawdę urocze.
- (pan) 4
- ✓ Koniecznie **wyjmij** z szafy buty na wysokim obcasie! Musisz je założyć. Tym razem Janek na pewno zwróci na Ciebie uwagę!
- (panie) 5
- ✓ **Tańcz** aż do białego rana!
- (panowie) 6
- ✓ A teraz najważniejsze! **Uśmiechaj** się jak najczęściej!
- (państwo) 7

VII. Które rady dziewczyn podobają Ci się najbardziej?

Napisz pięć swoich rad dla Wiktorii i pięć rad dla swoich rówieśników o tym, jak być szczęśliwym człowiekiem. Pamiętaj o formach trybu rozkazującego.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

VIII. Napisz list podobny do tego, jaki napisała Wiktoria, następnie wymieńcie się takimi listami z koleżankami / kolegami i udzielcie rad swoim rówieśnikom.

[illegible]

IX. Proszę powtórzyć:

- *Warto rozmawiać z rodzicami o trudnych sprawach.*
- *Wystarczy zaprojektować ubranie dla popularnej aktorki.*
- *Nie warto krytykować tej zarozumiałej blogerki.*

CZY WIESZ, ŻE...

W Polsce sylwestra świętuje się dopiero od XIX wieku.

Zwyczaje sylwestrowe przybyły tutaj z Europy Zachodniej.

Początkowo sylwestra świętowali jedynie bogaci ludzie.

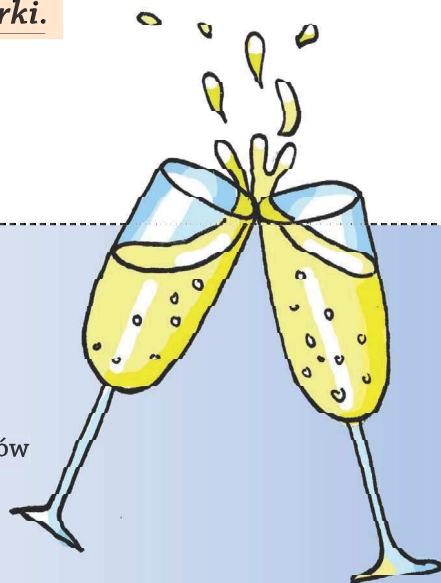
Arystokracja witała Nowy Rok, pijąc tokaj – białe deserowe

wino węgierskie. Ziemianie natomiast polowali, strzelali z batów na szczęście, składali życzenia i ucztowali w gronie rodziny.

Większość dawnych tradycji odeszła w niepamięć.

Wróżby i polowania zastąpiono kolorowymi fajerwerkami.

Zamiast tokaju, pijemy szampana. Jednakże bez względu na upływ czasu sylwester wciąż pozostaje nocą tańców i szalonej zabawy w gronie przyjaciół i znajomych.

Na podstawie: <http://www.wymarzonysylwester.pl/historia-sylwestra-czyli-skad-wzial-sie-zwyczaj-hucznego-swietowania/>

X. Porozmawiaj z koleżanką / kolegą na temat ubrań, które założą Ania, Magda, Ola, Piotrek i Staszek na okazje wymienione w tabeli. Jak będą się czuli podczas tych spotkań? Wybierzcie po pięć sytuacji. A w co ty się ubierzesz i jak będziesz się czuł / czuła w tych sytuacjach? Opowiedz o tym koleżance / koledze.

Uwaga!

Kiedy mówimy o ubraniach, używamy takich konstrukcji:

1. *Mieć na sobie* + biernik

(to znaczy informujesz, w co ty jesteś ubrana / ubrany lub ktoś inny *teraz* albo w innym *konkretnym momencie*), np.:

Mam na sobie dres i sportowe buty.

Wczoraj Sebastian miał na sobie czarną koszulkę i dżinsy.

2. *Nosić* + biernik

(to znaczy, że mówisz o ubraniu noszonym *zawsze, często, czasami, rzadko, zimą, latem* itd.), np.:

Zimą noszę ciepłą kurtkę, czapkę, szalik i rękawiczki.

Piotr czasami nosi marynarkę.

3. *Ubierać się w / zakładać* + biernik, np.:

Olu, co zakładasz na randkę?

Myszę, że ubiorę się w spódnicę i koszulkę.

Przykład:

Myszę, że Ania na spotkanie biznesowe założy białą elegancką koszulę i granatowe spodnie.

Ona będzie podekscytowana.

	pierwsze spotkanie biznesowe	pierwsza randka	sylwester	wyjscie do teatru	przyjęcie imieninowe u cioci
Ania					
Magda					
Ola					
Piotrek					
Staszek					

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI „-i, -ii, -ji” NA KOŃCU WYRAZU

-ji piszemy zawsze na końcu wyrazu po spółgłoskach **c, s, t**, np. *lekcji, poezji*;

-ii piszemy w wyrazach zapożyczonych z innych języków, np. *komedii, historii*;

-i piszemy zawsze na końcu wyrazu po samogłoskach, np. *nadziej, szyi*;

-i piszemy na końcu wyrazu, który w formie podstawowej kończy się na **-nia**,
np. *pustynia – pustyni, wiśnia – wiśni*;

-i piszemy w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku rzeczowników zakończonych
w mianowniku l. poj. na **-ea** oraz w odmianie wyrazu **kolej**, np. *idea – idei, kolej – kolei*.

Uważaj na wyjątki: -ii piszemy w wyrazach **kolonii, opinii, linii**,
mimo że ich forma podstawowa to *kopalnia, opinia, linia*.

1. Z podanego tekstu wypisz wyrazy z końcówką **-ii, -ji, -i** do odpowiedniej tabelki:

Na lekcji geografii pani kazała Oli i Ani poszukać informacji o kilku państwach Azji.
Ola w domu zajrzała do encyklopedii i zrobiła notatki o azjatyckiej części Rosji, Tajlandii i Korei.
Ania poszła do kawiarni i przy kolacji napisała fragment poezji o Kraju Kwitnącej Wiśni.
Dziewczynki zaczęły marzyć o podróży do Indii, gdzie żyje dużo słoni.

-ii	-ji	-i

2. Uzupełnij końcówki rzeczowników:

a) Nie masz rac _____.	d) Nie lubię oglądać komed _____.
b) Czy pójdziemy do restaurac _____.	e) Staszek nie lubi ortograf _____.
c) Gdzie człowiek szuka harmon _____?	

3. Podane rzeczowniki napisz w mianowniku:

biologii	–	<u>biologia</u>	Danii	–	_____
sympatii	–	_____	cioci	–	_____
sytuacji	–	_____	decyzji	–	_____
monarchii	–	_____	krytyki	–	_____
niani	–	_____	porcji	–	_____

4. Pogrupuj podane rzeczowniki ze względu na końcówkę, jaką mają w dopełniaczu.

Wpisz je w odpowiednie miejsca w tabeli:

stacja | teoria | kuchnia | lilia | chemia | wersja | aria | ziemia | Turcja | policja | Hania | latarnia

-ii	-ji	-i
	stacji	

5. Proszę dokończyć zdania wyrazami, które będą miały jedną z końcówek (-i, -ii, -ji):

- Kwiaty kupujemy w kwiaciarni.
- Ateny są stolicą _____.
- Książki można kupić w _____.
- Zapraszam cię na ciastko do _____.
- Jedziemy do Trójmiasta, czyli do Gdańska, Sopotu i _____.

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

agresywny	łagodny	przygnębiony	strach	zachwycać się
biustonosz	majtki	rada	sukienka	zachwycony
bluza	marynarka	radzić	sweter	zacząć
bluzka	mieć na sobie	rajstopy	sylwester	zadowolony
bokserki	nieszczęśliwy	randka	szalik	zakładać (założyć)
buty	nosić	rękawiczki	szczęście	zaniepokoiony
cichy	opanowany	rozzarowany	śpiący	złość
czapka	pasek	rozwiązać	ubierać się w	zły
dowiedzieć się	płatcz	rówieśnik	ubranie	zmęczenie
dres	podekscytowany	samotność	ucieszony	znużony
garnitur	podkreślać	skarpetki	uspokoić się	zszokowany
grzeczny	poirytowany	smutek	uśmiechać się	żakiet
koszula	porada	spodenki	wściekły	
koszulka	porównywać się	spodnie	wybierać się	
kurtka	przerażony	spokój	wykończony	
losować	przybity	spódnica	wzruszony	

LEKCJA 21

Dziewczyny zastanawiają się nad tym, jaką pracę warto wykonywać w przyszłości.
A kim ty chcesz być? Co warto wziąć pod uwagę, kiedy myśli się o swoim przyszłym zawodzie?

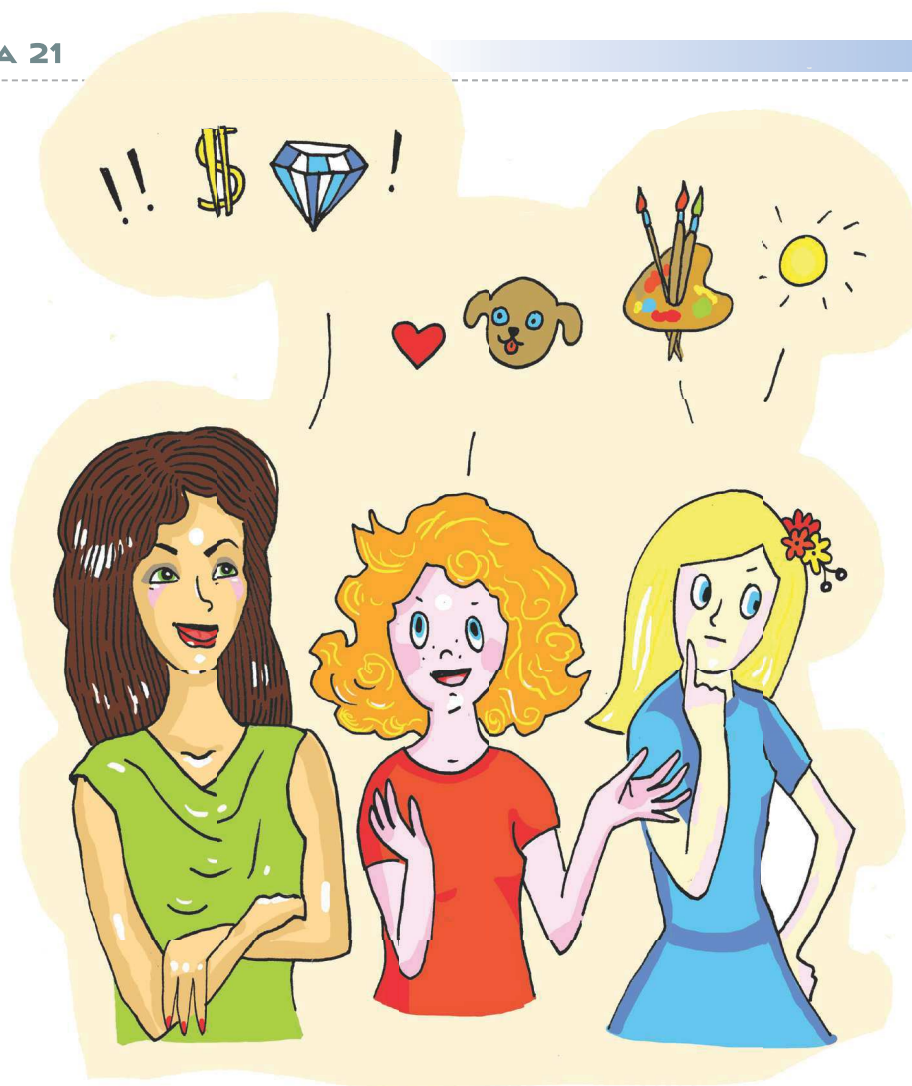
Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Praca	Formy nieosobowe: <i>trzeba, można, warto, wolno</i> w czasie teraźniejszym	Opowiadanie o wymarzonym zawodzie	Lista słabych i mocnych stron a wybór kierunku studiów	Najbardziej popularne kierunki studiów w Warszawie w 2016 roku

Żeby osiągnąć sukces, trzeba zakochać się w ciężkiej pracy

I. Posłuchaj rozmowy dziewczyn i uzupełnij brakujące wyrazy:

- Ania:** Słuchajcie dziewczyny, wczoraj znalazłam blog pięknej, bogatej kobiety z Moskwy. Ma fantastyczne ubrania⁰, jeździ pięknym samochodem i ma wspaiały dom.
- Magda:** Przecież ty też masz boskie ciuchy!
- Ania:** To prawda, tata czasem przywozi mi coś fajnego z zagranicy.
- Magda:** No ale też możesz zawsze wybrać coś z jego kolekcji.
- Ania:** No tak, ale ja mówię o naprawdę _____¹ markach! Ta kobieta ma buty z diamentami!
- Ola:** Po co ci buty z diamentami? Wiesz, ile piesków można _____² za jeden diament?
- Ania:** To nie o to chodzi!
- Ola:** A o co? Naprawdę sądzisz, że warto poświęcać wszystko dla pieniędzy? Dla butów?!
- Magda:** Co one ci dadzą? Trzeba mieć w _____³ inne cele.
- Ania:** Ubrania to twoja wizytówka! Twoja klasa!
- Magda:** Boże...
- Ania:** Co „Boże”? To co według ciebie warto robić w życiu?
- Magda:** Warto mieć przyjaciół. Warto być _____⁴. Warto być artystką!
- Ola:** Warto żyć zdrowo w zgodzie ze sobą. Warto inwestować w siebie.
- Ania:** A więc jednak _____⁵?
- Ola:** Nie, wcale nie. Inwestować w swój rozwój duchowy, być dobrym człowiekiem.
- Ania:** No właśnie, pieniądze mogą w tym pomóc. Nie nakarmisz piesków tylko dobrymi intencjami.
- Ola:** To jak zamierzasz _____⁶ na życie?
- Magda:** Bogaty mąż? Czy rodzice?
- Ania:** Dlaczego tak mówisz? Magda, nie bądź _____⁷. Uważam, że jeśli chce się być bogatym, warto po prostu stać się bogatym.

Magda: Ja wolę być _____⁸ niż bogata.

Ola: Ja też.

Ania: A ja wolę być szczęśliwa i bogata niż tylko szczęśliwa. Warto wcześniej to zaplanować. Zrobić _____⁹.

Ola: Jak?

Ania: Tata mi powiedział, że wystarczy dobrze się uczyć, rozwijać swoje pasje, talenty, uczyć się języków, no i niestety – warto _____¹⁰ się w ciężkiej pracy.

Magda: Na _____¹¹ talentów i naukę też trzeba mieć pieniądze...

Ania: Nie zawsze.

Ola: A co do zakochania, to chyba Sebastian wygra z _____¹² pracą.

Ania: Ech. Nie warto tego komentować. Kim chcecie być w _____¹³?

Magda: Ja chcę projektować, sama nie wiem – ubrania, meble, biżuterię – wszystko jedno.

Ola: Ja chcę leczyć zwierzęta. A ty, Aniu? Ty możesz być _____¹⁴. Modelki dużo zarabiają.

Ania: E, na to jestem już za stara! Żeby być bogatą modelką, trzeba pracować od dziecka. No i chyba jestem za wysoka zarówno na modelkę, jak i dla Sebastiana... Tata sugeruje mi prawo, mama – medycynę. A ja myślę o swoich najmocniejszych stronach. Chcę je wykorzystać.

Magda: Hi, hi, hi, to na pewno nie będzie _____¹⁵.

II. Przeczytaj jeszcze raz tekst i zdecyduj, czy to: P – prawda, czy N – nieprawda:

		P	N
0.	Blogerka z Moskwy to przyjaciółka Ani.		✓
1.	Ubrania Ani nie są ładne.		
2.	Tata Ani projektuje ubrania.		
3.	Ania uważa, że to, co na zewnątrz, mówi o człowieku.		
4.	Ola uważa, że inwestycja w siebie jest droga.		
5.	Ania chce brać pieniądze od męża i rodziców.		
6.	Tata Ani podał jej receptę na sukces.		
7.	Magda dokładnie obmyśliła, co chce robić.		
8.	Ola chce być weterynarzem.		
9.	Ania uważa, że nie ma szans na pracę w zawodzie modelki.		
10.	Ania chce być w przyszłości wokalistką.		

III. Podaj co najmniej dwie nazwy zawodów w każdej kategorii. Czasami jeden zawód może pasować do kilku kategorii:

Przykład:

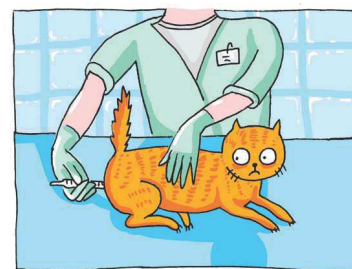
Edukacja: nauczycielka, pedagog, psycholog, sekretarka, bibliotekarz

a) Medycyna: _____

b) Biznes: _____

c) Jedzenie: _____

d) Moda: _____

e) Nauka: _____

f) Architektura i budownictwo: _____

g) Film: _____

h) Media: _____

i) Teatr: _____

- j) Transport: _____
- k) Sztuka: _____
- l) Religia: _____
- m) Sport: _____
- n) Polityka: _____
- o) Bank i finanse: _____

IV. Porozmawiaj z koleżanką / kolegą o różnych zawodach. W swojej wypowiedzi użyj poniższych zdań:

- Kim chcesz być w przyszłości? / Kim chcesz być z zawodu?
- W przyszłości chcę być ..., ponieważ
- W przyszłości nie chcę być ..., ponieważ
- Chciałbym / chciałabym pracować jako ..., bo
- Nie chciałbym pracować w ..., bo
- Moja wymarzona praca to ..., ponieważ
- Najgorsza praca, jaką mogę sobie wyobrazić, to ..., ponieważ

TROCHĘ GRAMATYKI

Kiedy mówisz o pracy, używasz następujących konstrukcji:

Być + narzędnik

→ Ja chcę być biologiem, a Ania chce być pisarką.

Pracować jako + mianownik

→ Chcę pracować jako inżynier.

Kim jesteś z zawodu?

Jestem adwokatem (**narzędnik**), a moja żona jest bibliotekarką (**narzędnik**).

Gdzie chcesz pracować?

Chcę pracować w szpitalu (**miejsownik**).

V. Uzupełnij zdania czasownikami *trzeba, można, wolno, warto*.

TRZEBA, MOŻNA, WOLNO, WARTO

Znaczenie:

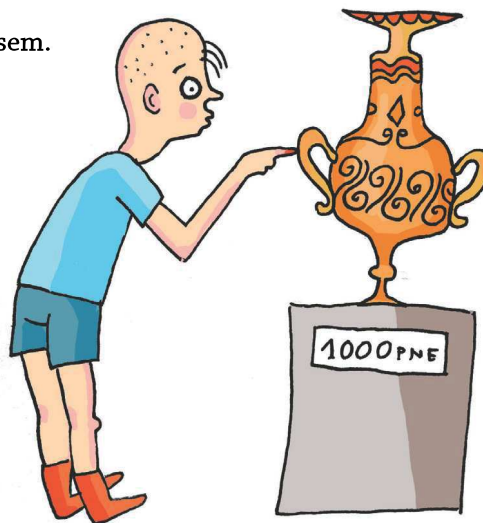
- TRZEBA** – to jest konieczne, musisz to zrobić
MOŻNA – jest taka sytuacja / sposobność, żeby to zrobić
WOLNO – możesz coś robić (formalne)
WARTO – jest sens to zrobić

Te czasowniki są bezosobowe, to znaczy, że nie odmieniają się przez osoby.

trzeba, można, wolno, warto + **bezokolicznik**, np.:

Trzeba jeść zdrowo. Warto uczyć się polskiego.

0. Piotrek, czy w sierpniu można zobaczyć spadające gwiazdy?
1. Słyszałem, że widziałeś już ten film, _____ go obejrzeć?
2. Ta kawa jest za gorzka – _____ koniecznie dodać cukru.
3. Czym lepiej jechać do babci? Wszystko jedno –
_____ jechać tramwajem albo autobusem.
4. Tutaj absolutnie nie _____ palić!
5. Czy _____ z panią zatańczyć?
6. Nie _____ dotykać eksponatów!
7. Nie kupuj tej gry! Nie _____ w nią grać!
8. _____ dbać o zdrowie.
9. Super, że kupiłeś ser – _____
zrobić naleśniki.
10. Nie rozmawiaj z nim, on nic nie rozumie,
nie _____ się denerwować.

VI. Dokończ zdania według wzoru:

0. Jeśli chce się być dobrym lekarzem, trzeba być empatycznym i być świetnym z biologii, chemii i fizyki.
Jeśli chce się być dobrym politykiem, warto uczyć się historii.
1. Jeśli chce się pracować w Parlamencie Europejskim, warto _____.
2. Jeśli chce się pracować jako asystentka szefa w dużej zagranicznej firmie, trzeba _____.
3. Jeśli chce się być inżynierem, można _____.
4. Jeśli chce się być zdrowym człowiekiem, nie wolno _____.

5. Jeśli chce się osiągnąć sukces, warto _____.
6. _____, można szukać inspiracji w naturze.
7. _____, trzeba zapytać rodziców o zgodę.
8. _____, warto uczyć się języka polskiego.
9. _____, nie wolno palić papierosów.
10. _____, warto kochać i marzyć.

VII. Proszę powtórzyć:

- *Skomentuj ten fragment encyklopedii.*
- *Diamenty to symbol elegancji i pozycji finansowej.*
- *Recenzent chwalił talent i inteligencję studenta.*

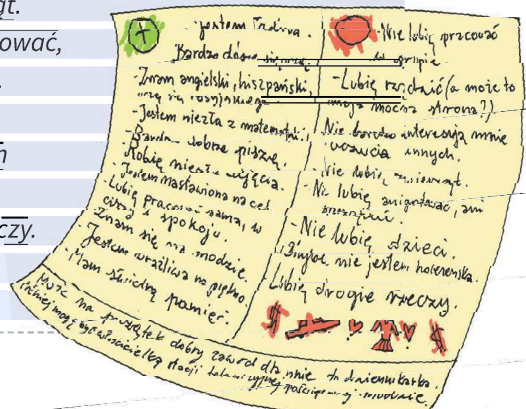
VIII. Ania zrobiła zestawienie swoich mocnych i słabych stron.

Jak myślisz, jaki zawód będzie dla niej najlepszy? Czy zgadzasz się, że te rzeczy, które Ania umieściła po lewej stronie, są naprawdę plusami, a te po prawej – minusami? Zrób własną listę swoich mocnych i słabszych stron, a następnie zastanów się, które studia będą dla ciebie najlepsze. Napisz krótką pracę na ten temat.

+	-
Jestem ładna.	Nie lubię pracować w grupie.
Bardzo dobrze się uczę.	Lubię rządzić (a może to moja mocna strona?).
Znam angielski, hiszpański i uczę się rosyjskiego.	Nie bardzo interesują mnie uczucia innych.
Jestem niezła z matematyki, rozumiem liczby, umiem z nimi rozmawiać – jak mówi tata.	Nie lubię zwierząt.
Bardzo dobrze piszę.	Nie lubię ani gotować, ani sprzątać.
Robię niezłe zdjęcia.	Nie lubię dzieci.
Jestem nastawiona na cel.	Chyba nie jestem koleżeńska.
Lubię pracować sama, w ciszy i spokoju.	Lubię drogie rzeczy.
Znam się na modzie.	
Jestem wrażliwa na piękno.	
Mam świetną pamięć.	

Może na początek dobry zawód dla mnie to dziennikarka.

Później mogę być właścicielką stacji telewizyjnej poświęconej modzie!

Moje mocne i słabsze strony

[illegible][illegible]

boskie	można	powierzchnowy	wizytówka
ciuchy	najgorszy	przecież	wrażliwa
kierunek	najlepszy	ranking	wykorzystać
liczba	nakarmić	słabe strony	wyobrazić sobie
marka	osiągnąć sukces	trzeba	wystarczy
mocne strony	pieniądze	warto	zamierzać
modelka	poświęcać	weterynarz	zarabiać

NADSTAW UCHA

GŁOSKI „ć”, „dź”

Polskie **ć**, **dź** odpowiada kolejno rosyjskiemu **т', д'**.

Zjawisko to odzwierciedlają poniższe przykłady:

т' : ć – <i>ciemno</i> – <i>ciemno</i> ,	тіотіа – <i>ciocia</i> ,	byt' – <i>być</i> ;
д' : dź – <i>died</i> – <i>dziad</i> ,	gdіe – <i>gdzie</i> ,	mied' – <i>miedź</i> ;

Układ narządów mowy przy wymawianiu **ć**:

czubek języka dotyka dolnych dziąseł;
 środek języka unosi się do przedniej części podniebienia twardego;
 usta lekko wysunięte do przodu, a kąciaki zaciskają się;
 zbliżamy zęby, tworząc szczelinę.

Układ narządów mowy przy wymawianiu **dź**:

jest taki sam jak przy realizacji **ć**;
 dodatkowo pracują więzadła głosowe, ponieważ jest to głoska dźwięczna.

1. Powtórz za lektorem sylaby:

→ *cia – cja – cia – cja – cia – cja – cia – cja*

→ *dzia – dzja – dzia – dzja – dzia – dzja – dzia – dzja*

2. Przeczytaj wyrazy:

→ *babcia* *ciocia* *zdjęcia* *córcia* *kicia*

→ *racja* *akacja* *kolacja* *relacja* *Wenecja*

→ *Jadzia* *Władzia* *Madzia* *Andzia* *Lidzia*

3. Przeczytaj wyrazy:

→ *ciemno – dzień* *cichy – dziwny* *ciasto – dziadek* *ciuchy – dziury*

→ *koncercie – sądzie* *bilecik – budzik* *płacić – studzić* *wrócić – brudzić*

4. Przeczytaj połączenia wyrazowe:

→ *być beksą* *kupić pastę* *choć tyle* *sypać puch* *być może*

→ *bądz sobą* *jedź prosto* *chodź tu* *wejdziesz tam* *siądź szybko*

5. Przeczytaj zdania:

→ *Maciek cierpliwie ćwiczy przed wyścigiem.*

→ *Macie zajęcia w październiku i listopadzie.*

→ *Dzisiaj dzieci będą na urodzinach babci Jadzi.*

→ *Rodzina Madzi codziennie jeździ do dziadka Miecia.*

CZY WIESZ, ŻE...

W 2016 roku na **Uniwersytecie Warszawskim** najwięcej chętnych osób na jedno miejsce było na następujących kierunkach*:

- **dziennikarstwo i medioznawstwo**
(specjalność public relations i marketing medialny) – **26 osób** na miejsce;
- **japonistyka** – **22 osoby** na miejsce,
- **Międzykierunkowe Studia Ekonomiczno-Menedżerskie** – **22 osoby** na miejsce.

Następnie:

- **sinologia** – **17 osób** na miejsce,
- **lingwistyka stosowana** (specjalność nauczycielsko-tłumaczeniowa z drugim językiem – szwedzkim) – **15 osób** na miejsce.

Natomiast jeśli chodzi o najwyższą liczbę rejestracji, to ranking **UW** wygląda tak:

1. Wydział Ekonomii (2610 zapisów),
2. Wydział Psychologii (1900),
3. Finanse, rachunkowość i ubezpieczenia (1879),
4. Filologia angielska (1786),
5. Zarządzanie (1765).

W **Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego** pierwsza piątka to następujące kierunki:

dietetyka,
finanse i rachunkowość,
logistyka,
weterynaria
i informatyka.

Natomiast na **Politechnice Warszawskiej** wciąż królują **automatyka i robotyka**, zaraz po nich **geoinformatyka i biogospodarka**.

* Na podstawie: <http://www.edulandia.pl/edulandia/56,118533,20418278,najbardziej-oblegane-kierunki-studiow-2016-dane-z-uczelni.html>

LEKCJA 22

Ania ma urodziny. Wymyśla imprezę tematyczną, podczas której zachowuje się inaczej niż zwykle – jest bardzo grzeczna dla swoich gości.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Posiłki, dania, napoje, nakrycia stołowe	Formy czasownika w trybie warunkowym	Formułowanie prośb i życzeń	Wymarzone urodziny	Zwroty grzecznościowe w mowie i piśmie

Czy mógłbyś podać mi sosjerkę, drogi Einsteinie?

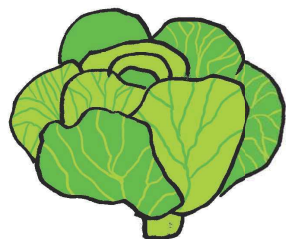
I. Posłuchaj rozmowy Ani z koleżankami, a następnie zdecyduj, która odpowiedź jest prawdziwa:

0. Urodziny Ani są
 - a) za dziesięć dni
 - b) **za dziewięć dni**
 - c) za tydzień
1. Ola proponuje,
 - a) żeby jedzenie zrobił jej tata
 - b) żeby jedzenie było bardzo zdrowe
 - c) że sama zrobi jedzenie
2. Magda proponuje,
 - a) żeby razem zrobić coś małego do jedzenia
 - b) żeby jedzenie zrobiła babcia Stefania
 - c) żeby kupić chipsy
3. Na imprezie tematycznej
 - a) najlepiej wystąpić w przebraniu aktora
 - b) trzeba wyglądać jak gwiazda filmowa
 - c) ubrania, jedzenie i napoje pasują do konkretnego motywu
4. Ania proponuje,
 - a) żeby tematem była sztuka
 - b) żeby wszyscy przyszli bez ubrań
 - c) żeby przebrać się za kosmitów
5. Dziewczyny decydują się
 - a) pomóc Ani tylko z dekoracją domu
 - b) pomóc Ani we wszystkim
 - c) pomóc Ani w gotowaniu

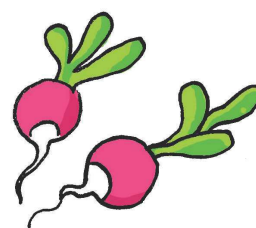
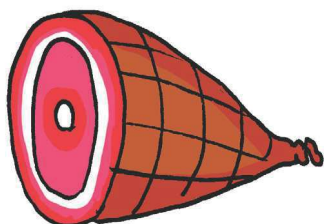
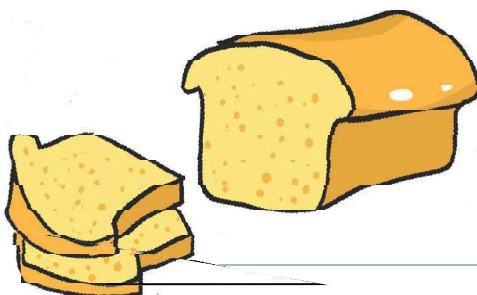
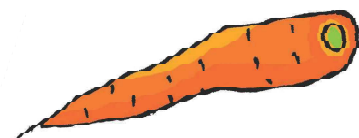
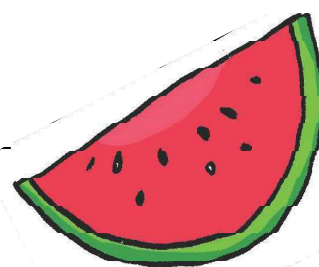
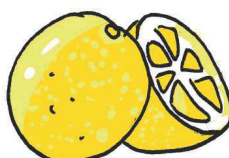
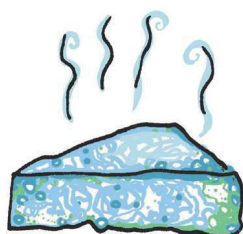
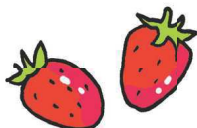
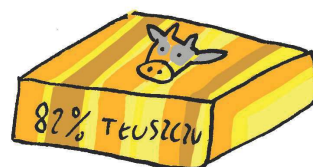
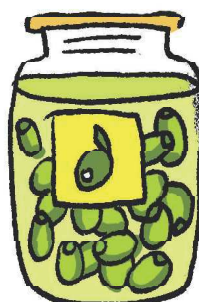
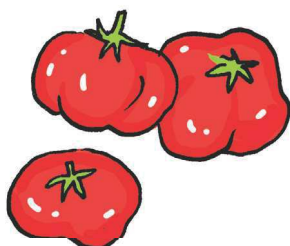
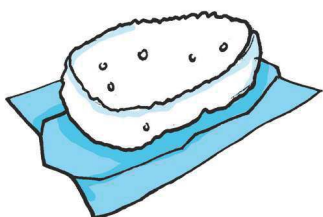
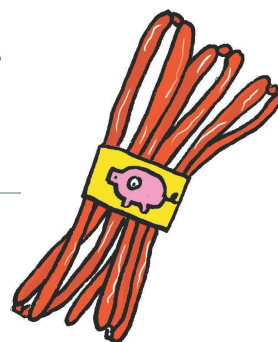
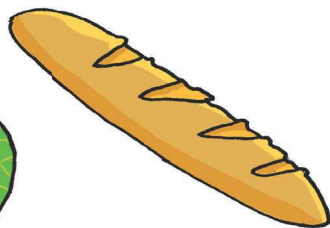

II. Podpisz ilustracje podanymi wyrazami. Ania z koleżankami zrobiła listę dań i napojów – zdecyduj, które produkty będą potrzebne do poszczególnych dań. Dopisz propozycje produktów potrzebnych do przygotowania tych dań:

truskawki | łosoś | szynka | czarny chleb | twaróg | pomarańcza
kurczak | oliwki | czosnek | ser pleśniowy | winogrona | pomidory | bita śmietana
masło | rzodkiewka | ~~sałata~~ | kabanosy | papryka | arbuz | bagietka
oliwa z oliwek | marchewka

sałata

- deska serów – ser pleśniowy, ser żółty, orzechy, winogrona
- dipy: jogurtowy, miętowy i czosnkowy – _____
- humus i pita – _____
- koreczki w wersji light – _____
- krojone warzywa: marchewka, seler naciowy i rzodkiewka
- kanapeczki z łososiem, twarogiem i warzywami – _____
- półmisek wędlin – _____
- sałatka grecka – _____
- sałatka owocowa – _____
- skrzydełka z grilla w sosie BBQ (barbecue, czytaj: barbekju) – _____
- soki ze świeżych owoców – _____
- szampan bezalkoholowy
- tort czekoladowy – _____
- woda mineralna

III. Ania ogląda sprzęty kuchenne i zastanawia się nad zastawą stołową na swoje przyjęcie. Podpisz ilustracje podanymi wyrazami:

talerz głęboki | talerz płytki | miska | filiżanka | kubek, | szklanka | serwetki
 nóż | widelec | łyżka | kieliszek | ~~sosjerka~~ | waza | dzbanek | chochla | garnek
 patelnia | taca | deska | półmisek | solniczka | talerzyk deserowy

IV. Zdecyduj, które naczynia będą potrzebne podczas:

- a) imienin taty Ani w jego pracy: talerzyki deserowe, filiżanki, dzbanek z kawą, taca, kieliszki do szampana, łyżeczki.
- b) przyjęcia Ani: _____
- c) śniadania: _____
- d) przygotowania obiadu: _____
- e) spotkania babci Stefanii z panią Jadzią: _____
- f) uroczystej kolacji: _____
- g) podwieczorku w przedszkolu: _____

TROCHĘ GRAMATYKI

FORMY CZASOWNIKA W TRYBIE WARUNKOWYM

Czasowniki w trybie warunkowym w języku polskim pełnią wiele funkcji, między innymi **wyrażają: życzenie, prośbę, hipotezę**, a nawet **rozkaz**. Są także potrzebne do budowy **zdań warunkowych**. Tryb warunkowy (szczególnie dla czasownika *móc, chcieć*) **łągodzi rozkaz** i może być **elegancką, grzeczną prośbą**, np.:

Otwórz okno! → Czy mógłbyś otworzyć okno?

A nawet: Chciałabym cię prosić o otwarcie okna.

V. Przeczytaj poniższe zdania i zdecyduj, które z nich wyrażają:

życzenie (Ż), prośbę (P), hipotezę (H), rozkaz (R) lub są zdaniem warunkowym (ZW):

0. Gdybyś chciał być tłumaczem, uczyłbyś się częściej gramatyki. ZW
1. Ania chciałaby, żeby na jej urodziny przyszedł Sebastian. _____
2. Ola zrobiłaby zdrowszy tort. _____
3. Piotrek chciałby pójść na randkę z Anią. _____
4. Magdo, pomógłbyś mi z przebraniem na urodziny Ani? _____
5. Staszku, nauczyłbyś się wreszcie na test! _____
6. Gdyby Ania dbała o przyjaciół, słuchałaby ich częściej. _____
7. Kochanie, kupiłbyś mi buty z diamentami? _____
8. Zjadłbym lody waniliowe. _____
9. Chyba nie chcielibyście mieć takiej przyjaciółki. _____
10. Pomogliśmy jej, gdybyśmy tylko mogli. _____

TROCHĘ GRAMATYKI

Jak utworzyć formę czasownika w trybie warunkowym?

1. Najpierw tworzysz formę **3. osoby** (on, ona, ono, oni, one) czasownika **w czasie przeszłym**.
2. Następnie dodajesz **końcówki trybu warunkowego** dopasowane do osoby, w której chcesz utworzyć formę.

Uwaga!

Nigdy nie używasz w trybie warunkowym ani 1., ani 2. osoby czasu przeszłego (np. byłem, byłam, byłeś, byłaś, byliśmy, byłyśmy, byliście, byłyście). Tylko końcówki trybu warunkowego *-bym, -byś, -byśmy, -byście, -by* informują nas o formie osobowej czasownika.

chciałabym = bym chciała

W języku mówionym zarówno formy *chciałbym, chciałabym, chcielibyśmy* itd., jak i *bym chciał, bym chciała, byśmy chcieli* itd. – są poprawne. W języku pisanym lepiej używać tylko dłuższych form – *chciałybyśmy, chciałoby* itd.

Być

forma czasu przeszłego	końcówki trybu warunkowego	czasownik w trybie warunkowym
liczba pojedyncza		
był	bym (ja), byś (ty), by (on / ona / ono)	byłbym, byłbyś, byłby (r. męski)
była		byłabym, byłabyś, byłaby (r. żeński)
było		---, ---, byłoby* (r. nijaki)
liczba mnoga		
byli	byśmy (my), byście (wy), by (oni / one)	bylibyśmy, bylibyście, byliby (r. męskoosobowy)
były		byłybyśmy, byłybyście, byłyby (r. niemęskoosobowy)

* Dla rodzaju nijakiego tworzymy tylko formę w 3. osobie – ono (nie ma form dla ja i ty).

VI. Uzupełnij tabelkę zgodnie z przykładem:

liczba pojedyncza

	ja	ty	on	ona	ono
czytać	czytałbym	czytałbyś	czytałby	czytałaby	czytałoby
	czytałabym	czytałabyś			
robić					

	ja	ty	on	ona	ono
mieć					
móc					
chcieć					

liczba mnoga

	my	wy	oni	one
czytać	<i>czytalibyśmy</i>	<i>czytalibyście</i>	<i>czytaliby</i>	<i>czytałyby</i>
	<i>czytałybyśmy</i>	<i>czytałybyście</i>		
robić				
mieć				
móc				
chcieć				

VII. Uzupełnij zdania zgodnie z przykładem:

- Kupiłabym* (ja, r.ż., kupić) tę sukienkę, ale jest za duża.
- Mój dziadek _____ (mieć) w tym roku 93 lata.
- Piotrek, _____ (ty, r.m., chcieć) mi pomóc?
- Rysiek, _____ (ja, r.ż., móc) zrobić ci kanapkę, ale mi się nie chce.
- Rozumiem, że to urodziny, ale _____ (oni, ściszyć) wreszcie muzykę!
- Staszku, _____ (ty, r.m., zaprosić) ją na imprezę?
- Aniu, _____ (ty, r.ż., pójść) z Piotrkim na randkę?
- Dziewczyny, przebierzecie się za muffinki? _____
_____ (my, r.niemęskoos., woleć) tego nie robić.
- Ola _____ (ja, r.ż., zjeść)
coś dobrego i zdrowego.
- Hmmm, może (my, r.męskoos., kupić) _____
Ani ładną torebkę na urodziny,
czy macie lepszy pomysł?
- Babciu, _____
(wy, r.niemęskoos., zrobić) z panią Jadzią skrzydełka?

VIII. Proszę powtórzyć:

- *Oferujemy oszałamiające sezonowe koktajle owocowe.*
- *Mrożona czekolada z bitą śmietaną to mój ulubiony napój na lato.*
- *Pomidory i oliwki polewamy obficie oliwą z oliwek.*

IX. Babcia Stefania przygotowuje jedzenie na przyjęcie Ani. Rozmawia z wnuczką o grzeczności. Uzupełnij zdania zgodnie z przykładem:

Babcia Stefania: Aniu, obie wiemy, że czasami nie traktujesz najlepiej swoich przyjaciół...

Ania: Babciu, no co ty! To nieprawda!

Babcia Stefania: Prawda, prawda. Słyszałam, jak im rozkazujesz, nie słuchasz ich. Jeśli chcesz okazać szacunek swoim przyjaciołom, a pamiętaj, że oni to prawdziwe skarby, zmień rozkazy na prośby.

Ania: To znaczy?

Babcia Stefania: Zrobimy małe ćwiczenie – ja będę mówiła tak, jak zwykle ty mówisz, a ty będziesz zamieniała te rozkazy, niemiłe wypowiedzi na grzeczne prośby. Gotowa?

Ania: Yyy... tak, chyba tak.

Babcia Stefania: Ok. „**Zrób** mi kanapkę!”

Ania: Babciu, teraz jestem zajęta.

Babcia Stefania: Aniu! Masz powiedzieć moje zdanie miło i grzecznie, a nie robić mi kanapkę.

Ania: Aha, hmm, Zrobiłabyś mi kanapkę ⁰ ?

Babcia Stefania: Świetnie! Następne: „Tato, **kup** mi tablet!”.

Ania: Tato, _____ ¹ mi tablet?

Babcia Stefania: Dobrze. Teraz: „Dziewczyny, **ubierzcie się** jak gwiazdy filmowe!”.

Ania: Dziewczyny, _____ ² jak gwiazdy filmowe?

Babcia Stefania: „Piotrek, **możesz** podać mi sosjerkę!”

Ania: Czy _____ ³ podać mi sosjerkę, drogi Einsteinie?

Babcia Stefania: On się przebiera za Einsteina?

Ania: Nie wiem, może, ale on jest jak Einstein.

Babcia Stefania: To mogłabyś powiedzieć: Albercie, nie po nazwisku!

Ania: Hi, hi, hi. Tak jest, kochana babciu!

Babcia Stefania: Pracujemy dalej: „Rysiek, **daj** mi odpocząć!”.

- Ania:** Rysiu, proszę, _____⁴ mi odpocząć?
- Babcia Stefania:** „**Zagrajmy** teraz w kończenie zdań!”
- Ania:** Może _____⁵ teraz w kończenie zdań?
- Babcia Stefania:** „**Chcę** coś powiedzieć!”
- Ania:** Przepraszam, ale _____⁶ coś powiedzieć.
- Babcia Stefania:** „**Dajcie** mi wyższe kieszonkowe!”
- Ania:** Mamo, tato _____⁷ mi wyższe kieszonkowe? Proszę, proszę, proszę.
- Babcia Stefania:** „Stachu, **porozmawiaj** z Olką!”
- Ania:** Staszku. _____⁸ z moją kochaną Olą?
- Babcia Stefania:** Ha, ha, ha, świetnie ci idzie! Dalej: „Nie **chcę** być tak jak ty lekarką!”
- Ania:** Mamusiu kochana, nie _____⁹ być lekarką, wybac mi.
- Babcia Stefania:** Doskonale! Teraz: „Rysiek! **Pobaw się** sam!”
- Ania:** Kochany Rysiu, _____¹⁰ chwilę sam, a ja zaraz do Ciebie przyjdę?
- Babcia Stefania:** Doskonale! A teraz ostatnie zdanie: „Sebastian! Zatańcz ze mną!”
- Ania:** Co?! Babciu, skąd wiesz? Kto ci powiedział?
- Babcia Stefania:** Ha, ha, ha! Babcia wszystko wie, jak Pan Bóg!
- Ania:** Chyba jak pani Jadzia.

X. Co powiesz w tych sytuacjach?

PYTANIA	REAKCJE
Przepraszam, czy mógłbym / mogłabym...?	Ależ oczywiście!
Czy byłoby możliwe...?	Jasne, to żaden kłopot.
Przepraszam, chciałbym / chciałabym...	Z przyjemnością.
Czy mógłbyś / mogłabyś...?	Niestety nie.
Czy mógłby pan / mogłaby pani...?	Bardzo mi przykro, ale...
Nie chciałbym / chciałabym sprawiać kłopotu, ale czy...?	Chciałbym / chciałabym pomóc, ale...
Chciałbym / chciałabym...	

SYTUACJE:

- jesteś w hotelu, chcesz zamówić śniadanie do łóżka
- jesteś w pokoju, w którym jest bardzo gorąco
- chcesz zmienić stolik w restauracji, bo przy tym jest za zimno
- w kawiarni ktoś pali obok ciebie, nie lubisz dymu papierosowego
- chcesz rozmiąć pieniądze
- chcesz pożyczyć zeszyt od koleżanki
- organizujesz imprezę, zapytaj sąsiadów, czy nie będzie im przeszkadzała muzyka
- jesteś zmęczony / zmęczona, a twój młodszy brat chce się z tobą bawić
- zapraszasz znajomych na imprezę

XI. Zastanów się i opowiedz, jak wygląda przyjęcie urodzinowe w twoim kraju.

XII. Jak wyglądałaby twoja wymarzona impreza urodzinowa? Czy byłoby to przyjęcie tematyczne? Zrób listę gości, dań, gier i zabaw, pomyśl o dekoracjach i opisz swoje wymarzone przyjęcie urodzinowe.

[illegible]

XIII. Proszę powtórzyć:

➔ *Oferujemy oszałamiające sezonowe koktajle owocowe.*

➔ *Mrożona czekolada z bitą śmietaną to mój ulubiony napój na lato.*

➔ *Pomidory i oliwki polewamy obficie oliwą z oliwek.*

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

arbuz	imieniny	nagi	przyjęcie	szklanka
bagietka	impresa tematyczna	nóż	przykro mi	taca
bita śmietana		obiad	rozkaz	talerz głęboki
deska	kanapeczka	owoce	ser pleśniowy	talerz płytki
dzbanek	kieliszek	patelnia	serwetki	talerzyk deserowy
filiżanka	kłopot	podwieczorek	skarb	urodziny
garnek	kolacja	półmisek	skrzydełka kurczaka	warzywa
grzeczność	kubek	prośba		waza
grzeczny	łosoś	przebrać się za + biernik	śniadanie	wędlina
hipoteza	łyżka		solniczka	widelec
humus	miska	przedszkole	sosjerka	z przyjemnością
chochla	motyw	przekąska	świeżo wyciskany	życzenie

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI GŁOSEK DŹWIĘCZNYCH I BEZDŹWIĘCZNYCH

Niektóre wyrazy inaczej zapisujemy, a inaczej wymawiamy, np.

chle**b** (piszemy **b**, słyszymy **p**)

książ**ka** (piszemy **z**, słyszymy **sz**)

śnie**g** (piszemy **g**, słyszymy **k**)

blu**z**ka (piszemy **z**, słyszymy **s**)

Pisownię tych wyrazów możemy sprawdzić, szukając innych form, np.

chle**b** – chle**by**

książ**ka** – książ**ek**

śnie**g** – śnie**gi**

blu**z**ka – blu**zek**

Niektóre wyrazy piszemy tak, jak je wymawiamy, np.

skle**p** (piszemy **p** i słyszymy **p**)

mu**sz**ka (piszemy **sz** i słyszymy **sz**)

bur**a** (piszemy **k** i słyszymy **k**)

ma**t**ka (piszemy **t** i słyszymy **t**)

1. Do podanych spółgłosek dźwięcznych dobierz odpowiadające im spółgłoski bezdźwięczne:

b – p

d – _____

g – _____

w – _____

z – _____

dz – _____

ż – _____

ź – _____

dż – _____

dż – _____

2. Zamień liczbę mnogą na pojedynczą, a potem przeczytaj głośno obie formy:

soki – sok

ogrody – _____

pociągi – _____

kody – _____

koty – _____

sklepy – _____

gazy – _____

pawie – _____

pieniądze – _____

płot – _____

3. Podane zdania zmień na liczbę mnogą. Przeczytaj je na głos:

a) Tu pracuje znany dziennikarz. → Tu pracują znani dziennikarze.

b) Dziewczynka ma chory ząb. → _____

c) Gdzie jest mój but? → _____

d) Na ścianie wisi obraz. → _____

e) W tym wypracowaniu jest błąd. → _____

4. Znajdź formę dopełniacza podanych miast Polski:

Łódź – Łodzi

Elbląg – _____

Brzeg – _____

Chodzież – _____

Frombork – _____

Inowrocław – _____

Międzychód – _____

Nowogard – _____

Racibórz – _____

Sochaczew – _____

5. Zamień formy deminutywne na podstawowe. Przeczytaj na głos obie formy:

torebka	–	<u>torba</u>	ogródek	–	_____
obrazek	–	_____	kalendarzyk	–	_____
ząbek	–	_____	ławka	–	_____
szybka	–	_____	walizka	–	_____
grzybek	–	_____	gwiazdka	–	_____

CZY WIESZ, ŻE...

W języku polskim bardzo ważne są zwroty grzecznościowe.

Jeśli chcesz być odbierany / odbierana jako osoba kulturalna, musisz je stosować.

Oto kilka reguł:

→ do nieznanym osobom zwracasz się:

pani (do kobiety) / **pan** (do mężczyzny), **panie** (do grupy kobiet)
/ **panowie** (do grupy mężczyzn) / **państwo** (do grupy mieszanej – kobiet i mężczyzn).

Formy te zawsze łączą się z 3. osobą czasownika.

Przykłady: *Przepraszam, czy wie pani, jak dojść do uniwersytetu?*

Kiedy państwo wracają do Polski?

Czy panowie byli już w tym muzeum?

→ w formach pisanych, kiedy zwracasz się do osób, z którymi masz kontakty oficjalne, formy **pani** / **pan** / **państwo** / **panie** / **panowie** są zawsze pisane wielką literą.

Przykłady: *Szanowna Pani!*

Drogi Panie Janku!

Chciałabym prosić Panią o pożyczenie książki.

*Wyznam Panu, że kiedy wspomniał Pan o naszym pierwszym spotkaniu,
zakręciło mi się w głowie.*

Proszę Państwa o pozytywne rozpatrzenie mojej prośby.

→ W języku polskim **nigdy nie** używamy form 2 os. l. mn. jako grzecznościowych form adresatywnych, np. *Czy wiecie, o której jest pociąg do Warszawy?* nie jest formą grzecznościową, lecz zwykłym pytaniem skierowanym do grupy znajomych.

Nigdy nie zastępuje zwrotu z wyrazem **pan** / **pani** / **państwo**.

LEKCJA 23

Urodziny Ani trwają. Teraz jest czas na gry i zabawy. Ania przygotowała coś specjalnego.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Postaci z bajek, baśni i kosmosu. Marzenia i abstrakty	Zdania warunkowe z <i>jeśli</i> i <i>gdyby</i>	Opowiadanie o sytuacjach nierealnych	Opis życia w nierealnym miejscu lub czasie	Klasyczne dobranocki i Tomasz Bagiński

Gdybym miała latający dywan, poleciałabym do Mediolanu na pokaz mody

Ania przygotowała kilka gier na urodziny, jedna z nich to *Co by było, gdyby...* Zrobiła wcześniej karteczki ze zdaniami do dokończenia. Wszyscy goście losują jedną kartkę i głośno odpowiadają. Ania miała nadzieję, że tę najważniejszą kartkę wylosuje Sebastian...

Staszek: OK! Ja zaczynam. „Co by było, gdyby Ola miała zielone włosy?” Hmm, moja odpowiedź jest taka: „Gdyby Ola miała zielone włosy, chciałbym być ufoludkiem!”.

Ola: Aha, rozumiem, to interesujące Staszku. Teraz ja: „Co by było, gdybyś miała teraz dziecko?”. Ale to niemożliwe.

Ania: Olu, o to chodzi w tej grze, mówimy o rzeczach nierealnych, fantazjujemy. Pamiętaj, że tak jest, kiedy w zdaniu mamy „gdyby”.

Ola: No dobrze. „Gdybym miała teraz dziecko, to znaczy, że miałabym co najmniej 30 lat”.

Magda: Teraz ja: „Co by było, gdybyś miała latający dywan?”. Łatwe. Gdybym miała latający dywan, poleciałabym do Mediolanu na pokaz mody. Aniu, zabrałabym ciebie ze sobą.

Ania: Jesteś kochana!

Piotrek: Moja kolej! „Co by było, gdyby Ania była Twoją dziewczyną?”. Mam powiedzieć prawdę?

Staszek: Ha, ha, ha! Ja chętnie dokończę za ciebie. Pamiętaj, to, co losujesz, jest nie-moż-li-we!

Piotrek: Pff, bądź już lepiej tym ufoludkiem i się nie odzywaj. Nie ma rzeczy niemożliwych! Gdyby Ania była moją dziewczyną, bylibyśmy najbardziej utalentowaną i najpiękniejszą parą na świecie. Połączenie takich umysłów, talentów byłoby niezwykle.

Ania: To miłe, co powiedziałeś, ale jednak niemożliwe... Teraz ja. „Co by było, gdyby jedna osoba w tym pokoju była Twoim chłopakiem / Twoją dziewczyną?”.

Staszek: Ha, ha, ha – „twoja dziewczyna”.

Ania: A co by było, gdyby to była dziewczyna, Staszku?

Staszek: Ooo, nic, byłoby ciekawie.

Ania: No właśnie, ale ja będę bliżej prawdy w swoim zdaniu. Gdyby jeden chłopak w tym pokoju był moim chłopakiem, byłabym bardzo szczęśliwa.

Piotrek: I co, Staszku? Zatkąło cię?

Staszek: Nie, wcale nie! To nie chodzi o ciebie!

Ania: Sebastian, teraz ty.

Sebastian: Dobrze. Czytam: „Co by było, gdyby dziewczyna siedząca po Twojej prawej stronie była Twoją dziewczyną?”.

Staszek: Ha, ha, ha! To Magda!!! Świetna jest ta gra! Ha, ha, ha!

Ania: Ech, wcale nie, ta gra jest bez sensu! Pograjmy w coś innego! Może w monopol? A może potańczymy? A poza tym, proszę, częstujcie się – mamy pyszne skrzydełka z grilla.

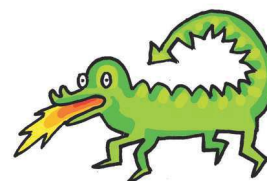
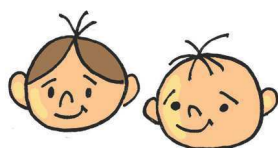
I. Przeczytaj tekst, a następnie zdecyduj, czy to prawda (P), czy nieprawda (N):

		P	N
0.	Gra „Co by było, gdyby...” to pomysł Magdy.		✓
1.	Zdania, w których jest wyraz „gdyby”, mówią o czymś, co jest nierealne.		
2.	Ola będzie miała niedługo dziecko.		
3.	Ola ma zielone włosy.		
4.	Ola nie ma teraz 30 (trzydziestu) lat.		
5.	Magda leci niedługo do Mediolanu.		
6.	Piotrek uważa, że jest bardzo utalentowany.		
7.	Ania nie chciałaby być dziewczyną chłopaka, który jest w pokoju.		
8.	Staszek uważa, że Ania jest zakochana w Piotru.		
9.	Zdanie, które wylosował Sebastian, dotyczy Magdy.		
10.	Ania nie jest zadowolona z gry, którą wybrała.		

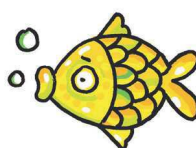
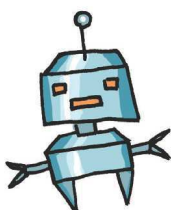

II. Dopasuj podane wyrazy do ilustracji:

złota rybka | Bolek i Lolek | ufoludek | Kopciuszek | latający dywan
 Reksio | Miś Uszatek | krasnoludek | Czerwony Kapturek | ~~smok~~
 dobra wróżka | Koziołek Matołek | robot

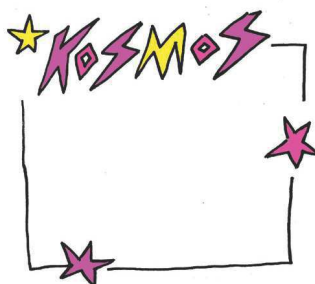
S M O K

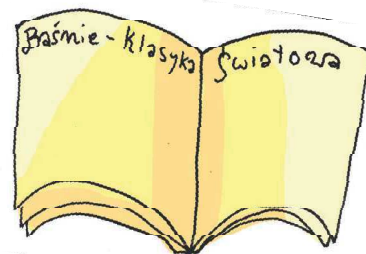

III. Wpisz wyrazy z ćwiczenia II do poszczególnych kategorii:

TROCHĘ GRAMATYKI

ZDANIA WARUNKOWE – ZNACZENIE

Zdanie warunkowe to takie, które mówi, że jakaś sytuacja będzie miała (lub mogłaby) mieć miejsce, jeśli zostaną (lub zostałyby) spełnione określone warunki. W języku polskim mamy dwa typy zdań warunkowych: **zдания realne** i **zдания nierealne**.

Przykłady:

1. zdania realne

Jeśli Ania dalej będzie myślała tylko o sobie, **(to)** straci wszystkich przyjaciół.

To zdanie można powiedzieć też tak:

Ania straci wszystkich przyjaciół, **jeśli** dalej będzie myślała tylko o sobie.

To zdanie jest realne. Ania nie będzie miała przyjaciół, jeśli się nie zmieni.

2. zdania nierealne

Gdyby Ania została dziewczyną Piotрка, **(to)** byliby oni najbardziej utalentowaną parą na świecie.

To zdanie można powiedzieć też tak:

Ania i Piotrek byliby najbardziej utalentowaną parą na świecie, **gdyby** Ania została jego dziewczyną.

To zdanie jest nierealne. Oznacza, że Ania nie zostanie dziewczyną Piotрка i oni nie będą najbardziej utalentowaną parą na świecie.

IV. Zdecyduj, czy zdanie jest realne (ZR), czy nierealne (ZN) i wyjaśnij, co ono oznacza:

- Gdyby krasnoludki mieszkały ze mną, zawsze miałabym czysty dom.
ZN – oznacza, że krasnoludki nie mieszkają ze mną i mam w domu bałagan.
- Jak będzie brzydka pogoda, nie pójdziemy na spacer.
ZR – oznacza, że nie pójdziemy na spacer, jeśli będzie deszcz.
- Gdyby Ola była ufoludkiem, Staszek miałby zielone włosy.
- Jeżeli chcesz, możemy iść razem do kina.
- Sebastian pokochałby Anię, gdyby ona nie była taka zarozumiała.
- Gdybyście cały czas tylko siedzieli na Facebooku, nie mielibyście realnego życia.
- Będę ci codziennie mówił, że cię kocham, jeśli zostaniesz moją dziewczyną.

TROCHE GRAMATYKI

ZDANIA WARUNKOWE – GRAMATYKA

1. zdania realne

W zdaniach warunkowych realnych występują spójniki **jeśli, jeżeli, jak**, po których może występować każdy czas gramatyczny. W drugiej części zdania możemy wstawić **to**, ale nie musimy.

Przykłady:

Jeśli owoce były świeże, **to** wyciskaliśmy z nich sok (czas przeszły).

Jeżeli chcesz, **to** możesz (czas teraźniejszy).

Jak będę w księgarni, kupię ci książkę o Chopinie (czas przyszły).

W stylu urzędowym możesz spotkać się ze zdaniami warunkowymi, w których występują spójniki: **o ile..., o tyle...**

2. zdania nierealne

W zdaniach warunkowych nierealnych występuje spójnik **gdyby**, odmieniony przez osoby (**gdybym, gdybyś, gdyby, gdybyśmy, gdybyście, gdyby**), po którym występuje czasownik w 3. osobie w czasie przeszłym, a w drugiej części zdania mamy czasownik w trybie warunkowym (zob. lekcja 22). Tutaj również możemy pominąć wyrażenie **to**. Każde ze zdań składowych może mieć inny podmiot.

Przykłady:

Gdyby były (one) świeże owoce, **wycisnęlibyśmy** (my) z nich sok.

Gdybyś (ty) **chciała**, **to mogłabyś** (ty).

Gdybym (ja) **był** w księgarni, **to kupiłbym** (ja) ci książkę o Chopinie.

liczba pojedyncza	3. os. czasu przeszłego r. męski, żeński lub nijaki		czasownik w trybie warunkowym r. męski, żeński lub nijaki	
Gdybym	miał / miała / miało	czas, (to)	oglądałbym, oglądałbyś, oglądałby	filmy.
Gdybyś			oglądałabym, oglądałabyś, oglądałaby	
Gdyby			oglądałoby	
liczba mnoga	3. os. czasu przeszłego r. męskoosobowy lub niemęskoosobowy		czasownik w trybie warunkowym r. męskoosobowy lub niemęskoosobowy	
Gdybyśmy	mieli / miały	czas, (to)	oglądalibyśmy, oglądalibyście, oglądaliby	filmy.
Gdybyście			oglądalibyśmy, oglądalibyście, oglądaliby	
Gdyby			oglądaliby	

Przykłady zdań

odmieniony spójnik GDYBY	czasownik w 3. osobie czasu przeszłego dopasowany do spójnika	czasownik w trybie warunkowym
Gdybym (ja)	była na twoim miejscu,	porozmawiałabym z nim.
Gdybyś (ty)	mówił ciszej,	nie usłyszeli by cię.
Gdyby (on / ona / ono)	Janek mieszkał tutaj,	spotykali byście się codziennie.
Gdybyśmy (my)	kupili psa,	spacerowalibyśmy częściej.
Gdybyście (wy)	nie uczyli się polskiego,	bylibyście smutni.
Gdyby (oni / one)	goście wyszli wcześniej,	nie byłabyś niewyspana.

Wszystkie te zdania złożone będą miały ten sam sens, także wtedy, kiedy zamienisz ich kolejność, np.:

Porozmawiałabym z nim,
gdybym była na twoim miejscu.

=

Gdybym była na twoim miejscu,
porozmawiałabym z nim.

V. Uzupełnij zdania zgodnie z przykładem:

0. Nie kupiłbym ci kwiatów, (ja) gdybym cię nie kochał.
1. Nie pojechalibyśmy z wami, (my) _____ nie mieli wakacji.
2. Nie proponowałabym ci mięsa, (ja) _____ wiedziała, że go nie jesz.
3. Nie wiedzielibyście o tym, (wy) _____ nie czytali jej pamiętnika.
4. Chłopcy nie spotykali by się z Anią, (ona) _____ nie była taka ładna.
5. Bylibyście szczęśliwsze, (wy) _____ czasami jadły czekoladę.
6. Rysiu, nie spotkałbyś Tosi, (ty) _____ był tamtego dnia u babci.
7. Nie spóźniłoby się na spotkanie, (one) _____ dziewczyny nie przebierały się pięć razy.

8. Sebastian nie zatańczyłby z tą blondynką, **(on)** _____ nie chciał jej pocałować.
9. Ania miałaby depresję, **(ona)** _____ widziała, że Sebastian tańczy z tą dziewczyną.
10. Piotr poszedłby w ślady ojca, **(on)** _____ został socjologiem.

VI. Uzupełnij zdania zgodnie z przykładem:

0. Piotru, gdybym cię lubiła, **(ja, spotykać się)** spotykałabym się z tobą codziennie.
1. Gdyby Staszek umiał malować, **(on, zostać)** _____ artystą.
2. Gdybyście byli starsi, **(wy, móc)** _____ wejść do tego klubu.
3. Gdybym cię poznał wcześniej, nie **(ja, r. m., chodzić)** _____ teraz z Anią.
4. Gdybyście obserwowały gwiazdy, **(wy, być)** _____ bardziej romantyczne.
5. Gdyby Ania umiała gotować, Ryśka nie **(on, boleć)** _____ teraz brzuch.
6. Gdybyście też uprawiały jogę, **(my, pojechać)** _____ razem na obóz latem.
7. Gdybyś zaprzyjaźnił się z Piotrkim, może **(ty, mieć)** _____ lepsze oceny.
8. Gdybym usiadła po prawej stronie Sebastiana, **(ja, r.ż., wiedzieć)** _____, czy mnie kocha.
9. Gdybym był Kopciuszkiem, **(ja, r.m., dbać)** _____ bardziej o buty, a mniej o siostry.
10. Gdybym była dobrą wróżką, nie **(wy, pisać)** _____ dzisiaj testu.

VII. Porozmawiaj z koleżanką / kolegą zgodnie z przykładem.

Przykład:

Pojedziesz na wakacje do Polski.

Koleżanka / Kolega: *Co byś zrobił, gdybyś pojechał na wakacje do Polski?*

Ty: *Gdybym pojechał / pojechała na wakacje do Polski, mówiłbym / mówiłabym dużo po polsku.*

- Twoja ciocia nauczyła cię pływać, kiedy miałeś cztery lata.
- W ostatni weekend byłaś / byłeś na urodzinach koleżanki.
- Przez ostatnie trzy lata chodziłaś / chodziłeś na karate.
- Masz latający dywan.
- Złota rybka pyta cię o trzy życzenia.
- Koziołek Matołek mieszka w twojej szafie.
- Wyjeżdżasz na studia za granicę.
- Nie mówisz po polsku.
- Planujesz podróż na Księżyc.
- Spotykasz w lesie Czerwonego Kapturka.

VIII. Proszę powtórzyć:

- *Gdybyś był utalentowany, osiągnąłbyś wielki sukces.*
- *Gdyby Ola była bogata, zaadoptowałaby wszystkie zwierzęta.*
- *Gdybym była kreatorką mody, pojechałabym do Paryża.*

IX. Napisz krótką pracę na JEDEN temat (80–100 wyrazów).

- Opisz, jak wyglądałby świat, gdyby od jutra tydzień miał osiem dni?
- Dokąd byś pojechał / pojechała, gdybyś dostał / dostała na urodziny bilet na podróż w czasie? Opisz, jak wyglądałoby miejsce, do którego podróżujesz.
- Opisz, jak wyglądałby świat, gdyby wszyscy mówili w tym samym języku?
- Opisz, jak wyglądałoby twoje życie, gdyby istniały w nim postaci z bajek, baśni i filmów fantastycznych.
- Opisz, jak wyglądałby świat, gdyby ludzie czytali w cudzych myślach.

X. Napisz odpowiedzi na pytania zgodnie z przykładem. Potem wybierz kilka pytań i zadaj je koleżance / koledze:

0. Z kim poszedłbyś / poszłabyś na kolację, gdybyś mógł / mogła spotkać się z dowolną osobą?
Gdybym mógł spotkać się z dowolną osobą, poszedłbym na kolację z Jimem Morrisonem.
1. Co byś zrobił / zrobiła, gdybyś był / była bardzo bogata?
2. Co powiedziałbyś / powiedziałaabyś Chopinowi, gdyby uczył cię gry na fortepianie?

3. Co byś zrobił / zrobiła, gdybyś był / była królem / królową swojego kraju?

4. Gdybyś był / była zwierzęciem, którym zwierzęciem byś był / była?

5. Gdybyś mógł / mogła mieszkać w dowolnym miejscu na świecie, gdzie byś mieszkał / mieszkała?

6. Gdybyś był / była jedzeniem, którą potrawą byś był / była?

7. Gdybyś miał / miała latający dywan, dokąd byś poleciał / poleciała na wakacje?

8. Gdybyś mógł / mogła nauczyć się perfekcyjnie jednej rzeczy, co by to było?

9. Gdybyś mógł / mogła cofnąć czas, czy zrobiłbyś /zrobiłabyś coś inaczej? Co?

10. Gdybyś zdobył / zdobyła Nagrodę Nobla, jak ubrałbyś / ubrałabyś się na ceremonię rozdania?

XI. Czy dobrze znasz swoich przyjaciół? (tylko do pracy w grupach)

Dobierzcie się w pary z osobami, które znacie najlepiej w grupie. Przygotujcie w parach na oddzielnych kartkach po dwa pytania*. Następnie przekazcie swoje pytania nauczycielowi. Będziecie pisać na zmianę – raz jedna osoba będzie pisała o sobie, a druga o tej osobie i na odwrót. Teraz musicie usiąść daleko od siebie. Założmy, że Piotrek i Staszek są w jednej parze. Zabawa wygląda tak:

RUNDA I

Nauczyciel czyta, np.:

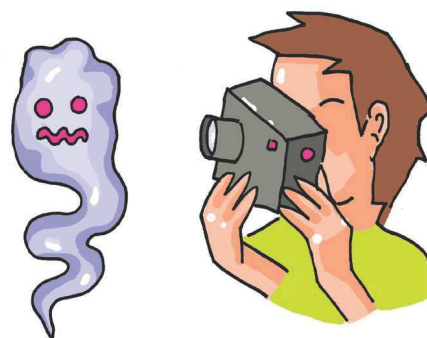
Co zrobiłby twój przyjaciel, gdyby zobaczył ducha?

Staszek i Piotrek piszą w tym samym czasie i nie podglądają odpowiedzi. Staszek pisze (nie mówi!):

Gdyby Piotrek zobaczył ducha, uciekłby.

Piotrek pisze (nie mówi!):

Gdybym zobaczył ducha, zrobiłbym mu zdjęcie.

RUNDA II

Nauczyciel czyta np.:

Co zrobiłby twój przyjaciel, gdyby znalazł na ulicy portfel?

Piotrek pisze (nie mówi!): **Gdyby S. znalazł portfel, poszedłby z nim na policję.**

Staszek pisze (nie mówi!): **Gdybym znalazł portfel, poszedłbym z nim na policję.**

Nauczyciel czyta kolejne pytanie, a wy nic nie komentujecie, tylko piszecie. Na koniec sprawdzacie, ile odpowiedzi było takich samych. Za każdą jednakową odpowiedź dostajecie punkt. W przykładzie powyżej Staszek i Piotrek nie dostaliby punktu w pierwszej rundzie, ale w drugiej otrzymaliby jeden punkt.

* W zależności od liczby osób w grupie. Dobrze byłoby mieć na koniec co najmniej 10 pytań.

NADSTAW UCHA

ZASADY WYMOWY GŁOSEK „sz”, „ż”, „cz”, „dż”

Głoski **sz**, **ż**, **cz**, **dż** są **przedniojęzykowozębowe**, co oznacza, że podczas ich wymawiania tylko czubek języka dotyka górnych dziąseł. Pozostała część języka swobodnie opada w dół. Między przednim końcem języka a górnymi dziąslami tworzy się szczelina, wargi są trochę zaokrąglone, podobnie jak przy wymawianiu samogłoski **o**.

Są to **głoski twarde**, w przeciwieństwie do ich miękkich odpowiedników: **ś**, **ź**, **ć**, **dź**.

Dla Słowian wschodnich wymowa **sz** nie jest trudna, jest tak samo twarda w rosyjskim, jak i w polskim.

1. Powtórz za lektorem sylaby:

→	sza	ża	cza	dża	asza	aża	acza	adża
→	sze	że	cze	dże	esze	eże	ecze	edże
→	szo	żo	czo	dżo	oszo	ożo	oczo	odżo
→	szu	żu	czu	dżu	uszu	użu	uczu	udżu
→	szy	ży	czy	dży	yszy	yży	yczy	ydży

2. Przeczytaj wyrazy:

→	kaczka – kaszka	czopki – szopki	uczyć – uszyć	narzekać – naczekać
→	szyje – żyje	żar – czar	szatka – rzadka	szal – żal
→	zboże – zbocze	żbik – szpik	żarna – czarna	gracz – grasz

3. Przeczytaj połączenia wyrazowe:

→	zrobisz szarlotkę	dasz czek	twarz szatynki	znasz Żanetę
→	masz czas	lubisz sztukę	wasz szef	widzisz rzekę

4. Przeczytaj nazwy polskich miejscowości:

→	Czarnków	Czersk	Częstochowa	Czyżew
→	Przasnysz	Przemyśl	Przeworsk	Przysucha
→	Szamotuły	Szprotawa	Szubin	Szydłowiec
→	Żary	Żelechów	Żuromin	Żywiec

5. Przeczytaj zdania:

- *Trzciny cicho szumią w szuwarach szmaragdowego jeziora.*
- *W uroczy wieczór czeka na przyjaciół szalona przygoda.*
- *Szyfonowe szale szykownie szeleszczą.*
- *Szczupłe szatynki noszą szmaragdy i szafiry.*
- *Świeżo pieczoną szarlotkę można podawać z sosem czekoladowym.*

CZY WIESZ, ŻE...

Bajki animowane, które można obejrzeć w Polsce na dobranoc, to dobranocki.

W telewizji jest wiele kreskówek (tak również nazywamy filmy animowane) zagranicznych producentów, takich jak Walt Disney Pictures, Warner Bros. czy Dream Works, ale mamy sporą kolekcję polskich bajek. Najbardziej znane, dziś już klasyczne dobranocki, to: *Bolek i Lolek*, *Reksio*, *Dziwne przygody Koziołka Matołka*, *Miś Uszatek*, *Pomysłowy Dobromir*, *Porwanie Baltazara Gąbki*, *Zaczarowany ołówek*, *Przygody kota Filemona*, *Plastusiowy pamiętnik* i wiele innych.

Wybitnym polskim rysownikiem, animatorem i reżyserem filmów animowanych jest

Tomasz Bagiński, który w 2003 roku za film *Katedra* otrzymał nominację do Oscara w kategorii krótki film animowany. Artysta jest laureatem wielu prestiżowych konkursów.

Wszystkie wymienione filmy możesz znaleźć na YouTube.

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

baśń	dokończyć	Kopciuszek	Miś Uszatek
Bolek i Lolek	gdyby	Koziołek Matołek	Reksio
być na czyimś miejscu	jak	krasnoludek	robot
Czerwony Kapturek	jeśli	kreskówka	smok
dobra wróżka	jeżeli	latający dywan	ufoludek
dobranocka	karteczka	Marsjanin	złota rybka

LEKCJA 24

Rysiek leży w szpitalu. Ania jest zdenerwowana, na szczęście nie jest sama, bo ma prawdziwych przyjaciół. Wcześniej nie zwracała na nich uwagi, ale teraz już wszystko się zmienia.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Przyjaźń	Zdania ze spójnikiem <i>żeby</i>	Opowiadanie o swoich pragnieniach. Przytaczanie wypowiedzi innych osób	Tekst argumentacyjny na temat przyjaźni	Przyjaźń w życiu polskich nastolatków

Chciałabym, żeby Rysio był już w domu

Mama Ani: Aniu, co się stało?! Uspokój się. Chcę, żebyś opowiedziała mi wszystko jeszcze raz, po kolei.

Ania: Mamo, Boże... Mamo...

Mama: Aniu, spokojnie, jeszcze raz. Od początku.

Ania: Graliśmy w salonie w różne gry, jedliśmy, tańczyliśmy i wtedy Magda krzyknęła, że coś się dzieje z Rysiem. Ja tańczyłam z Sebastianem i nie chciałam, żeby Magda mi zawracała głowę Rykiem! Przecież on jest już duży. Ale ona zażądała, żeby wyłączyć muzykę, żeby wezwać karetkę...

Mama: Karetkę?

Ania: Tak, Rysio był cały czerwony i nie mógł oddychać. On na pewno jadł pistacje, a przecież ma uczulenie na wszystkie orzechy! Magda zadzwoniła na 112. Krzyknęłam, żeby wszyscy się odsunęli. Poprosiłam, żeby położyli Ryśka na kanapie i żeby otworzyli okno. Chciałam, żeby miał świeże powietrze. To wszystko było automatyczne. Jakbym oglądała film.

Mama: Aniu, i co dalej?

Ania: Dopiero wtedy do mnie dotarło, że dzieje się coś bardzo złego. Tak mi przykro. Najważniejszy był dla mnie Sebastian. Nie zwracałam uwagi na nikogo innego i kiedy chciałam, żeby trzymał mnie za rękę, jego już nie było! Świnia!

Mama: Aniu, spokojnie, co się stało z Rysiem?

Ania: Przyjechało pogotowie. Rysiek był cały siny. Lekarz powiedział, żebyśmy wyszli z pokoju.

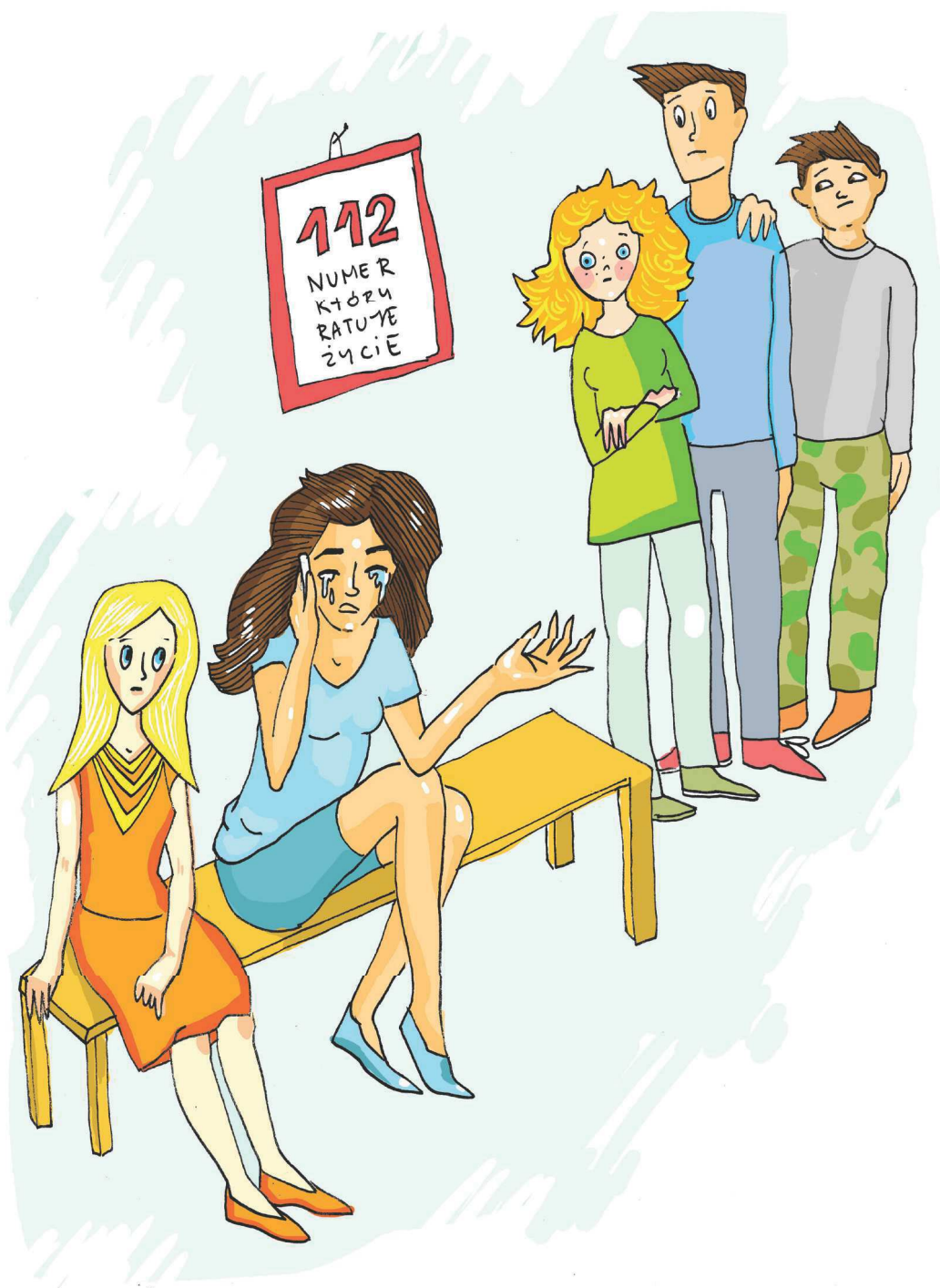
Mama: Zabrali go?

Ania: Tak, tak, jak mówiłam, jestem teraz w szpitalu, pielęgniarka powiedziała, żebym czekała na korytarzu. Powiedziała, że wszystko będzie dobrze i żebym się nie martwiła.

Mama: Aniu, będę za pół godziny w szpitalu, czekaj na mnie.

Ania: Mamo...

Mama: Tak?

Ania: Tutaj jest też Magda, Ola, Piotrek i Staszek. Oni cały czas mnie pocieszają.

Mama: O, jak miło!

Ania: Mamo, oni są kochani, oni po prostu tu są, a Sebastiana nie ma. Nie wiem, co bym teraz robiła bez nich. Jaka byłam głupia! Sebastian to porażka, a oni... oni są moimi prawdziwymi przyjaciółmi! Jak mogłam tego nie widzieć?!

Mama: Aniu, spokojnie, ważne, że z Rysiem wszystko dobrze, o reszcie porozmawiamy później.

Ania: Chciałabym, żeby już było po wszystkim. Chciałabym, żeby Rysio był już w domu!

I. Prawda (P), nieprawda (N):

		P	N
0.	Mama opowiada Ani, co się stało.		✓
1.	Ola wezwwała pogotowie.		
2.	Magda przerwała imprezę.		
3.	Kiedy Magda zauważyła, że Rysiek źle się czuje, Ania tańczyła z Piotrem.		
4.	Sebastian chętnie pomagał Ani.		
5.	Rysiek ma alergię.		
6.	Lekarz powiedział Ani, że wszystko będzie dobrze.		
7.	Mama Ani jest już w szpitalu.		
8.	Stan zdrowia Ryśka skłonił Anię do refleksji na temat przyjaciół.		
9.	Magda, Ola, Piotrek i Staszek cały czas śmieją się z Ani.		
10.	Dzięki przyjaciołom Ania czuje się lepiej.		

II. Psychozabawa. Wybierz odpowiedź, która najbardziej do Ciebie pasuje, i przeczytaj wyniki quizu psychologicznego:
1. Prawdziwy przyjaciel to ktoś,

- a) kogo nie musisz znać w rzeczywistości, ale z kim rozmawiasz często przez internet
- b) komu kupujesz prezenty, a on mówi ci za to miłe rzeczy
- c) kogo bardzo długo znasz, kto nigdy cię nie zawiodł, wiesz o nim wiele i nie przestajesz kochać

2. Przyjaciel musi

- a) być zawsze online, dobrze grać w gry komputerowe, wiedzieć, o co chodzi w życiu
- b) być bogaty, fajnie ubrany, arogancki, nikt mu nie podskoczy
- c) być lojalny, godny zaufania, zabawny, uczciwy

3. Mój najlepszy przyjaciel

- a) jest wymyślony, ale dzięki temu nigdy nie jestem nim rozczarowana / rozczarowany
- b) błyszczy w towarzystwie, wszyscy go uwielbiają, więc to normalne, że rzadko rozmawiamy, ale ważne, że mogę się z nim pokazać
- c) ma dla mnie czas, zawsze mnie wysłuchuje i dobrze mi doradza

4. Kiedy pokłócisz się z przyjacielem,

- a) jest ci przykro, ale na pewno nie przeprosisz, poczekasz trochę, jak się nie odezwie, jego strata
- b) obgadujesz go ze znajomymi
- c) analizujesz sytuację i rozmawiasz z nim, żeby wszystko wyjaśnić i jak najszybciej się pogodzić

5. Mój najlepszy przyjaciel

- a) czasami kłamie, ale cóż, nikt nie jest doskonały
- b) jest ze mną, kiedy dostanę złą ocenę, ale jest trochę zazdrosny, kiedy dostanę dobrą
- c) cieszy się z moich sukcesów

Jeśli wybrałaś / wybrałeś najwięcej odpowiedzi:

A. Chyba jeszcze nigdy nie miałaś / miałeś prawdziwego przyjaciela. Twoje relacje z ludźmi często opierają się na wyobrazeniach o nich, a nie na rzeczywistości. Przyjaźń nie jest dla ciebie tak bardzo ważna. Osoba, której nigdy nie spotkałaś / spotkałeś, ale z którą możesz poklikać, to nie zawsze prawdziwa przyjaciółka / prawdziwy przyjaciel. Uważaj, pewnego dnia możesz naprawdę potrzebować kogoś bliskiego, a ludzie, których nazywasz przyjaciółmi, będą poza zasięgiem.

B. Masz wielu znajomych, jednak bardziej zależy ci na rzeczach materialnych niż na głębokich relacjach z ludźmi. Fajne ubrania, ładne domy, szybkie samochody na pewno umilają życie, ale raczej nie pomogą ci w trudnej decyzji. Nie pocieszą, kiedy będziesz naprawdę tego potrzebować. Zastanów się, czy problem polega na braku odpowiednich osób wokół, czy może to ty wybierasz płytkich ludzi. Czy na pewno będą obok, kiedy osiągniesz sukces albo kiedy będziesz chciał / chciała się komuś zwierzyć?

C. Wiesz, czym jest prawdziwa przyjaźń. Dbasz o relacje z ludźmi. Zarówno w trudnych sytuacjach, jak i wtedy, gdy osiągasz sukcesy, możesz liczyć na najbliższych. Oni mogą polegać na tobie. Nie zazdrościsz swoim przyjaciołom sukcesów, przeciwnie – cieszysz się razem z nimi. Taka umiejętność to skarb. Brawo! Tak trzymać!

III. Czy na pewno rozumiesz znaczenie tych wyrazów? Podkreśl właściwe wyjaśnienie.

0. Przyjaciel to:

- a) to samo co kolega
- b) to mniej niż znajomy
- c) **to więcej niż kolega**

1. „Nikt mi nie podskoczy!” oznacza,

- a) że ktoś skacze najwyżej z całej klasy albo grupy
- b) nikt się komuś nie sprzeciwi
- c) że nikt po tę osobę nie przyjdzie

2. Godny zaufania to ktoś,

- a) kto nie powie nikomu twoich sekretów
- b) dyskretnie opowie ci o sekretach innych osób
- c) ktoś, kto widział UFO

3. Uczciwy

- a) ma w sobie wiele uczuć
- b) solidny, rzetelny, niezdolny do oszustwa
- c) szybko się uczy

4. Rozczarowany

- a) zajmujący się magią
- b) zafascynowany
- c) zawiedziony

5. Błyszczeć w towarzystwie to

- a) wyglądać promiennie
- b) wywoływać zachwyt wśród kolegów i koleżanek
- c) mieć źle zrobiony makijaż

6. Obgadywać kogoś

- a) mówić o kimś źle
- b) wróżyć komuś
- c) omówić z kimś swoje problemy

7. Pokłócić się

- a) niesympatycznie dyskutować
- b) obrazić się na kogoś
- c) myśleć o kimś źle

8. Pogodzić się

- a) zgadzać się ze wszystkim
- b) zadzwonić do kogoś po kłótni
- c) dojść do porozumienia

9. Kłamać

- a) grać w karty na pieniądze
- b) mówić nieprawdę
- c) złamać komuś serce

10. Zazdrosny to ktoś,

- a) komu jest przykro, że innym się powodzi, że mają szczęście
- b) kto często się gniewa
- c) kto jest niedyskretny

IV. ŻE, ŻEBY, CZY?

Proszę dopasować funkcje do spójników, a następnie wstawić wyrazy (że, żeby, czy) w zdania:

1. ŻE

2. ŻEBY

3. CZY

A. pragnienie, wątpliwość

B. pytanie, wątpliwość

C. stwierdza fakt, coś realnego

0. Zastanawiam się, czy Rysiek zjadł pistacje.

1. Chciałabym, _____ Rysiek był już w domu.
2. Sebastian myśli, _____ Ania jest arogancka.
3. Lekarz poprosił, _____ wszyscy wyszli z pokoju.
4. Wiem, _____ Magda zadzwoniła na 112.
5. Zastanawiam się, _____ mu o tym powiedzieć.
6. _____ wiecie, _____ jutro są urodziny Staszka?
7. Co muszę zrobić, _____ dostać się na te studia?
8. Ania chciałaby, _____ jej przyjaciele byli szczęśliwi.
9. Sebastian nie wie, _____ chce jeszcze spotykać się z Anią.
10. Nie sędzę, _____ Ani było przykro. Myślę, _____ ona już go nie lubi.

TROCHĘ GRAMATYKI

Dokończ zdania:

- Chciałbym / chciałabym, **żeby mój** przyjaciel / moja przyjaciółka _____
- Moja przyjaciółka chciaaby / Mój przyjaciel chciałby, **żeby** _____

W języku polskim mamy wiele typów zdań ze spójnikiem **żeby** (*ażeby, aby, by* – bardziej literackie wersje). Przeczytaj uważnie poniższe zdania i odpowiedz na pytanie:

→ **Kto ma robić zdjęcia w zdaniu A, a kto ma robić zdjęcia w zdaniu B?**

Zdanie A. Kupiłam nowy aparat, **żeby robić** zdjęcia.

Zdanie B. Kupiłam nowy aparat, **żebyś robił** mi zdjęcia.

- A.** Jeśli zdanie złożone podrzędnie w obu częściach ma ten sam podmiot (**zdanie A**), to spójnik **żeby** nie odmienia się, a po nim jest **bezokolicznik**.

Kupiłam aparat (JA)₁, **żeby robić** zdjęcia (JA będę robić zdjęcia)₂.

Podmiot w zdaniu₁ = podmiot w zdaniu₂ → konstrukcja **żeby + bezokolicznik**.

- B.** Jeśli zdanie złożone podrzędnie w obu częściach ma różne podmioty (**zdanie B**), to spójnik **żeby** odmienia się (**żeby, żebyś, żeby, żebyśmy, żebyście, żeby**), a po nim jest **czasownik w 3. osobie czasu przeszłego**.

Kupiłam aparat (JA)₁, **żebyś robił** mi zdjęcia (ty będziesz robić mi zdjęcia)₂.

Podmiot w zdaniu₁ ≠ podmiot w zdaniu₂ → konstrukcja odmienione **żeby + 3. os. czasu przeszłego**.

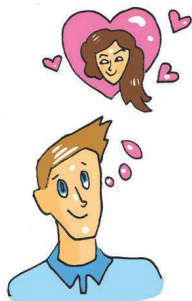
Teraz zajmijmy się zdaniami typu B:

	ŻEBY w formie osobowej	3. osoba czasu przeszłego	
Chciałbyś,	ŻEBYM	zatańczyła	z Sebastianem?
Poprosiła,	ŻEBYŚ	nie mówił	o tym Piotrowi.
Mówiłam Ryśkowi,	ŻEBY	nie jadł	pistacji.
To wy zasugerowaliście,	ŻEBYŚMY	przyjechali	do Polski?
Oni chcieli,	ŻEBYŚCIE	spotkały się	z nimi.
Nie chcę,	ŻEBY (dzieci)	były	smutne.

V. Oni wszyscy chcieliby, żeby coś się stało...

Podpisz ilustracje według własnego pomysłu. W każdym zdaniu użyj spójnika **żeby**:

0. Piotrek chciałby,
żeby Ania go pokochała.

1. Ola _____

2. Staszek _____

3. Staszek _____

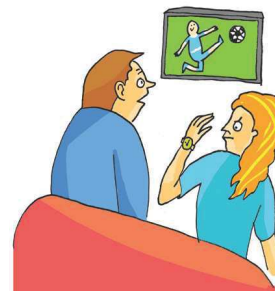
4. Sąsiadka Jadzia _____

5. Tata _____

6. Ania _____

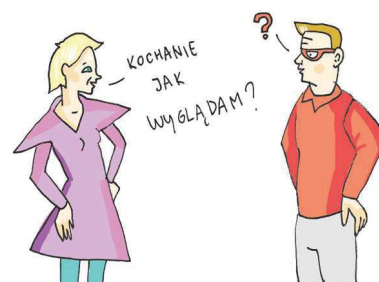
7. Tata _____

8. Magda _____

9. Ania _____

10. Mama Ani _____

VI. Uzupełnij zdania zgodnie z przykładem:

0. Rodzice Staszka poprosili go, **(żeby, on, czytać)** żeby czytał więcej książek.
1. Sebastian poprosił mnie, **(żeby, ja, pojechać)** _____ z nim na wakacje.
2. Nigdy nie prosiliśmy was, **(żeby, wy, kupić)** _____ nam psa.
3. Rodzice Ani powiedzieli nam, **(żeby, my, czuć się)** _____ w ich domu jak u siebie.
4. Mama Ani mówiła ci, **(żeby, ty, nie dawać)** _____ Ryśkowi pistacji!
5. Lekarz poradził nam, **(żeby, my, uprawiać)** _____ częściej sport.
6. Piotrek powiedział Staszce, **(żeby, on, przestać)** _____ gadać głupoty.
7. Uczniowie poprosili nauczycielkę, **(żeby, ona, przełożyć)** _____ test.
8. Ola chciałaby, **(żeby, wszystkie pieski, być)** _____ najedzone.
9. Magda chciałaby, **(żeby, Ania, dbać)** _____ o ich przyjaźń.
10. Rysiek poprosił, **(żeby, wszyscy, wyjść i dać)** _____ mu pospać.

TROCHĘ GRAMATYKI

Mowa niezależna to dosłowne przytoczenie (zacytowanie) czyjejś wypowiedzi, np.

Ania: „Magdo, proszę, zrób to dla mnie”.

Mowa zależna (zależy od osoby, która przytacza czyjąś wypowiedź) to niedosłowne przytoczenie czyjejś wypowiedzi, np.

Ania poprosiła Magdę, żeby Magda zrobiła to dla niej.

Spójnik **żeby** (**ażeby, aby, by**) często pojawia się w konstrukcjach mowy zależnej.

VII. Zamień zdania zgodnie z przykładem:

0. Ania: „**Uczę się** rosyjskiego. Osoby rosyjskojęzyczne **mogą** czytać **mój** blog”.
Ania uczy się rosyjskiego, żeby osoby rosyjskojęzyczne mogły czytać jej blog.
1. Piotrek: „Zrobię wszystko. Ania **zrozumie**, że jestem dla niej ważny”.

2. Staszek: „Zatańczę z Olą. Ola **zauważy**, że się nią interesuję”.

3. Magda: „Nauczę się na test z matematyki. Moi rodzice **są** szczęśliwi”.

4. Babcia: „Zrobię pierogi ze szpinakiem. Dzieci **zjedzą** obiad z apetytem”.

5. Ola: „Segreguję śmieci. Środowisko **jest** mniej zanieczyszczone”.

6. Sąsiadka Jadwiga: „Podsluchuję rozmowy dzieci. Stefania **jest** na bieżąco”.
7. Rodzice: „Zapisaliśmy Ryśka na lekcje baletu. On **będzie** znanym baletmistrzem”.
8. Ania: „Zaprosiłam was do kina. Wiecie, że **jesteście** dla mnie ważni”.
9. Przyjaciele: „Jesteśmy z Anią w szpitalu. Ona **nie czuje się** samotna”.
10. Lekarz: „Powtarzam. **Trzymajcie** orzechy z dala od Rysia”.

VIII. Wybierz jedno zdanie i napisz, dlaczego się z nim (nie) zgadzasz:

- Ktoś, kto przestaje być przyjacielem, nigdy nim nie był.
- Prawdziwy przyjaciel cieszy się także z twoich sukcesów, a nie tylko pociesza, gdy jesteś smutny.
- Jeśli chcesz stracić przyjaciela, pożycz mu pieniądze.
- Wirtualna przyjaźń jest lepsza niż realna.
- Żeby kogoś nazwać prawdziwym przyjacielem, musisz go bardzo długo znać.

IX. Dokończ zdania według własnego pomysłu:

1. Chciałbym / chciałabym, żeby na świecie _____
2. Moja przyjaciółka poprosiła mnie, żebym _____
3. Mama mówiła mi, żebym _____
4. Poradziłem / Poradziłam mojej przyjaciółce, która ma złamane serce, żeby _____
5. Napisałem / Napisałam do świętego Mikołaja, żeby _____
6. Kiedy byłem / byłam dzieckiem, mój tata zawsze mi powtarzał, żebym _____
7. Chciałbym / chciałabym pojechać do Polski, żeby _____
8. Poprosiłbym / prosiłabym Einsteina, żeby _____

9. Nasza nauczycielka powiedziała, żebyśmy _____
10. Naprawdę chcesz, żebym _____ ?

X. Proszę powtórzyć:

- *Czy rzadko powtarzam, że jesteś dla mnie ważna?*
- *Magda marzy, żeby każda koleżanka nosiła jej biżuterię.*
- *Czy wiesz, że orzechy są ciężkostrawne?*

CZY WIESZ, ŻE...

W języku polskim mamy wiele wyrazów opisujących relacje międzyludzkie.

Znajoma / znajomy, koleżanka / kolega, przyjaciółka / przyjaciel to tylko kilka z nich.

Ważne jest, żeby wiedzieć, że

- **znajoma / znajomy** to właściwie każdy, kogo znam,
- **kolega / koleżanka** to ktoś bliższy – osoba np. ze szkoły, pracy czy podwórka,
- natomiast **przyjaciółka / przyjaciel**, – to ten najbliższy nam człowiek, na którego możemy zawsze liczyć.

W 2013 roku Światowa Organizacja Zdrowia przeprowadziła badania na temat przyjaźni nastolatków. Z badań wynika, że „Nastolatki nad Wisłą narzekają na brak bliskich przyjaciół. W Europie gorzej pod tym względem wypadają tylko Rosjanie i Grecy – wynika z najnowszego badania Health Behaviour in School-Aged Children przeprowadzonego dla Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w przeszło 30 krajach naszego kontynentu. Wśród trzynastolatków nad Wisłą zaledwie 68 proc. dziewcząt i 76 proc. chłopców deklaruje, że ma co najmniej trzech bliskich przyjaciół tej samej płci. Średnia europejska to odpowiednio 81 i 83 proc. Daleko nam do lidera rankingu, czyli Szkocji (95 i 89 proc.)”^{*}.

^{*} <http://www.newsweek.pl/polska/polskie-dzieci-nie-maja-kumpli,92679,1,1.html> (dostępne: 15.09.2016).

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

błyszczeć w towarzystwie	osiągnąć sukces	porażka	uspokoić się
być poza zasięgiem	pielęgniarka	rozczarowany	wezwać karetkę
godny zaufania	pocieszać	siny	zawieść
kłamać	podskoczyć komuś	strata	zawracać komuś głowę
krzyknąć	pogodzić się	śmiać się z kogoś	zazdrosny
obgadywać	pogotowie	uczciwy	zażądać
	polegać na kimś	uczulenie	zwierzyć się

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI ZMIĘKCZEŃ „ć/ci”, „dź/dzi”, „ń/ni”, „ś/si”, „ź/zi”

- spółgłoski miękkie oznaczamy za pomocą kreski na końcu wyrazów,
np. *dłoń, dość, gałąź, koń, ość, śledź*;
- jeśli słyszymy, że po miękkiej głosce występuje samogłoska *i*, to głoska miękka jest zapisywana bez kreski, np. *cicho, dzisiaj, nisko, rodzice, zima*;
- czasami zmiękczenia oznaczają dźwięki, które nie są zgodne z wymową,
np. *choćby, prosba*;
- spółgłoski miękkie oznaczamy za pomocą *i* przed samogłoskami,
np. *ciasto, dzień, niebo*;
- spółgłoski miękkie oznaczamy za pomocą kreseczki przed spółgłoskami,
np. *ćma, słońce, żrenica*.
- **Uważaj!** Głoska *i* to głoska zmiękcząca, nie można więc równocześnie zapisywać głoski miękkiej z kreską!

1. Wpisz w puste miejsca *ć* lub *ci*:

____emny ____astko bo____an ____ma maś____
goś____ koś____ ____ekawy ____o____a kwie____eń

2. Wpisz w puste miejsca *dź* lub *dzi*:

____siał je____emy Ma____a paż____ernik ponie____ałek
uro____ny ____adek ____ewczyna ____więk zło____ej

3. Wpisz w puste miejsca *ń* lub *ni*:

dzie____ ____edziela sło____ce stycze____ po____edziałek
ta____ec ____ebo tech____kum A____a ____ebieski

4. Wpisz w puste miejsca *ś* lub *si*:

____roda ____erpień wrze____eń ____liczny ____edem
o____em Ry____ ____wiat ____wieży ____więto

5. Wpisz w puste miejsca *ź* lub *zi*:

____ma ____elony ____ma ____emniak pa____dziennik
bu____a ____ródło ____rebak ____emia mro____ny

LEKCJA 25

Ola, Ania, Piotr i Staszek idą po lekcjach do kawiarni „Zielono mi”.
Chcą, żeby Magda poszła z nimi. Dziewczyna odmawia kolegom, ponieważ umówiła się ze starszymi koleżankami. Będzie im doradzać, w co mogą się ubrać na studniówkę.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Modulatory: <i>oczywiście, pewnie, prawie, zresztą, przecież, właśnie, wcale, zupełnie, koniecznie, niekoniecznie, chyba, tylko</i>	Celownik liczby pojedynczej i mnogiej, czasowniki o rekcji celownikowej	Rozmawiamy o zaufaniu do ludzi i pomocy innym	Wykonujemy opis przedmiotu wystawianego na aukcji internetowej	Co to jest studniówka

Doradzam innym, w co się ubrać

Staszek: Magda, idziesz z nami do kawiarni?

Magda: Dzisiaj nie mogę.

Piotr: Oj, Magda, pamiętaj, że Staszekowi się nie odmawia...

Ola: Naprawdę nie możesz? Dzisiaj mój tata ma naprawdę pyszne ciasta. Jak zwykle wszystkim moim kolegom i koleżankom sprzedaje je z rabatem.

Magda: Olu, podziękuj swojemu tacie za tę ofertę, ale nie pójdę z wami. Spotykam się z Beatą i Izą. Pamiętasz je?

Ola: Chyba tak. To te twoje koleżanki, które chodzą do liceum?

Staszek: Słuchajcie, to może wybaczmy Magdzie, że z nami nie pójdzie, pod warunkiem że Magda weźmie mnie ze sobą i przedstawi swoim koleżankom?

Magda: Ale to będzie typowo babskie* spotkanie. Będę doradzać dziewczynom, w co mają się ubrać na studniówkę.

Ania: A one same nie wiedzą, co założyć?

Magda: Nie wiem, czy nie wiedzą, ale chcą, żebym im pomogła.

Ania: Ale dlaczego ty?

Staszek: Czyżbyś, Aniu, zazdrościła Magdzie, że to ona zajmuje się stylizacją?

Ania: Wcale nie. Po prostu chcę wiedzieć.

Magda: Hmm, poprosiły mnie dlatego, że kiedyś pożyczyłam swoją sukienkę i biżuterię Beacie. Była w niej na osiemnastce Izy i ta sukienka wszystkim się podobała. Potem Beata przedstawiła mnie Izie i powiedziała, że jej wygląd to moja zasługa.

Ania: Pożyczasz innym ludziom swoje ciuchy**?

Magda: Tak, a co w tym złego?

Ania: Nie mogłabym nikomu zaufać, bo ludzie zwykle nie oddają pożyczonych rzeczy. Często też je niszczą.

* Tak potocznie mówimy o czymś, co dzieje się tylko wśród kobiet, np. *babskie spotkanie, babskie tematy, babski wieczór*.

** Tak potocznie nazywamy ubrania.

Ola: Ale dlaczego Magda miałaby nie ufać Beacie i Izie? Przecież to jej koleżanki.

Magda: Właśnie. Zresztą nie szkoda mi tych ciuchów. I tak mam ich za dużo. Nie mieszczą się już w szafie. Zajmują prawie cały mój pokój, a ciągle szyję sobie nowe.

Ania: To może zaczniesz je sprzedawać?

Magda: Sprzedawać? Ale komu?

Ania: Nie wiem. Może dziewczynom, które kupują ubrania na aukcjach internetowych.

Ola: Albo mogłabyś je podarować potrzebującym. Naszym rówieśniczkom, które mieszkają w domu dziecka, pewnie przydałyby im się takie fajne ubrania.

Magda: O, to jest pomysł!

Piotr: Oj, Magda, ty zupełnie nie masz talentu do interesów!

Ola: Nie każdy koniecznie musi go mieć. Magda ma za to dobre serce, a to przecież jeszcze nigdy nikomu nie zaszkodziło.

I. Zdecyduj, czy to P – prawda, czy N – nieprawda:

		P	N
0.	Magda idzie z kolegami do kawiarni.		✓
1.	Znajomi Oli mogą kupować ciasta od taty Oli po niższej cenie.		
2.	Iza i Beata chodzą do tej samej szkoły co Magda i Ola.		
3.	Staszek chce poznać koleżanki Magdy.		
4.	Iza i Beata chcą, żeby Magda doradziła im, jak się ubrać.		
5.	Ania chętnie pożycza innym swoje ubrania.		
6.	Ola i Magda nie widzą problemu w pożyczaniu ubrań innym.		
7.	Magda ma za dużo ubrań, bo ciągle kupuje nowe.		
8.	Ola uważa, że Magda powinna sprzedawać swoje ubrania.		
9.	Piotr uważa, że Magda powinna oddawać swoje ubrania potrzebującym.		
10.	Ola uważa, że talent do interesów jest mało ważny.		

II. Proszę uzupełnić zdania podanymi wyrazami.

Niektórych wyrazów możesz użyć więcej niż jeden raz.

~~pewnie~~ | oczywiście | prawie | zresztą | przecież | właśnie
wcale | zupełnie | koniecznie | niekoniecznie | chyba | tylko

Ola: Jak wam poszło na sprawdzianie z matematyki.
Piotrze, ty pewnie⁰ wszystko napisałeś dobrze?

Piotr: _____¹, to była łatwizna.

Ania: To nie był łatwy sprawdzian, ale _____²
wszystko napisałam. Zrobiłam _____³
błąd w czwartym zadaniu.

Ola: Ja _____⁴ nie umiałam sobie z tym
czwartym zadaniem poradzić. To była jakaś masakra.

Piotr: _____⁵ nie. To było proste, _____⁶ robiliśmy podobne zadania
na lekcjach.

Ola: _____⁷ że nie każdy jest Einsteinem jak ty.

Staszek: Wy ciągle mówicie o szkole. Zmieńmy temat.

Ania: Masz rację. Dosyć gadania* o szkole! Ciekawe, jak nasza Magda, stylistka, radzi sobie na
spotkaniu z Beatą i Izą. Dlaczego one poprosiły o radę _____⁸ Magdę?

Ola: _____⁹ dlatego, że Magda ma zawsze świetne pomysły. _____¹⁰
muszę zobaczyć ostateczny efekt stylizacji. Nie dam jej spokoju, dopóki nie pokaże mi zdjęć.

* Gadać jest potocznym odpowiednikiem czasowników mówić, rozmawiać.

Staszek: A mnie _____¹¹ chodziło o takie babskie tematy.

Ania: Ale nas _____¹² to interesuje. A _____¹³ ty też mógłbyś bardziej zwracać uwagę na to, jak wyglądasz.

Staszek: Jasne, według ciebie każdy powinien wyglądać jak ten lalusz* Sebastian.

Ania: Sebastian _____¹⁴ nie jest lalusiem!

III. Przeczytaj poniższe zdania i zastanów się, czy przekazują one te same informacje. Spróbuj o tym powiedzieć:

1. **Prawie** zdecydowałam się na obcięcie swoich długich włosów.
Zdecydowałam się na obcięcie swoich **prawie** długich włosów.
2. **Konieczn**ie Piotr musi reprezentować klasę w konkursie matematycznym.
Piotr **konieczn**ie musi reprezentować klasę w konkursie matematycznym.
Piotr musi reprezentować klasę **konieczn**ie w konkursie matematycznym.
3. **Właśn**ie Beata i Iza poprosiły Magdę o pomoc.
Beata i Iza **właśn**ie poprosiły Magdę o pomoc.
Beata i Iza poprosiły **właśn**ie Magdę o pomoc.
4. **Chyba** Magda zajmuje się stylizacją.
Magda **chyba** zajmuje się stylizacją.
Magda zajmuje się **chyba** stylizacją.
5. **Tylko** tata Oli zaproponował znajomym córki rabat.
Tata Oli **tylko** zaproponował znajomym córki rabat.
Tata Oli zaproponował **tylko** znajomym córki rabat.
Tata Oli zaproponował znajomym córki **tylko** rabat.

* Tak nazywamy mężczyznę lub chłopaka, który naszym zdaniem za bardzo dba o wygląd.

IV. Wpisz podane czasowniki do poszczególnych kategorii:

~~podawać / podać~~ || odpowiadać / odpowiedzieć || pomagać / pomóc
 przypominać / przypomnieć || przynosić / przynieść || sprzedawać / sprzedać
 szkodzić / zaszkodzić || zwracać / zwrócić || pożyczać / pożyczyć
 przedstawiać / przedstawić || kraść / ukraść || darować / podarować
 opowiadać / odpowiedzieć || przeszkadzać / przeszkodzić || oddawać / oddać

1. dawać / zabierać
przedmiot materialny

podawać / podać

2. mówić

3. działać korzystnie /
niekorzystnie dla kogoś

TROCHĘ GRAMATYKI

Celownik odpowiada na pytania: **komu? czemu?**

Rzeczowniki rodzaju męskiego zwykle mają w celowniku końcówkę **-owi**

Przykłady:

Kiedy coś znajdziemy, powinniśmy to oddać właścicielowi.

Magda powiedziała Piotrowi o tym, że Ania często spotyka się z Sebastianem.

Ola pomogła staruszkowi przejść przez ulicę.

Orzechy zaszkodziły Ryśkowi.

Kilkanaście rzeczowników rodzaju męskiego ma w celowniku końcówkę **-u**. Trzeba je zapamiętać.

Są to:

- chłopiec → Pomagam temu chłopcu, **ale**: chłopak → Pomagam temu chłopakowi.
 ojciec → Pomagam swojemu ojcu.
 brat → Pomagam swojemu bratu.
 pan → Pomagam temu panu.
 Bóg → Dziękuję Bogu.
 ksiądz → Pomagam temu księdzu.
 diabeł → Czy można sprzedać duszę diabłu?
 świat → Przyglądam się naszemu światu.
 kot → Daję jeść mojemu kotu.
 pies → Daję jeść mojemu psu.
 osioł → Właściciel daje jeść swojemu osłu.
 lew → Jeśli jesteś odważny, to dasz jeść także lwu.

To łatwe

Rzeczowniki rodzaju żeńskiego mają w celowniku końcówki **takie same jak w miejscowniku**. Nie musisz uczyć się ich od nowa.

Wystarczy, że przypomnisz sobie, kiedy dodajemy końcówki **-e**, **-y**, **-i**:

Oto reguły, które musisz sobie przypomnieć:

- e** pojawia się w wyrazach, w których ostatnia spółgłoska jest twarda (**b, d, f, g, ch, k, ł, m, n, p, r, s, t, w, z**),
 Pamiętaj, że końcówka **-e** zmienia spółgłoskę!

np.:

ryba	→	b : bi	+e	Przyglądam się ry bie .
Magda	→	d : dzi	+e	Wybaczamy Magd zie .
szafa	→	f : fi	+e	Przyglądam się szaf ie .
droga	→	g : dz	+e	Przyglądam się dro dze .
mucha	→	ch : sz	+e	Przyglądam się mus ze .
dziewczynka	→	k : c	+e	Pomagam dziewczyn ce .
szkoła	→	ł : l	+e	Przyglądam się szkole .
mama	→	m : mi	+e	Wszystko powiem mam ie .
dziewczyna	→	n : ni	+e	Stanisław przygląda się dziewczyn ie .
mapa	→	p : pi	+e	Przyglądam się map ie .
gitara	→	r : rz	+e	Przyglądam się gitar ze .
klasa	→	s : si	+e	Nauczycielka powiedziała klas ie , że jutro nie ma lekcji.
Beata	→	t : ci	+e	Magda doradza Beac ie .
krowa	→	w : wi	+e	Przyglądam się krow ie .
Iza	→	z : z	+e	Magda doradza Iz ie .

-y pojawia się w wyrazach, w których ostatnią spółgłoską jest: **c, dz, dź, cz, sz, rz/ż**,

np.:

owca	→ Rolnik daje jeść owcy.
wiedza	→ Ufam twojej wiedzy.
tęcza	→ Przyglądam się tęczy.
mysz	→ Przyglądam się myszy.
plaża	→ Przyglądam się plaży.

-i pojawia się w wyrazach, w których ostatnia spółgłoska jest miękka (**j, l, dź/dzi, ć/ci, ń/ni, ś/si, ź/zi**) lub zmiękczona przez **i**,

np.:

Maja	→ Magda może też doradzać Mai.
Ola	→ Magda opowiada o wszystkim Oli.
Jadzia	→ Ania czasem pomaga pani Jadzi.
babcia	→ Ania czasem pomaga babci Stefani.
Ania	→ Niektórzy zazdroszczą Ani.
mamusia	→ Rysiek żali się mamusi.
Kazia	→ Czy Magda doradzi coś Kazi?
Julia	→ Staszek chce, żeby Ania przedstawiła go Julii.

Rzeczowniki rodzaju nijakiego mają w celowniku końcówkę **-u**,

np.:

Pomagam temu dziecku się ubrać.
Przyglądam się temu oknu.

Wyjątkami wśród rzeczowników rodzaju nijakiego są rzeczowniki zakończone na **-um**, które zachowują tę końcówkę także w celowniku.

Pomagamy temu muzeum zdobyć pieniądze na zajęcia edukacyjne dla dzieci.

Przymiotniki rodzaju męskiego i nijakiego mają w celowniku liczby pojedynczej końcówkę **-emu**, a **przymiotniki rodzaju żeńskiego** – końcówkę **-ej** (tak jak w miejscowniku i dopełniaczu).

Wszystkie rzeczowniki bez względu na rodzaj w celowniku liczby mnogiej mają końcówkę **-om**, a **wszystkie przymiotniki** mają końcówkę **-ym**. Pamiętaj, że w języku polskim rzeczowniki nigdy nie przyjmują końcówek **-am**.

V. Proszę uzupełnić:

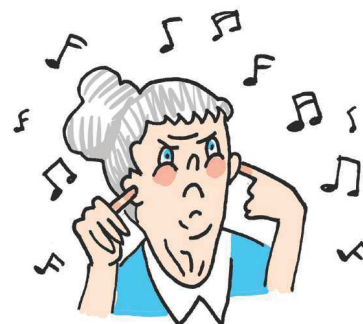
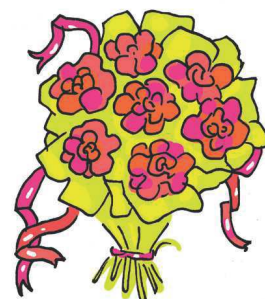
- Ania zabiera Ryskowi (**Rysiek**) wszystkie słodczyce, bo mogą w nich być orzechy.
- Ola pomaga _____ (**Magda**) wybrać ubrania, które przekaże _____ (**potrzebujące dziewczyny**).
- Staszek opowiada _____ (**koledzy**) i _____ (**koleżanki**) o historii Warszawy.

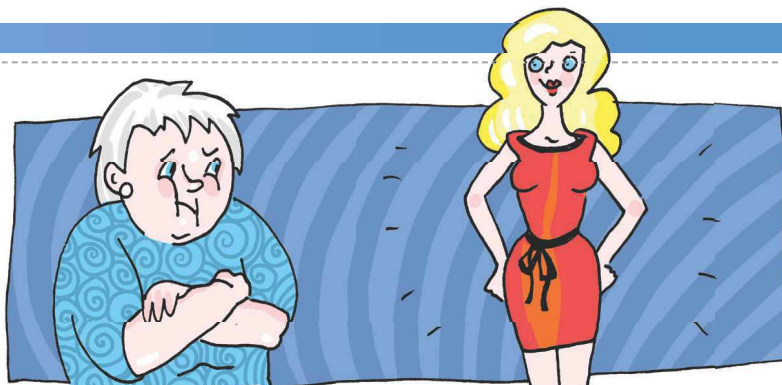
3. Ania nie odpowiedziała _____ (**pani Jadzia**) na „dzień dobry” i to bardzo się nie spodobało _____ (**babcia Stefania**).
4. Wszyscy myśleliśmy, że ktoś ukradł _____ (**Piotr**) telefon, ale potem okazało się, że Piotr dał go na chwilę _____ (**Stanisław**).
5. Czasem Magda przynosi smakołyki _____ (**pies**) i _____ (**kot**), które tymczasowo mieszkają w domu Oli.
6. Lena zabiera _____ (**brat**) zabawki, choć to bardzo się nie podoba ich _____ (**mama**) i _____ (**tata**).
7. Babcia Stefania zwykle najpierw robi kolację _____ (**mały wnuczek**), a potem opowiada _____ (**wnuczka**) o dawnych czasach.
8. Piotr w autobusie zawsze ustępuje miejsca _____ (**starsze osoby**).
9. Magda pożyczyła sukienkę _____ (**znajoma dziewczyna**), a ona nie oddała jej _____ (**Magda**) i podarowała ją _____ (**inna koleżanka**).
10. W muzeum przyglądaliśmy się _____ (**cenny egzemplarz**) starej księgi oraz _____ (**inne przedmioty**).

VI. Odpowiedz na pytania:

0. Komu podarowałeś / podarowałaś wielki bukiet róż?
Wielki bukiet róż podarowałam mojej mamie.
1. Komu opowiedziałeś / opowiedziałaś o swoim największym sekrecie? _____
2. Komu pomógłś / pomogłaś nawet wtedy, kiedy nie miałeś / miałaś na to ochoty? _____
3. Komu ugotowałeś / ugotowałaś pyszną kolację? _____
4. Komu najpierw przedstawiłeś swoją nową dziewczynę / przedstawiłaś swojego nowego chłopaka? _____
5. Komu podziękowałeś / podziękowałaś za wszystkie dobre rzeczy, które spotykają cię w życiu? _____
6. Komu żalisz się, kiedy spotka cię coś złego? _____
7. Komu często się sprzeciwiasz? _____
8. Komu przeszkadza głośna muzyka? _____
9. Czemu lubisz się przyglądać zza okna? _____
10. Komu szkodzi palenie papierosów? _____

VII. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące słowa:

- Pani Jadzia:** Pani Stefanio, w mojej rodzinie⁰ teraz wielkie zamieszanie, bo _____¹ ma studniówkę.
- Babcia Stefania:** Ach, studniówka... Pamięta pani swoją? Ja moją pamiętam, jakby to było dziś. Byłam taka _____² i taka piękna...
- Pani Jadzia:** No właśnie, moja wnuczka też jest młoda i piękna, ale jakie ona ma _____³!
- Babcia Stefania:** Jakie?
- Pani Jadzia:** Chce na studniówkę ubrać się jak na _____⁴.
- Babcia Stefania:** To znaczy jak?
- Pani Jadzia:** W czerwoną sukienkę! Krótką w dodatku! Nawet do _____⁵ nie sięga.
- Babcia Stefania:** To już nie trzeba mieć na sobie białej bluzki i czarnej albo _____⁶ spódnicy?
- Pani Jadzia:** Nie trzeba. Już moja córka była na swojej studniówce w czarnej _____⁷ sukience, ale na to, co teraz się dzieje, już nie mam słów.
- Babcia Stefania:** Czasy się zmieniają, pani Jadziu. A jak idzie wnuczce nauka poloneza?
- Pani Jadzia:** Polonez to jej się spodobał. Już nie chodzi normalnie po domu, tylko tańczy i liczy kroki: _____⁸, dwa, trzy.
- Babcia Stefania:** Czy ja dobrze pamiętam, że pani wnuczka ma talent plastyczny? Pewnie będzie się zajmować dekoracją sali gimnastycznej.
- Pani Jadzia:** Talent ma, ale teraz akurat nie będzie jej _____⁹, bo, proszę sobie wyobrazić, że dzisiaj nie robi się studniówek w szkole, tylko w wynajętej _____¹⁰.
- Babcia Stefania:** Naprawdę? Przecież to była cała frajda*, że wszystko odbywało się w szkole, że tego dnia było inaczej niż zwykle.

VIII. Zastanów się i powiedz:

1. Czy warto ufać ludziom?
2. Komu należy pomagać?
3. Czy zawsze trzeba pomagać i ustępować starszym?

* Tak potocznie nazywamy radość, przyjemność.

CZY WIESZ, ŻE...

Studniówka to bal dla osób, które niedługo staną się absolwentami liceów lub techników. Swoją nazwę wziął stąd, że organizuje się go na około 100 dni przed maturą, czyli kończącym szkołę egzaminem, którego wyniki decydują o przyjęciu na studia. W balu biorą udział uczniowie, którzy mogą zwykle zaprosić osoby towarzyszące, oraz nauczyciele. Studniówki są zwykle bardzo uroczyste. Obowiązują eleganckie stroje wieczorowe. Pierwszym tańcem jest tradycyjnie polski taniec narodowy, nazywany z francuskiego **polonezem** lub po polsku **chodzonym**. Tańczą go uczniowie razem z zaproszonymi osobami towarzyszącymi, a w niektórych szkołach też nauczyciele. W wielu szkołach uczniowie przygotowują na studniówkę specjalny program artystyczny.

IX. Ola organizuje zbiórkę karmy dla zwierząt ze schroniska.

Aby zdobyć na nią pieniądze, Magda i Ania postanowiły sprzedać kilka swoich ubrań na aukcji internetowej. Piotr w ten sam sposób chce sprzedać hulajnogę, na której już nie jeździ, a Staszek – słuchawki, bo ma dwie pary. Kiedy wystawiamy jakieś przedmioty na aukcji internetowej, musimy dokładnie i atrakcyjnie je opisać, aby zachęcić kogoś do ich kupienia.

Stwórz opis jednego z przedmiotów widocznych na ilustracjach.

Jeśli nie masz pomysłu, jak to zrobić, możesz najpierw przeczytać kilka opisów z aukcji internetowych w języku polskim. Pamiętaj, że najważniejszymi elementami są: wygląd przedmiotu, jego przeznaczenie, stan, ewentualne wady oraz cena.

NADSTAW UCHA

POŁĄCZENIA GŁOSEK „szcz”, „ść”

Rosyjskie **cz** i **szcz** ma miękką artykulację w przeciwieństwie do polskiej, co powoduje zbyt miękką wymowę polskich wyrazów zawierających te głoski, np. *jeszcze, szczupły, czarny*.

Wymowa głosek **sz, cz:** czubek języka dotyka górnych dziąseł.

Wymowa głosek **ś, ć:**

środkowa część języka dotyka podniebienia twardego. Głoski ciszące **ś, ć** należy wymawiać krótko i wyraźnie; głoskę **ć** należy kończyć łagodnie, bez „strzelania”.

1. Powtórz za lektorem sylaby:

→ *szcza szcze szczo szczu szczy*

→ *ścia ście ścio ściu ści*

→ *aszcza aścia eszcze eście oszczo*

→ *oćcio uszczu ućciu yszczy yści*

2. Powtórz za lektorem wyrazy:

→ *bluszcz barszcz chrząszcz jaszczur płaszc*

→ *szczotka szczęście szczeniak wrzeszczeć*

3. Powtórz za lektorem wyrazy:

→ *wyjść jeść teść treść ość złość kość*

→ *ilość nagość radość wielkość godność zgodność*

4. Powtórz za lektorem nazwy polskich miast:

→ *Szczebrzeszyn Szczecin Szczawno Szczyrk Tłuszcz*

→ *Brzeszcze Bydgoszcz Choroszcz Kleszczele Łaszców*

→ *Puszczykowo Pruszcz Gościno Kościan Pakość*

→ *Kościerzyna Ścinawa Brześć Kujawski*

5. Przeczytaj zdania:

- *Czy zatroszczysz się o te osierocone szczeniaki?*
- *W kościele w mieście czekają weselni goście.*
- *We Wrzeszczu teściowa codziennie wrzeszczy na teścia.*
- *W październiku szeleszczą liście.*

X. Proszę powtórzyć:

- *Magdalena poleca na bal maturalny tiulowe szale.*
- *Kolczyki, kolie i bransolety podkreślają styl i elegancję.*
- *Na szkolnym balu lansuje się klasowy lalusz.*

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

aukcja internetowa	przypominać / przypomnieć coś komuś
biżuteria	rabat
dom dziecka	słuchawki
hulajnoga	studniówka
interes	(u)kraść coś komuś
karma	właściciel
liceum	wybaczając / wybaczyć komuś coś
odmawiać / odmówić komuś czegoś	zamieszanie
oferta	zastuga
(po)darować coś komuś	(za)szkodzić komuś
podawać / podać coś komuś	(za)ufać komuś
polonez	zazdrościć komuś czegoś
pożyczać / pożyczyć komuś coś	(z)niszczyć
przedstawiać / przedstawić komuś kogoś	zwracać / zwrócić coś komuś
przeszkadzać / przeszkodzić komuś	

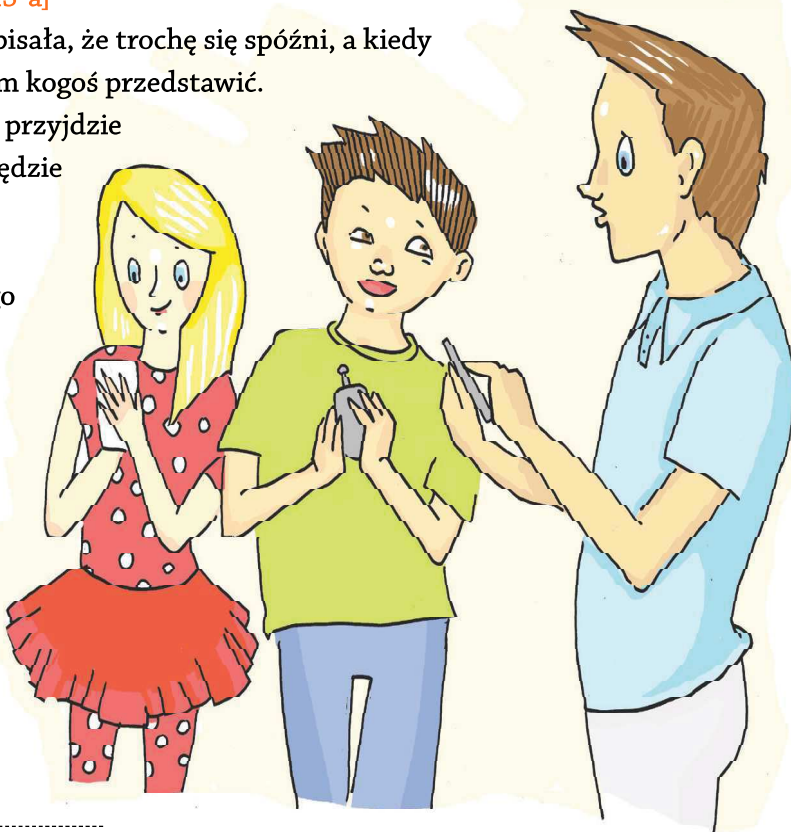
LEKCJA 26

Ola szuka nowego domu dla bezpańskiego psa. Namawia Magdę, żeby go przygarnęła. Okazuje się, że pies jest dużym kłopotem w domu Magdy. Czy ktoś inny przygarnie Ciapka i stworzy dla niego dom?

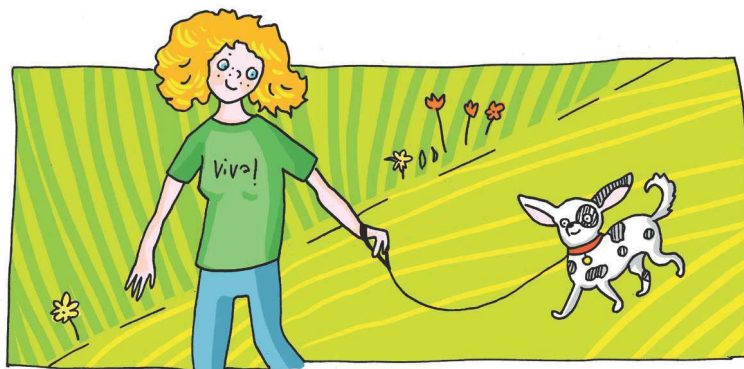
Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Nazwy części ciała zwierząt i akcesoriów dla zwierząt. Różnica znaczeniowa między <i>kochać</i> , <i>lubić</i> i <i>podobać się</i> . Wyrażenia i zwroty <i>mieć się ku lepszemu</i> , <i>wbrew pozorom</i>	Przymyki o rekcji celownikowej. Formy zaimków osobowych w celowniku	Opowiadanie o stosunku do zwierząt i własnych relacjach ze zwierzętami	Ogłoszenie o zaginionym zwierzęciu	Zwierzęta domowe w Polsce

Kto przygarnie Ciapka?

- Piotr:** Czy wam się wydaje, że każdy zawsze będzie na was czekał?
- Magda:** Nam? To znaczy komu?
- Piotr:** Wam, kobietom. Zawsze się spóźniacie albo w ogóle nie przychodzicie.
- Magda:** Przecież przyszedłam punktualnie! Co ci znowu nie pasuje?
- Staszek:** Ania mu napisała, że nie przyjdzie. To mu nie pasuje.
- Piotr:** Mnie wcale nie zależy na Ani. Bardziej wkurza mnie*, że Ola się spóźnia.
[dźwięk przychodzącego SMS-a]
- Magda:** O! To chyba SMS od Oli. Napisała, że trochę się spóźni, a kiedy przyjdzie, będzie chciała nam kogoś przedstawić.
- Staszek:** No widzisz, Piotrek, pewnie przyjdzie z jakąś koleżanką i już nie będzie ci smutno, że nie ma Ani.
- Piotr:** Mnie wcale nie jest smutno, ale nie chcę poznawać nikogo nowego.
- Staszek:** A ja nie mam nic przeciwko nowym znajomościom.
- Magda:** O! To chyba idzie Ola.
- Staszek:** Eeee, jest sama!
- Magda:** Jak to?
- Piotr:** Nie jest sama. Patrzcie! Ma psa na smyczy.
- Ola:** Cześć wszystkim!
To jest Ciapka.
- Magda:** Jaki śliczny! Cześć piesku!

* Czasownik *wkurzać* jest potocznym odpowiednikiem wyrazów *irytować*, *denerwować*.

Ola: Szukam domu dla Ciapka. Teraz mieszka w przychodni mojej mamy, ale nie może tam dłużej zostać.

Piotr: Ale skąd się wziął w przychodni?

Ola: Przyprowadziła go jakaś pani. Znalazła go na ulicy. Szukaliśmy właściciela w internecie, wieszaliśmy ogłoszenia w okolicy. Nie udało się nam go znaleźć, więc teraz szukamy nowego domu dla Ciapka.

Piotr: Nie lubię psów!

Staszek: Nikt cię nie pytał o zdanie na ten temat.

Magda: A mnie on się bardzo podoba! Jest taki słodki!

Ola: Magda! A może ty go wezmiesz? Dużo czasu spędzasz w domu, kiedy rysujesz i szyjesz. Nie masz rodzeństwa. Byłoby ci weselej.

Magda: Masz rację! Mogę go zabrać już teraz?

I. Wybierz właściwą odpowiedź:

0. Piotr ma pretensje

- a) do Staszka
- b) do rodziców
- c) **do kobiet**

1. Magda przyszła

- a) o dobrej porze
- b) za wcześnie
- c) za późno

2. Ania nie przyszła na spotkanie

- a) i o tym wcześniej nie poinformowała
- b) , bo w ogóle nie miała zamiaru przyjść
- c) , ale poinformowała o tym wcześniej

3. Ola przyszła na spotkanie z

- a) koleżanką
- b) mamą
- c) psem

4. Ola teraz szuka

- a) kogoś, do kogo należy pies
- b) nowego właściciela dla psa
- c) pieniędzy na leczenie psa

5. Ciapka znalazła

- a) pani, której Ola nie zna
- b) Ola
- c) mama Oli

6. Ciapkiem zachwyca się

- a) Piotr
- b) Staszek
- c) Magda

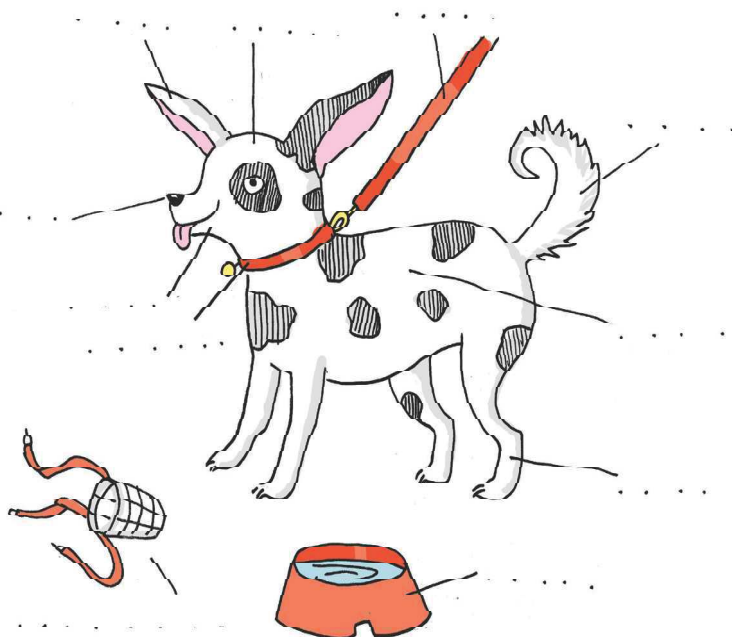
7. Zdanie Piotra
 a) jest ważne dla wszystkich
 b) nikogo nie interesuje
 c) często się zmienia
8. Ola wpadła na pomysł, żeby
 a) Staszek pomógł szukać domu dla Ciapka
 b) przekonać Piotra do psów
 c) Magda przygarnęła psa
9. Magda mogłaby przygarnąć Ciapka, bo
 a) często siedzi w domu
 b) ma dużą rodzinę
 c) lubi rysować psy
10. Magda chce zabrać Ciapka
 a) za kilka dni
 b) , jeśli jej mama się zgodzi
 c) natychmiast

II. Podpisz

elementy obrazka:

łapa | ogon | pysk
 nos | ucho | łeb
 grzbiet | smycz | obroża
 kaganiec | miska

TROCHĘ GRAMATYKI

PRZYIMKI Z CELOWNIKIEM

wbrew
 przeciwko
 na przekór
 dzięki
 ku

+

CELOWNIK

Przykłady:

Czy Magda przygarnęła psa wbrew rodzicom?
 Staszek nie ma nic przeciwko nowym znajomościom.
 Na przekór brzydkiej pogodzie poszliśmy na spacer.
 Dzięki Oli zwierzęta znajdują nowe domy.
 Słońce zbliża się ku zachodowi.

III. Wybierz właściwy wyraz:

0. Ola jest _____ niszczeniu środowiska naturalnego.
a) na przekór b) na przekór c) **przeciwko**
1. Iza i Beata świetnie wyglądały na studniówce _____ Magdzie.
a) dzięki b) wbrew c) ku
2. Staszek _____ rodzicom nie poszedł na imieniny cioci.
a) przeciwko b) na przekór c) ku
3. _____ pozorom Piotrowi zależy na Ani.
a) Dzięki b) Wbrew c) Przeciwko
4. Rysiek _____ babci nie zjadł zupy pomidorowej.
a) na przekór b) dzięki c) przeciwko
5. Staszek _____ oczekiwaniom napisał test najlepiej z całej klasy.
a) wbrew b) ku c) dzięki
6. Mama Ani nie musi zajmować się domem _____ pomocy babci Stefanii.
a) wbrew b) na przekór c) dzięki
7. _____ zadowoleniu Ani Sebastian zauważył jej nową torebkę.
a) Dzięki b) Ku c) Wbrew
8. To będzie mecz _____ drużynie z liceum.
a) na przekór b) przeciwko c) wbrew
9. Czy sytuacja Ciapka ma się _____ lepszemu?
a) ku b) dzięki c) wbrew
10. _____ trudnościom znajdziemy dom dla Ciapka.
a) Przeciwko b) Na przekór c) Dzięki

TROCHĘ GRAMATYKI

ZAIMKI OSOBOWE W CELOWNIKU

ja	mi, mnie	my	nam
ty	ci, tobie	wy	wam
on	mu, jemu, niemu	oni / one	im, nim
ona	jej, niej		
ono	mu, jemu, niemu		

Podstawowe i najczęstsze są **krótkie formy** zaimków (**mi**, **ci**, **mu**, **jej**, **im**), np.:

Podoba **mi** się ten pies.

Będzie **ci** weselej.

Daj **mu** wody.

Nie mów **jej** o tym.

Znowu **im** się udało.

Form długich (*mnie, tobie, jemu*) używamy na początku zdania, np.:

Mnie się to podoba.

Tobie będzie weselej.

Jemu daj wody.

Takie zdania często mają dalszy ciąg, w którym zaimek przeciwstawia się innemu lub kontrastuje z innym, np.:

Mnie się to podoba. A *tobie*?

Tobie będzie weselej, a *nam* łatwiej.

Jemu daj wody, ale *jej* nie dawaj.

Długie formy występują też w miejscach innych niż na początku zdania, kiedy chcemy zwrócić szczególną uwagę na osobę lub rzecz, o której mówimy.

To podoba się *mnie* i to jest najważniejsze.

Ufam tylko *tobie*.

Przyglądam się *jemu*, a inni mnie zupełnie nie interesują.

Form rozpoczynających się na *ni-* używamy po przyimkach, np. **przeciw niemu, wbrew niej, dzięki ni**. Po przyimkach używamy też form *mnie* oraz *tobie*, np. **dzięki mnie, na przekór tobie**.

IV. Wpisz właściwą formę:

Magda zabrała psa do domu. Jeszcze tego samego dnia pisze do Oli na czacie:

Magda: Olu, ratuj!

Ola: O co *ci* ⁰ (**ty**) chodzi?

Magda: Chodzi _____ ¹ (**ja**)

o Ciapka. Nie może u nas dłużej zostać.

Ola: Dlaczego? Czy chodzi o twoich rodziców i o to, że przygarnęłaś Ciapka wbrew _____ ² (**oni**).

Magda: Nie, rzeczywiście na początku moja mama chyba nie była zadowolona, że nie zapytałam ich o zdanie, ale kiedy tylko go zobaczyła, od razu bardzo się _____ ³ (**ona**) spodobał.

Ola: To co się stało?

Magda: Mój tata ma silną alergię na psy. Wcześniej o tym nie wiedzieliśmy.

Ola: Jak to?

Magda: Dopiero kiedy Ciapek pojawił się w naszym domu, po kilku godzinach mój tato zaczął się źle czuć. Kręciło _____ ⁴ (**on**) się w głowie i było _____ ⁵ (**on**) słabo. Miał problemy z oddychaniem.

Ola: O jej, to tak jak Rysiek po orzechach!

Magda: Myśleliśmy, że to jakaś groźna choroba. Mama pojechała z tatą do szpitala. Lekarz zbadał go, przepisał _____ ⁶ (**on**) jakieś lekarstwa, ale niestety nie powiedział _____ ⁷ (**oni**) niczego optymistycznego. Podobno jest tak, że jeśli ktoś ma silną alergię na sierść psa, to intensywny kontakt z psem coraz bardziej _____ ⁸ (**on**) szkodzi i objawy są coraz gorsze.

Ola: No to słabo*.

Magda: Tata musiał zostać w szpitalu na obserwację, a ja siedzę i myślę o tym, co będzie z Ciapką? _____⁹ **(my)** wszystkim bardzo na nim zależy. Nie chcemy go oddawać, ale nie mamy wyboru. Tak _____¹⁰ **(ja)** smutno!

Ola: _____¹¹ **(ja)** za to głupio, że cię namówiłam, żebyś go wzięła do siebie. Ale nie ma co się mazać**! Musimy natychmiast zacząć działać! Zaraz porozmawiam z rodzicami, opowiem _____¹² **(oni)** o wszystkim i poproszę, żeby _____¹³ **(ja)**, a raczej _____¹⁴ **(wy)** pomogli.

Magda: Ach, Olu, bardzo _____¹⁵ **(ty)** dziękuję! Dzięki _____¹⁶ **(ty)** jakoś bardziej pozytywnie na to wszystko patrzę i czuję się trochę mniej winna.

Ola: Winna? Daj spokój! Przecież czasem tak jest, że bardzo chcemy komuś pomóc, ale _____¹⁷ **(my)** się nie udaje. To się zdarza. Nie martw się! Na razie zabiorę Ciapkę do naszego domu, a potem na pewno znajdziemy _____¹⁸ **(on)** nowy dom. Mam nadzieję, że _____¹⁹ **(ja)** w tym pomożesz.

Magda: Jasne. Zrobię, co tylko będę mogła. Pokochałam tego zwierzaka i bardzo chcę _____²⁰ **(on)** pomóc.

V. Kochać, lubić czy podobać się? Uzupełnij zdania:

0. Ola kocha zwierzęta, Magda lubi rysować, ale woli projektować i szyć ubrania, a Ani podobać się drogie i modne ubrania.
1. Magdzie _____ ten pomysł.
2. Ola _____ swoje rodzeństwo.
3. Piotr _____ matematykę, ale najlepsze oceny ma z fizyki.
4. Staszek _____ żartować, ale czasem ma ponury nastrój.
5. Wszyscy plotkują o tym, że Ania _____ Sebastiana.
6. Pani Jadzi nie _____ to, jak zmieniają się obyczaje.
7. Babcia Stefania _____ spędzać czas z kolegami i koleżankami Ani.
8. Ania _____ Piotrowi.
9. Magda _____ lody waniliowe.
10. Staszki _____ starsze dziewczyny.

VI. Proszę powtórzyć:

→ *Kręci mi się w głowie od sierści Ciapka.*

→ *Dzięki nowym znajomościom jesteśmy bardziej otwarci na świat.*

→ *Czy znajdzie się wreszcie jakiś odpowiedzialny właściciel?*

* Wyraz *słabo* jest czasem używany jako potoczny odpowiednik wyrazu *niedobrze*.

** *Mazać się* potocznie oznacza *plakać* lub *być bardzo rozżalonym*.

VII. Posłuchaj dialogu i zdecyduj, czy to P – prawda, czy N – nieprawda:

		P	N
0.	Ola i Magda będą rozmawiać ze Staszkiem.	✓	
1.	Tematem rozmowy ma być ich ostatnie spotkanie.		
2.	Kiedy Stanisław pierwszy raz zobaczył Ciapka, milczał.		
3.	Magda ma wątpliwości, czy Staszek będzie dobrym opiekunem dla psa.		
4.	Ola uważa, że Staszek jest odpowiedzialny.		
5.	Magda proponuje Staszкови, żeby przygarnął psa.		
6.	Staszek wiedział, że ludzie mu ufają.		
7.	Staszek lubi zwierzęta.		
8.	Magda uważa, że Staszek może popełnić błąd, jeśli nie zgodzi się wziąć Ciapka.		
9.	Ola twierdzi, że posiadanie psa nie jest tanie.		
10.	Staszek zapyta rodziców, czy może przygarnąć Ciapka.		

VIII. Przed tym, jak Ola zdecydowała się poszukać nowego domu dla Ciapka, bez skutku szukała poprzedniego właściciela psa. Ogłoszenia o tych poszukiwaniach wieszała na słupach w okolicy, w której został znaleziony, oraz umieszczała w internecie na portalach społecznościowych.

Jak myślisz, jak wyglądało to ogłoszenie? Napisz podobne. Pamiętaj, że musi zawierać następujące informacje:

- nagłówek „ZNALEZIONO”,
- opis wyglądu psa,
- jego cechy (znaki) szczególne,
- gdzie, kiedy i w jakich okolicznościach ktoś go znalazł,
- kontakt do osoby, która teraz opiekuje się psem.

Jeśli masz ochotę, do ogłoszenia możesz dołączyć rysunek / zdjęcie znalezionej psa.

IX. Odpowiedz na pytania:

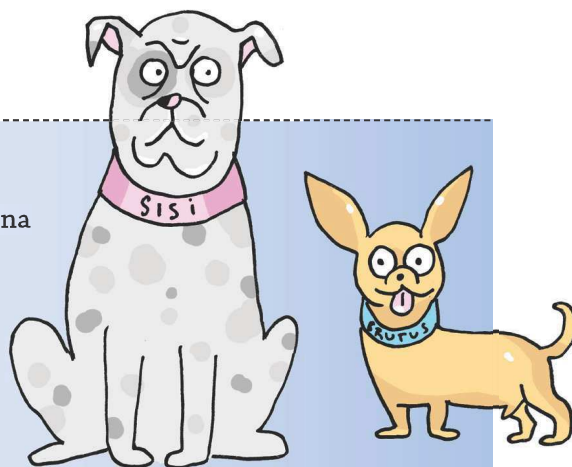
1. Czy lubisz zwierzęta?
2. Czy masz w domu jakieś zwierzę? Jeśli tak, to kto w domu najczęściej się nim zajmuje?
3. Co to znaczy, że ludzie, którzy są właścicielami zwierząt, powinni być odpowiedzialni?
4. Czy zgadzasz się z opinią, że pies to najlepszy przyjaciel człowieka?
5. Czy zgadzasz się z opinią, że zwierzę, które mieszka z kimś w domu, jest członkiem jego rodziny?
6. Jak myślisz, dlaczego niektórzy ludzie wolą psy, a inni koty?

CZY WIESZ, ŻE...

48% Polaków ma w domu jakieś zwierzę.

Najczęściej jest to **pies**, rzadziej – **kot**.^{*} Popularne psie imiona to np.: Ares, Azor, Brutus, Bobik, Ciapek, Łatek, Maks, Misiek, Nero, Oskar, Pimpek, Pucek, Reks, Reksio, Zefir oraz Bunia, Czika, Kora, Kropka, Kulka, Łatka, Mika, Nora, Pchełka, Pusia, Saba, Sisi. Kiedy mówimy o zwierzętach, nie używamy zwrotu *mieć na imię*, ale specjalnego czasownika *wabić się*, np.: *Mój pies wabi się Oskar*. Właściciel psa to jego *pan*, a właścicielkę nazywamy *panią*. Mówimy więc np.: *Azor przyniósł swojej pani piłkę*. *Pchełka jest posłuszna swojemu panu*.

Psy spacerujące ze swoimi właścicielami w miejscach publicznych powinny być na smyczy oraz mieć na pysku kaganiec.

Właściciel ma obowiązek sprzątać po swoim psie. Psy są tolerowane nie tylko na osiedlach, skwerach czy w parkach, ale też w innych miejscach. Można je spotkać w komunikacji miejskiej. Coraz więcej kawiarni i restauracji w Polsce chętnie przyjmuje klientów razem z psami, które mogą dostać tam wodę do picia lub nawet smakołyki.

^{*} Dane podano na podstawie raportu *Zwierzęta w polskich domach*, TNS Polska, 2014.

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

błyszczeć	milczeć	ogłoszenie	smycz
czat	nadawać się	ogon	wbrew pozorom
grzbiet	na kogoś / coś	pasować komuś	właściciel / właścicielka
kaganiec	natychmiast	przyskoczyć	zależać komuś na czymś
kręci się komuś w głowie	objaw	pysk	znajomość
łapa	obroża	sierść	
łeb	odpowiedzialność	słabo komuś	
mieć się ku lepszemu	odpowiedzialny	smutno komuś	

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI „ą”, „ę”

ą, ę piszemy w wyrazach pokrewnych, gdzie **ą, ę** się wymieniają,
np. *dziewiąty – dziewięć, książka – księga*;

ą piszemy w zakończeniach niektórych czasowników, np. *zacząć, siąść, pijąc, śpiąc*;

ą, ę piszemy przed literami **l, ł** w wyrazach oznaczających czynności,
które już się wydarzyły, np. *krzyknąłem, krzyknął, krzyknęły*;

ą, ę piszemy na końcu wyrazów, np. *(oni) myślą, (ja) pójdę, (widzę) dziewczynkę, (jem) żyłkę*;

w środku niektórych wyrazów, np. *ręka, bębenek, kąt, dętka, wędka*.

1. Uzupełnij końcówki rzeczowników:

a) rozmawiam z koleżanką ą

b) piję herbat _____

c) idę drog _____

d) maluję kredk _____

e) czytam książk _____

f) spaceruję z siostr _____

g) sprzątam łazienk _____

h) oglądam kreskówk _____

i) gotuję zup _____

j) mam nadziej _____

2. Podane wyrażenia podaj w formie biernika:

dobra opiekunka _____ moja mama _____ chora łapa _____
_____ sucha karma _____ brzydka pogoda _____

3. Podane wyrażenia podaj w formie narzędnika:

spóźniona Ola _____ nowa znajoma _____ zupa pomidorowa _____
_____ cała klasa _____ trudna sytuacja _____

4. Podaj pokrewną formę wymienionych rzeczowników, gdzie ą wymienia się na ę:

piąty – pięć

pająk – _____

widzą – _____

rączka – _____

gałąź – _____

przyjąć – _____

trąbić – _____

błąd – _____

dąb – _____

piątka – _____

5. Podane bezokoliczniki zamień na 3. osobę liczby mnogiej rodzaju męskoosobowego w czasie przeszłym:

wziąć – wzięli

zdyć – _____

zająć – _____

zamknąć – _____

ciągnąć – _____

krzyknąć – _____

dotknąć – _____

kichnąć – _____

płynąć – _____

zacząć – _____

LEKCJA 27

Magda, Ola, Ania, Piotr i Staszek spędzają popołudnie w kawiarni „Zielono mi”. W kawiarni są Lena i Leon, którzy bawią się w kelnerów. Staszek opowiada o tym, jak przekonywał rodziców, żeby zgodzili się na psa w domu. Magda przyznaje, że wygrała konkurs na najlepszy projekt biżuterii.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Wyrażenia i zwroty przydatne w kawiarni lub restauracji	Wołacz liczby pojedynczej i liczby mnogiej	Zamawiamy i płacimy w kawiarni lub restauracji	Gratulacje i życzenia	Imiona popularne w Polsce

Szanowna Pani, gratulujemy zwycięstwa!

- Magda:** Staszku, trudno było przekonać rodziców, aby pozwolili ci wziąć Ciapka?
- Staszek:** Eee, nie. Najpierw zapytali mnie, jak sobie wyobrażam opiekę nad nim i czy wiem, ile czasu będę musiał z nim spędzać, a potem powiedzieli oficjalnym tonem: „Stanisławie, mamy nadzieję, że posiadanie własnego psa nauczy cię odpowiedzialności”.
- Magda:** Ha, ha, moi rodzice też mówią do mnie w inny sposób, kiedy chodzi o ważne sprawy. Zwykle zwracają się do mnie „Madziu”, ale kiedy rozmowa jest poważna, mówią „Magdo”.
- Piotr:** W mojej rodzinie jest podobnie. Kiedy mama mówi do mnie „Piotrze”, wiem, że chce czegoś ode mnie albo coś przeskrobałem.
- Ola:** Do mnie nikt nie mówi „Aleksandro”. Moi rodzice nie lubią oficjalnej wersji mojego imienia.
- Lena:** Dzień dobry!
- Leon:** Drodzy państwo, czy możemy przyjąć zamówienie?
- Ania:** Ojej, dlaczego mówicie do nas tak oficjalnie? Przecież nas dobrze znacie.
- Lena:** Dziś pracujemy w kawiarni. Jesteśmy kelnerami.
- Ola:** Mamie wypadł dodatkowy dyżur w przychodni, więc tata musi teraz zajmować się bliźniakami i kawiarnią równocześnie. Żeby byli grzeczni, powiedział im, że tutaj pracują i muszą zachowywać się jak prawdziwi kelnerzy.
- Ania:** A możemy prosić kartę?
- Leon:** Oczywiście.
- Lena:** Proszę chwileczkę poczekać.
- Ola:** Przepraszam was za tę sytuację. Pobawicie się trochę z bliźniakami? My będziemy poważnymi klientami, a oni kelnerami. To jedyny sposób, żeby dobrze się zachowywali.
- Ania:** Jasne.
- Lenka:** Proszę bardzo.
- Leon:** Co dla państwa?
- Magda:** A co pan poleca, panie Leonie?
- Leon:** Mamy pyszne koktajle.
- Magda:** To ja poproszę koktajl truskawkowy.
- Lenka:** A może jakieś ciastko?

↓
Zielono mi!
*

Magda: Nie, dziękuję.

Leon: A pani, pani Anno?

Ania: Dla mnie tylko woda niegazowana.

Lenka: Panie Piotrze, co dla pana?

Piotr: Proszę lemoniadę.

Leon: A dla pana, panie Stanisławie?

Staszek: Dla mnie sok pomarańczowy.

Lenka: Czy to wszystko?

Ola: Tak, to wszystko.

Magda: No, Olu, twój tata ma świetnych nowych pracowników.

Ola: Widzę, że ta zabawa naprawdę się im spodobała. To dobrze, bo kiedy są zajęci przyjmowaniem zamówień, nie muszę się nimi zajmować i mogę z wami rozmawiać.

Ania: Magdo, czy są już wyniki konkursu na najlepszy projekt biżuterii?

Magda: Aaa, tak! Wyobraźcie sobie, że wygrałam! Dostałam nawet oficjalny mail, w którym jest napisane: „Szanowna Pani, gratulujemy zwycięstwa w naszym konkursie”. Bardzo się z tego cieszę i dziękuję ci, Aniu, że pomogłaś mi zrobić dobre zdjęcia mojej biżuterii.

Ania: Gratulacje! To twoja zasługa. Mnie nie masz za co dziękować. Ładne zdjęcia to nie wszystko. To twoja biżuteria jest piękna.

Piotr: Ach, ta nasza Magda! Zawsze taka skromna! Jeśliby nikt nie zapytał, to nie powiedziałaby nam o swoim sukcesie.

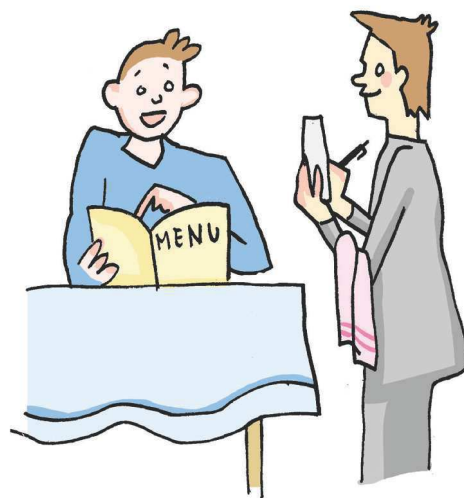
I. Zdecyduj, czy to P – prawda, czy N – nieprawda:

		P	N
0.	Przekonanie rodziców Stanisława do pomysłu, aby wziął do siebie psa, było bardzo trudne.		✓
1.	Rodzice Stanisława nie zadawali pytań i od razu zgodzili się na psa.		
2.	Rodzice Magdy zwracają się do niej w różny sposób.		
3.	Rodzice Piotra zwracają się do niego w sposób oficjalny, kiedy uważają, że zrobił coś złego.		
4.	Rodzice Oli używają oficjalnej wersji jej imienia.		
5.	Tata zawsze zajmuje się Leną i Leonem.		
6.	Lena i Leon bawią się w pracowników kawiarni.		
7.	Lena i Leon przynoszą gościom menu.		
8.	Lena i Leon dzięki zabawie są grzeczni.		
9.	Magda chętnie pochwaliła się wygraną w konkursie.		
10.	Ania pomogła Magdzie przygotować się do konkursu.		

II. W kawiarni lub restauracji zwykle używamy pewnych typowych zwrotów. Zdecyduj, co mówi kelner, a co mówi klient:

~~Co dla pani / pana?~~ | Czy mogę prosić o kartę? |
 Co podać? | Proszę... | Dla mnie... |
 Proszę, oto nasze menu. | Co pani / pan poleca? |
 Czy państwu smakowało? | Płaci pani / pan
 kartą czy gotówką? | Czy mogę płacić kartą? |
 Poproszę rachunek. | Czy życzy sobie pani / pan
 coś jeszcze? | Czy coś do picia? | Czy może
 pani / pan przynieść nam sól? | Płacą państwo
 razem czy oddzielnie? | Dziękuję, reszta dla
 pani / pana. | Czy podać coś jeszcze?

kelnerka / kelner

Co dla pani / pana?

klientka / klient

III. Ułóż dialog pod tytułem *W kawiarni* lub *W restauracji*. Użyj słownictwa z ćwiczenia II.

IV. Dopasuj wyraz do definicji:

0. przekonać kogoś	A. brzmienie czyjegoś głosu
1. wyobrażać sobie coś	B. tworzyć w głowie obraz czegoś
2. ton	C. mówić do kogoś, kierować do niego swoje słowa
3. przeskrobać coś	D. sprawić, że ktoś będzie miał takie, a nie inne zdanie
4. zwracać się do kogoś	E. coś, co ma być dostarczone, bo czeka na to klient
5. dyżur	F. pozytywny wynik tego, co robimy
6. zamówienie	G. potocznie: zrobić coś złego
7. zakaz	H. witać kogoś albo przysyłać komuś (w liście, SMS-ie, mailu lub za pośrednictwem innej osoby) sygnały, że o nim ciepło myślimy
8. sukces	I. czas, w którym lekarz / weterynarz musi pracować i przyjmować pacjentów
9. gratulować komuś	J. coś, czego nie wolno robić
10. pozdrawiać kogoś	K. manifestować, że czyjś sukces jest dla nas ważny i że cieszymy się razem z nim

TROCHĘ GRAMATYKI

Wołacz to w języku polskim 7. przypadek gramatyczny.

Nie odpowiada on na żadne pytania, bo używamy go wtedy, kiedy zwracamy się do kogoś, np.:

Staszku, trudno było przekonać rodziców, aby pozwolili ci wziąć Ciapka?

Magdo, czy są już wyniki konkursu na najlepszy projekt biżuterii?

To łatwe

Rzeczowniki rodzaju męskiego mają w wołaczu końcówki **takie same jak w miejscowniku**.

Nie musisz uczyć się ich od nowa. Wystarczy, że przypomnisz sobie, kiedy dodajemy końcówkę **-e** (wraz z alternacjami), a kiedy **-u**.

Oto reguły, które musisz sobie przypomnieć:

-e pojawia się w wyrazach, w których ostatnia spółgłoska jest twarda (ale nie jest to *k, g, ch*), np.:

Pamiętaj, że końcówka **-e** zmienia spółgłoskę!

Jakub	→	b : bi	+ -e	Jakubie
Dawid	→	d : dzi	+ -e	Dawidzie
Krzysztof	→	f : fi	+ -e	Krzysztofie

Michał	→	ł : l	+ -e	Michale
Adam	→	m : mi	+ -e	Adamie
Sebastian	→	n : ni	+ -e	Sebastianie
chłop	→	p : pi	+ -e	chłopie
Artur	→	r : rz	+ -e	Arturze
Denis	→	s : si	+ -e	Denisie
Albert	→	t : ci	+ -e	Albercie
Stanisław	→	w : wi	+ -e	Stanisławie
Łobuz	→	z : zi	+ -e	Łobuzie

-u pojawia się po wszystkich innych spółgłoskach, np.:

Daniel	→	Danielu	Staszek	→	Staszku
Kazimierz	→	Kazimierzu	Tadeusz	→	Tadeuszu

Dwa ważne rzeczowniki **rodzaju męskiego** mają formę wołacza inną niż formę miejscownika. Są to:

Bóg	→	Boże	pan	→	panie
-----	---	------	-----	---	-------

Rzeczowniki **męskie** nazywające osoby, zakończone ne **-ec**, kończą się w wołaczach na **-cze**, np.:

chłopiec	→	chłopcze	głupiec	→	głupcze
----------	---	----------	---------	---	---------

Rzeczowniki **rodzaju żeńskiego** mają zwykle w wołaczach końcówkę **-o**, np.:

Aleksandra	→	Aleksandro	Izabela	→	Izabelo
Anna	→	Anno	Lena	→	Leno
Beata	→	Beato	Magda	→	Magdo

Końcówkę **-u** mają w wołaczach rzeczowniki rodzaju **żeńskiego**, w których ostatnia spółgłoska to *j, l* lub spółgłoska miękka (*ć/ci, dź/dzi, ń/ni, ś/si, ź/zi*). Zwykle są to zdrobnienia. Np.:

Maja	→	Maju	Ania	→	Aniu
Ola	→	Olu	Basia	→	Basiu
ciocia	→	ciociu	Kazia	→	Kaziu
Madzia	→	Madziu			

Rzeczowniki **męskie** zakończone na **-a** mają takie same formy jak rzeczowniki rodzaju **żeńskiego**, np.:

mężczyzna	→	mężczyzno	tata	→	tato
-----------	---	-----------	------	---	------

Rzeczowniki rodzaju **nijakiego**, wszystkie **rzeczowniki w liczbie mnogiej** i wszystkie **przymiotniki** mają w wołaczach formę równą mianownikowi.

Wołacza używamy zwykle na początku zdania, ale możemy umieścić tę formę także w innym miejscu. Szczególnie częsta jest pozycja na końcu zdania, np.:

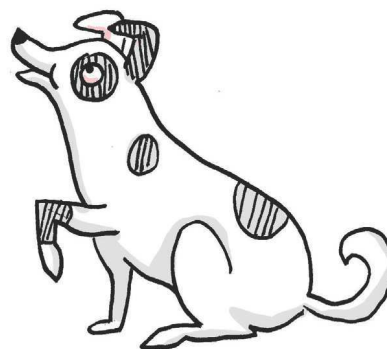
*Trudno było przekonać rodziców, aby pozwolili ci wziąć Ciapka, **Staszku**?*

*Czy są już wyniki konkursu na najlepszy projekt biżuterii, **Magdo**?*

V. Wpisz właściwą formę:

0. Mamo (mama), tato (tata), czy moglibyśmy mieć w domu psa?
1. _____ (dziadek), czy nie trzeba zrobić jakichś zakupów?
2. _____ (babcia), jesteś najwspanialszą babcią na świecie!
3. _____ (Lenka), _____ (Leonek), bądźcie grzeczni!
4. Ach, _____ (Sebastian),
śniłeś mi się dziś w nocy.
5. Podaj łapę, _____ (piesek).
6. _____ (dziecko), co ty robisz?
7. _____ (Iza), jak było na studniówce?
8. _____ (dziewczyny), napisałyście
wszystko na sprawdzianie?
9. _____ (pani Jadzia), co u pani słychać?
10. Nic nowego, _____ (pani Stefania).

TROCHĘ GRAMATYKI

Polacy nie zawsze używają wołacza.

Kiedy zwracają się do kogoś po imieniu, często używają formy mianownika, np.:

Magdo, nie bądź taka skromna. = *Magda, nie bądź taka skromna.*

Piotrze, przestań się chwalić. = *Piotr, przestań się chwalić.*

Użycie mianownika zamiast wołacza jednak nie zawsze jest możliwe.

Kiedy imię poprzedzone jest słowem *pani* lub *pan*, musimy użyć wołacza.

Pani Magdo, to jest koktajl, który pani zamawiała.

Panie Piotrze, to jest pana lemoniada.

Wołacza trudno też uniknąć na początku korespondencji, np.:

Droga Aniu!

Kochana Babciu!

Szanowny Panie!

VI. Zdecyduj, czy w podanych przykładach forma mianownika jest dopuszczalna. Jeśli nie, popraw ją:

0. **Karol**, z czego się śmiesz? ✓ forma mianownika jest możliwa
~~Pan Karol~~, proszę podpisać ten dokument. Panie Karolu
1. **Magda**, twoje rysunki są świetne.
2. **Droga Magda**, dziękuję Ci za kartkę z wakacji na Roztoczu. Wybacz, że tak długo nie pisałam...
3. **Pani Anna**, mamy zaszczyt zaprosić Panią na galę „Blogger Roku”...
4. **Staszek**, koniecznie weź ze sobą Ciapka.
5. **Ola**, ty umiesz znaleźć wyjście z każdej sytuacji.
6. **Pani Jadwiga**, co u pani słychać?
7. **Szanowny Pan**, prosimy o potwierdzenie wizyty lekarskiej w dniu...
8. **Lena**, nie męcz brata.
9. **Ciapek**, przestań szczekać.
10. **Pan Profesor**, to był bardzo ciekawy wykład.

CZY WIESZ, ŻE...

Najwięcej Polek ma na imię **Anna, a najwięcej Polaków – **Piotr**.**

Po tych imionach w rankingu popularności znalazły się odpowiednio: Maria, Katarzyna,

Małgorzata, Agnieszka, Barbara, Krystyna, Ewa, Elżbieta, Zofia oraz Krzysztof, Andrzej, Jan, Stanisław, Tomasz, Paweł, Marcin, Michał, Marek. Nie oznacza to jednak, że są to imiona modne i obecnie nadawane nowo narodzonym dzieciom. W roku 2015 imionami najczęściej nadawanymi dziewczynkom były: Zuzanna, Lena, Julia, Maja, Zofia, Hanna, Amelia, Aleksandra, Alicja, Natalia. Najwięcej chłopców otrzymało wtedy imiona: Jakub, Antoni, Szymon, Jan, Filip, Kacper, Aleksander, Franciszek, Mikołaj, Wojciech.

W Polsce, kiedy zwracamy się do dzieci, członków rodziny i osób, z którymi jesteśmy w bliskich relacjach, używamy zdrobnień. Maria jest więc Marysią, Barbara – Basią, a Krzysztof – Krzysiem. Co ciekawe, zdrobnień używamy też wtedy, kiedy jesteśmy z daną osobą na pan lub pani, ale bardzo dobrze ją znamy.

VII. Jak myślisz, jak zdrobniamy podane niżej imiona?

0. Katarzyna – Kasia
1. Małgorzata – _____
2. Agnieszka – _____
3. Krystyna – _____
4. Ewa – _____
5. Elżbieta – _____
6. Zofia – _____
7. Zuzanna – _____
8. Hanna – _____
9. Julia – _____
10. Maja – _____

0. Jan – Janek, Jaś
11. Andrzej – _____
12. Tomasz – _____
13. Jakub – _____
14. Antoni – _____
15. Szymon – _____
16. Aleksander – _____
17. Michał – _____
18. Wojciech – _____
19. Paweł – _____
20. Marek – _____

VIII. Napisz gratulacje, które mógłbyś wysłać w następujących sytuacjach:

- a) twoja koleżanka Magda wygrała konkurs na najlepszy projekt biżuterii,
- b) twój starszy kuzyn został ojcem,
- c) twoja starsza koleżanka obroniła tytuł magistra.

Pamiętaj, że gratulacje powinny zawierać:

- zwrot do adresata (wołacz),
- informację, czego komuś gratulujemy,
- wyrazy uznania,
- twój podpis.

IX. Proszę powtórzyć:

→ *Dziś jest ciepła zupa z zielonych*

warzyw i pieczony łosoś w sosie ziołowym.

→ *Przyrządzimy pyszną sałatkę z szynki szwarcwaldzkiej, suszonych pomidorów i świeżego szpinaku.*

→ *W ofercie bliźniaków są ciasta, ciasteczka i coś zimnego do picia.*

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

dyżur

przeszkrobać coś

ton

zwracać się do kogoś

gratulować komuś

równocześnie

wyobrażać sobie coś

pozdrawiać kogoś

skromny

zakaz

przekonać kogoś

sukces

zamówienie

NADSTAW UCHA

GŁOSKI „r”, „rz”

Czasami polskie **rz** odpowiada rosyjskiemu **r’**, np.: *riad* – *rzqd*, *grib* – *grzyb*, *riédko* – *rzadko*.

W języku polskim **rz** i **r** to dwie zupełnie inne głoski.

W języku polskim **rz** i **ż** wymawia się tak samo.

Wymowa r: więzadła głosowe drgają. Boki języka przylegają do górnych dziąseł, a jego czubek wykonuje jedno, dwa szybkie drgnięcia i jednocześnie uderza o dziąsła.

Wymowa rz: między przednim końcem języka a górnymi dziąsłami tworzy się szczelina, wargi są trochę zaokrąglone.

1. Powtórz za lektorem sylaby:

→ *ara arza ere erze oro orzo uru urzu*

→ *ra rza re rze ro rzo ru rzu*

2. Powtórz za lektorem wyrazy:

→ *rzqd rzadki rzecz rzeka rzepa rzucać*

→ *burza korzeń orzech jarzyna urząd wierzba*

3. Powtórz za lektorem nazwy polskich miast:

→ *Radom Rabka Reda Rudnik Reszel Rzepin Rzeszów Rzgów*

→ *Zgorzelec Gorzów Żagań Żary Żnin Żuromin Żelechów*

4. Przeczytaj słowa, które zawierają głoskę r i ż/rz:

→ *różowy marża krawężnik ryż krążenie reportaż*

→ *żeglarski żarówka życiorys marynarz reżyser*

5. Przeczytaj zdania:

→ *Możesz reklamować marynarskie stroje i kolory.*

→ *Na biurku leżą podarte kalendarze z zeszłego roku.*

→ *Na deser poproszę mrożoną roladę z kremem orzechowym.*

→ *Nad rzeką w Żurominie rzadko krążą nietoperze.*

LEKCJA 28

Magda, Ola, Ania obserwują przechodniów na ulicy i zastanawiają się, kim są i jacy są. Każda z dziewczyn zwraca uwagę na kogoś innego i na coś innego.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Nazwy osobowe rodzaju męskiego zakończone na -a	Odmiana rzeczowników rodzaju męskiego zakończonych na -a, różnice rodzajowe między polskimi rzeczownikami i ich rosyjskimi odpowiednikami	Mówimy o tym, jak kształtujemy swoje opinie o innych ludziach	Czy w życiu warto być optymistą?	Polscy poeci – nobliści

Lubię obserwować ludzi

Magda: Lubię tak sobie siedzieć i patrzeć na ludzi.

Ola: Ja też. To nieznajomi, ale lubię się zastanawiać, kim są i jak wygląda ich życie.

Ania: A ja zawsze patrzę na to, jak są ubrani.

Magda: Jak myślicie, kim jest ten mężczyzna w garniturze z teczką?

Ania: Hmm, ma dobry, drogi garnitur i porządne, wyczyszczone buty. Pewnie dobrze zarabia, ale też dużo pracuje. Może być ekonomistą albo prawnikiem, na przykład sędzią lub adwokatem. Na pewno nie chodzi pieszo ani nie jeździ komunikacją miejską. Jest kierowcą i ma duży samochód...

Ola: Czyli nic ciekawego. Popatrzcie lepiej na tego pana z małą dziewczynką.

Magda: On musi być wspaniałym tatą – tak aktywnie się nią zajmuje. Ciągłe jej coś pokazuje i tłumaczy, oboje cały czas się śmieją.

Ania: Ten człowiek w kolorowym dresie wydaje się zabawny.

Magda: Mnie się wydaje, że to jest turysta. Ma ciemne włosy i ciemną cerę. Może przyjechał z Hiszpanii albo z Ameryki Południowej. Też ciągle się uśmiecha. Na pewno jest optymistą.

Ola: Za to pesymistą jest z pewnością ten mężczyzna w ciemnym płaszczu. Wygląda na bardzo nieszczęśliwego.

Magda: On chyba po prostu intensywnie się nad czymś zastanawia. Może jest artystą, na przykład poetą, i układa w głowie jakiś wiersz.

Ola: Ach, ci artyści! Mają takie trudne życie. Wszystko przeżywają i cierpią w głębi duszy.

Magda: Olu, skąd u ciebie tyle ironii? Nie znałam cię od tej strony.

Ola: Nie lubię poezji i poetów. Nie rozumiem ich. A jak sobie pomyślę, że mamy napisać wypracowanie o wierszach, które czytaliśmy na lekcjach, to już w ogóle robi mi się słabo.

Ania: Dziewczyny, spójrzcie lepiej na tego przystojniaka z deskorolką. Ma figurę jak atleta i jest chyba mniej więcej w naszym wieku.

Ola: On nie jest w naszym wieku. Na pewno jest starszy. Moim zdaniem, to jest co najmniej maturzysta. Wygląda trochę jak mój kolega Maciek, który jest karateką.

Magda: Może to jest ten
twój Maciek?

Ola: Nie, to nie on. Maciek
nie jeździ na deskorolce,
ale oprócz trenowania
karate jest zapalonym
rowerzystą. Jest też
młodszy od tego
chłopaka. Ma tyle
samo lat co my.

Ania: No to musisz mi
pokazać jego profil
na Facebooku.

Ola: Jasne, mam go w zna-
jomych, ale muszę cię
rozczarować – on wkleja
tylko zdjęcia rowerów
i jakieś japońskie
znaczkę.

I. P – prawda, N – nieprawda:

		P	N
0.	Patrzeć na obcych ludzi jest dla Magdy nudne.		✓
1.	Ania zwykle zwraca uwagę na strój nieznanym.		
2.	Mężczyzna w garniturze wydaje się bogaty.		
3.	Magda wspomina, jak spędzała czas ze swoim tatą, kiedy była mała.		
4.	Człowiek w kolorowym dresie ma dobry humor.		
5.	Magda uważa, że człowiek w ciemnym płaszczu jest artystą.		
6.	Ola uważa, że człowiek w ciemnym płaszczu cierpi na jakąś chorobę.		
7.	Ola nie napisała jeszcze wypracowania.		
8.	Chłopak z deskorolką to kolega Oli.		
9.	Magda chciałaby poznać Maćka.		
10.	Ania chce, żeby Maciek dodał ją do znajomych.		

II. Dopasuj podane wyrazy do definicji:

~~krwiodawca~~ | monarcha | odbiorca | kosmonauta | internauta | patriota
pianista | pierwszoklasista | nadawca | arystokrata | analfabeta

0. osoba, która oddaje swoją krew, aby można było leczyć nią i ratować chorych – krwiodawca
1. chłopak, który chodzi do pierwszej klasy – _____
2. muzyk, który gra na fortepianie / pianinie – _____
3. osoba, która wysyła list lub paczkę – _____
4. osoba, do której zaadresowany jest list lub paczka – _____
5. ktoś, kto nie potrafi czytać i pisać – _____
6. mężczyzna szlachetnie urodzony, np. książę lub hrabia – _____
7. król lub cesarz – _____
8. mężczyzna, który lata w kosmos – _____
9. ktoś, kto korzysta z internetu – _____
10. ktoś, kto kocha swój kraj – _____

III. Jak nazywa się taki lekarz lub specjalista? Dokończ wyrazy:

0. Lekarz, który leczy choroby psychiczne, to psychia t r a.
1. Lekarz, który leczy dzieci, to pedia _ _ _ .
2. Lekarz, który leczy zęby, to denty _ _ _ .
3. Specjalista, który pomaga eliminować wady wymowy, to logop _ _ _ .
4. Lekarz, do którego chodzą ludzie ze złamaną ręką lub nogą, to ortop _ _ _ .
5. Lekarz, który koryguje krzywe zęby, to ortodon _ _ .
6. Lekarz, który specjalizuje się w chorobach wewnątrz organizmu, to interni _ _ _ .
7. Specjalista od leków, który pracuje w aptece, to farmaceu _ _ .
8. Lekarz, który leczy choroby oczu, to okuli _ _ _ .
9. Specjalista, który prowadzi terapię problemów z poruszaniem się, to fizjoterapeu _ _ .
10. Specjalista, który prowadzi terapię problemów psychologicznych, to psychoterapeu _ _ .

TROCHĘ GRAMATYKI

Takie rzeczowniki jak **artysta, dentysta, ekonomista, poeta, turysta** są rodzaju męskiego, choć kończą się na **-a**. Pamiętaj, że **w liczbie pojedynczej** odmieniają się tak jak rzeczowniki rodzaju żeńskiego, np.:

Mianownik:	<i>To jest artysta.</i>	<i>To jest kobieta.</i>
Dopełniacz:	<i>Nie znam tego artysty.</i>	<i>Nie znam tej kobiety.</i>
Celownik:	<i>Przyglądam się temu artyście.</i>	<i>Przyglądam się tej kobiecie.</i>
Biernik:	<i>Widzę tego artystę.</i>	<i>Widzę tę kobietę.</i>
Narzędnik:	<i>Rozmawiam z tym artystą.</i>	<i>Rozmawiam z tą kobietą.</i>

Miejscownik: *Myślę o tym artyście.*

Wołacz: *Artysto!*

Myślę o tej kobiecie.

Kobieto!

W liczbie mnogiej rzeczowniki rodzaju męskiego zakończone na **-a** odmieniają się w sposób typowy dla **rodzaju męskiego**.

IV. Uzupełnij:

0. Magda podziwia tego (**artysta**) artystę.
1. Czasem trudno być (**optymista**) _____.
2. Ania nerwowo zareagowała na komentarz anonimowego (**internauta**) _____.
3. Potrzebuję rady (**profesjonalista**) _____.
4. Kiedy Piotr był (**pierwszoklasista**) _____, nie miał tak dobrych ocen jak teraz.
5. W kinie jest teraz film o (**kosmonauta**) _____, który spędził samotnie pięć lat w kosmosie.
6. To jest list od nieznanego (**nadawca**) _____.
7. Jeśli Ania zostanie lekarzem, prawdopodobnie będzie (**ortopeda**) _____.
8. Wszyscy plotkują o (**arystokrata**) _____, który przegrał w karty wszystkie swoje pieniądze.
9. Piotr wytłumaczył zadanie z matematyki (**kolega**) _____, który nie umiał go rozwiązać.
10. Ola ma nadzieję, że ktoś z jej znajomych zna jakiegoś (**kierowca**) _____, który mógłby zawieźć duży worek karmy do schroniska.

V. Wstaw podane wyrazy w odpowiednie miejsca. Pamiętaj o formach gramatycznych:

~~flaga~~ | problem | ból | szansa | cytat | klasa | cel
plaża | podpis | detal | witamina | system | cień

0. Polska flaga ma dwa kolory – biały i czerwony.
1. Ania, Magda i Ola chcą pójść dziś po lekcjach na _____ nad Wisłą.
2. W maju pojedziemy z całą _____ na zieloną szkołę.
3. Stanisław ma trzy jedynki z fizyki, więc nie ma żadnej _____ na piątkę na koniec roku.
4. Nie umiem poradzić sobie z tym _____. Może ty wiesz, jak go rozwiązać?
5. Kiedy Magda projektuje biżuterię, dba o każdy, nawet najmniejszy _____.
6. Muszę iść do apteki, żeby kupić _____ C i tabletki od _____ głowy.

7. Nie mogę teraz zadzwonić, bo _____ operacyjny w moim telefonie się aktualizuje.
8. Zamiast chodzić wkoło bez _____, usiądźmy na tej ławce w _____.
9. Magda zapisała sobie _____ z książki, którą ostatnio przeczytała.
10. Potrzebuję _____ mamy albo taty pod tym dokumentem.

VI. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące słowa:

- Pani Jadzia:** Pani Stefanio, niech pani popatrzy⁰ na tych ludzi. _____¹ oni tak się spieszą? Widzi pani tego mężczyznę w garniturze? Taki przystojny, elegancki, a zamiast iść spokojnie, _____², jakby się gdzieś paliło.
- Babcia Stefania:** Wygląda na kogoś ważnego. Może jest jakimś dyrektorem albo _____³. Pewnie spieszy się na ważne spotkanie.
- Pani Jadzia:** O, a tam ojciec z małą córeczką. Młode matki w dzisiejszych czasach to mają dobrze. Nie tylko one _____⁴ się dziećmi. Teraz ojcowie pomagają. Codziennie spotykam ojców, którzy spacerują z dziećmi, nawet z takimi bardzo małymi w _____⁵.
- Babcia Stefania:** Ma pani rację. My nie mogliśmy liczyć na swoich mężów, jeśli chodzi o dzieci. Miałyśmy swój kobiecy _____⁶, a oni swój męski.
- Pani Jadzia:** A widzi pani tego w kolorowym ubraniu? Co mu tak wesoło?
- Babcia Stefania:** Mnie się tacy weseli _____⁷ podobają. Dużo bardziej niż tacy ponuracy, jak ten mężczyzna w ciemnym płaszczu.
- Pani Jadzia:** No tak. Ten to musi być nieszczęśliwy. O, a tam deskorolkarze! Co oni wyrabiają! Pędzą, _____⁸, kręcą się w kółko.
- Babcia Stefania:** Oj, _____⁹ są te ich akrobacje. Nasz Rysiek ostatnio wspominał, że chce dostać deskorolkę. Mam nadzieję, że córka i _____¹⁰ mu jej nie kupią.

VII. Zastanów się i powiedz, czy można wywnioskować, kim ktoś jest i jaki jest:

- a) na podstawie jego wyglądu
- b) na podstawie jego profilu na portalu społecznościowym

VIII. Zastanów się i napisz, czy w życiu warto być optymistą.

IX. Proszę powtórzyć:

→ *Ekonomiści i dentyści to bogaci ludzie.*

→ *Czy widzicie dziewczynę w ciemnym dresie?*

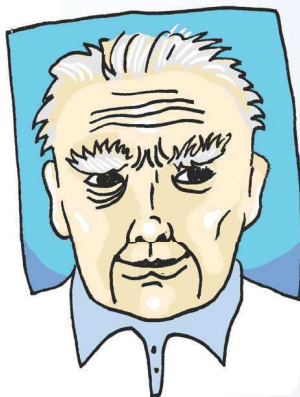
→ *Pierwszoklasiści idą we wrześniu do szkoły.*

CZY WIESZ, ŻE...

Wisława Szymborska to nieżyjąca już (1923–2012) poetka, która w 1996 roku otrzymała Literacką Nagrodę Nobla.

Komitety przyznający tę nagrodę, uzasadniając swój wybór, podkreślały, że w swoich wierszach ujmowała i opisywała rzeczywistość. W jej poezji wiele jest ironii, żartu oraz oryginalnych, ale niezwykle trafnych metafor. Tomy poezji Wisławy Szymborskiej należą do najczęściej tłumaczonych na inne języki dzieł polskiej literatury.

W 1980 roku Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury także otrzymał Polak – **Czesław Miłosz** (1911–2004).

Przyznano mu ją za całokształt twórczości, czyli za poezję, którą tworzył od lat 30. XX wieku, oraz powieści i eseje. Czesław Miłosz był tzw. twórcą emigracyjnym, ponieważ dużą część życia (lata 1951–1993) spędził poza Polską, najpierw we Francji, a potem w Stanach Zjednoczonych.

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI „om”, „em”, „on”, „en”

om i em piszemy w wyrazach pochodzących z obcych języków,
np. *tempo, komplet, komfort*;

em piszemy w pierwszej osobie liczby pojedynczej czasowników,
np. *rozumiem, umiem, wiem*;

em piszemy w narzędniku liczby pojedynczej rzeczowników,
np. *studentem, nauczycielem, samochodem*;

om piszemy w celowniku liczby mnogiej rzeczowników,
np. *studentom, nauczycielom, samochodom*;

on, en piszemy:
→ przed spółgłoskami: **f, t, s, w, z, sz, ch**, np. *konflikt, pretensja, benzyna*;
→ przed spółgłoskami: **t, d, c, k, g** zgodnie z wymową, np. *kontakt, talent, koncert*;
→ przed przyrostkami **-ka, -ko**, np. *piosenka, słonko, koronka*.

1. Uzupełnij podane czasowniki tak, aby powstała forma 1. osoby liczby pojedynczej:

j em tłumacz _____ widz _____ rozumi _____ czuj _____
wi _____ stoj _____ umi _____ id _____ pisz _____

2. Podane wyrazy uzupełnij „ą”, „on” lub „om”:

k _____ duktora d _____ b sk _____ py k _____ serwa k _____ pozytor
bl on dyn poci _____ g m _____ dry w _____ ż p _____ pa

3. Podane wyrazy uzupełnij „ę”, „en” lub „em”:

bł _____ kitny b _____ zyna w _____ dka intelig _____ tny W _____ gry
t ę cza fragm _____ t mom _____ t t _____ peratura zakr _____ t

4. Podane formy czasowników przekształć tak, aby powstała forma 3. osoby liczby mnogiej rodzaju męskoosobowego w czasie przeszłym:

ja wzięłam	– oni _____	ty płynęłaś	– oni _____
ona cofnęła	– oni <u>wzięli</u>	one kichnęły	– oni _____
on ciął	– oni _____	my kopnęliśmy	– oni _____
wy krzyknęliście	– oni _____	wy dotknęłyście	– oni _____
ty zniknąłeś	– oni _____	my zajęłyśmy	– oni _____

5. Z podanych wyrazy wypisz te, które są obcego pochodzenia:

talent | ząb | akcent | pamięć | dąb | prezent | temperament
 sentymentalny | legenda | gołąb | dentysta | remont | gałąź | wąż
 zając | okienko | encyklopedia | element | bęben | rzęsa

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

adwokat	fizjoterapeuta	ortopeda	przeżywać
analfabeta	flaga	patriota	przystojniak
arystokrata	internauta	pediatra	psychiatra
atleta	internista	pesymista	psychoterapeuta
ból	karateka	pędzić	rozzarować kogoś
cel	kosmonauta	pianista	sędzia
cień	krwiodawca	pierwszoklasista	system
cytat	logopeda	plaża	szansa
dentysta	monarcha	podpis	w głębi duszy
deskorolka	nadawca	poeta	wiersz
deskorolkarz	odbiorca	ponurak	witamina
detal	okulista	porządny	wyrabiać
ekonomista	optymista	problem	zarabiać
farmaceuta	ortodonta	profil	zastanawiać się

LEKCJA 29

Ola ma problem. Powinna zajmować się bliźniakami, ale znajoma starsza pani poprosiła ją o pomoc. Ola pyta więc przyjaciółki, czy mogłyby zaopiekować się Leną i Leonem.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Czasowniki: <i>opiekować się, pilnować, radzić sobie, troszczyć się, zajmować się</i> . Związki frazeologiczne: <i>dzień i noc, zły dzień, lata świetlne temu, raz na ruski rok, człowiek interesu, wielki człowiek, przyjaciel domu, przyjaciel od serca, spać na pieniądzech, śmieszne pieniądze, wyrzucać pieniądze w błoto</i>	Rzeczowniki o odmianie nie-regularnej: <i>rok, dzień, tydzień, człowiek, przyjaciel, pieniądz</i>	Opowiadamy o wyjątkowych imprezach, w których uczestniczyliśmy	Czy czytanie książek to najlepsza zabawa?	Polscy pisarze – nobliści

Prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie

Ola: Cześć dziewczyny, co słychać?

Magda: Tak sobie. Byłoby lepiej, gdyby ludzie byli dla siebie bardziej uprzejmi. Jechałam dziś tramwajem. Siedziałam zamyślona i patrzyłam przez okno. Nie zauważyłam, że wsiadł jakiś starszy pan i nie ustąpiłam mu miejsca. Jakiś inny człowiek postanowił głośno skomentować to, jak bardzo niekulturalna jest dzisiejsza młodzież. To nie było miłe.

Ania: Ja też mam zły dzień. Wszystko i wszyscy mnie denerwują.

Ola: Dziewczyny, a ja dziś potrzebuję waszej pomocy. Czy mogłybyście przez godzinę lub dwie popilnować Lenę i Leona?

Ania: Nie bardzo mi to pasuje. Miałam jechać do centrum handlowego. Teraz są przeceny i można kupić świetne ubrania za śmieszne pieniądze.

Magda: Ja też miałam inne plany. W następnym tygodniu mija termin nadsyłania prac na konkurs plastyczny. Chciałam dziś rysować przez resztę dnia.

Ola: Nie prosiłabym was, gdybym sama mogła zostać z bliźniakami.

Ania: A nie możesz?

Ola: No właśnie, nie mogę. Mama ma dziś dyżur, a tata przez cały dzień załatwia jakieś sprawy związane z kawiarnią. Bliźniakami miała zajmować się ich opiekunka, pani Iwona, ale zadzwoniła do nas i powiedziała, że dziś i przez parę następnych dni jej nie będzie, bo ma anginę.

Magda: No a ty?

Ola: A ja już przed paroma dniami umówiłam się z panią, która na naszym osiedlu opiekuje się bezpiecznymi kotami. Obiecałam, że pomogę jej zanieść dwa chore koty do weterynarza. Ona sama nie da rady. Jest już starszą osobą. Porusza się o kulach.

Ania: Nie możecie tego przełożyć?

Ola: Niestety nie. Te koty są w trakcie długiego leczenia. Muszą dostać zastrzyki właśnie dzisiaj.

Magda: Hmm, to faktycznie jest problem.

Ola: Dziewczyny, proszę, zgódźcie się.

Magda: No dobrze, nie muszę rysować akurat dziś. Mam na to jeszcze prawie tydzień.

Ania: A ja nie muszę dzisiaj robić zakupów. Właśnie uświadomiłam sobie, że wcale nie potrzebuję tych ubrań. Chciałam jechać na zakupy tylko po to, żeby poprawić sobie humor.

Ola: Super, dziewczyny, nawet nie wiecie, jak bardzo jestem wam wdzięczna.

Ania: Ja tylko się zastanawiam, czy będę umiała opiekować się tak małymi dziećmi. One mają dopiero po trzy lata.

Magda: Nie martw się! Poradzimy sobie. Obie lubimy modę, więc wymyślimy jakieś przebrania dla bliźniaków.

Ola: Aha, moi rodzice powiedzieli, że wam zapłacą za opiekę nad bliźniakami. Te pieniądze, które zarobiłaby opiekunka, są dla was.

Magda: Olu, dziękuję, ale chyba nie powinnam brać pieniędzy od twoich rodziców. Lubię bliźniaki i z przyjemnością się nimi zajmę za darmo.

Ania: Magda ma rację. Zresztą nie potrzebuję tych pieniędzy – przecież nie poszłam na zakupy, więc trochę zaoszczędziłam.

Ola: Ach, dziewczyny, to jednak prawda, że prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie.

Magda: Raczej – prawdziwe przyjaciółki.

I. Przeczytaj dialog i odpowiedz na pytania:

1. Co przydarzyło się Magdzie w tramwaju?
2. W jakim nastroju jest Ania?
3. Co czeka Magdę w przyszłym tygodniu?
4. Jakie plany na resztę dnia ma Ania?
5. Dlaczego Leną i Leonem nie może opiekować się ich rodzina?
6. Co stało się z opiekunką bliźniaków?
7. Dlaczego Ola musi zanieść koty do gabinetu weterynaryjnego właśnie dziś?
8. Jakie obawy ma Ania?
9. Jaki pomysł na spędzenie czasu z bliźniakami ma Magda?
10. Jak reagują Magda i Ania na propozycję zapłaty za opiekę nad Leną i Leonem?

II. A. Zdecyduj, co nie pasuje:

0. poradzić sobie z / ze: pracą domową | małym dzieckiem | ~~zdrowiem~~ | zadaniem
1. opiekować się: dzieckiem | grupą | chorym | firmą
2. zajmować się: bratem | przyjaźnią | bezdomnymi zwierzętami | nauką
3. martwić się o: marzenia | zdrowie | przyszłość | pieniądze
4. pilnować: porządku | dzieci | domu | przygody
5. troszczyć się o: wygodę | problemy | córkę | spokój

II. B. Uzupełnij zdania podanymi czasownikami. Pamiętaj o odmianie:

~~troszczyć się~~ | poradzić sobie | martwić się | zajmować się | pilnować | opiekować się

0. Ta starsza pani troszczy się
o wszystkie koty w okolicy.
1. W wolnym czasie Magda _____
_____ robieniem biżuterii,
projektowaniem ubrań i rysowaniem.
2. Ania jeszcze nigdy nie _____
_____ małymi
dziećmi.
3. Staszek _____
o Ciapka, bo pies ostatnio mało je.
4. Zwykle opiekunka _____
_____ Leny i Leona.
5. Piotr jest pewien, że _____
_____ z każdym zadaniem
z fizyki.

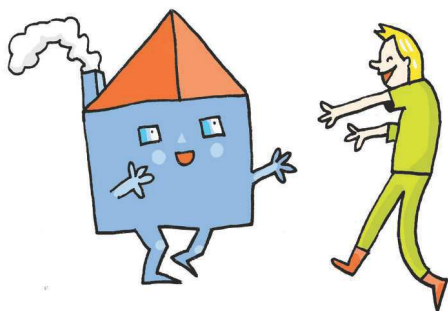
III. Wybierz właściwy wariant:

0. **Zły dzień** to dzień, kiedy:

- a) nie mamy pieniędzy
- b) **nie mamy dobrego humoru**
- c) zapomnieliśmy o spotkaniu

1. **Przyjaciół domu** to:

- a) ktoś, kto robi remont w domu lub mieszkaniu
- b) osoba, która za pieniądze sprząta w domach i mieszkaniach
- c) osoba, która jest blisko związana z całą rodziną

2. **Lata świetlne temu** oznacza:

- a) dawno temu
- b) w nocy
- c) w powietrzu

3. **Spać na pieniądzach** to znaczy:

- a) spać na bardzo drogim łóżku
- b) nie wysypiać się w nocy
- c) mieć bardzo dużo pieniędzy

4. **Dzień i noc** oznacza:

- a) bardzo długo i bez przerwy
- b) dwie osoby, które bardzo się różnią
- c) od wchodu do zachodu słońca

5. **Wielki człowiek** to:

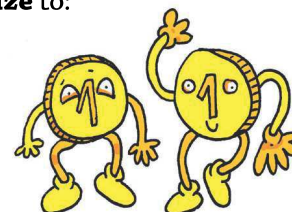
- a) mężczyzna wysokiego wzrostu
- b) gruby mężczyzna
- c) osoba, która dokonała czegoś ważnego

6. **Człowiek interesu** to:

- a) osoba, która ma wiele zainteresowań
- b) osoba, którą wszyscy się interesują
- c) biznesmen

7. **Śmieszne pieniądze** to:

- a) duża suma pieniędzy
- b) mała suma pieniędzy
- c) nielegalnie zdobyte pieniądze

8. **Raz na ruski rok** oznacza:

- a) bardzo rzadko
- b) bardzo często
- c) w nowym roku

9. **Przyjaciół od serca** to:

- a) lekarstwo na serce.
- b) chwila, kiedy się zakochujemy.
- c) bardzo bliski przyjaciel.

10. **Wyrzucać pieniądze w błoto** oznacza:

- a) zgubić pieniądze i tego nie zauważyć
- b) wydawać pieniądze na rzeczy, na które nie warto ich wydawać
- c) dawać pieniądze ludziom, którzy o nie proszą

IV. Wymyśl i dopisz brakujące fragmenty zdań:

0. Ten wielki człowiek zrobił coś, na co nikt wcześniej się nie odważył.
1. _____ i wtedy zrozumieliśmy, że wyrzuciliśmy pieniądze w błoto.
2. Chodził do teatru raz na ruski rok i dlatego _____.
3. _____, więc mogę go nazwać przyjacielem od serca.
4. Na aukcji internetowej _____ za śmieszne pieniądze.
5. Prawdziwy człowiek interesu nie boi się _____.
6. _____, dlatego moja rodzina uważa go za przyjaciela domu.
7. Kiedy mam zły dzień, _____.
8. _____, bo ostatnio robiliśmy to wielki temu.
9. Nie trzeba spać na pieniądzach, żeby _____.
10. Kiedy był chory, cała rodzina dzień i noc _____.

TROCHĘ GRAMATYKI

Wyrazy **dzień**, **tydzień**, **rok**, **człowiek**, **przyjaciół** i **pieniądz** odmieniają się nieregularnie. Przyjrzyj się uważnie ich formom:

	l. poj.	l. mn.
M.	dzień	dni*
D.	dnia	dni
C.	dniovi	dniovi
B.	dzień	dni
N.	dniovi	dniovi
Msc.	dnio	dnio
W.	dnio	dni

	l. poj.	l. mn.
M.	tydzień	tygodnie
D.	tygodnia	tygodni
C.	tygodniowi	tygodniom
B.	tydzień	tygodnie
N.	tygodniom	tygodniom
Msc.	tygodni	tygodni
W.	tygodni	tygodnie

	l. poj.	l. mn.
M.	rok	lata
D.	roku	lat
C.	rokowi	latom
B.	rok	lata
N.	rokiem	latami**
Msc.	roku	latach
W.	roku	lata

	l. poj.	l. mn.
M.	człowiek	ludzie
D.	człowieka	ludzi
C.	człowiekowi	ludziom
B.	człowieka	ludzi
N.	człowiekiem	ludźmi
Msc.	człowieku	ludziach
W.	człowieku	ludzie

* Istnieje jeszcze alternatywna forma mianownika, biernika i wołacza liczby mnogiej *dnio*, ale jest używana głównie w tekstach literackich.

** Istnieje także forma narzędnika *laty*. Jest ona używana w stałych połączeniach, np.: *przed laty*.

	l. poj.	l. mn.
M.	przyjaciół	przyjaciele
D.	przyjaciela	przyjaciół
C.	przyjacielowi	przyjaciółom
B.	przyjaciela	przyjaciół
N.	przyjacielem	przyjaciółmi
Msc.	przyjacielu	przyjaciółach
W.	przyjacielu	przyjaciele

	l. poj.	l. mn.
M.	pieniądz	pieniądze
D.	pieniądza	pieniędzy
C.	pieniądzowi	pieniądom
B.	pieniądz	pieniądze
N.	pieniądzem	pieniędzmi
Msc.	pieniądzu	pieniądzach
W.	pieniądzu	pieniądze

V. Uzupełnij zdania:

0. Magda miała kilka lat (**rok**), kiedy pierwszy raz wygrała konkurs plastyczny.
1. Staszek od paru _____ (**tydzień**) opiekuje się psem Ciapkiem.
2. Ola czyta artykuł o _____ (**człowiek**), który wszystkie swoje _____ (pieniądz) przekazał na pomoc bezdomnym zwierzętom.
3. Czasem Magda woli zostać w domu, niż spotykać się z _____ (**przyjaciół, l.mn.**).
4. Piotr miał kiedyś kontuzję, która skończyła się po _____ (**tydzień**).
5. Niektórzy złośliwie mówią, że Ania śpi na _____ (**pieniądz**).
6. Dzięki _____ (**rok**) spędzonemu w Londynie mama Ani bardzo dobrze mówi po angielsku.
7. _____ (**człowiek, l.mn.**), którzy czytają dużo książek, mają bogatą wyobraźnię.
8. Magda nie potrzebuje _____ (**pieniądz**), żeby ciekawie spędzać czas.
9. Zanim Ola zaczęła chodzić do gimnazjum, bardzo bała się pierwszego _____ (**dzień**) w szkole.
10. Babcia Stefania i pani Jadzia często rozmawiają o _____ (**przyjaciół, l.mn.**) z dawnych _____ (**rok**).

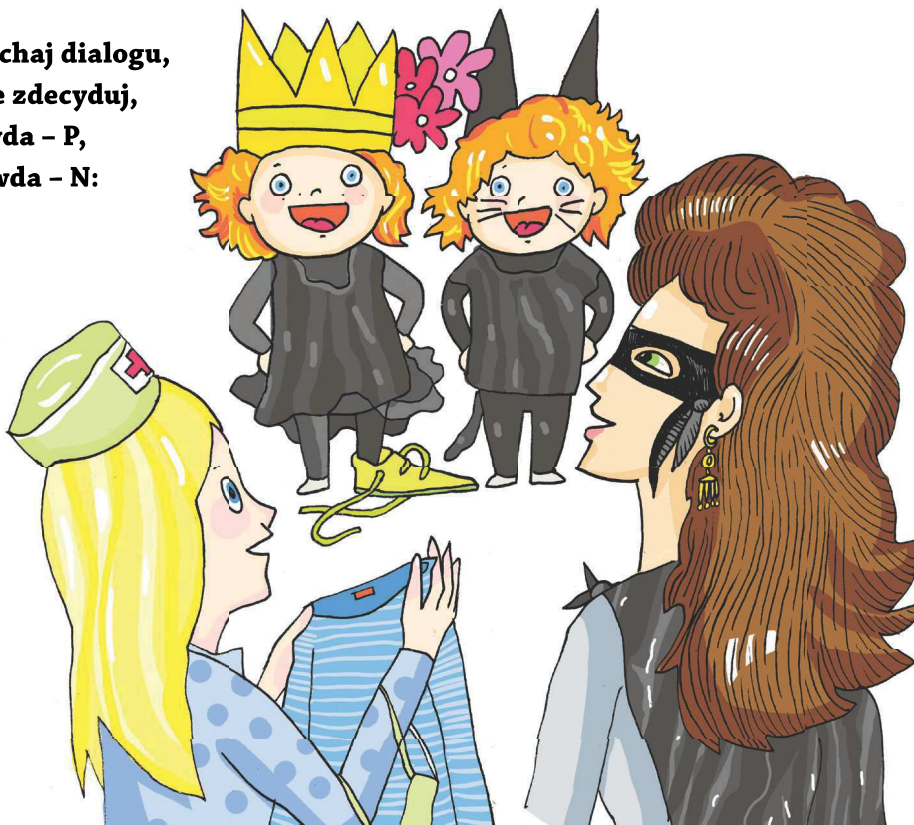
VI. Znajdź i skoryguj błędy:

0. Brakuje mi ~~pieniądz~~ ^{pieniędzy}.
1. Młodzi ludzie powinni ustępować miejsca osobom starszym w tramwajach i autobusach.
2. Muszę wypłacić pieniędzy z bankomatu.
3. To dziecko ma jedno lato.
4. Magda lubi spędzać czas z przyjaciółmi.
5. Czasem trudno zaufać drugiemu człowiekowi.
6. Za tygodnia będziemy mieć sprawdzian z historii.

7. Pamiętam te letnie dni, kiedy mieliśmy wakacje.
8. Czy Piotr ma prawdziwych przyjaciół?
9. Pani Jadzia za bardzo interesuje się innymi ludźmi.
10. Stanisław nigdy nie ma pieniędzy.

**VII. Wysłuchaj dialogu,
a następnie zdecyduj,
czy to prawda – P,
czy nieprawda – N:**

		P	N
0.	Ania źle wspomina czas spędzony z bliźniakami.		✓
1.	Bliźniaki pytały o koty, którymi opiekuje się Ola.		
2.	Bliźniaki nie interesowały się zdrowiem swojej stałej opiekunki.		
3.	Bliźniaki zadawały trudne pytania.		
4.	Lena była przebrana za swoją mamę.		
5.	Leon był przebrany za zwierzę.		
6.	Dziewczyny zrobiły przebrania z rzeczy, które zwykle są w każdym domu.		
7.	Magda i Ania nie chciały się przebrać.		
8.	Dziewczyny tańczyły i śpiewały z bliźniakami.		
9.	Bliźniaki cały czas miały dużo energii i się w ogóle nie zmęczyły.		
10.	Bliźniaki lubią książki.		

VIII. Czy byłeś / byłaś kiedyś na jakiejś wyjątkowej imprezie (bal przebierańców, koncert, inne specjalne atrakcje)? Opowiedz o tym.

IX. Wisława Szymborska powiedziała kiedyś, że „czytanie książek to najpiękniejsza zabawa, jaką ludzkość sobie wymyśliła”. Napisz, czy zgadzasz się z tymi słowami polskiej noblistki.

[illegible]

X. Proszę powtórzyć:

→ Rok temu pożyczyliśmy przyjaciołom pieniądze na dwa tygodnie.

→ *Na wakacjach codziennie wydawaliśmy dużo pieniędzy.*

→ Ci ludzie opiekują się dziećmi swoich przyjaciół dopiero pięć dni.

Czy na pewno znasz te słowa i idiomy?

bał przebierańców	opiekować się	przyjaciół domu	worki na śmieci
człowiek interesu	pantera	przyjaciół od serca	wyrzucać pieniądze w błoto
dzień i noc	papier	raz na ruski rok	
flamaster	peleryna	spać na pieniądzach	zabawa
księżniczka	pilnować	śmieszne pieniądze	zajmować się
lata świetlne temu	poradzić sobie	taśma klejąca	zamyślony
martwić się	przebierać się	troszczyć się	zaoszczędzić
maska	przebranie	ustąpić <i>komuś</i> miejsca	zapłata
obawa	przecena	uwielbiać	zastrzyk
obeцać	przełożyć	wielki człowiek	zły dzień

NADSTAW UCHA

SPÓŁGŁOSKI WARGOWE W WYGŁOSIE

W języku polskim, w przeciwieństwie do języka rosyjskiego, w **wygłosie nie wymawiamy spółgłosek wargowych miękko**. Wygłosowa ubezdźwięczniona spółgłoska ma artykulację twardą, a w rosyjskim miękkość jest często zachowana, np. *krow'* – *krew*, *góťub'* – *goťqb*.

Obok tej różnicy występują jednak, naturalnie, spółgłoski twarde wargowe na końcu wyrazów, np. *słowo* – *słow*, *chleb* – *chleba*.

1. Powtórz za lektorem sylaby:

→ wy – wi	by – bi	wy – wi	by – bi	wy – wi	by – bi
→ wa – wia	ba – bia	wa – wia	ba – bia	wa – wia	ba – bia
→ we – wie	be – bie	we – wie	be – bie	we – wie	be – bie
→ wo – wio	bo – bio	wo – wio	bo – bio	wo – wio	bo – bio
→ wu – wiu	bu – biu	wu – wiu	bu – biu	wu – wiu	bu – biu

2. Powtórz za lektorem wyrazy:

- *brew gniew lew krew krzew paw rów siew spław staw szczaw*
- *wpław ziew zlew brukiew cerkiew dwusław krokiew powiew*
- *rzodkiew wyziew zastaw zestaw żuraw Bogusław Jarosław Mirosław*
- *Sobiesław Wacław Wiesław Zbigniew Zdzisław*

3. Powtórz za lektorem wyrazy:

- *chleb drab garb grab grzyb herb klomb klub kłąb krab lub łeb*
- *skarb ślub tryb ząb fanklub gołąb jachtklub jastrząb jedwab kadłub*
- *przegub sposób trójząb wyrób zasób baobab długodziób dwójnasób*
- *ksenofob półarab półjedwab półwyrób żółtodziób*

4. Powtórz za lektorem zdania:

- *To jest Wrocław. Jadę do Wrocławia. Jestem we Wrocławiu.*
- *To jest Inowrocław. Jadę do Inowrocławia. Jestem w Inowrocławiu.*

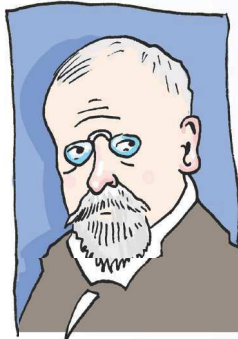
→ To jest Jarosław.	Jadę do Jarosławia.	Jestem w Jarosławiu.
→ To jest Kraków.	Jadę do Krakowa.	Jestem w Krakowie.
→ To jest Łuków.	Jadę do Łukowa.	Jestem w Łukowie.

5. Przeczytaj zdania:

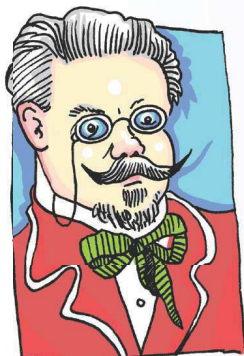
- Połóż rzodkiew na chleb.
- Wacław ma duży zasób słów.
- Ustaw nawiew na Zbigniewa.
- Jarosław ma staw, nad którym spaceruje żuraw.
- Bogusław dał pod zastaw wyrób z jedwabiu.

CZY WIESZ, ŻE...

Henryk Sienkiewicz (1846–1916) to polski pisarz, który w roku 1905 otrzymał Literacką Nagrodę Nobla. Pisał on głównie nowele i powieści. Część z nich publikował w prasie w odcinkach. Pojawienie się kolejnych odcinków było wydarzeniem pilnie wyczekiwany przez czytelników. Najbardziej znanym cyklem powieściowym Henryka Sienkiewicza jest *Trylogia*, do której należą powieści historyczne: *Ogniem i mieczem*, o powstaniu Bohdana Chmielnickiego na Ukrainie (1648–1651), *Potop*, o szwedzkiej inwazji na Polskę (1655–1660) oraz *Pan Wołodyjowski*, opisująca lata 1688–1673, które były okresem wojen Polski z Turcją. Innymi znanymi powieściami Henryka Sienkiewicza są: powieść dla młodzieży *W pustyni i w puszczy* oraz powieści historyczne *Krzyżacy* o czachach, kiedy państwo polskie walczyło z zakonem krzyżackim, i *Quo vadis*, która dotyczy dziejów pierwszych chrześcijan w starożytnym Rzymie. Ta ostatnia szybko zyskała popularność w całej Europie. Właśnie ją uważa się za podstawę przyznania Henrykowi Sienkiewiczowi Nagrody Nobla.

Władysław Reymont (1867–1925) także otrzymał Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury. Stało się to w 1924 roku. Przyznano mu ją za czterotomową powieść *Chłopi*, która przedstawia ówczesne realia życia na wsi. Bardzo znana jest także dwutomowa powieść Władysława Reymonta *Ziemia obiecana*. Zawiera ona obraz przemian społecznych w warunkach intensywnego rozwoju przemysłu w Łodzi pod koniec XIX wieku. Jej bohaterami są trzej przyjaciele, którzy wspólnie zakładają fabrykę. Oprócz powieści Władysław Reymont pisał także nowele oraz reportaże.

Powtórzenie

I. Posłuchaj rozmowy i uzupełnij brakujące wyrazy:

Babcia Stefania: Dzień dobry, pani Jadziu!

Pani Jadzia: Witam, moja droga! Co panią do mnie sprowadza?

Babcia Stefania: Przyszedłem po gazetę z programem telewizyjnym. Ostatnio zapomniałem kupić.

Pani Jadzia: To pewnie⁰ nic pani nie wiedziała o zmianach w programie?

Babcia Stefania: Otóż to, pani Jadziu! Przez to nie obejrzałam wczoraj kolejnego odcinka.

Pani Jadzia: Naszego serialu? Jak mi przykro.

Babcia Stefania: Wiedziałam, że pani mnie zrozumie. Domownicy _____¹
żarty sobie robili z mojego nieszczęścia.

Pani Jadzia: Widocznie uważają, że seriale są głupie i nudne.

Babcia Stefania: Tak _____² myślą, kochana. Telenowełe, talk-show – wszystko to według nich nie nadaje się do oglądania.

Pani Jadzia: Wspomniała pani kiedyś w rozmowie, że wnuczka również przepada za jakimś filmem? Czy coś mi się pomyliło?

Babcia Stefania: Wszystko pani dobrze zapamiętała. Ania ma jeden taki ulubiony, ale _____³ jej zdaniem to co innego. Mój ponoć jest beznadziejny i staroświecki, a jej świetny i rozrywkowy.

Pani Jadzia: _____⁴ się nie dziwię! Ta młodzież nie ma pojęcia, co jest dobre i warte uwagi!

Babcia Stefania: A wie pani, że obejrzałam pewnego razu z wnuczką jeden odcinek tego serialu komediowego. Połowy słów nie rozumiałam, połowy nie dosłyszałam, bo w tle cały czas słychać było jakiś śmiech.

Pani Jadzia: A wnuczka _____⁵ nie doceniła takiego poświęcenia ze strony babci?

Babcia Stefania: Skądże! _____⁶ nie mam zamiaru narzucać jej swojego zdania.
Ale podpowiedzieć zawsze mogę – co obejrzeć, co poczytać, czego posłuchać.

Pani Jadzia: Idealna z pani babcia!

Babcia Stefania: Staram się, pani Jadziu. Mam _____⁷ idealne wnuki, więc muszę im dorównywać. A co z gazetką? Znajdzie się coś dla mnie?

Pani Jadzia: _____⁸ ostatnia mi została, specjalnie dla pani.

Babcia Stefania: Dzisiaj już nie przeoczę odcinka! Obawiam się, czy wszystko zrozumieć, skoro nie widziałam poprzedniego.

Pani Jadzia: Proszę do mnie zadzwonić po osiemnastej. W skrócie pani opowiem, co się wczoraj wydarzyło.

Babcia Stefania: Z góry dziękuję, kochana! I proszę pamiętać: w niedzielę _____
idziemy do tej nowo otwartej kawiarenki w centrum.

Pani Jadzia: Jak dobrze, że pani o tym mówi! _____¹⁰ wyleciało mi z głowy.

Babcia Stefania: Tak już jest w naszym wieku z tą pamięcią. Zapominamy – ja o gazetce, pani o spotkaniu.

Pani Jadzia: Zanotuję sobie. Do zobaczenia.

Babcia Stefania: Do widzenia.

II. Przypomnij sobie słownictwo z poprzednich lekcji i znajdź wyraz, który nie pasuje do pozostałych:

0. skarpetki | pasek | ~~patelnia~~ | koszula
1. serwetki | talerz | szklanka | sosjerka
2. nóż | widelec | łyżka | taca
3. urodziny | skarb | życzenie | przyjęcie
4. Miś Uszatek | Reksio | Czerwony Kapturek | Koziołek Matołek
5. optymista | internista | ekonomista | pianista
6. kaganiec | karma | smycz | smok
7. znużony | wściekły | zachwycony | przybity
8. humus | chochła | wędlna | bagietka
9. zaufać | zazdrościć | zaszkodzić | odmówić
10. hulajnoga | pierwszoklasista | liceum | studniówka

III. Rzeczowników w nawiasach użyj w formie celownika, jeśli jest to niezbędne, dodaj przyimki (**dzięki**, **ku**, **na przekór**, **przeciwno**, **wbrew**):

0. Złodziej ukradł babci (babcia) portfel.
1. Mama przypomniała _____ (Ania) i _____ (Rysiek) o sprzątanii.
2. Magda nigdy nie postępuje _____ (rodzice).
3. Dziewczyny wiedzą, że palenie szkodzi _____ (zdrowie) i _____ (uroda).
4. Staszek opowiedział _____ (przyjaciele) o swoim problemie.
5. Niestety nie mogę _____ (ty) zaufać.
6. Znam się na samochodach _____ (ojciec) i _____ (brat).
7. Wybaczyłam _____ (siostra) jej zachowanie.
8. Spotkanie zbliża się _____ (koniec).
9. Dlaczego wszyscy jesteście _____ (ja)?
10. _____ (pogoda) wybraliśmy się na wycieczkę.

IV. Podkreślone wyrazy zapisz w formie mianownika, ustal rodzaj tych rzeczowników:

0. Jutro wywiesimy **flagę**. – flaga, rodzaj żeński
1. W wakacje lubię leżeć na **plaży**. – _____
2. Jestem wdzięczny losowi za drugą **szansę**. – _____
3. Cytryna zawiera dużo **witaminy C**. – _____
4. Staszek, to nie jest **podpis** twojego taty. – _____
5. Pomogę ci, nie ma **problemu**. – _____
6. Trzeba mieć w życiu **cel**. – _____
7. Czy wiesz, jaki jest **system** szkolnictwa w Polsce? – _____
8. Warto użyć tego **cytatu** w wypracowaniu. – _____
9. Pies schował się w **cień**. – _____
10. Chory kurczył się z **bólu**. – _____

V. W poniższych zdaniach rzeczowników i przymiotników użyj w formie wołacza, czasowników w formie trybu rozkazującego:

0. Aniu (Ania), daj (dać) Magdzie podręcznik!
1. _____ (droga babcia), _____ (być) zdrowa i _____ (żyć) długo!
2. _____ (dzieci) _____ (nauczyć się) tego wiersza na pamięć!
3. _____ (Magda, Staszek), _____ (zastanowić się) nad swoim zachowaniem!

4. _____ (tata), _____ (narysować) mi słonia!
5. _____ (chłopiec), _____ (założyć) czapkę!
6. _____ (kochani rodzice), _____ (wiedzieć),
że was nie zawiodę.
7. _____ (Leon), _____ (pokazać), co masz w buzi!
8. _____ (szanowny klient), _____ (zapłacić)
i _____ (zachować) rachunek!
9. _____ (mój przyjaciel), _____ (przypomnieć)
mi o tym po lekcjach!
10. _____ (kolega), _____ (nakryć) do stołu!

VI. Użyj w zdaniach konstrukcji z *żeby* (*żeby*, *żebyś*, *żebyśmy* itp.) lub *gdyby* (*gdyby*, *gdybyś*, *gdybyśmy* itp.):

0. Powiedz koleżance, żeby nakarmiła (ona, nakarmić) psa.
1. Ola poprosiła weterynarza, _____
(zająć się, on) psem jak najszybciej.
2. Przypomnij jej, _____
(zaprosić, ona) na imieniny tego przystojniaka Sebastiana.
3. Chcę, _____ (kupić, wy, r.m.) warzywa i owoce.
4. _____ (powiedzieć, ja, r.ż.) rodzicom całą prawdę, nie uwierzyliby.
5. Drodzy przyjaciele, proponuję, _____ (pojechać, my, r.m.) razem w góry.
6. Synku, _____ (być, ty) odpowiedzialny, nie zrobiłbyś tego.
7. Dziewczyny kupiłyby wszystkie ciuchy, _____ (mieć, one) pieniądze.
8. Nie byłoby problemu, _____ (napisać, my, r.ż.) ogłoszenie wcześniej.
9. Piotrek wyglądałby bardziej elegancko, _____ (założyć, on) marynarkę.
10. Magda radzi, _____ (przymierzyć, ja, r.ż.) tę bransoletkę.

VII. Napisz opowiadanie na dowolny temat, używając czasowników w trybie warunkowym lub rozkazującym.

VIII. Przypomnij sobie jeden z dialogów z poprzednich lekcji (20–29) i spróbuj go streścić.

IX. Przypomnij sobie informacje z poprzednich lekcji i zdecyduj, czy to: P – prawda, N – nieprawda:

		P	N
0.	Zwyczaj sylwestrowe przybyły do Polski z Ameryki.		
1.	„Bolek i Lolek” to polska kreskówka.		
2.	W 2016 roku na Uniwersytecie Warszawskim najwięcej chętnych osób na jedno miejsce było na kierunku dziennikarstwo i medioznawstwo.		
3.	We wszystkich polskich kawiarniach jest zakaz wstępu z psami.		
4.	Matura to egzamin kończący szkołę.		
5.	Kiedy zwracamy się do osób, z którymi mamy kontakty oficjalne, formy <i>pani / pan / państwo / panie / panowie</i> piszemy małą literą.		
6.	„Mój pies ma na imię Ares” to prawdziwe zdanie.		
7.	Najwięcej Polek ma na imię Katarzyna, a najwięcej Polaków – Piotr.		
8.	Kolega jest nam mniej bliski niż przyjaciel.		
9.	Studniówkę organizuje się około 100 dni po maturze.		
10.	Według ostatnich badań nastolatki z Polski narzekają na brak bliskich przyjaciół.		

X. W poprzednich lekcjach znajdź punkt Czy na pewno znasz te słowa.

Używając tych wyrazów, ułóż jak najwięcej zdań, w których wszystkie słowa

(może oprócz przyimków i zaimków) zaczynają się na taką samą literę. Na przykład:

Wystarczy wyobrazić sobie warzywa w wazie.

Ucieszony ufoludek uśmiecha się.

LEKCJA 31

Staszek udziela nietypowego wywiadu. Opowiada o sobie i trochę porównuje się z Piotrem. Ty dowiadujesz się dużo o Staszku i o Piotrze, ale też trochę o dziewczynach.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest / było w Polsce?
<i>latać za kimś, masz babo placek, dać sobie szansę, nie daj Boże, mieć na kogoś oko, wiedzieć swoje, czarne myśli</i>	Stopniowanie przymiotników. Semantyka czasowników <i>wiedzieć</i> i <i>znać</i>	Mówimy o swoich pozytywnych i negatywnych cechach	Opisujemy sytuacje, w których czujemy się dobrze lub źle	Co warto wiedzieć o imieniu Stanisław

Wywiad ze Stanisławem

— **Wywiad ze mną? Jesteś pewna? Do szkolnej gazetki?**

Nie masz lepszych pomysłów?

Ostatecznie mogę z tobą pogadać. Ale nie jestem najciekawszym rozmówcą. Nie uczę się najlepiej. Nie staram się wyróżniać bardziej niż inni. Najchętniej nic bym nie robił. No, może więcej niż moi koledzy wiem o Warszawie i nie najgorzej tańczę. To o czym tutaj gadać?

— **O tym, jaki jestem?**

Dobre pytanie! Skoro chcesz wiedzieć, to powiem, że jestem szatynem. Nie jestem taki elegancki jak Piotr. Nie jestem pracowitszy od Piotra. Nie jestem nawet tak mądry jak Piotr. On jest najlepszy ze wszystkich i na całym świecie! Jak nie wierzysz, to go zapytaj. Za to ja jestem miłszy niż on. Dowcipniejszy od niego. I oczywiście jestem najfajniejszy na tym podwórku. Jak nie wierzysz, to zapytaj dziewczyn. Niestety nie jestem taki wysoki jak Piotr.

— **Dlaczego nieestety?**

Głównie dlatego, że dziewczyny lubią wysokich chłopców, jak najwyższych. No, ale co jeszcze chcesz o mnie wiedzieć?

— **Jak mam na imię? Żarty!**

Staszek! Nazywam się Stanisław Sroka. A tak dokładnie, to Stanisław Bartosz Sroka, syn Jana i Zofii. Urodziłem się w Warszawie. Mam prawie szesnaście lat. Potrafię więc już: jeść nożem i widelcem, myć zęby, szukać wczorajszego dnia i myśleć o pokoju na świecie oraz nie bać się głupich pytań.

— **Dlaczego jestem niepoważny?**

No co Ty! Ja tylko jestem wesoły i dowcipny – po prostu inteligentny. Inteligentniejszy, niż myślałaś. Co widać, słysząc i czując. Lubię wszystko brać z humorem. Zawsze i wszędzie!

— Czy w szkole też?

Proszę Cię! Trzeba często chodzić do szkoły! Uczyć się pilnie w szkole! Wracać ze szkoły do domu najszybciej jak się da! Spotykać się możliwie często z kolegami przed szkołą i po szkole! Ale żeby rozmawiać o szkole? Zapamiętaj! Staszek Sroka nigdy nie ma większego problemu ze szkołą. To szkoła ma mały problem ze Staszkiem. Tylko nie pytaj mnie teraz proszę, kim będę, jak będę starszy.

— Kim jest ten Piotr?

To dobre pytanie! Lepsze od poprzednich! To najlepsze pytanie, jakie wymyśliłaś. On jest wysoki jak koszykarz, mądry jak nauczyciele w naszej szkole oraz przystojny jak nie wiem kto. Nikt nie jest od niego wyższy, mądrzejszy i przystojniejszy. Jest też moim najlepszym kolegą. Dlatego daj sobie szansę i zadzwoń do niego.

I. Który z chłopców jest: (imię wpisz pod spodem)

wysoki, mądry, elegancki	wesoły, dowcipny, niepoważny
niższy, miłszy, dowcipniejszy	inteligentniejszy, pracowitszy, przystojniejszy
najfajniejszy na podwórku	najlepszy ze wszystkich

II. Po przeczytaniu wywiadu napisz, czy to: P – prawda, N – nieprawda:

		P	N
0.	Staszek urodził się w Warszawie.	✓	
1.	Piotr i Staszek nie są dobrymi kolegami.		
2.	Piotr czeka na telefon od kogoś.		
3.	Staszek ma tylko jedno imię.		
4.	Rodzice Piotra to Jan i Zofia.		
5.	Staszek nie lubi rozmawiać o szkole.		
6.	Staszek ma plany na przyszłość.		
7.	Piotr nie jest tak pracowity jak Staszek.		
8.	Staszek spotyka się z kolegami nie tylko przed szkołą.		
9.	Staszek jest poważny w czasie wywiadu.		
10.	Staszek skończył już piętnaście lat.		
11.	Wywiad ze Staszkiem przeprowadza chłopiec.		

CZY WIESZ, ŻE...

Imię Stanisław jest staropolskim imieniem o prasłowiańskich korzeniach. Składa się z dwóch części: **Stani-** (*stawać się*) oraz **-sław** (*sławny*). Takie imię miało jego właścicielowi przynosić sławę i popularność. Dawniej (do XV wieku) było jednym z najbardziej popularnych imion w Polsce.

Ostatni polski król nazywał się
Stanisław August Poniatowski (1732–1798).

Inny bardzo znany Stanisław to kompozytor **Stanisław Moniuszko**, twórca polskiej opery narodowej, który urodził się w 1819 roku w Ubieli niedaleko Mińska, a zmarł w 1872 roku w Warszawie.

Należy też wspomnieć o **Stanisławie Wyspiańskim**, → wybitnego polskiego dramaturga, poetę, inscenizatora, twórcę nowoczesnego teatru polskiego. Urodził się 15 stycznia 1869 roku w Krakowie, umarł w tym samym mieście 28 listopada 1907 roku.

TROCHĘ GRAMATYKI

1. Stopień wyższy przymiotników tworzymy na trzy sposoby:

- przez dodanie sufiksu **-szy**, **-sza**, **-sze** do przymiotników zakończonych pojedynczą spółgłoską (stary – starszy, zdrowa – zdrowsza, ciche – cichsze).
Pamiętajmy o alternacjach samogłoskowych i spółgłoskowych
(a : e, o : e, ą : ę, n : ń, ł : l, g : ż, c : t),
np. biała – bielsza, zielony – zieleńszy, gorące – gorętsze;
- przez dodanie sufiksu **-ejszy**, **-ejsza**, **-ejsze** do przymiotników zakończonych grupą spółgłosek (głodny – głodniejszy, bystra – bystrzejsza, oszczędne – oszczędniejsze).
Pamiętajmy o alternacjach (ł : l, n : ni, sn : śni, r : rz, st : śc, m : mi, sł : śl),
np. ścisły – ściślejszy, ciasny – ciaśniejczy, ostry – ostrzejszy;
- przez dodanie wyrazu **bardziej** lub analogicznie wyrazu **mniej**
np. zabrudzony – bardziej/mniej zabrudzony, przekonany – bardziej/mniej przekonany,
chory – bardziej/mniej chory...

2. Stopień najwyższy przymiotników tworzymy przez dodanie prefiksu **naj-** do stopnia wyższego:

- lepszy – **najlepszy**, miłsza – **najmiłsza**, słodsze – **najsłodsze**;
- bardziej uparty – **najbardziej** uparty, bardziej złośliwa – **najbardziej** złośliwa.

Jeśli potrafisz poprawnie stopniować przymiotniki, możesz już porównywać i relatywizować ze sobą osoby lub przedmioty:

- Anna jest tak **punktualna** jak (co?) **szwajcarski zegarek** (mianownik).
- Anna jest **punktualniejsza** od (czego?) **szwajcarskiego zegarka** (dopełniacz).
- Anna jest bardziej **punktualna** niż (co?) **szwajcarski zegarek** (mianownik).
- Anna jest tak **miła** jak (kto?) **Ola**, ale **miłsza** od (kogo?) **Piotra** i bardziej **miła** niż (kto?) **Magda**.

III. Uzupełnij zdania:

- Anna jest **wysoka**, ale Justyna jest jeszcze wyższa.
- Justyna ma _____ uśmiech, ale Ola ma **ładniejszy**.
- Za to Justyna ma _____ włosy. Choć włosy Oli też są **długie**.
- Z kolei Magda jest bardzo **punktualna**. _____ od nas wszystkich.
- Babcia Ani nie jest jeszcze **stara**. Moja jest na pewno _____.
- A ja myślę, że twoja babcia jest od niej _____. Babcia Ani nie jest wcale taka **młoda**.
- Staszek jest dość _____, ale Piotr jest dużo **przystojniejszy** od niego.

7. Za to Piotr ma **duże** kompleksy, znacznie _____ niż Staszek.
8. Staszek ma **gorsze** stopnie w szkole. Stopnie Piotra nie są nigdy aż takie _____.
9. One nie są dzisiaj takie _____. Wczoraj były dużo **milsze**.
10. Twój pomysł nie jest **dobry**. Ja mam znacznie _____.

TROCHĘ GRAMATYKI

- Magda jest (jaka?) **najlepsza** (mianownik).
- Magda jest (jaką?) **najlepszą** (narzędnik) uczennicą w klasie.
- Stanisław jest (jaki?) **najstarszy** (mianownik).
- Stanisław jest (jakim?) **najstarszym** (narzędnik) chłopcem w tej grupie.
- Ola jest (jaka?) **bardzo smutna** (mianownik).
- Ola jest (jaka?) **najbardziej smutna** (mianownik).
- Ola jest (jaką?) **najbardziej smutną** (narzędnik) dziewczyną w grupie.
- Piotr jest dzisiaj (jaki?) **bardzo nerwowy** (mianownik).
- Piotr jest (jaki?) **najbardziej nerwowy** (mianownik).
- Piotr jest (jakim?) **najbardziej nerwowym** (narzędnik) chłopcem, jakiego znam.

IV. Uzupełnij tekst poprawnie użytymi wyrazami w nawiasach:

Jesteśmy dobrymi przyjaciółmi. Nawet (**lepsi**) lepszymi⁰, niż myślisz. Ja jestem ze wszystkich (**stary**) _____¹, a Ania (**młoda**) _____² w naszej grupie. Chociaż (**młody**) _____³ od Ani jest jeszcze Rysiek, jej brat. Dla mnie Ania jest ważna! (**Ważna**) _____⁴ niż inne dziewczyny. Szkoda tylko, że nie jest taka wysoka, nie (**wysoka**) _____⁵ od Oli i Magdy. Ola kocha zwierzęta i kwiaty. Ona jest (**najbardziej pracowita**) _____⁶ dziewczyną, jaką znam. Za to Magda może mówić bez końca o sztuce i nie tylko. Madzia nie jest jednak (**bardzo rozgadana**) _____⁷ koleżanką, jaką mam. No a Piotr lubi się czasem zdenerwować bez powodu. Nie ma chyba bardziej (**nerwowy**) _____⁸ chłopaka. Ja ciągle się śmieję i żartuję. Mówią, że jestem niepoważny, i pytają, czy kiedyś dorosnę do (**poważne**) _____⁹ zachowań. Razem tworzymy fajną grupę przyjaciół. Trudno o jeszcze (**dobrzy**) _____¹⁰ kolegów i o jeszcze miłsze koleżanki.

V. Znasz czy wiesz? Uzupełnij dialog:

- **Znasz** może Magdę i **wiesz**⁰, gdzie ona mieszka?
- Nie (**wiedzieć, znać**) _____¹ jej dobrze, ale chyba (**wiedzieć, znać**) _____², gdzie mieszka.
- A może (**wiedzieć, znać**) _____³, gdzie ona chodzi do szkoły?

- Tego też nie (**wiedzieć, znać**) _____⁴. Najlepiej zapytaj Olę. Jest najlepszą przyjaciółką Magdy i (**wiedzieć, znać**) _____⁵ o niej chyba wszystko.
- I (**wiedzieć, znać**) _____⁶ nawet jej sekrety?
- Pewnie tak. (**wiedzieć, znać**) _____⁷, jakie są dziewczyny.
- Niestety, nie (**wiedzieć, znać**) _____⁸ się dobrze na dziewczynach.
- To tak jak ja. W tych sprawach mogę powiedzieć: (**wiedzieć, znać**) _____⁹, że nic nie (**wiedzieć, znać**) _____¹⁰.
- Ja (**wiedzieć, znać**) _____¹¹ się dobrze na grach komputerowych, na piłce nożnej, też na samochodach. Ale o dziewczynach nie (**wiedzieć, znać**) _____¹² zbyt dużo i nie (**wiedzieć, znać**) _____¹³ nikogo, kto by coś ciekawego o nich (**wiedzieć, znać**) _____¹⁴ albo dobrze się na nich (**wiedzieć, znać**) _____¹⁵.
- No! A dobrze byłoby jednak coś (**wiedzieć, znać**) _____¹⁶.

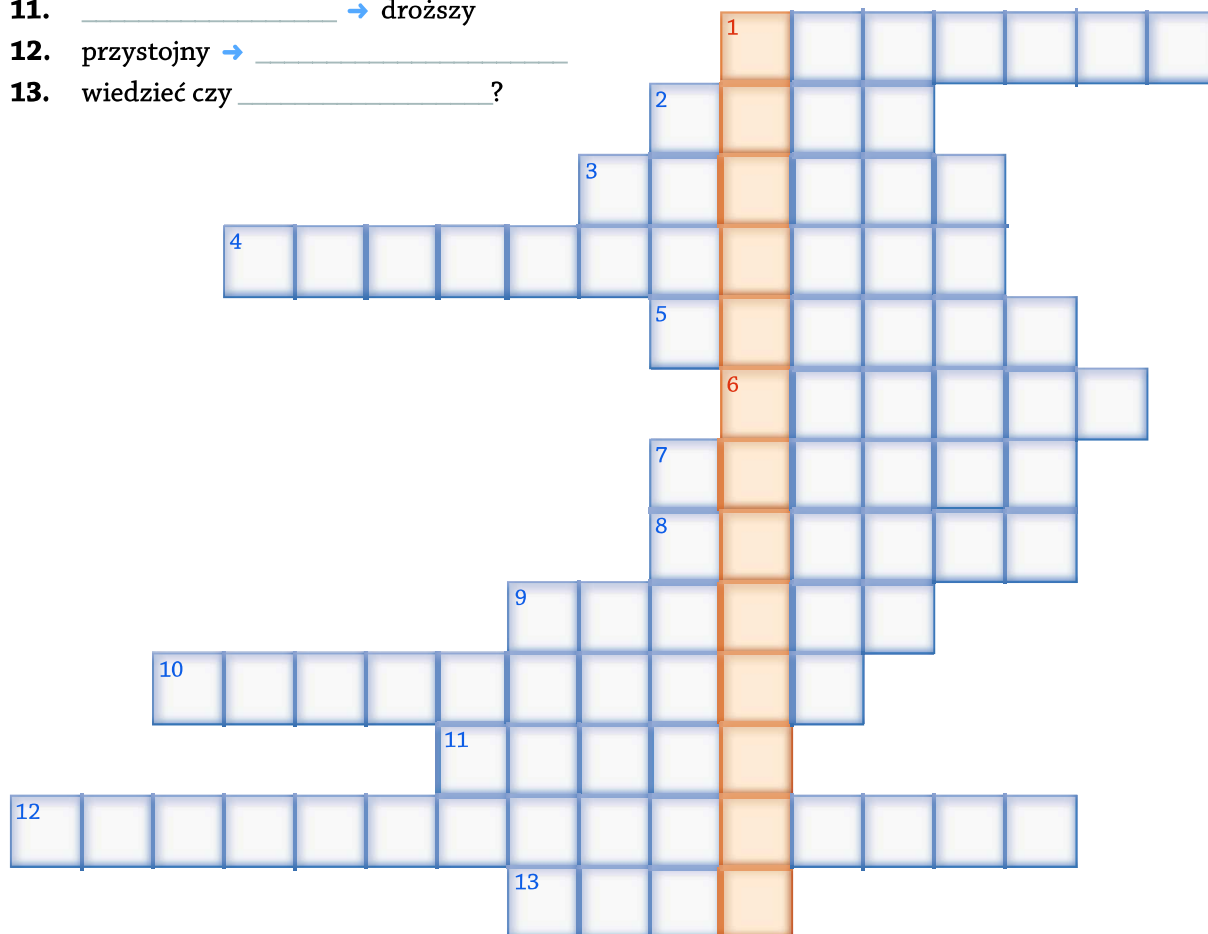
VI. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące wyrazy:

- Babcia Stefania:** Zna pani najnowszą wiadomość pani _____⁰ Jadziu?
- Pani Jadzia:** Jaką? Umarł _____¹ albo zachorował?
- Babcia Stefania:** Co też pani! Nie daj _____² takich nieszczęść.
- Pani Jadzia:** Racja, racja. Im człowiek starszy, _____³ ma czarniejsze myśli.
- Babcia Stefania:** Za moją wnuczką Anią _____⁴ ten Staszek Sroka!
- Pani Jadzia:** Masz babo placek! To najgorzej wychowany chłopak na podwórku. Rodziców ma też nie _____⁵. Ubierają go tak, że już brzydziej się nie da. A i on sam jakiś taki... Ciągłe gdzieś biega, śmieje się i _____⁶.
- Babcia Stefania:** A ja to go nawet lubię. Wesoły dzieciak i _____⁷ od całej reszty. Zawsze się ukloni starszym. Tylko _____⁸ uczy się dużo słabiej od mojej Ani.
- Pani Jadzia:** Mnie tam się rzadko kłania.
- Babcia Stefania:** Bo rzadko panią _____⁹. Do nas często przychodzi. Czasem to się nawet do kolacji zasiedzi.
- Pani Jadzia:** Ania mogłaby postarać się o lepszego chłopaka. Taka ładna dziewczynka, aż miło _____¹⁰.
- Babcia Stefania:** To przecież nie jej chłopak, tylko kolega.
- Pani Jadzia:** A kto za nimi dzisiaj _____¹¹? Już ja swoje wiem. Niech pani ma na niego oko!

VII. Dopisz brakujące wyrazy. Przepisz je do krzyżówki i odczytaj hasło:

1. duży → _____ → największy
2. _____ → mniejszy → najmniejszy
3. _____ → bardziej gorzki → najbardziej gorzki
4. pracowity → _____ → najbardziej pracowity
5. zła → _____ → najgorsza
6. _____ → wyższy → najwyższy
7. miła → _____
8. dobre → _____
9. _____ → głodniejsza
10. zimne → _____
11. _____ → droższy
12. przystojny → _____
13. wiedzieć czy _____ ?

VIII. Proszę powtórzyć:

→ *Szesnastoletni Staszek żartuje z życia, szkoły i przyjaciół.*

→ *Szkoda, że nasz niepoważny szatyn nie jest wyższy od szczupłej koleżanki.*

→ *Najlepszy przyjaciel Staszka jest od niego wyższy i przystojniejszy.*

RZUĆ OKIEM

PISOWNIA CZĄSTEK „-bym”, „-byś”, „-by”

Cząstki **-bym**, **-byś**, **-by** piszemy łącznie:

- z osobowymi formami czasownika, np. *przeczytałbym, pojechałabyś, czytałiby*;
- z osobowymi formami czasownika występującymi w funkcji bezosobowej, np. *należałoby, wydawałoby się, chodziłoby*;
- kiedy łączą się ze spójnikami i partykułami lub wchodzą w ich skład, np. *żeby, gdyby, czyżby*.

Cząstki **-bym**, **-byś**, **-by** piszemy rozdzielnie:

- z bezokolicznikiem, np. *Chodzić bym tu nie mógł*;
- z bezosobowymi formami czasownika zakończonymi na -no, -to, np. *znaleziono by, odkryto by*;
- kiedy występują jako spójniki rozpoczynające następne zdanie, np. *Ania chciała, by tata przywiózł jej z zagranicy modną sukienkę*.

1. Uzupełnij brakujące formy trybu przypuszczającego czasownika:

a) ja <u>napisałbym</u>	b) ty, Staszku, _____
c) on _____	d) ona _____
e) my (Piotr i Staszek) _____	f) wy (Ryś i Tosia) _____
g) oni (Leon i Lena) _____	h) my (Lena i Ola) _____
i) wy (Magda i Ania) _____	j) one (Stefania i Jadzia) _____

2. Uzupełnij zdania podanymi wyrazami:

żeby | ~~gdyby~~ | aby | czyżby | gdyby

- a) Gdyby jutro nie było klasówki, nie musielibyśmy się dzisiaj uczyć.
 b) Wypełniłam formularz, _____ wziąć udział w konkursie na najlepszy blog.
 c) Pojechalibyśmy na wieś, _____ Ola nas zaprosiła.
 d) Pożyczyłem zeszyt od Piotra, _____ przepisać lekcje z języka polskiego.
 e) _____ nasz sportowiec wygrał maraton?

3. Napisz cząstkę **-by** / **by** razem lub oddzielnie:

a) złożyli <u>by</u>	b) niech_____	c) należało_____	d) obejrzeli_____	e) wolno_____
f) biegać_____	g) skończono_____	h) że_____	i) można_____	j) zdał_____

4. Dokończ zdania:

- a) Gdyby mój tata miał kawiarnię, _____.
 b) Gdyby moja babcia smażyła pyszne naleśniki, _____.
 c) Gdyby mój kolega miał urodziny, _____.

- d) Gdyby koleżanka z ławki ściągała na klasówce, _____.
- e) Gdyby mój brat przeszkadzał mi w nauce, _____.

5. Uzupełnij tabelę:

-bym, -byś, -by z osobowymi formami czasownika	-bym, -byś, -by ze spójnikami i partykułami	bym, byś, by z bezosobowymi formami czasownika zakończonymi na -no, -to
udekorowałaby	niechby	oceniono by

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

czarne myśli	inscenizator	poprzedni	wczorajszego dnia
dokładnie	kompozytor	przystojny	właściciel
dowcipny	korzenie	racja	wybitny
dramatopisarz	masz babo placek	rozmówca	wywiad
gadać	niestety	szukać	zachorować
gazetka szkolna	nowoczesny	twórca	
głównie	pomysł	ukłonić się	

IX. Zastanów się i powiedz, czy czasem jesteś:

- a) zły / zła jak osa
- b) pracowity/pracowita jak mrówka
- c) głodny/głodna jak wilk

X. Zastanów się i spróbuj opisać sytuację, w której czujesz się jak:

- a) ryba w wodzie
- b) pies w studni

LEKCJA 32

Ola musi przygotować prezentację multimedialną na lekcję przyrody. Zgłosiła się jako ochotnik, bo chciałaby uświadomić swoim rówieśnikom, jak bardzo ważne jest dbanie o środowisko. Rozmawia na ten temat z przyjaciółmi. Piotr udziela Oli rad, jak powinna wyglądać profesjonalna prezentacja.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Idiomy związane z kolorem zielonym, słownictwo ekologiczne	Stopniowanie przysłówków	W jaki sposób dbamy o środowisko	Cechy dobrej prezentacji multimedialnej	Polacy a świadomość ekologiczna

Więcej zieleni, mniej śmieci!

- Ania:** Jak miło, jak przyjemnie! Jak słonecznie!
- Magda:** Bardziej słonecznie niż wczoraj, prawda?
- Ania:** Rysiu, zasłaniasz mi słońce! Co się stało?
- Rysio:** Pomóżcie. Do którego pojemnika mam wyrzucić butelkę?
- Staszek:** Rysiu, wszystko z tobą w porządku? Do pojemnika z napisem „kosz”!
- Ola:** Staszku, wszystko z tobą w porządku? Do pojemnika z napisem „szkło”!
- Staszek:** No tak. Naraziłem się naszej specjalistce od ekologii. Wybaczysz?
- Rysio:** Co mam zrobić z tą butelką, bo zaczynam się już denerwować?
- Ola:** Rysiu, spójrz tam, trochę dalej. Widzisz trzy pojemniki: żółty jest na plastik, zielony jest na szkło, a niebieski na papier. Do którego z nich najlepiej wyrzucić swoją plastikową butelkę?
- Rysio:** Proszę, Olu, wyrzucić ją sama. Ja muszę uciekać, Tosia czeka na mnie na placu zabaw.
- Ola:** Rysiu, zaczekaj! Spójrzcie, pobiegł szybciej niż sarna! Ach, te dzieciaki!
- Ania:** Olu, nie denerwuj się! Ja wyrzucę tę butelkę. Rysio niechętnie sprząta w domu, zresztą rzadko w nim bywa. Coraz częściej tylko podwórko, koledzy, Tosia...
- Staszek:** Aha, to już wiem, dlaczego na podwórku jest ostatnio brudniej niż kiedykolwiek. Papierki po cukierkach, patyczki po lizakach... Czasu coraz mniej, zajęć coraz więcej... Przydałaby się dzieciakom jakaś porządna lekcja o ekologii.
- Magda:** Olu, pomyśl o tym. Ty znasz się na tym najlepiej.
- Ola:** Pomyślę, pomyślę. Teraz muszę jednak skończyć prezentację na jutrzejszą lekcję, bo robi się późno.
- Staszek:** Jak ci idzie? Jesteś coraz bliżej końca?
- Ola:** Tak, tak... Posłuchajcie: jak brzmi lepiej: „Zadbaj o środowisko dookoła siebie” czy „Zaprzyjaźnij się z naturą”? A może najciekawiej będzie: „Dzisiaj zrób więcej, niż zrobiłeś wczoraj”?
- Ania:** To ostatnie brzmi najlepiej.
- Magda:** Nie, mnie bardziej podoba się to drugie hasło. Kiedy je wypowiadasz, robi się o wiele przyjemniej, bardziej naturalnie i przyjaźniej.
- Staszek:** Olu, a może powinnaś zaakcentować ten problem wyraźniej, bardziej dobitnie, na przykład: „Więcej zieleni, mniej śmieci”?

- Ola:** Czy ja wiem?
- Piotr:** No dobra, a co masz dalej?
- Ola:** Hm, dalej mam kilka rad zachęcających do proekologicznego zachowania.
- Piotr:** Na przykład?
- Ola:** Częściej korzystaj ze środków transportu miejskiego, rzadziej proś rodziców o podwiezienie samochodem.
- Staszek:** Albo jeszcze lepiej: Częściej przesiadaj się na rower lub poruszaj się pieszo.

- Ola:** Tak, masz rację. Następna rada: Zrezygnuj z plastikowych opakowań, z jednorazowych toreb – będzie czystiej. Piotrze, dlaczego tak dziwnie patrzysz na ekran mojego laptopa?
- Piotr:** Ola, ty to wszystko, co mówisz, umieszczasz na slajdach?
- Ola:** Tak, a co w tym złego?
- Piotr:** Tak nie wygląda profesjonalna prezentacja! Ojjoj, Staszku, zamów dla każdego coś do picia...
- Magda:** Oczywiście w szklance albo w filiżance, a nie w jednorazowym kubku na wynos...
- Piotr:** Muszę ci, Olu, powiedzieć, jak wygląda prawdziwa prezentacja. A wy wszyscy uważnie słuchajcie. Przyda wam się ta wiedza na przyszłość.
- Ania:** Będziemy cię słuchali uważniej niż muzyki w telefonie, ha, ha, ha.

I. Przeczytaj dialog i odpowiedz na pytania:

1. Co robią przyjaciele?
2. Jaki problem ma Rysio?
3. Jak zachowują się dzieci na podwórku?
4. Co robi Ola?
5. O co Ola pyta swoich przyjaciół?
6. Które hasło najbardziej podoba się Magdzie?
7. Które hasło najbardziej podoba się Staszku?
8. Jakie rady w swojej prezentacji umieściła Ola?
9. Dlaczego Piotr dziwnie patrzy na to, co napisała Ola?
10. O czym Piotr będzie opowiadał przyjaciołom?

II. Rozwiąż „zielony” test. Wybierz właściwy wariant:

0. Nie mieć zielonego pojęcia oznacza:

- a) **nic nie wiedzieć, nic nie umieć**
- b) nic nie wiedzieć o zielonym kolorze
- c) być daltonistą

1. Zielony teren to:

- a) teren z zabudowaniami w kolorze zielonym
- b) teren pokryty drzewami, krzewami i trawą
- c) teren organizacji ekologicznej

2. Iść na zieloną trawkę oznacza:

- a) iść na piknik
- b) zostać zwolnionym
- c) uciec z lekcji

3. Mieć zielone światło to:

- a) mieć możliwość podjęcia własnej decyzji, pokierowania jakąś sprawą
- b) mieć w pokoju żarówkę, która świeci na zielono
- c) przechodzić przez przejście dla pieszych

4. Gra w zielone to:

- a) używanie zielonych pionków do gry
- b) rodzaj gry dziecięcej polegającej na jak najszybszym znalezieniu zielonego przedmiotu
- c) gra na trawie, wiosną i latem

5. **Zielenić się** dotyczy:

- a) ludzi ubranych na zielono
- b) ludzi, którzy się denerwują i złością
- c) roślin, które wiosną wypuszczają młode zielone liście

6. **Zielona szkoła** to:

- a) lekcje wychowania fizycznego prowadzone na dworze
- b) dłuższa wycieczka szkolna, organizowana najczęściej w sezonie wiosennym
- c) szkoła, w której propaguje się ekologiczny styl życia

7. **Mieć zielono**w **głowie** to:

- a) pofarbować włosy na zielono
- b) mieć mnóstwo pomysłów
- c) być niedoświadczonym z powodu młodego wieku

8. **Zielone lata** to:

- a) młode lata
- b) sezon, w którym jest moda na kolor zielony
- c) pora roku, podczas której kwitną rośliny

9. **Zieleń butelkowa** to:

- a) ciemna, a zarazem soczysta zieleń
- b) napój z zielonych owoców w zielonej butelce
- c) zielony pojemnik na odpady ze szkła

10. **Zielona noc** to:

- a) wiosenna noc
- b) najkrótsza noc w roku, noc świętojańska
- c) ostatnia noc na wyjeździe (na wycieczce, koloniach), podczas której robi się żarty

TROCHĘ GRAMATYKI1. **Stopień wyższy przysłówków** tworzymy na trzy sposoby:

- a) przez dodanie do stopnia równego sufiksu **-ej**, np. tanio – **taniej**, ciekawie – **ciekawiej**.
Pamiętajmy o alternacjach samogłoskowych i spółgłoskowych
(o : e, ą : ę, ł : l, n : ń, g : ż, st : ść, ch : sz, d : dź),
np. długo – **dłużej**, prosto – **prościej**, wesoło – **weselej**;
- b) przez dodanie do stopnia równego sufiksu **-ej**, a jednocześnie wyeliminowanie sufiksów **-ko**, **-oko**, **-eko** z zakończonych na nie przysłówków,
np. ciężko – **ciężej**, daleko – **dalej**.
Pamiętajmy o alternacjach samogłoskowych i spółgłoskowych
(ą : ę, k : c, sk : ż, d : dź, d : dz, s : ż, r : rz),
np. blisko – **bliżej**, brzydko – **brzydziej**, krótko – **krócej**;
- c) przez dodanie wyrazu **bardziej** lub analogicznie wyrazu **mniej**,
np. kolorowo – **bardziej** / **mniej** kolorowo, interesująco – **bardziej** / **mniej** interesująco.

Większość przysłówków stopniuje się zarówno w sposób prosty, jak i opisowy, np.
wyraźnie – wyraźniej / bardziej wyraźnie, zdrowo – zdrowiej / bardziej zdrowo.

2. **Stopień najwyższy przysłówków** tworzymy przez dodanie prefiksu **naj-** do stopnia wyższego:

- a) lepiej – **najlepiej**, szybciej – **najszybciej**, wolniej – **najwolniej**;
- b) bardziej elegancko, **najbardziej** elegancko, mniej infantylnie – **najmniej** infantylnie.

Zapamiętaj!

Nieregularnie stopniują się:

<i>dobrze</i> → <i>lepiej</i> → <i>najlepiej</i>	<i>dużo</i> → <i>więcej</i> → <i>najwięcej</i>
<i>źle</i> → <i>gorzej</i> → <i>najgorzej</i>	<i>wiele</i> → <i>więcej</i> → <i>najwięcej</i>
<i>mało</i> → <i>mniej</i> → <i>najmniej</i>	

Jeśli potrafisz poprawnie stopniować przysłówki, możesz już porównywać ze sobą różne czynności i stany, np.:

- Dziś jest tak **ciepło** jak (kiedy?) wczoraj.
- Dziś jest **cieplej** niż (kiedy?) przedwczoraj.
- Dziś jest tak **ciepło**, jak (kiedy?) wczoraj, ale **cieplej** niż (kiedy?) przedwczoraj i **bardziej ciepło** niż (kiedy?) tydzień temu.

III. Uzupełnij zdania odpowiednimi formami wyrazów podanych w nawiasach:

- Teraz na podwórku jest brudniej (**brudno**) niż kiedyś.
- _____ (**często**) biorę prysznic niż kąpiel w wannie.
- Ona wygląda _____ (**młodo**) niż kiedyś, bo pije dużo wody.
- Ola jest _____ (**bardzo**) wrażliwa na cierpienie zwierząt niż Ania.
- Babcia Stefania czuje się _____ (**źle**) niż pani Jadzia.
- Ania spędza _____ (**mało**) czasu przed telewizorem niż jej babcia.
- Lena płacze _____ (**rzadko**) niż Leon.
- Rysio myje zęby _____ (**krótko**) niż Ania.
- Ani wydaje się, że wygląda _____ (**dobrze**) niż Ola i Magda.
- Ania, Magda i Ola używają _____ (**dużo**) kosmetyków niż Piotr i Staszek.
- Młodzież słucha muzyki _____ (**głośno**) niż dorośli.

TROCHĘ GRAMATYKI

- Ola wie więcej o ekologii **niż** (kto?) – uczniowie w jej klasie.
- Ola wie więcej o ekologii **od** (kogo?) – uczniów w jej klasie.
- Ola wie najwięcej o ekologii **z** (czego?) – całej klasy.
- Ola wie najwięcej o ekologii **w** (czym?) – całej klasie.

IV. Uzupełnij zdania podanymi przysłówkami:

Użyj ich w odpowiedniej formie stopnia wyższego lub najwyższego.

śmiało | dobrze | chętnie | długo | słabo | brzydko
mało | dobrze | szybko | nerwowo | taktownie

0. Magda zna się na projektowaniu biżuterii
najlepiej z całej klasy.
1. Ola wygłasza prezentacje _____ niż jej koleżanki.
2. Ola pracuje w schronisku jako wolontariuszka
_____ ze wszystkich swoich przyjaciół.
3. Czy Staszek i Piotr kupują _____ ubrań
niż Ania, Magda i Ola?
4. Ania _____ rozmawia o Sebastianie niż o Piotrze.
5. Staszek uczy się o wiele _____ od Ani.
6. Staszek chodzi ubrany _____ ze wszystkich rówieśników.
7. Znam się na grach komputerowych _____ niż ktokolwiek
z moich znajomych.
8. Magda zachowuje się _____ wobec starszych niż Ania.
9. Piotr zachowuje się dzisiaj _____ (nerwowo (+)) niż wczoraj.
10. Staszek biega _____ (szybko) w całej klasie.

V. Piotr udziela Oli rad, jak powinna wyglądać idealna prezentacja multimedialna.

Uzupełnij tekst podanymi wyrazami:

slajdach | obraz | tła | typ | najważniejsze | kolejności
slajdy | liczbowe | działa | rzutnik | wykresów

- a) Na slajdach⁰ nie umieszczaj całej treści swojego wystąpienia, tylko
_____ ¹ kwestie. Najlepiej niech to będą łatwe do zapamiętania hasła.
Pokaż _____ ² i opowiedz, co na nim widzisz.
- b) Zdecyduj się na jeden rodzaj _____ ³ w obrębie całej prezentacji, a w obrębie
jednego slajdu stosuj tylko jeden _____ ⁴ czcionki.
- c) Staraj się pokazywać jak najmniej _____ ⁵. Oszczędnie stosuj też dane
_____ ⁶. Przekaz powinien być czytelny i w miarę możliwości jak najbardziej
zrozumiały.
- d) Wyświetlaj _____ ⁷ tak, aby współgrały z treścią twojego wystąpienia.
Nie pomył _____ ⁸ slajdów.
- e) Sprawdź przed wystąpieniem, czy wszystko _____ ⁹. Zrób próbę generalną, aby
przekonać się, czy _____ ¹⁰ i ekran są podłączone do komputera.

VI. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące słowa:

- Babcia Stefania:** Zawsze się zastanawiałam⁰, dlaczego Siemaszkowie nazwali tak swoją kawiarnię.
- Pani Jadzia:** „Zielono mi”? No wie pani, pani Stefanio, to _____¹, dlatego że ona jest... jak to się teraz mówi... no... taka zdrowa, taka...
- Babcia Stefania:** Ekologiczna?
- Pani Jadzia:** No właśnie. Z ust mi to pani _____², pani Stefanio.
- Babcia Stefania:** No czasem tak jest, że już coś jest na końcu _____³ i dalej nie idzie.
- Pani Jadzia:** Zwłaszcza w naszym wieku, pani Stefanio. A wie pani? Mnie ta nazwa kojarzy się z _____⁴ wierszem...
- Babcia Stefania:** Z jakim wierszem, pani Jadziu?
- Pani Jadzia:** Kiedyś, dawno temu, kiedy byłam jeszcze młodziutką _____⁵, kręcił się koło mnie taki przystojny młodzieniec, taki z _____⁶ i bródką...

- Babcia Stefania:** Naprawdę? Niechże pani mówi dalej, pani Jadziu.
- Pani Jadzia:** Przechodził codziennie koło mojego _____⁷ i kiedy mnie widział, wręczał mi bukietek fiołków.
- Babcia Stefania:** Ale co to ma _____⁸ z jakimś wierszem?
- Pani Jadzia:** Recytował mi... jak to się zaczynało... no...
- Babcia Stefania:** Pewnie o czymś _____⁹ i o fiołkach?
- Pani Jadzia:** Pani Stefanio, z ust mi to pani wyjęła. To było jakoś tak: „Zielono mam w głowie i fiołki w niej kwitną...”. Dalej nie pamiętam, _____¹⁰.
- Babcia Stefania:** Jakie to romantyczne...

VII. Proszę powtórzyć:

- *Negatywnym efektem awarii w elektrowni jest ekologiczna degradacja.*
- *Czy ekrany komputerów nadal emitują promienie elektromagnetyczne?*
- *Telewizja, internet, telefonia komórkowa zdominowały słowo drukowane.*

VIII. Poukładaj wersy w odpowiedniej kolejności, tak, aby powstał wiersz, o którym wspominała pani Jadzia podczas rozmowy z babcią Ani Snobczyńskiej. Autorem wiersza jest Kazimierz Wierzyński, polski poeta XX wieku.

- () I które mi świeci bez trosk i zachodu.
- () Wichurą zachwyty i szczęścia poety,
- () Obnoszę po ludziach mój śmiech i bukiety
- () Na klombach mych myśli sadzone za młodu,
- () Pod słońcem, co dało mi duszę błękitną
- () Co zamiast człowiekiem, powinien być wiosną.
- () Zielono mam w głowie i fiołki w niej kwitną,
- () Rozdaję wokoło i jestem radosną

IX. Zastanów się i odpowiedz na pytania:

1. Czy zawsze gasisz światło, gdy wychodzisz z pokoju?
2. Czy zakręcasz kran, kiedy myjesz zęby?
3. Czy podnosisz śmieci, które leżą na ulicy, i wyrzucasz je do kosza?
4. Czy bierzesz do sklepu własne torby na zakupy?
Czy kupujesz jednorazowe reklamówki przy kasie?
5. Czy traktujesz zapisane z jednej strony kartki jako brudnopisy?
6. Czy segregujesz śmieci? Czy wyrzucasz oddzielnie papier, szkło, plastik i odpady biodegradowalne?
7. Czy wyrzucasz jedzenie nadające się jeszcze do spożycia?
8. Czy wyrzucasz przeczytane gazety, czy oddajesz je innej osobie do przeczytania?
9. Czy wyjmujesz z gniazdka elektrycznego ładowarkę do telefonu?
10. Czy wyłączasz sprzęt elektroniczny, jeśli z niego nie korzystasz?

Czy na pewno znasz te słowa i idiomy?

biodegradowalny	mieć coś na końcu języka	prezentacja multimedialna	wykres
butelkowa zieleń	monitor	próba generalna	wystąpienie
cierpienie	na wynos	rówieśnik	wyświetlać
czcionka	nie mieć zielonego pojęcia	segregacja	zielenić się
dobitny	noc świętojańska	segregować	zielona noc
gra w zielone	ochotnik	slajd	zielona szkoła
iść na zieloną trawkę	pojemnik	umieszczać	zielone lata
kolonie	proekologiczny	uświadamiać	zielone światło
ładowarka		wyjąć coś komuś z ust	
mieć zielono w głowie			

NADSTAW UCHA

AKCENT WYRAZOWY

Każdy wyraz ma swój akcent, zwany akcentem wyrazowym. **W języku polskim większość wyrazów akcentowana jest na przedostatnią sylabę**, np. **wyp*ia*ł*am* czekolad*ę***.

W języku polskim istnieje grupa wyrazów akcentowanych inaczej niż na przedostatniej sylabie. Należą do nich wyrazy, w których **akcent spoczywa na trzeciej sylabie od końca**, np. **ang*li*styka, ety*ka*, Afry*ka***.

W 1. i 2. osobie czasowników w czasie przeszłym akcent pada na **trzecią sylabę od końca**, np. **pojechali*ś*my, zrobili*ś*cie**.

W liczbie pojedynczej i 3. osobie liczby mnogiej czasowników w trybie przypuszczającym z częstką **-by-** akcent pada na **trzecią sylabę od końca**, np. **zjadłabym, przeczyta*li*by**.

W 1. i 2. osobie liczby mnogiej czasowników w trybie przypuszczającym z częstką **-by-** akcentujemy **czwartą sylabę od końca**, np. **zdecydow*al*iby*ś*my, zaprowadzili*by*ście**.

W liczebnikach złożonych, które zawierają częstkę **-sta, -set, -kroć**, akcent pada na **trzecią sylabę od końca**, np. **dziewięć*ś*et, czterysta, tysiąckroć**.

1. W podanych wyrazach zaznacz sylabę akcentowaną, a następnie przeczytaj je na głos:

<i>agencja</i>	<i>biblioteka</i>	<i>botanika</i>	<i>bransoletka</i>	<i>dydaktyka</i>
<i>fabryka</i>	<i>formuła</i>	<i>Izabela</i>	<i>klinika</i>	<i>leksykon</i>
<i>muzeum</i>	<i>opera</i>	<i>osiemset</i>	<i>pracowity</i>	<i>reguła</i>
<i>rozmaity</i>	<i>systematyczny</i>	<i>teologia</i>	<i>usterka</i>	<i>zadzwonileś</i>

2. Utwórz formę przeszłą podanych czasowników i tryb przypuszczający (1. osoba liczby mnogiej, rodzaj męskoosobowy). Zaznacz sylabę akcentowaną:

kontrolujemy	– <u>kontro<i>lowa</i>li<i>ś</i>my</u>	– <u>kontro<i>lowa</i>liby<i>ś</i>my</u>
mamy	– _____	– _____
pracujemy	– _____	– _____
robimy	– _____	– _____
zaczynamy	– _____	– _____

3. Przeczytaj. Zwróć uwagę na poprawny akcent:

→ 20	200	800	40	15	700
→ 19	300	900	60	400	80

4. W podanych wyrazach akcent pada na drugą sylabę od końca. Przeczytaj je poprawnie:

→ atmosfera	kapitan	oficer	wizyta	biblioteka
→ liceum	muzeum	boisko	nauka	różnica

5. Przeczytaj zdania, zwracając uwagę na poprawny akcent:

- *Zadbaj o środowisko dookoła siebie.*
- *Częściej korzystaj ze środków transportu miejskiego.*
- *Jutro mamy klasówkę z botaniki.*
- *Może spotkalibyśmy się w bibliotece?*
- *Pracowaliśmy w schronisku jako wolontariusze.*

CZY WIESZ, ŻE...

Z badań przeprowadzonych przez Ministerstwo Środowiska, dotyczących świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski, wynika, że **dla 85% Polaków w wieku 15 lat i więcej ochrona środowiska jest zagadnieniem bardzo istotnym**. Prawie co trzeci Polak deklaruje, że byłby skłonny płacić więcej za energię, gdyby miał pewność, że pochodzi ona ze źródeł odnawialnych.

76% respondentów popiera obowiązkowe sortowanie odpadów.

Problematyka badań dotyczyła: różnorodności biologicznej, gospodarki odpadami, zmian klimatu, racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych, wody, zrównoważonego transportu, dostępu do informacji o środowisku, stosunku mieszkańców Polski do ekologii.

Uzyskane dane procentowe wskazują na to, że Polacy są narodem o stosunkowo wysokiej świadomości ekologicznej. 79% respondentów deklaruje posiadanie wiedzy na temat właściwego postępowania z odpadami, 80% jest świadomych, że zasoby naturalne się wyczerpują. 83% Polaków zauważa postępujące zmiany klimatu.

LEKCJA 33

Sebastian chodzi po szkole z jakąś dziewczyną. Nie zwraca uwagi na Anię. To koniec! Ania postanawia założyć konto na portalu randkowym.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Sprawy sercowe, randki	Zaimki pytające	Opowiadanie o zachowaniu na pierwszej randce. Rozwiązywanie problemów sercowych	Udzielanie odpowiedzi na pytania	Zasady bezpieczeństwa podczas korzystania z portali randkowych

Jaki jest twój ideał chłopaka?

Magda: Aniu, ty płaczesz? Co się stało? Coś z Rysiem?

Ania: Nie, nie, Rysio jest już w domu i bardzo się z tego cieszę, ale ten... ta kanalia, Sebastian, naprawdę mnie denerwuje!

Magda: Przecież już cię nie interesuje, więc o co chodzi?

Ania: Sama tego nie rozumiem. Nie kocham go! Nawet nie lubię, ale widziałam go dzisiaj z jakąś dziewczyną z III (trzeciej) klasy. Chodzą po szkole, trzymając się za ręce!

Magda: No i co z tego! Nie zwracaj sobie tym głowy.

Ania: Ale on robi to specjalnie!

- Magda:** Może, ale jeśli tak się zachowuje, to tylko dowód, że dobrze zrobiłaś, że z nim zerwałaś. On nigdy by cię nie wspierał. Naprawdę potrzebowałaś go w szpitalu...
- Ania:** Masz rację. Ale chciałabym zrobić mu na złość! Wiem! Zakocham się, zakocham się w kimś innym, żeby zrobić mu na złość!
- Magda:** Aniu, pamiętaj, że nie jesteś już tą arogancką dziewczyną, którą byłaś kiedyś.
- Ania:** Nie podoba ci się mój pomysł?
- Magda:** Bardzo mi się podoba, ale...
- Ania:** No tak! Masz rację, zakocham się, bo warto kogoś kochać! A nie na złość!
- Magda:** Doskonale, Aniu. O to właśnie chodzi! Tylko w kim... Myślałaś o Piotрку? On chyba cię bardzo lubi.
- Ania:** Wiem, wiem, też go lubię, ale właśnie, tylko lubię. Ale wiesz co, mam pomysł, gdzie znaleźć chłopaka albo przyjaciela, bratnią duszę. Nie tylko dla siebie, ale też dla ciebie i Oli.
- Magda:** Tak???
- Ania:** Tak, w sobotę od rana pracujemy u mnie nad naszymi profilami na portalach randkowych dla nastolatków.
- Magda:** Ale czy to na pewno bezpieczne?
- Ania:** Tak, jeśli będziemy ostrożne i nie narobimy głupot*! Wszystko powiem wam w sobotę.
- Magda:** Dobrze!

I. Przeczytaj tekst, a następnie zdecyduj, czy to prawda (P), czy nieprawda (N):

		P	N
0.	Magda płacze.		✓
1.	Rysio jest chory i wciąż leży w szpitalu.		
2.	Ania brzydko nazwała Sebastiana.		
3.	Magda sugeruje, że Ania powinna zignorować Sebastiana.		
4.	Magda uważa, że zachowanie Sebastiana świadczy o tym, że Ania niepotrzebnie się z nim rozstała.		
5.	Ania przez moment zachowuje się arogancko.		
6.	Ania uważa, że najlepszym chłopakiem dla Magdy byłby Piotrek.		
7.	Ania chciałaby być dziewczyną Piotrką.		
8.	Ania ma kilku kolegów, którzy mogliby się zakochać w jej przyjaciółkach.		
9.	Dziewczyny będą szukały miłości przez internet.		
10.	Magda zastanawia się, czy szukanie miłości w internecie to dobry pomysł.		

* „Narobić głupot” to także kolokwializm oznaczający „zachowywać się nieodpowiedzialnie”.

II. Dziewczyny spotkały się, by stworzyć swoje profile na portalach randkowych. Przeczytaj pytania, uzupełnij je podanymi wyrazami:

Czy | Jaki | Czego | Czy | Czym

Ania: Dziewczyny, zaczynamy! Słuchajcie, oto pierwsze pytania:

0. Jak masz na imię?
1. _____ się zajmujesz?
2. _____ szukasz?
3. _____ masz dzieci?
4. _____ jest Twój stan cywilny?
5. _____ mieszkasz sam / sama?

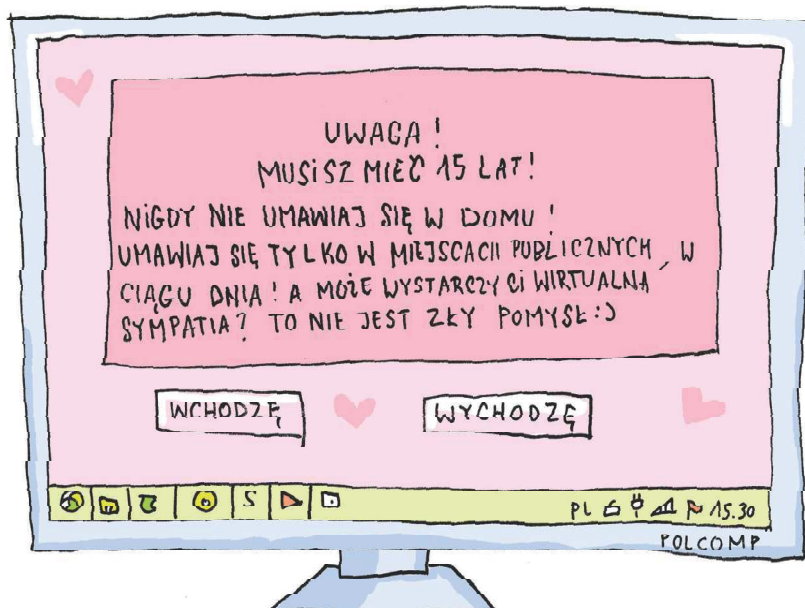
Magda: Aniu, to chyba nie jest strona dla nastolatków!

Ola: No właśnie, „stan cywilny”?! Dziewczyny, wychodzimy stąd!

Ania: No dobrze, może w takim razie ta będzie lepsza:

Ania: Dziewczyny, gotowe?

Ola, Magda: Tak!

Kim | Ile | Czym | Jaki | O czym | Czego | Kogo | Który | Co

1. _____ masz lat?
2. _____ szukasz? Dziewczyn czy chłopaków?
3. _____ się interesujesz?
4. _____ nie lubisz?
5. _____ przedmiot w szkole najbardziej lubisz?
6. _____ jest twój znak zodiaku?
7. _____ marzysz?
8. _____ chciałbyś /chciałabyś być w przyszłości?
9. _____ jest dla Ciebie najważniejsze w życiu?

III. Połącz ze sobą wyrazy z trzech kolumn i zapisz poprawne pytania i odpowiedzi. Dwie pierwsze kolumny tworzą pytania. Trzecia kolumna zawiera odpowiedzi na pytania:

0.	Kto	nie lubisz?	W Warszawie.
1.	Jak	ostatnio śpiewałeś?	Do Sopotu.
2.	Z kim	zwykle jesz na śniadanie?	Rodzinę i mojego psa.
3.	Czyj	jesteś?	Nowej dziewczyny Sebastiana.
4.	O czym	chciałbyś / chciałybyś pójść na kolację?	Na łonie przyrody z przyjaciółmi.
5.	Dokąd	mieszkasz?	Głupoty.
6.	Co	możesz wszystko powiedzieć?	Wesoła, miła, ładna, no i oczywiście skromna.
7.	Czego	jest twoim autorytetem?	Wczoraj pod prysznicem.
8.	Kogo	marzysz?	O surfowaniu w ciepłym morzu.
9.	Kiedy	chcesz studiować?	Kanapki z serem i warzywami.
10.	Jaka	to samochód?	Z tobą.
11.	Komu	nienawidzisz?	Weterynarię.
12.	Gdzie	kochasz?	Mojego taty.
13.	Kogo	wygląda twój idealny dzień?	Przyjaciółce.
14.	Co	chcesz pojechać na wakacje?	Moja mama.

0. *Kto jest twoim autorytetem? Moja mama.*

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____
13. _____
14. _____

TROCHĘ GRAMATYKI

W języku polskim jest wiele **zaimków pytających, które się odmieniają**. Oto niektóre z nich.

Przypadek	Zaimek pytający	Przykład
Mianownik	kto? co?	Kto to jest? Ania. Co to jest? Komputer.
Dopełniacz	kogo? czego?	Kogo szukasz? Oli. Czego szukasz? Czerwonej sukienki.
Celownik	komu? czemu?	Komu ufasz? Staszкови. Czemu się przyglądasz? Obrazowi.
Biernik	kogo? co?	Kogo kochasz? Rodziców. Co czytasz? Książkę.
Narzędnik	kim? czym?	Kim chcesz być? Architektem. Czym się interesujesz? Matematyką.
Miejscownik	(o) kim? (o) czym?	O kim myślisz? O Ewie. O czym marzysz? O Nagrodzie Nobla.

To czasownik (jego rekcja) decyduje, którego pytania musisz użyć. Na przykład chcesz zapytać koleżankę o zainteresowania, wybierasz więc czasownik **interesować się**. Ten czasownik łączy się z narzędnikiem, a więc dołączasz do niego zaimek pytający odmieniony w narzędniku.

Masz dwie możliwości: **Kim** (pytanie o osobę) lub **Czym** (pytanie o rzecz) **się interesujesz?**

Uwaga!

Czasami musisz dodać do zaimka przyimek. Od tego przyimka zacznie się odpowiedź na to pytanie.

Przykład: Jestem **u babci Jadzi**. Pytanie: **U kogo** jesteś?

Inne **zaimki pytające, odmienne przez przypadki** (jak przymiotniki), to:

Pytanie	Funkcja	Przykład
Jaki? Jaka? Jakie?	Często otwierają pytania o cechę, charakterystykę, ale mogą też otwierać pytania ogólne*. W odpowiedzi pojawiają się przymiotniki .	Jaki on jest? Wysoki, przystojny , ale arogancki .
Który? Która? Które?	Otwierają pytania o kategorię, wskazanie obiektu w grupie, o czas. W odpowiedzi pojawiają się zaimki wskazujące (<i>ten, ta, to...</i>), liczebniki porządkowe (<i>siódmy...</i>) i przymiotniki .	W której sukience wyglądam najlepiej? W tej . O której się spotykamy? O piątej . Na którym uniwersytecie chcesz studiować? Na Warszawskim .
Czyj? Czyja? Czyje?	Pytają o przynależność. W odpowiedzi pojawiają się zaimki dzierżawcze (<i>mój, twój, nasz...</i>) i rzeczowniki (<i>Piotra, Staszka, Magdy</i>).	Czyje to dziecko? Moje . Czyj jest ten kubek? Staszka .

* Przykład: Jakie decyzje musisz podejmować na co dzień? Och, jest ich wiele. Na przykład muszę codziennie decydować o tym, czy pacjent jest już zdrowy, czy musi jeszcze zostać w szpitalu. To ogromna odpowiedzialność.

Zaimki pytające nieodmienne

Pytanie	Funkcja	Przykład
Gdzie? Jakie?	Otwierają pytania o lokalizację (łączą się z czasownikami statycznymi).	Gdzie jesteś? W szkole.
Dokąd?	Otwierają pytania o cel, do którego zmierzasz (łączą się z czasownikami dynamicznymi).	Dokąd jedziesz? Do Warszawy.
Kiedy?	Otwierają pytania o czas.	Kiedy masz randkę? W sobotę wieczorem.
Jak?	Otwierają pytania o sposób i wiele pytań ogólnych.	Jak tam? Dzięki, wszystko dobrze.
Czy?*	Otwierają pytania zamknięte. Możesz na nie odpowiedzieć tylko jedną z 3 opcji: <i>tak</i> , <i>nie</i> , <i>nie wiem</i> .	Czy Ania zna rosyjski? Tak! Ona intensywnie uczy się rosyjskiego.

IV. Uzupełnij zdania zaimkami pytającymi z tabel. Pamiętaj o przyimkach, jeśli są potrzebne:

0. Z kim się spotykasz? Z Piotrkim.
1. _____ chcesz mieszkać? We Wrocławiu.
2. _____ żartujesz? Z Oli.
3. _____ musicie porozmawiać? O nowej dziewczynie Sebastiana.
4. _____ to rysunek? Nie wiem, ale chyba Magdy.
5. _____ paździenika masz urodziny? Drugiego.
6. _____ idziecie na randkę? Do kina.
7. _____ opiekuje się Ania? Chorym Rysiem.
8. _____ myślisz, _____ wygra mecz? Hmm, Polska!
9. _____ jest ta książka? Na twoim biurku.
10. _____ pojedziecie nad morze? Latem.

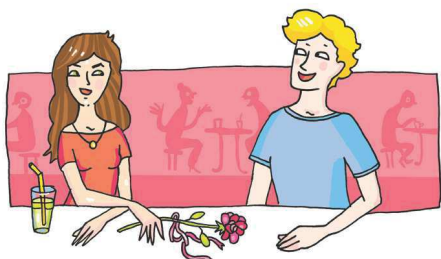
V. Napisz odpowiedzi na pięć dowolnych pytań z ćwiczenia III:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

* „Czy” jest partykułą, wyjątkowo umieszczoną w tabeli z zaimkami pytającymi ze względu na jej funkcję.

VI. Podpisz ilustracje pytaniami. Użyj podanych czasowników:

0. spotykać się

Z kim spotyka się Ania?

1. obgadywać

2. jeździć

3. zgubić

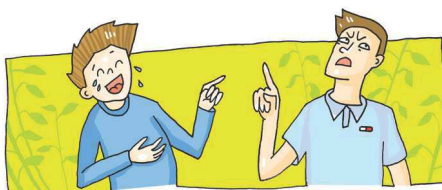
4. mieć randkę

5. gotować

6. mieć

7. śmiać się

8. być

9. jechać

10. studiować

VII. Ania i jej przyjaciółki długo dyskutowały podczas udzielania odpowiedzi na pytania na portalu randkowym. Wieczorem Ania spisała swoje przemyślenia. Napisz poniżej pytania do podkreślonych wyrazów:

Dziś był fantastyczny⁰ dzień. Razem z Magdą i Olą¹ zakładałyśmy profile na portalu randkowym. Mówiłam dziewczynom², że to tylko zabawa. Jednak w głębi duszy wierzę, że może właśnie w internecie³ znajdę prawdziwą miłość. Sebastian⁴ już się nie liczy. Naprawdę. W szkole zawsze muszę być najmądrzejsza, najładniejsza i pewna siebie⁵. A może wcale taka nie jestem? Ola mówiła, że najważniejsze, żeby jej chłopak myślał tak jak ona. Żeby był wegetarianinem, kochał zwierzęta⁶ i segregował śmieci. Magda chciałaby jakiegoś wesołego artystę. Dziewczyny mnie wyśmiały, jak powiedziałam, że chciałabym spotkać wysokiego, przystojnego bruneta, który zna kilka⁷ języków obcych. Uważają, że wygląd nie jest taki ważny. Oczywiście, że najważniejszy jest dobry charakter⁸, ale nie chciałabym spotykać się z kimś niższym ode mnie, czy to źle? A gdyby znał rosyjski, to mogłabym się wiele przy nim nauczyć. To byłoby coś!

Właśnie dostałam pierwszą wiadomość⁹ od „Vincenza”! Pisze¹⁰ do mnie po angielsku. Odpisałam „Hello, how are you?”, ale, o matko, nie wiem, co dalej! Muszę skonsultować to z dziewczynami!

0. Jaki dzisiaj był dzień?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

VIII. Proszę powtórzyć:

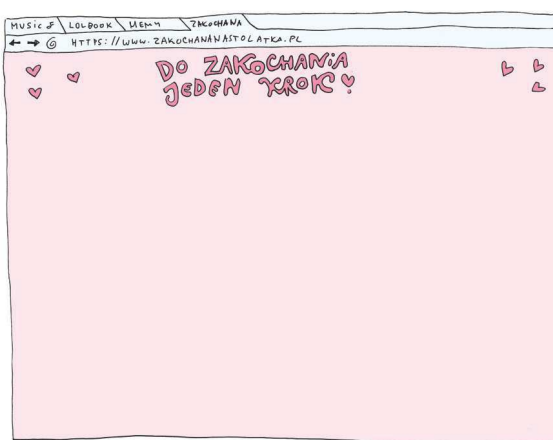
- *Czym w wolnym czasie zajmuje się Rysio?*
- *Stasiu, kim chciałbyś być w przyszłości?*
- *Czy to jest śmieszne, że szukam miłości w internecie?*

IX. Zastanów się, zakreśl odpowiedzi i/lub uzupełnij puste pola:

1. Czego szukasz?

- ☐ Miłości
- ☐ Przyjaźni
- ☐ Kogoś do pogadania
- ☐ Dobrej zabawy
- ☐ Sam / Sama nie wiem!

2. Jaki typ dziewczyny / chłopaka lubisz? Jaki jest twój ideał?

3. Jakich cech charakteru szukasz?

4. Jakie masz najpiękniejsze wspomnienie?

5. Dokończ zdanie: Chciałbym / chciałabym mieć kogoś, z kim...

6. Napisz najważniejsze informacje o sobie w trzech zdaniach.

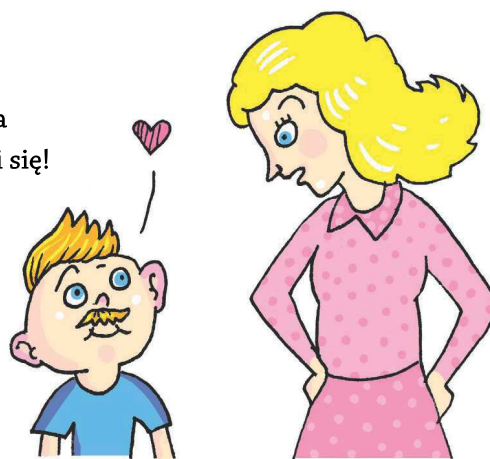
X. Odpowiedz na pytania:

1. Kto płaci rachunek na pierwszej randce?
2. Co to znaczy „randka w ciemno”?
3. Czy na pierwszej randce można trochę kłamać?
4. Ile czasu trzeba pisać przez internet, żeby umówić się z kimś na żywo?
5. Dokąd najlepiej pójść na pierwszą randkę?
6. Jakie portale randkowe są popularne w twoim kraju?
7. Czy warto szukać miłości przez internet?
8. O czym (nie) można mówić na pierwszej randce?
9. Jak powinno się ubrać na pierwszą randkę?
10. Jak pokazać, że chłopak / dziewczyna ci się podoba?

XI. Co powiesz / zrobisz w tych sytuacjach?

- Jesteś na pierwszej randce, jednak chłopak / dziewczyna wygląda zupełnie inaczej niż na zdjęciach! Nie podoba ci się!
- Twój chłopak / Twoja dziewczyna chce pojechać z tobą na wakacje. Rodzice ci na to nie pozwalają.
- Twoja najlepsza przyjaciółka / Twój najlepszy przyjaciel spotyka się z twoją sympatią sprzed roku. Dziwnie się z tym czujesz.
- Twoi rodzice nie akceptują twojej sympatii.
- Jesteś na pierwszej randce. Twoja potencjalna sympatia przyniosła ci w prezencie drogi zegarek. Ten mężczyzna / Ta kobieta ma co najmniej 15 lat więcej niż ty!
- Bardzo podoba ci się chłopak z klasy. Postanawiasz powiedzieć mu, co czujesz.
- Jesteś na pierwszej randce. Twoja potencjalna sympatia proponuje ci wspólne picie alkoholu.

- Spotykasz się od kilku miesięcy ze świetną dziewczyną / świetnym chłopakiem, ale o wiele bardziej interesuje cię jej siostra / jego brat.
- Zapytałeś koleżankę z klasy, czy będzie twoją dziewczyną. Byłeś pewien, że się nie zgodzi, ale koledzy cię namawiali, więc spróbowałeś. Ona od razu się zgodziła i teraz patrzy ci czule w oczy. Dziwnie się z tym czujesz. Nie jesteś pewny, czy chcesz z nią być.

RZUĆ OKIEM

PISOWNIA WYRAŻEŃ PRZYIMKOWYCH I PRZYIMKÓW ZŁOŻONYCH

Rozdzielnie piszemy:

- przyimki z rzeczownikami, np. *w ogóle, na przykład, po kolei*;
- przyimki z wyrazami występującymi wyłącznie w połączeniach przyimkowych, np. *na przemian, w poprzek*;

Zapamiętaj! *nawzajem, ponieważ*.

- przyimki z przymiotnikami, np. *za mały, za długi*;
- przyimki z przysłówkami, liczebnikami, zaimkami, np. *na zawsze, po trzecie, po tym*.

Łącznie piszemy:

- Połączenia przyimków z członami: *-koło, -bok, -czas, -dług, -śródo, -miast, -wnętrz*, np. *naokoło, podczas, zewnątrz*.

Zapamiętaj!

<i>dlatego</i>	<i>ale</i>	<i>dla tego kolegi</i>
<i>naraz</i>	<i>ale</i>	<i>na raz, na dwa...</i>
<i>ponadto</i>	<i>ale</i>	<i>ponad to (ponad coś)</i>

1. Uzupełnij zdania podanymi wyrażeniami przyimkowymi:

z powodu | ~~po południu~~ | z powrotem | w ogóle | na przykład

- Odwiedzimy babcię Stefanię po południu.
- Nie pójdę jutro do szkoły _____ choroby.
- Bilet tam i _____ kosztuje 25 złotych.
- Lubię malować pejzaże, _____ jeziora, lasy i łąki.
- Czy lubisz jabłka? _____ nie lubię żadnych owoców.

2. Ułóż zdania z wyrażeniami przyimkowymi:

- po kryjomu – Rysio po kryjomu zjadł dwie tabliczki czekolady.
- w zamian – _____
- na przemian – _____
- w poprzek – _____
- na wyrost – _____

3. Wybierz właściwy wariant:

- Ta bluzka jest dla mnie niedobra, bo ma **długi** | **za długi** | **zadługi** rękaw.
- Czy Lena jest **za wysoka** | **zawysoka** | **niewysoka** na kucyka?
- Przyjaciele rozmawiają o **za starym** | **za młodym** | **starym** zegarze pradziadka.

- d) Jesteście **za młode** | **niemłode** | **zamłode**, żeby grać rolę starszych pań.
 e) Staszek spotkał się **z miłymi** | **za miłymi** | **o miłymi** koleżankami.

4. Z podanych przyimków prostych zbuduj przyimki złożone:

po | nad | za | przez | z | między

- a) ponad
 b) _____
 c) _____
 d) _____
 e) _____
 f) _____
 g) _____
 h) _____
 i) _____
 j) _____

5. Co do czego pasuje?

a. we		1. -bok
b. pod		2. -wnątrz
c. za		3. -czas
d. na		4. -okoła
e. w		5. -wnątrz
f. ze		6. -dług
g. po		7. -śród
h. o		8. -miast
i. we		9. -śród
j. do		10. -około

Czy na pewno znasz te słowa i idiomy?

autorytet	ostrożny	skromna	wyśmiać kogoś
bezpieczny	portal randkowy	sprawy sercowe	zabawa
bratnia dusza	prawdziwa miłość	stan cywilny	zakładać profil
dowód	profil	sympatia	zakochać się w kimś
kanalia	przemyslenia	umawiać się	zerwać z kimś
liczyć się	rachunek	wirtualny	żartować z kogoś
na złość	randka	w głębi duszy	
narobić głupot	randka w ciemno	wspierać	
na żywo	rozstać się z kimś	wspomnienie	

CZY WIESZ, ŻE...

W Polsce wiele osób korzysta z portali randkowych. Nastolatki mówią, że dzięki znajomościom internetowym mogą szlifować znajomość języków obcych. Być może i ty zechcesz poćwiczyć swój polski, szukając znajomych na polskich portalach randkowych. Jeśli tak, pamiętaj o kilku ważnych zasadach*:

Osoby, które poznajesz przez internet, nie zawsze są takie, jak o sobie piszą. Żeby czuć się bezpiecznie:

1. Nigdy nie podawaj swojego nazwiska ani adresu.
2. Nie podawaj adresu szkoły.
3. Nie podawaj haseł do swoich profili.
4. Nie wysyłaj swoich zdjęć na mail albo telefon (nigdy nie wysyłaj zdjęć intymnych!).
5. Nie podawaj numeru telefonu!
6. Wybieraj profile z wiarygodnymi informacjami i zdjęciami.
7. Jeżeli zdecydujesz się na spotkanie, poproś o informację, czy dana osoba ma konto na innych portalach, i wtedy zweryfikuj informacje.
8. Na pierwsze i kolejne spotkanie wybierz miejsce publiczne i nie idź sam /sama.
9. Poinformuj zaufaną osobę, z kim i gdzie się spotykasz.
10. Nie spotykaj się z osobami, które proponują przyniesienie ci prezentu na randkę.
11. Jeśli czujesz się zagrożona, przestraszona – poinformuj osobę zarządzającą portalem i kogoś zaufanego.

* Na podstawie: <http://www.szukam-chlopaka.pl/news.17.Zasady-bezpieczenstwa-w-sieci-i-real.html> (23.09.16)

LEKCJA 34

Staszek ma spotkanie z nieznaną cudzoziemką. Ania, Ola i Magda chcą go do tego dobrze przygotować. Dziewczyny wiedzą, jak ważne jest pierwsze wrażenie. Nawet Piotr próbuje dawać koledze jakieś rady. Czy to pierwsza randka w życiu Staszka?

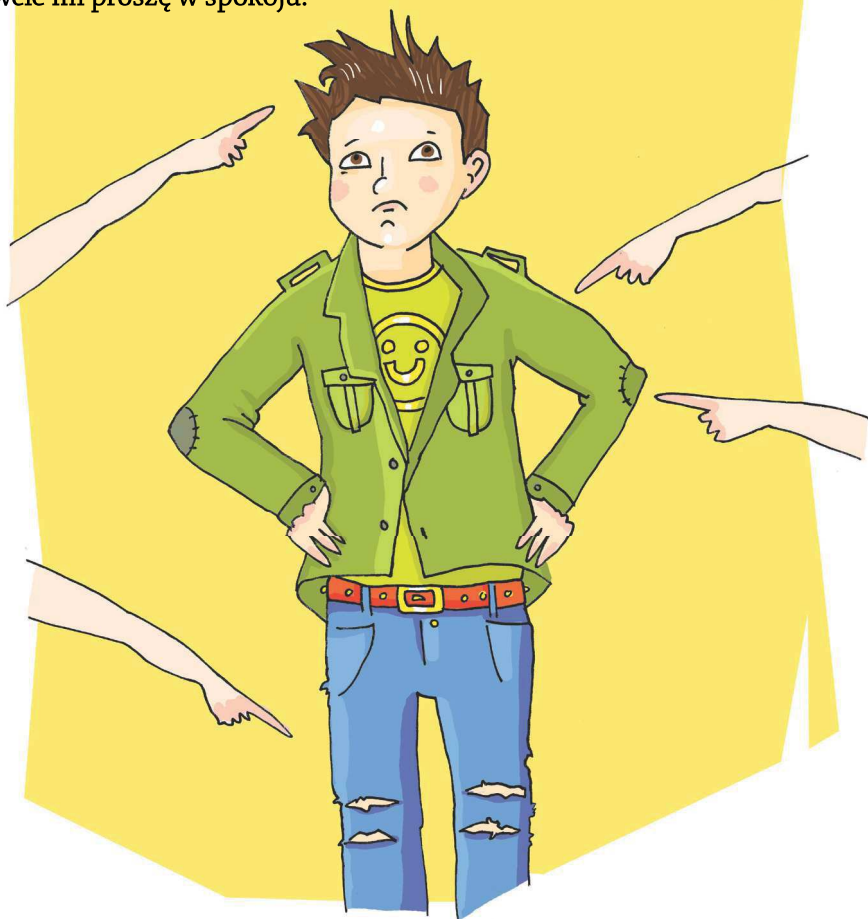
Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Zwroty typu: <i>głupi jak but, na czterech łapach, pierwsze wrażenie, pięć groszy przy duszy...</i>	Liczebniki główne w mianowniku. Odmiana przymiotnikowa liczebników porządkowych (liczba pojedyncza)	Mówimy o sytuacjach, w których: <i>pletliśmy trzy po trzy, próbowaliśmy do trzech razy, spotykaliśmy tych, którym brakowało piątej klepki</i>	Piszemy o sytuacji, w której byliśmy <i>piątym kołem u wozu</i>	O kilku przesądach i powiedzeniach staropolskich

Jedna dziewczyna, tysiąc problemów

- Ola:** Staszek, to prawda? Idziesz na randkę?
- Staszek:** No! Nie do końca. Idę bardziej na spotkanie.
- Magda:** Co to za dziewczyna? Znamy ją?
- Staszek:** A, taka jedna.
- Ania:** Ty ćwoku*! Drugi raz nie zapytamy.
- Staszek:** Chyba jej nie znacie. Kolega mojego taty z pracy ma dwie córki. To jest jedna z nich.
- Piotrek:** Stasiu, dam ci cztery dobre rady...
- Magda:** Uwaga, dziewczyny! Pierwszy raz wybitny ekspert od kobiet, Piotr Wysocki, udzieli rad sercowych.
- Piotr:** Po pierwsze, nie sercowych, tylko praktycznych. A po drugie, mówię do Staszka.
- Ola:** A po trzecie, jesteś źle wychowany.
- Ania:** I po czwarte, w tak ważnych sprawach jest tysiąc rzeczy, o których nie masz pojęcia.
- Staszek:** Dziewczyny, to raczej nie będzie randka, tylko...
- Magda:** Nic się Stasiu nie martw! Masz trzy prawdziwe przyjaciółki, które cię dobrze przygotowują.
- Piotr:** Nawet nie zdążysz policzyć do trzech.
- Ania:** Pierwsza rzecz, to ciuchy, a druga fryzjer. Masz się w co ubrać?
- Staszek:** To znaczy?
- Ola:** To znaczy, że masz sto razy lepiej wyglądać niż zawsze. Pierwsze wrażenie jest najważniejsze.
- Magda:** Jest tysiąc jeden drobiazgów, które składają się na jedną całość.
- Ania:** Absolutnie nie możesz iść w tej koszuli. Masz drugą, taką szarą. Załóż lepiej tamtą.
- Ola:** Jest trzecie rozwiązanie. Kup coś nowego.
- Staszek:** Za co? Mam pięć groszy przy duszy.

* Ćwok = ktoś mało inteligentny, źle wychowany, nieobyty.

- Magda:** Włosy skracamy o trzy – cztery centymetry. Najlepiej, jak sama ci to zrobię.
- Ania:** Koniecznie załóż inne spodnie.
- Staszek:** Chodzi ci o te czarne?
- Ania:** Nie. Chodzi mi o czyste!
- Staszek:** Dajcie proszę spokój. Nie zrobicie ze mnie innego człowieka w trzy godziny.
- Ola:** To już, za trzy godziny? Denerwujesz się? Może weź ze sobą psa. To ją przekona, że masz dobry charakter.
- Piotr:** I dwa koty Oli. Bo masz bardzo dobry charakter.
- Ania:** Chyba zazdrościsz Staszekowi tej randki z... No właśnie, z kim? Jak ona ma na imię?
- Staszek:** Ludmiła.
- Magda:** P i ę k n i e. Tak romantycznie. To rzadkie imię w Polsce.
- Staszek:** Luda jest Białorusinką.
- Ola:** Łał! Nasz Staszek sam na sam z piękną cudzoziemką.
- Staszek:** Wcale nie sam na sam! Będzie jeszcze trzech innych chłopców. Może nawet czterech.
- Ania:** Cooo? Kto będzie?
- Staszek:** Przecież mówię. Będą trzej, czterej inni chłopcy.
- Ola:** Ty idziesz na randkę?
- Staszek:** Nie! Mam spotkanie w sprawie pracy. Ludmiła szuka przewodników po Warszawie. Ona prowadzi w Mińsku biuro turystyczne. A do tego ma trzydzieści jeden lat, męża i dwóch małych synków. Jak chcecie, to koszulę i spodnie zmienię. Tylko włosy zostawcie mi proszę w spokoju.

I. Wybierz prawidłową odpowiedź:

0. Ola pyta Staszka o: **spotkanie** | **randkę** | spacer.
1. Tata Staszka ma w pracy: **dwie córki** | kolegę | drugą córkę.
2. Piotr chce udzielić Staszce rad: **praktycznych** | sercowych | niedobrych.
3. **Po pierwsze** | **Po drugie** | **Po trzecie**: Piotr jest źle wychowany.
4. Najważniejsze na randce: **są ciuchy** | **jest pierwsze wrażenie** | **są czyste spodnie**.
5. Staszek ma na sobie: **czarne spodnie** | **brudne spodnie** | **drugie spodnie**.
6. Staszek ma pięć groszy: **w kieszeni** | **przy sobie** | **przy duszy**.
7. Rzeczy, o których Piotr nie wie, jest: **sto** | **tysiąc** | **nie więcej niż cztery**.
8. Staszek nie chce zmieniać: **fryzury** | **koszuli** | **spodni**.
9. Na spotkanie z Ludmiłą: **Staszek przyjdzie z kolegami** | **przyjdą inni chłopcy** | **Staszek przyjdzie sam**.
10. Ludmiła szuka: **trzech lub czterech chłopców** | **dwóch synów** | **przewodników po Warszawie**.

TROCHĘ GRAMATYKI

Liczebniki główne odpowiadają na pytanie **ile?** – jeden, dwie, sto, pięćdziesiąt siedem...

*Został już tylko **jeden** dzień do wakacji.*

*To są moje **dwie** piękne córki.*

*Przeczytałem aż **pięćdziesiąt siedem** stron tej nudnej książki.*

jeden, jedna, jedno (jedne)

- a) liczebnik **jeden** występuje przed rzeczownikiem i ma ten sam przypadek i rodzaj co on
jeden dom, jednego domu, jednemu domowi itd.
- b) **jeden** występujące na końcu ciągów liczbowych nie odmienia się
*Masz dwa tysiące dwadzieścia **jeden** złotych.*
- c) z rzeczownikami mającymi tylko liczbę mnogą występuje forma **jedne**
jedne spodnie, jedne drzwi itd.

dwa, trzy, cztery

Liczebniki **dwa, trzy, cztery** mają ten sam rodzaj i przypadek, co rzeczownik, który określają
dwa domy, dwaj profesorowie, dwie kobiety, dwa okna

Uwaga!

Liczebniki *dwa, trzy, cztery* połączone z rzeczownikami rodzaju męskoosobowego występują w dwóch wariantach:

- a) **To są:** *dwaj profesorowie, trzech koledzy, czterej bracia*
 b) **To jest:** *dwóch profesorów, trzech kolegów, czterech braci*

Zwróć uwagę, że **czasownik** w pierwszym wariantcie wskazuje na **liczbę mnogą (są)**, a w drugim na **liczbę pojedynczą (jest)**.

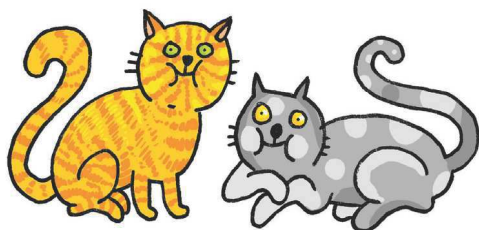
od pięciu wzwyż

Liczebniki od *pięciu* wzwyż w mianowniku mają wspólną formę dla wszystkich rodzajów (a), z wyjątkiem rodzaju męskoosobowego (b):

- a) **pięć:** *domów, kobiet, okien*
 b) **pięciu:** *profesorów, kolegów, braci*

II. Liczebniki podane w nawiasach proszę wpisać w odpowiedniej formie gramatycznej:

0. Tylko ty (1) jeden zawsze się spóźniasz.
1. Tylko (1) _____ sukienka Anny jest taka krótka.
2. Tylko (1) _____ syn państwa Kowalskich skończył studia.
3. Tylko (1) _____ dziecko w rodzinie to za mało.
4. To są (3) _____ najlepsze przyjaciółki Staszka.
5. Tu jest (4) _____ studentów z wadą wymowy.
6. To są (2) _____ leniwe koty Oli.
7. To są moje (4) _____ stare komiksy o historii Warszawy.
8. To jest (2) _____ profesorów matematyki.
9. To są (3) _____ profesorowie chemii.
10. Tu jest więcej niż (1) _____ liczebnik główny.

III. Proszę policzyć i zapisać wynik:

0. Tutaj stoi Ola, a tam Magda. Nie ma jeszcze Ani.
Są tylko dwie dziewczyny. Nie wiem, gdzie jest jeszcze jedna.
1. W okolicy jest jeden sklep nocny i dwa duże supermarkety.
Są więc aż _____ miejsca, gdzie robimy zakupy.
2. Rysio i Tola bawią się na trzepaku, a Lena i Leon w piaskownicy.
Na podwórku jest więc _____ chłopców i _____ dziewczynki.

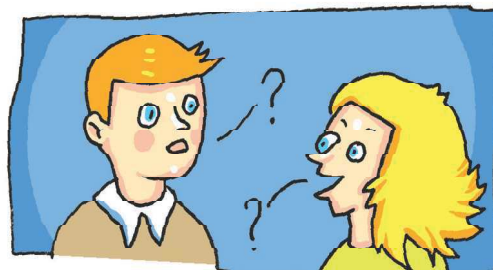
3. To są dwie bluzki Oli, nowa sukienka Magdy i cztery bluzki Ani.
Jest aż _____ bluzek i tylko _____ sukienka.
4. Tutaj mieszka dwóch Wietnamczyków, trzech studentów i trzech Białorusinów.
Razem jest więc _____ cudzoziemców. Są też _____ studenci.
5. Ola ma problem z zębem, Magda z bólem głowy, Ania z Sebastianem, Piotr z Anią, Staszek z gripą. Są więc _____ problemy zdrowotne i _____ problemy sercowe.
6. Babcia Ani umyła jedno okno, Ania o jedno więcej. Rysio pomagał mamie myć ostatnie dwa okna. W mieszkaniu Ani jest _____ okien. Ona sama umyła _____ okna.
7. Mama Piotra kupiła osiem jajek. Mama Staszka o dwa mniej, czyli _____.
Obie panie kupiły razem _____ jajek.
8. Piotr, Staszek i Sebastian to koledzy Ani. Magda i Ola to jej przyjaciółki.
Czy _____ przyjaciółki i _____ kolegów to dużo?
9. W pokoju Oli szczeka pies, miauczą dwa koty i śpiewa kanarek. Za to pięć rybek w akwarium milczy, a szczur jest stary i zawsze śpi. Głośno zachowuje się w tym pokoju aż _____ ptak, a cicho _____ ryb.
10. Czy to są twoi trzej bracia. Tak, to jest _____ moich braci i wszyscy _____ są starsi.

TROCHĘ GRAMATYKI

Liczebniki porządkowe odpowiadają na pytania: **który? która? które?** – pierwszy, druga, dwudzieste trzecie...

Czy ty zawsze musisz być **pierwszy**?
To jest nasza **druga** córka Anna.
Anna ma **dwudzieste trzecie** urodziny.

Liczebniki te odmieniają się tak jak przymiotniki **przez przypadki** i tak jak one tworzą grupy: wyraz określający + rzeczownik, np.

To jest **drugi (drogi)** samochód.
To jest **trzecia (piękna)** żona tego znanego aktora.
Nasze **czwarte (najmłodsze)** dziecko jest trochę za grube.

Liczebniki porządkowe, z wyjątkiem: **1, 2, 3, 4** – **nie mają liczby mnogiej!**

Dlatego mówimy:

Oni przybiegli na metę **pierwsi, drudzy, trzeci, czwarcy**.

Dlatego nie mówimy:

Oni przybiegli na metę: ~~piąci, szóści, siódmi...~~

Liczba pojedyncza

Przypadki i pytania	Rodzaj męsko-osobowy	Rodzaj męsko-żywotny	Rodzaj męsko-nieosobowy	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki
mianownik który? która? które?	pierwszy drugi profesor brat	pierwszy drugi pies kot	pierwszy drugi dom zegarek	pierwsza druga kobieta lampa	pierwsze drugie okno mleko
dopełniacz którego? której? którego?	pierwszego drugiego profesora brata	pierwszego drugiego psa kota	pierwszego drugiego domu zegarka	pierwszej drugiej kobiety lampy	pierwszego drugiego okna mleka
celownik któremu? której? któremu?	pierwszemu drugiemu profesorowi bratu	pierwszemu drugiemu psu kotu	pierwszemu drugiemu domowi zegarkowi	pierwszej drugiej kobiecie lampie	pierwszemu drugiemu oknu mleku
biernik którego? który? którą? które?	pierwszego drugiego profesora brata	pierwszego drugiego psa kota	pierwszy drugi dom zegarek	pierwszą drugą kobietę lampę	pierwsze drugie okno mleko
narzędnik z którym? z którą? z którym?	z pierwszym z drugim profesorem bratem	z pierwszym z drugim psem kotem	z pierwszym z drugim domem zegarkiem	z pierwszą z drugą kobietą lampą	z pierwszym z drugim oknem mlekiem
miejsownik o którym? o której? o którym?	o pierwszym o drugim profesorze bracie	o pierwszym o drugim psie kocie	o pierwszym o drugim domu zegarku	o pierwszej o drugiej kobiecie lampie	o pierwszym o drugim oknie mleku

IV. Uzupełnij tekst podanymi wyrażeniami i zwrotami, użytymi w poprawnej formie:

jedna zaleta | drugi koniec | ~~pierwsza miłość~~ | pierwszy krok | druga strona
 pierwsze wrażenie | pierwsza pomoc | raz dwa | pierwsze skrzypce | sto lat

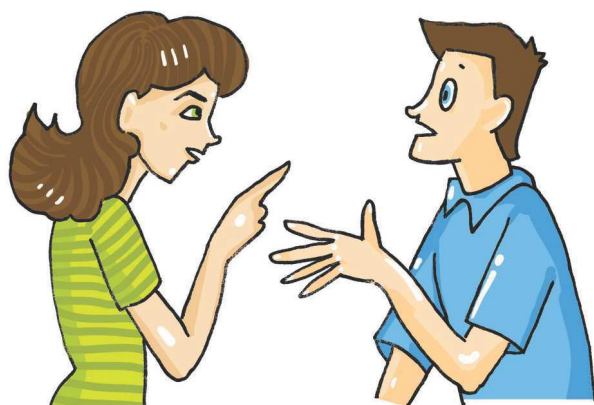
Sebastian nie był pierwszą miłością⁰ Ani. On tylko zrobił na niej dobre
 _____¹. Piotr nie lubi Sebastiana i uważa, że on nie ma
 ani _____², za to same wady.
 Z _____³ wie, że Sebastian jest przystojny i podoba się
 dziewczynom. Na szczęście Sebastian jest też zaradczym i zawsze próbuje grać _____
 _____⁴, a tego Ania bardzo nie lubi. W dodatku mieszka gdzieś na _____
 _____⁵ miasta, więc nie przyjeżdża na ich podwórko zbyt często.
 Niestety, to Ania sama zrobiła _____⁶ i zaprosiła
 Sebastiana do siebie. Piotr cierpi i czeka, aż coś się zmieni. Wierzy, że Ania _____
 _____⁷ zmieni zdanie. Zna tę dziewczynę od _____

_____ ⁸ i wie, że ona bardzo szybko się zakochuje, ale jeszcze szybciej odkochuje. Ona pamięta, że to Piotr w razie potrzeby udzieli jej zawsze _____ ⁹ w odrabianiu lekcji czy naprawie komputera. A ten Sebastian może i jest przystojny, ale za to głupi jak but. Piotr dobrze wie, że każdy medal ma _____ ¹⁰. Pytanie, czy Ania też to wie.

V. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące wyrazy:

- Ania:** Piotr, przecież nie zawsze się wygrywa ⁰. Nie możesz być przez całe życie pierwszy.
- Staszek:** Człowieku, ty byłeś trzeci, a ja dopiero _____ ¹. To co ja mam powiedzieć?
- Ania:** Słaba pociecha. Ty nigdy dobrze nie biegałeś. Jedenaste _____ ², to i tak sukces.
- Staszek:** Wielkie dzięki! Nie każdy jest tak _____ ³ jak Piotr.
- Piotr:** Pomyśleć tylko, że do pierwszego miejsca brakowało mi nie więcej niż dwie-trzy _____ ⁴.
- Staszek:** To nie jest najważniejsze. Zobacz lepiej, kto został _____ ⁵ za tobą.
- Piotr:** Trudno, żebym _____ ⁶ i oglądał się za siebie.
- Staszek:** No, to żałuj _____ ⁷! Bo jak byś się obejrzał, tobyś zobaczył daleko z tyłu tego plarfusa* Sebastiana.
- Ania:** Sebastian _____ ⁸ nie jest plarfusem, tylko za mało zajmuje się sportem.
- Staszek:** Kobieto, on zajął jakieś dwudzieste miejsce. _____ ⁹ ja go wyprzedziłem.
- Piotr:** Naprawdę był tak daleko? Myślałem, że był _____ ¹⁰ dziesiątego miejsca.
- Staszek:** Bliżej to on był własnej śmierci. Mówię ci, _____ ¹¹ do mety na czterech łapach. Taki był zmęczony.

Ania: Sebastian dwa tygodnie temu przechodził _____ ¹² i ciągle jest osłabiony.

Staszek: Powiedz jeszcze, że miał katar, anginę i _____ ¹³, i sto innych chorób.

Piotr: Daj spokój! Ten Sebastian dla Ani zawsze będzie pierwszy, a ja _____ ¹⁴.

Ania: Co ty pleciesz?

Staszek: Prawdę _____ ¹⁵. Może nie?

* Plarfus – w mowie potocznej tak mówimy o osobie mało sprawnej nie tylko fizycznie, ale nawet umysłowo.

CZY WIESZ, ŻE...

W polskiej tradycji funkcjonuje kilka przesądów i porzekadeł związanych bezpośrednio z liczbami i liczeniem, a więc wyrażanych poprzez liczebniki. Warto je poznać, by lepiej zrozumieć kulturę staropolską:

- **Do trzech razy sztuka** – to znaczy, że zawsze trzeba próbować trzy razy i wcześniej nie rezygnować. Jeśli dwa razy coś się nie udało, wreszcie uda się za trzecim. Kiedy jednak trzy razy coś się udało, za czwartym już się nie uda.
- **Pierwsze koty za płoty** – to znaczy, że pierwsze próby, jakie podejmujemy, nie muszą być udane i należy próbować dalej. Za każdym kolejnym razem powinno być już łatwiej, bo pierwszy raz jest najtrudniejszy.
- **Piąte koło u wozu** – to ktoś lub coś, co przeszkadza, jest niepotrzebne, zbędne, niepasujące. Często to nadmiar dobrych chęci lub nie lubiana w towarzystwie osoba. Nie ma wartości, w niczym nie pomaga i niczego nie poprawia ani nie ulepsza.
- **Pleść trzy po trzy** – to znaczy, mówić bez sensu, bez związku z omawianą sytuacją i nie na temat. Mówić głupstwa. Mówić od rzeczy, nie rozumiejąc tego, co mówią inni.
- **Brak mu piątej kleпки** – tak mówimy o kimś mało inteligentnym, wolno kojarzącym fakty, głupim, nierozgarniętym, kto nie myśli po kolei, nie kojarzy i nie łączy ze sobą faktów czy informacji.

Czy na pewno znasz te słowa i zwroty?

absolutnie	głupi jak but	prowadzić	szczekać
biuro turystyczne	grosz	przewodnik	szczur
charakter	kanarek	przygotowany	śpiewać
cierpliwie	koszula	przystojny	trzepak
cudzoziemka	martwić się	romantycznie	wrażenie
czekać	medal	rozwiązanie	wybitny
ćwok	miauczeć	sam na sam	wyglądać
denerwować się	mieć pięć groszy przy duszy	składać się	zarozumiały
drobiazgi		skracać	zazdrościć
dusza	mieć pojęcie	skrzypce	zdążyć
ekspert	piaskownica	spodnie	
fryzjer	policzyć do trzech	spokój	

VI. Proszę powtórzyć:

→ *Stach tryska energią przed rozmową w sprawie pracy.*

→ *Dobra fryzura i strój to gwarancja romantycznej randki.*

➔ *Piotr – ekspert od problemów sercowych – udziela praktycznych rad.*

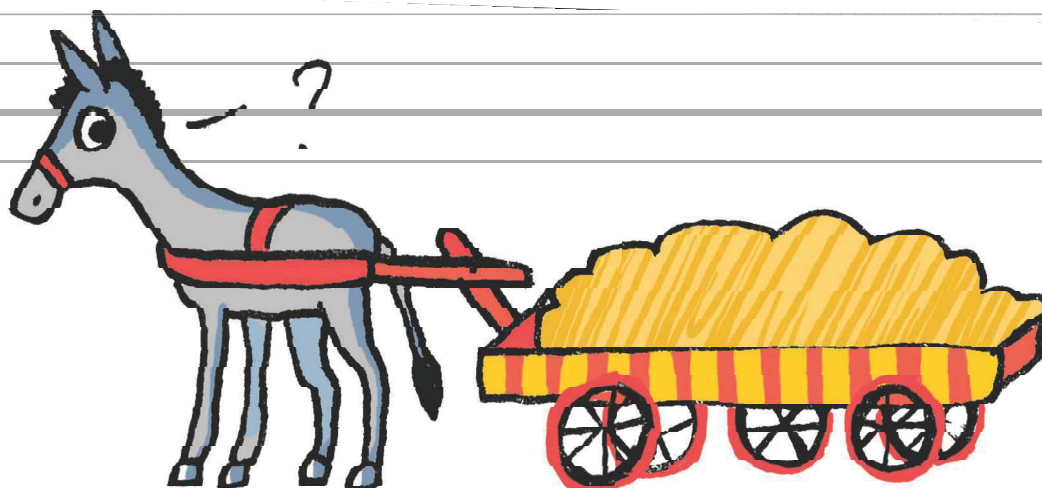

VII. Zastanów się i powiedz:

- czy warto próbować *do trzech razy*
- czy zdarza ci się czasem *pleść trzy po trzy*
- czy myślałeś o kimś, że *brakuje mu piątej kleпки*

VIII. Zastanów się i opisz sytuację, w której czułeś się jak piąte koło u wozu.

NADSTAW UCHA

AKCENT ZDANIOWY

W każdym zdaniu występuje akcent zdaniowy.

Wyraz, który jest ważny dla mówiącego, jest wyróżniony siłą głosu, np. *Kupiłam **czekoladę**.*

Akcent wyrazowy jest w zasadzie stały, natomiast **akcent zdaniowy jest ruchomy**; zależnie od tego, co chcemy podkreślić w danym zdaniu, akcentujemy w nim różne wyrazy.

Ania jutro wyjeżdża nad morze – akcentujemy „Ania”, jeśli chcemy podkreślić, że to właśnie Ania, a nie kto inny wyjeżdża nad morze.

Ania **jutro** wyjeżdża nad morze – akcentujemy „jutro”, jeśli chcemy poinformować kogoś, kiedy Ania wyjeżdża.

Ania jutro wyjeżdża nad **morze** – akcentujemy „morze”, jeśli chcemy podkreślić, dokąd się wybiera.

W zdaniu jednak **akcentujemy najczęściej ostatni wyraz**, np. *Jutro nie muszę iść do **szkoły**.*

Wyróżnienie wyrazu w zdaniu może być także podkreślone za pomocą podniesionego lub obniżonego tonu głosu – jest to akcent toniczny, np.

Możesz to zrobić.

Możesz to zrobić?

Możesz to zrobić!

Za odmianę akcentu tonicznego można uważać modulację barwy głosu przy recytacji. Pozwala ona wyrażać najrozmaitsze uczucia.

1. W podanych zdaniach zaakcentuj **kto?** **gdzie?** / **skąd?** **kiedy?**

→ **Ania** wróciła wczoraj z Moskwy. (**kto?**)

Ania wróciła wczoraj z **Moskwy**. (**skąd?**)

Ania wróciła **wczoraj** z Moskwy. (**kiedy?**)

→ Ola idzie jutro do schroniska.

→ Za tydzień Magda organizuje w kawiarni wystawę obrazów.

→ Piotr jedzie w maju do Londynu.

→ Po południu dziewczęta spotkają się w centrum handlowym.

2. Przeczytaj zdania, zwracając uwagę na kończący je znak interpunkcyjny:

- *Cieszę się, że jutro jest sobota!*
- *Czy jesteś pewien, że chcesz tam pojechać?*
- *Co ci przyszło do głowy?!*
- *Chętnie przeczytam tę książkę.*
- *Gdzie się podział Rysio?!*

3. Podane zdania przeczytaj z **zadowoleniem:**

- *W tym roku jadę na wakacje z rodzicami.*
- *W niedzielę zostaję w domu.*
- *Na obiad zamawiamy pizzę.*
- *Przyjechali rodzice.*
- *Jutro jest rozpoczęcie roku.*

4. Podane zdania przeczytaj z **niezadowoleniem:**

- *W tym roku jadę na wakacje z rodzicami.*
- *W niedzielę zostaję w domu.*
- *Na obiad zamawiamy pizzę.*
- *Przyjechali rodzice.*
- *Jutro jest rozpoczęcie roku.*

5. Przeczytaj fragment wiersza Leopolda Staffa pt. *Deszcz jesienny*.**Spróbuj odtworzyć monotony plusk deszczu:**

To w szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny
I pluszcze jednaki, miarowy, niezmienny,
Dżdżu krople padają i tłuką w me okno...
Jęk szklany... płacz szklany... a szyby w mgle mokną
I światła szarego blask sączy się senny...
O szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny...

LEKCJA 35

Piotrek pokazuje kolegom zegarek pradziadka. Przyjaciele rozmawiają o różnych rodzajach zegarków i pamiątkach rodzinnych. Ola zarzuca Piotrkowi, że jest spóźnialski.

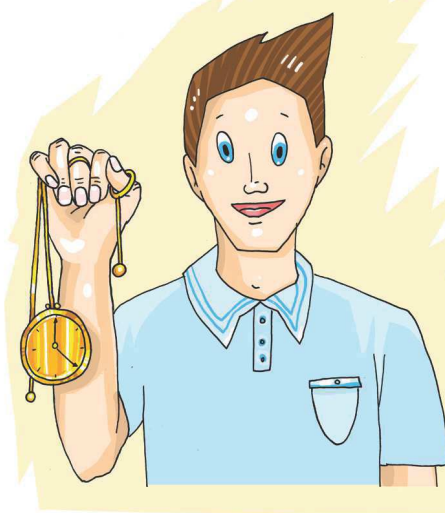
Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Rodzaje zegarków, czas stoi w miejscu, czas ucieka, czas go- ni, marnować czas	Która jest go- dzina? O której? Ile godzin? Za ile godzin?	Program telewi- zyjny lub radiowy	Opowiadanie o pamiątce rodzinnej	Zmiana czasu z zimowego na letni i z letniego na zimowy

Zegar bije, czas ucieka...

I. Posłuchaj rozmowy Piotrka z kolegami i odpowiedz na pytania:

1. O jakich zegarkach rozmawiają przyjaciele (wymień rodzaje)?
2. Czym jest zegarek dla mężczyzny, zdaniem dziewczyn?
3. Dlaczego zegarek pradziadka jest dla Piotrka rodzinną pamiątką?
4. Jaki zegar mają dziadkowie Oli?
5. Czym różnią się męskie i damskie zegarki naręczne?

TROCHĘ GRAMATYKI

Godzinę określamy, używając liczebnika porządkowego, NIE głównego, w mianowniku. Jest on w formie rodzaju **żeńskiego**, ponieważ łączy się z wyrazem **godzina**. Liczebnik ten ma końcówkę **-a**. Dodawanie wyrazu *godzina* w odpowiedzi jest nieobowiązkowe:

Która jest godzina? – *Jest godzina druga.*

Która jest? Która godzina? – *Jest piąt***a**.

Kiedy jest **12:00**, mówimy **Jest godzina dwunasta** albo **Jest po****łudnie**.

Kiedy jest **00:00**, mówimy **Jest godzina dwudziesta czwarta** albo **Jest p****ółnoc**.

Określając pełne godziny w mowie potocznej, możemy użyć takich wyrazów, jak: *przed południem, po południu, rano, wieczór, w nocy*.

6:00 – szósta **ra****no**

10:00 – dziesiąta **pr****zed po****łudniem**

15:00 – trzecia **po** **po****łudniu**

20:00 – ósma **wie****czór**

2:00 – druga **w** **no****cy**

Kiedy odpowiadamy na pytanie *O której godzinie? O której?*, używamy liczebnika porządkowego w rodzaju żeńskim w formie miejscownika z końcówką **-ej**.

O której godzinie? – *O godzinie pierwszej.*

O której? – *O dwudziestej pierwszej.*

Kiedy coś odbywa się **o 12:00**, mówimy też **w południe**,
kiedy coś dzieje się **o 00:00**, mówimy również **o północy**.

Liczebników głównych używamy tylko wtedy, kiedy odpowiadamy na pytania
Ile godzin? Za ile godzin?

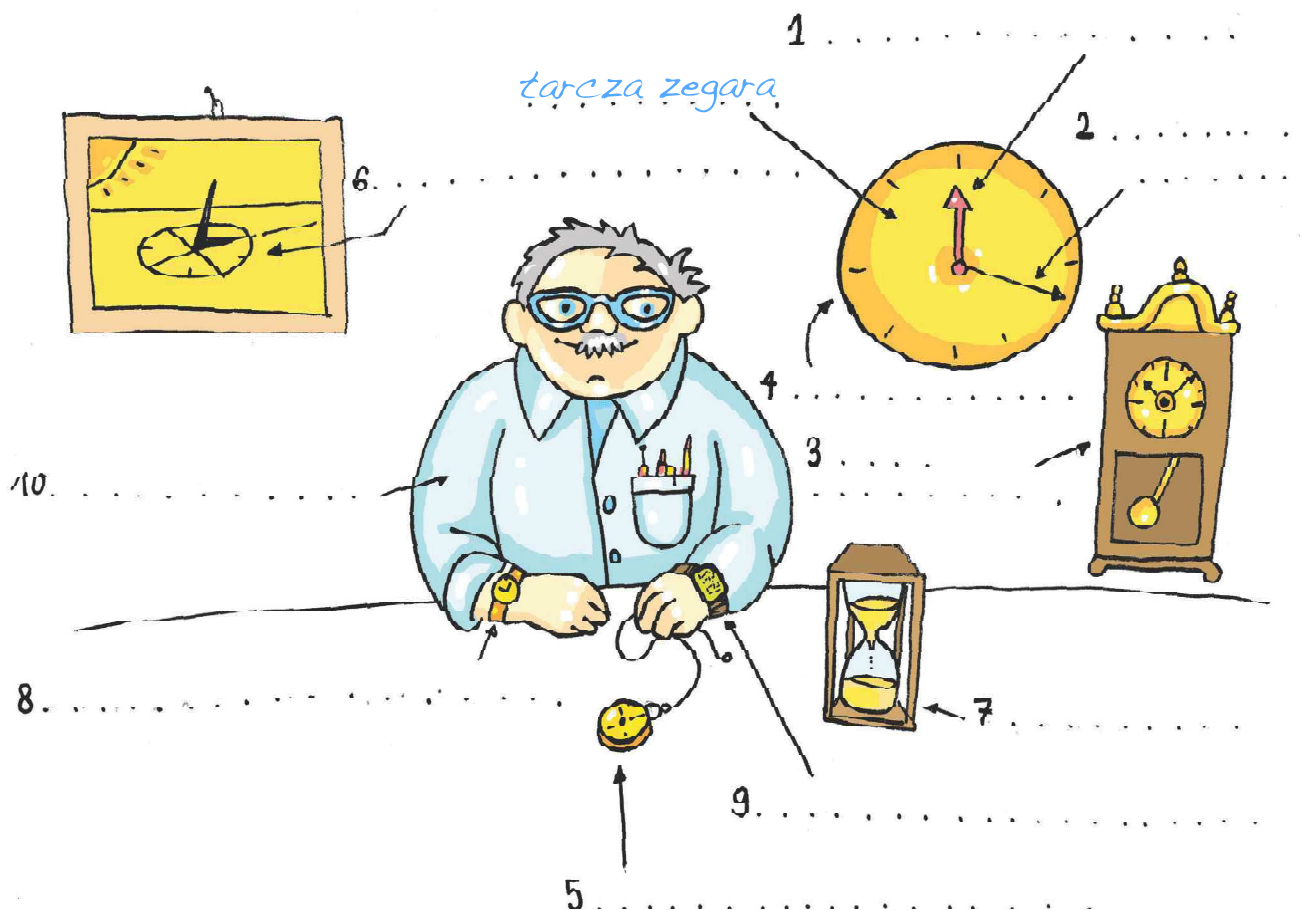
Ile godzin trwała wycieczka? – *Pięć godzin.*

Za ile godzin będziesz we Wrocławiu? – *Za trzy godziny.*

II. Podpisz rysunki właściwymi wyrazami:

~~tarcza zegara~~ | zegar słoneczny | klepsydra | zegarek naręczny
strzałka minutowa | strzałka godzinowa | zegar wahadłowy | zegarek kieszonkowy
zegarmistrz | zegarek elektroniczny | zegar ścienny

III. Do poniższych zdań zadaj pytania, używając zwrotów:
ile godzin, za ile godzin, która godzina, o której godzinie:

0. Pani Jadzia wstała wczoraj o piątej. O której wstała wczoraj pani Jadzia?
1. Spędziłam w podróży pięć godzin. _____
2. Jest godzina ósma. _____
3. Za godzinę mamy pociąg. _____
4. W niedzielę Ania jadła śniadanie o dziewiętej.

5. Film trwał dwie godziny. _____
6. Z Warszawy do Krakowa autobus jedzie cztery godziny.

7. Kiedy Piotrek wrócił do domu, była już godzina dziesiąta.

8. Tata Ani ma spotkanie o godzinie piętnastej.

9. Sklep jest otwierany o godzinie siódmej. _____
10. Ola będzie u dziadków za sześć godzin.

TROCHĘ GRAMATYKI

O niepełnych godzinach możemy mówić w sposób oficjalny i potoczny. W obu przypadkach **godziny** określa **liczebnik porządkowy**, **minuty** zaś **liczebnik główny**.

Wersja oficjalna

Używamy zegara **24-godzinnego**. Mówimy:

11:25 – jest jedenast**a** dwadzieścia pięć

19:50 – jest dziewiętnast**a** pięćdziesiąt

Wersja potoczna

Używamy zegara **12-godzinnego**.

Jeśli strzałka minutowa znajduje się w **prawej połowie tarczy** zegarowej, mówimy:

10:05 – pięć **po** dziesiątej

15:20 – dwadzieścia **po** trzeciej

7:15 – piętnaście (kwadrans) **po** siódmej

Mamy na myśli:

pięć minut po godzinie dziesiątej,

dwadzieścia minut po godzinie trzeciej.

Liczebnik określający godziny ma końcówkę **-ej**.

Jeśli strzałka minutowa znajduje się w **lewej połowie tarczy** zegarowej, mówimy:

7:55 – **za** pięć ósm**a**

13:50 – **za** dziesięć drug**a**

9:45 – **za** piętnaście (za kwadrans) dziesiąt**a**

Mamy na myśli:

za pięć minut będzie godzina ósma,

za dziesięć minut będzie godzina druga.

Liczebnik określający godziny ma końcówkę **-a**.

Jeśli strzałka minutowa wskazuje **30 minut**, mówimy:

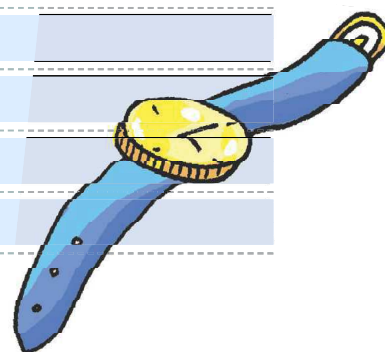
5:30 – jest **wpół do** szóstej

22:30 – jest **wpół do** jedenastej

IV. Proszę połączyć cyfrowe zapisy godzin z literowymi:

0. 7:15	A. za piętnaście / za kwadrans ósma
1. 21:20	B. dziesięć po piątej
2. 14:30	C. jedenaście po szóstej
3. 19:45	D. piętnaście / kwadrans po siódmej
4. 14:03	E. szósta / szósta rano
5. 17:10	F. dwadzieścia po dziewiątej
6. 12:00	G. za dwadzieścia trzy szósta
7. 6:00	H. trzy po drugiej
8. 18:11	I. godzina dwunasta / południe
9. 16:00	J. czwarta / czwarta po południu
10. 5:37	K. wpół do trzeciej

V. Zamień zapisy cyfrowe na słowne:

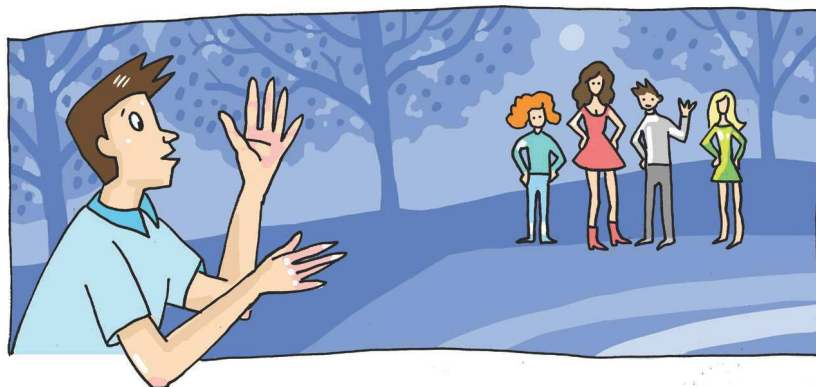
- Rodzice Staszka przylatują o **5:35**. piątej trzydzieści pięć
- Wczoraj lekcje skończyły się o **13:30**. _____
- Mama Magdy przyszła do fryzjera o **16:45**. _____
- Rodzice Ani mają pociąg o **11:05**. _____
- O **2** w nocy Piotrką obudził hałas na ulicy. _____
- Ola odbiera dziadków na dworcu o **8:25**. _____

6. Ulubiony serial babci Stefanii zaczyna się o **19:15**.
7. Rodzina Piotrka je niedzielny obiad o **15:00**.
8. Mecz piłki nożnej rozpoczął się o **21:10**.
9. Pani Jadzia zamknęła kiosk o **17:55**.
10. Tata Oli otwiera kawiarnię o **10:00**.

VI. Przeczytaj dialog i wpisz brakujące wyrazy:

spóźnialski | kiedyś | ucieka | chwila | za późno | marnujemy | stoi w miejscu
o świcie | poranny pociąg | ~~punktualny~~ | po południu

- Ola:** Piotrek, czy zauważyłeś, że dość często spóźniasz się na nasze spotkania?
- Piotrek:** Olu, może nie jestem zbyt punktualny⁰, ale za to obowiązkowy i słowny.
- Staszek:** Piotrek jest _____¹, potwierdzam! Wczoraj wieczorem pół godziny czekałem na niego pod blokiem.
- Ania:** Pół godziny to wieczność. Nigdy nie czekam tak długo, szczególnie na chłopaka.
_____² spóźnienia – i już mnie nie ma.
- Magda:** Ja też nie znoszę czekania, bo czas wtedy _____³.
- Staszek:** Nie martw się, Piotrek! Może _____⁴ nauczysz się punktualności.
- Piotrek:** Obudziłem się dziś o szóstej i jestem tak niewyspany, że nie mam siły z wami dyskutować.
- Ola:** Jest sobota! Po co musiałeś wstać _____⁵?
- Piotrek:** Chciałem pożegnać się z mamą. Ona wyjeżdżała na konferencję do Poznania. Miała
_____⁶ i o 6:30 czekała już na nią taksówka.
- Ania:** Nie mogła pojechać nocnym albo wieczornym pociągiem?
- Piotrek:** _____⁷ pomyślała o takim rozwiązaniu. Nie było już możliwości zarezerwowania noclegu w Poznaniu. Poza tym konferencja zaczyna się dopiero
_____⁸.
- Staszek:** Dość tego gadania! Jest świetna pogoda. Nie _____⁹ czasu, chodźmy na podwórko!
- Magda:** Naprawdę, Staszku, czujesz, jak czas ci _____¹⁰ przez palce?
- Piotrek:** Dziwisz się, Madziu? Przecież koniec roku szkolnego jest coraz bliżej, a Staszek ma tak dużo ocen do poprawienia.
- Staszek:** Wiem, że czas mnie goni...

VII. Znajdź w internecie polski program telewizyjny lub radiowy. Przeczytaj go według poniższego przykładu:

O dwudziestej pierwszej zero pięć – Serwis sportowy

O piętnastej dziesięć – Pogoda...

VIII. Napisz o swojej pamiętce rodzinnej. Jeśli nie masz takiej pamiętki, napisz, czy chciałbyś / chciałaś ją mieć i dlaczego.

IX. Proszę powtórzyć:

→ *Zegarek pradziadka jest dla Piotra rodzinnym skarbem.*

→ *Pragnę naprawić stary drewniany zegar prababci.*

→ *Bizuterię dobieramy do stroju i fryzury.*

Czy na pewno znasz te słowa i zwroty?

bransoleta	pamiętka po kimś	strzałka minutowa	zegar stojący
czas goni	pamiętka rodzinna	tarcza zegarowa	zegar wiszący
czas stoi w miejscu	południe	wieczorny pociąg	zegar z wahadłem
czas ucieka	po południu	w nocy	zegar z kukułką
klepsydra	północ	zegar bije	zegarmistrz
łańcuszek	poranny pociąg	zegarek damski	zegary wielkie:
markowy zegarek	przed południem	zegar elektroniczny	dworcowe
marnować czas	punktualny	zegarek kieszonkowy	uliczne
natychmiast	rano	zegarek męski	wieżowe
nocny pociąg	spóźnialski	zegarek naręczny	
o świcie	strzałka godzinowa	zegar słoneczny	

RZUĆ OKIEM

ZASADY PISOWNI WYRAZÓW Z ŁĄCZNIKIEM

Z ŁĄCZNIKIEM PISZEMY:

→ **równorzędne znaczeniowo** nazwy przymiotników, łącznik można zastąpić spójnikiem *i*,
np. **biało-czerwony** (biały i czerwony), **polsko-francuski** (polski i francuski);

→ **przymiotniki złożone z więcej niż dwóch członów**,
np. **północno-wschodnio-polski**, **biało-czerwono-niebieski**;

→ **dwa człony nazwiska** równorzędne względem siebie, np. **Boy-Żeleński**, **Rydz-Śmigły**;

→ **nazwy miejscowe** złożone z dwóch lub więcej **członów rzeczownikowych**,
np. **Skarżysko-Kamienna**.

Zapamiętaj!

Z łącznikiem **nie piszemy** nazw miejscowych, w których **jeden z członów nazwy miejscowej** (przymiotnik) **pozostaje w związku zgody z głównym członem nazwy** (rzeczownikiem),
np. *Dębe Wielkie*, *Stary Sącz*.

BEZ ŁĄCZNIKA PISZEMY:

→ **przymiotniki złożone z członów znaczeniowo nierównorzędnych**,
np. **jasnozielony** (zielony o odcieniu jasnym), **ciemnoniebieski** (niebieski o odcieniu ciemnym).

1. Uzupełnij zdania:

- a) Flaga Szwecji jest żółto-niebieska.
- b) Flaga Litwy jest _____.
- c) Flaga Francji jest _____.
- d) Flaga Kolumbii jest _____.
- e) Flaga Belgii jest _____.

2. Jakie to kolory?

- a) Niebieski o odcieniu jasnym – jasnoniebieski.
- b) Biały i fioletowy – _____.
- c) Żółty o złotym odcieniu – _____.
- d) Czerwony i czarny – _____.
- e) Zielony o odcieniu ciemnym – _____.

3. Jakie to słowniki?

- a) Słownik z wyrazami polskimi i rosyjskimi – słownik polsko-rosyjski.
- b) Słownik z wyrazami rosyjskimi i angielskimi – _____.

- c) Słownik z wyrazami francuskimi i niemieckimi – _____.
- d) Słownik z wyrazami czeskimi i polskimi – _____.
- e) Słownik z wyrazami włoskimi i hiszpańskimi – _____.

4. Popatrz na mapę Polski i zdecyduj, czy w podanych nazwach miejscowości jest łącznik:

- a) Nowy Sącz – Nie ma łącznika.
- b) Jelcz Laskowice – _____.
- c) Busko Zdrój – _____.
- d) Pruszcz Gdański – _____.
- e) Bielsko Biała – _____.

5. Odpowiedz na pytania:

- a) Z jakiego słownika dwujęzycznego najczęściej korzystasz?

- b) Jakie kolory ma flaga twojego państwa?

- c) Jakie znasz dwuwyrzowe miejscowości w Polsce? Wymień przynajmniej trzy.

- d) Jak nazywają się kontynenty świata?

- e) Jak się nazywa polska laureatka Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki i chemii?

CZY WIESZ, ŻE...

Od 1997 roku nieprzerwanie jesienią i wiosną przedstawiamy w Polsce wskazówki zegarków o jedną godzinę. W ostatnią niedzielę marca

zmieniamy wskazania zegarków z godziny 2:00 na 3:00 i przechodzimy na czas letni. W ostatnią niedzielę października o godzinie 3:00 w nocy cofamy wskazania zegarków z godziny 3:00 na 2:00 i powracamy do czasu zimowego. Warto pamiętać, że podstawowym, astronomicznym czasem jest czas zimowy. Czas letni to tylko czas przejściowy. Jesienna zmiana czasu jest mniej uciążliwa, ponieważ zyskujemy dodatkową godzinę snu. Z wiosennego przestawienia zegarków jesteśmy mniej zadowoleni, jednak mamy dodatkową godzinę światła słonecznego wieczorem. Jeśli korzystamy z urządzeń elektronicznych, nie musimy pamiętać o zmianie czasu. Większość z nich – telefony komórkowe, tablety, komputery – robi to automatycznie.

Ciekawe, że po raz pierwszy zmiana czasu w Polsce została wprowadzona podczas okupacji hitlerowskiej, a do 1995 roku powracaliśmy do czasu zimowego w ostatnią niedzielę września.

LEKCJA 36

Przyjaciółom nudzi się. Przychodzi Piotrek i proponuje, żeby każdy wylosował porę roku i napisał na kartkach o polskich świętach, które przypadają w wylosowanych miesiącach. Po tej intelektualnej zabawie wszyscy rozmawiają o pamiętaniu i zapominaniu.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Polskie święta, słowa i wyrażenia związane z pamięcią	Który dziś jest? Kiedy? Którego? W którym roku?	Ważne daty w historii Polski i w życiu rodziny	Opowiadanie zawierające zaproponowane wyrazy	Obchodzimy imieniny i urodziny

Ważne daty w kalendarzu: pamiętaj, nie zapominaj!

Piotrek: Cześć, dziewczyny! Cześć, Staszku! Co słychać?

Ania: Cześć, Piotrek! Nudzymy się. Masz może dobry pomysł na zabicie czasu.

Piotrek: Czasu nie trzeba zabijać, czas warto wykorzystywać.

Ola: No przecież tak tylko się mówi, nie czepiaj się słów.

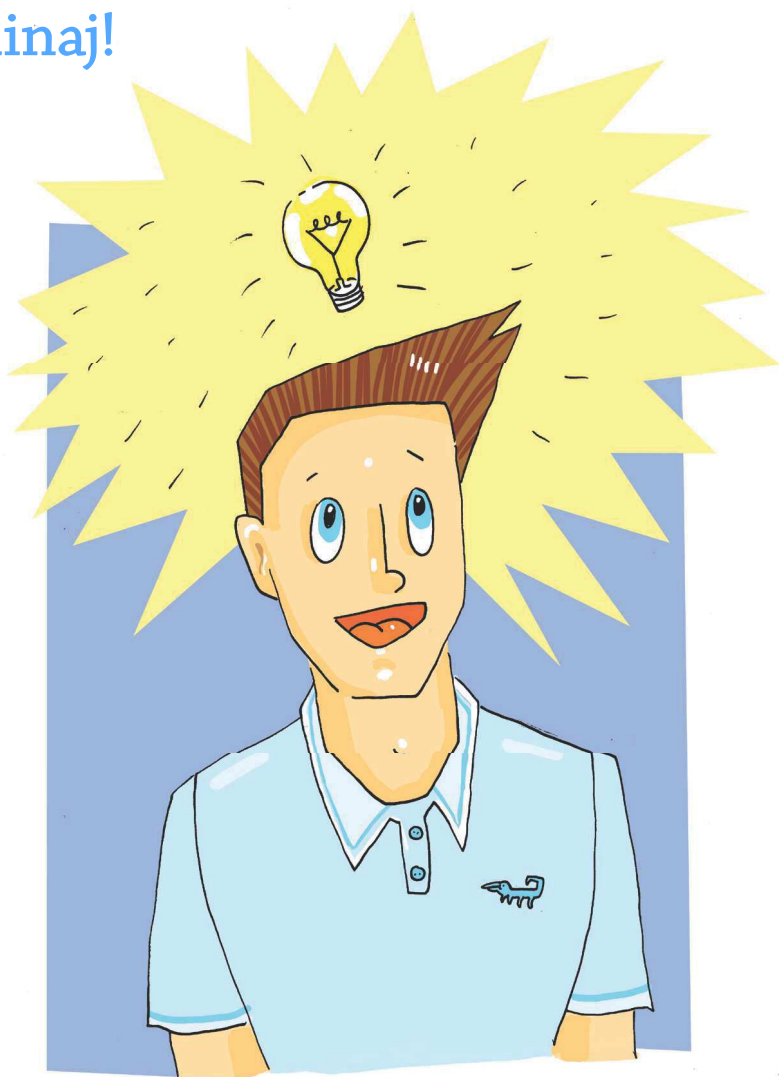
Piotrek: Dobrze, nie obrażajcie się. Mam pomysł! Zastanawiam się tylko, czy to jeszcze bardziej was nie zanudzi...

Magda: My wcale nie mamy pomysłów, więc od razu zgadzamy się na twoją propozycję.

Piotrek: Świetnie, w takim razie potrzebne będą długopisy i kartki.

Staszek: No nie! Znowu pisanie? Nie jesteśmy na lekcjach!

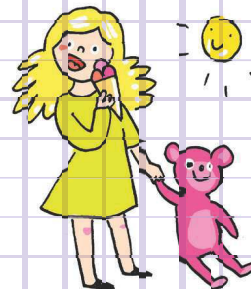
Piotrek: Nie marudź, Staszku! Wylosujcie porę roku i napiszcie o trzech świętach, które wtedy obchodzimy. Na kartce powinna być data, nazwa święta i krótka informacja o nim. Zaczynamy!

I. Przeczytaj, co napisali przyjaciele, a następnie zdecyduj, czy to: P – prawda, N – nieprawda:

1 (pierwszego) **czerwca** jest **Dzień Dziecka**. Jest to święto międzynarodowe. Od rodziców i dziadków dostajemy prezenty, a w szkole tego dnia zazwyczaj jest Dzień Sportu i odbywają się rozgrywki międzyklasowe. Niestety nie jest to dzień wolny od zajęć.

26 (dwudziestego szóstego) **lipca** nasza Ania i inne **Anie mają imieniny**. Anna to najpopularniejsze imię w Polsce. Tego dnia solenizantom składa się życzenia i wręcza prezenty. Każdy człowiek raz w roku ma imieniny. Ja na przykład obchodzę imieniny 18 (osiemnastego) września.

15 (piętnastego) **sierpnia** na pamiątkę zwycięskiej Bitwy Warszawskiej 1920 (tysiąc dziewięćset dwudziestego) roku obchodzimy **Święto Wojska Polskiego**. W miastach odbywają się defilady, festyny wojskowe oraz koncerty. Na ten dzień przypada również religijne święto Wniebowzięcia Matki Bożej. Dzieci mają wtedy wakacje, ale dorośli też nie pracują, ponieważ jest to dzień wolny od pracy.

Starzek

1 (pierwszego) **września** jest **Pierwszy Dzień Szkoły**. To oznacza, że wakacje się skończyły i rozpoczyna się nowy rok szkolny. Jest to także smutny dzień, dlatego że 1 (pierwszego) września 1939 (tysiąc dziewięćset trzydziestego dziewiątego) roku wybuchła II (druga) wojna światowa, która rozpoczęła się niemieckim atakiem na Polskę.

14 (czternastego) **października** jest **Dzień Nauczyciela**. Kiedy zbliża się 14 (czternasty) października, przygotowujemy dla naszych nauczycieli wiersze i piosenki, składamy im życzenia. Czekamy na to święto również dlatego, że jest to dzień wolny od zajęć.

11 (jedenastego) **listopada** jest narodowe **Święto Niepodległości**. Obchodzimy je na pamiątkę odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 (tysiąc dziewięćset osiemnastym) roku po zakończeniu I (pierwszej) wojny światowej. Naczelnikiem Państwa został Marszałek Józef Piłsudski, a Polska po 123 (stu dwudziestu trzech) latach pojawiła się znowu na mapie Europy.

Maga

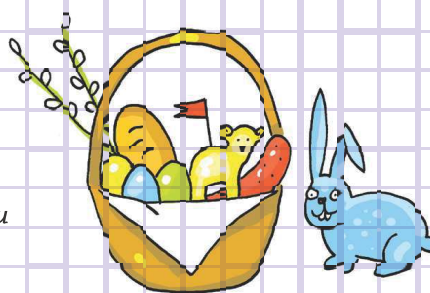
25 (dwudziestego piątego) i **26** (dwudziestego szóstego) **grudnia** obchodzimy w Polsce **Boże Narodzenie**. Jest to wielkie święto chrześcijańskie. 24 (dwudziestego czwartego) grudnia jest Wigilia. Tego dnia wieczorem, kiedy na niebie pojawia się pierwsza gwiazdka, cała rodzina siada do stołu. Na stole powinno być 12 (dwanaście) postnych dań. Tradycyjne potrawy wigilijne to barszcz z uszkami, pierogi z grzybami i kapustą, karp i inne ryby. W Wigilię łamiemy się opłatkiem i składamy życzenia, śpiewamy kolędy, chodzimy na pasterkę – pierwszą mszę w Boże Narodzenie.

1 (pierwszego) **stycznia** jest **Nowy Rok**. 31 (trzydziesty pierwszy) grudnia nazywamy sylwestrem, bo tego dnia są imieniny Sylwestra. W noc sylwestrową wszyscy bawią się, zapalają sztuczne ognie i fajerwerki, piją szampana, życzą sobie wzajemnie Szczęśliwego Nowego Roku! I razem hucznie i radośnie witają nadchodzący rok.

Tłusty czwartek (zapusty) – ten **ostatni czwartek przed rozpoczęciem wielkiego postu** zazwyczaj jest w lutym. Tego dnia objadamy się pączkami i faworkami (chrustem). Pączki są z różnym nadzieniem: z budyniem, marmoladą lub czekoladą. Można je kupić w cukierni albo zrobić samemu. Każdy dorosły i każde dziecko musi w tłusty czwartek zjeść przynajmniej jeden pączek, żeby jego dalsze życie było szczęśliwe.

Olga

W marcu albo w kwietniu jest **Wielkanoc** – święto chrześcijańskie, które obchodzimy na pamiątkę Zmartwychwstania Chrystusa. Symbole wielkanocne to pisanki i kraszanki (zdobione jajka), baranek, zajączek. Zaczynamy ten dzień od śniadania wielkanocnego. Składamy sobie nawzajem życzenia i dzielimy się święconką z koszyczka. W koszyczku tradycyjnie są jajka, chleb, mięso, chrzan.

1 (pierwszego) **kwietnia** jest **prima aprilis**. Jest to dzień wprowadzania świadomości innych w błąd, obchodzi się go w wielu krajach. W Polsce też żartujemy tego dnia z bliskich i kolegów w szkole i chcemy, żeby oni uwierzyli w nasze żarty. W radiu i telewizji też pojawiają się różne nieprawdziwe i żartobliwe informacje.

Święto Konstytucji obchodzimy **3** (trzeciego) **maja**. Konstytucja została uchwalona w 1791 (tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiątym pierwszym) roku na Zamku Królewskim w Warszawie. Była to pierwsza w Europie, a druga na świecie po konstytucji amerykańskiej demokratyczna konstytucja.

Amia

	P	N
0. Rok szkolny zaczyna się 1 września.	✓	
1. W noc sylwestrową idziemy na pasterkę.		
2. Zajączek i baranek to symbole wielkanocne.		
3. 1 czerwca składamy życzenia nauczycielom.		
4. Święto Konstytucji obchodzimy 3 maja.		
5. Ania ma imieniny latem.		
6. Święto Wojska Polskiego obchodzimy na pamiątkę zwycięstwa w Bitwie Warszawskiej 1920 roku.		
7. Na stole wielkanocnym powinno być 12 postnych dań.		
8. 14 października to dzień wolny od zajęć.		
9. Narodowe Święto Niepodległości obchodzimy zimą.		
10. W tłusty czwartek żartujemy z naszych bliskich i kolegów.		

II. Dopasuj wyraz do definicji:

0. tłusty czwartek	A. pierwsza msza w Boże Narodzenie
1. pasterka	B. ktoś, kto ma danego dnia urodziny lub imieniny
2. defilada	C. jajka, chleb, mięso, chrzan w wielkanocnym koszyczku
3. opłatek	D. uroczysty przemarsz wojska i przejazd pojazdów wojskowych
4. święconka	E. dzień poprzedzający święto Bożego Narodzenia
5. sylwester	F. coś, czym dzielimy się przy stole wigilijnym
6. życzenia	G. dzień, w którym jemy pączki i faworki
7. solenizant	H. tak nazywamy dzień 31 grudnia
8. Wigilia	I. składamy je innej osobie z okazji święta
9. pisanki	J. religijne piosenki, które śpiewamy w okresie bożonarodzeniowym
10. kolędy	K. farbowane zdobione jajka wielkanocne

TROCHĘ GRAMATYKI

Kiedy odpowiadamy na pytanie **który dziś jest?**, liczebnik oznaczający dzień jest w formie mianownika **rodzaju męskiego**, czyli ma końcówki **-i** / **-y**, np.:

*pierwszy maja,
dwudziesty trzeci lipca.*

Kiedy odpowiadamy na pytania **kiedy?**, **którego?**, liczebnik oznaczający dzień jest w formie dopełniacza, czyli ma końcówkę **-ego**, np.:

*dziesiątego marca,
siedemnastego września.*

Nazwa miesiąca w obu przypadkach jest w formie dopełniacza i ma końcówkę **-a**, wyjątek *lutego*, np.:

*Kiedy masz urodziny? – Piątego listopada.
Który dziś jest? – Piąty listopada.*

III. Zaznacz właściwą formę liczebnika:

0. **Czwarty** | **czwartego** marca cała klasa była na wycieczce w Muzeum Narodowym w Warszawie.
1. Rok szkolny rozpoczyna się **pierwszy** | **pierwszego** września.
2. **Trzeci** | **trzeciego** maja to w Polsce dzień wolny od pracy.
3. Ania ma imieniny **dwudziesty szósty** | **dwudziestego szóstego** lipca.
4. Który dzisiaj jest? – Dzisiaj jest **dziesiąty** | **dziesiątego** kwietnia.
5. Rodzice Piotrką wzięli ślub **drugi** | **drugiego** marca.
6. Tata Oli mówi, że **pierwszy** | **pierwszego** stycznia to piękny dzień.
7. Staszek ma urodziny **ósmi** | **ósmego** listopada.
8. **Pierwszy** | **pierwszego** grudnia to dzień urodzin babci Stefanii.
9. **Pierwszy** | **pierwszego** czerwca w parku było dużo atrakcji dla dzieci.
10. **Jedenasty** | **jedenastego** listopada obchodzimy narodowe Święto Niepodległości.

TROCHĘ GRAMATYKI

Kolejność składników przy zapisywaniu daty jest następująca: **dzień, miesiąc, rok**, np.:

*06.08.1985 r.,
12.10.2015 r.*

Odpowiadając na pytanie *Kiedy?*, mówimy:

*Szóstego sierpnia tysiąc dziewięćset osiemdziesiątego piątego roku.
Dwunastego października dwa tysiące piętnastego roku.*

Odczytując rok, **odmieniamy tylko wyrazy oznaczające dziesiątki i jedności**, mają one końcówkę **-ego**.

Odpowiadając na pytanie *W którym roku?*, mówimy:

W tysiąc dziewięćset osiemdziesiątym piątym roku,

W dwa tysiące piętnastym roku.

Odmieniamy również tylko wyrazy oznaczające dziesiątki i jedności,
mają one końcówki **-ym** / **-im**.

IV. Daty w poniższych zdaniach wpisz słownie. Pamiętaj o właściwych końcówkach liczebnika:

0. Tata Oli otworzył kawiarnię w 2014 roku.

w dwa tysiące cztertnastym roku

1. Rodzice Ani wzięli ślub 25.08.2001 roku.

2. Nasza szkoła została otwarta 1.09.1995 roku.

3. Babcia Stefania odeszła na emeryturę w 2010 roku.

4. Ania założyła blog 31.01.2015 roku.

5. Dziadkowie pobudowali dom w Janowie Podlaskim w 1980 roku.

6. W 2016 roku Wielkanoc była 27.03.

7. Dziadek Oli urodził się 5.04.1955 roku.

8. Rodzice Piotrka poznali się w 1998 roku.

9. W 2008 roku rodzina Staszka przeprowadziła się do nowego mieszkania.

10. Tata Ani założył własną firmę 2.02.2003 roku.

V. Proszę powtórzyć:

→ *W listopadzie obchodzimy Święto Niepodległości.*

→ *Musisz częściej wymyślać takie świetne zajęcia.*

→ *Bliźniaki urodziły się dziesiątego października.*

VI. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące słowa:

- Ola:** Piotrek, bardzo pożyteczna zabawa. Dziękujemy, fajnie to wymyśliłeś.
- Piotrek:** Musicie częściej zgadzać się na moje propozycje.
- Staszek:** Myślę, że historykiem zostaje ten, kto ma dobrą pamięć⁰.
- Ania:** Faktycznie, Staszku, kto ma _____¹, ten nie zapamiętuje dat.
- Staszek:** Ja niby taki jestem? To dlaczego pamiętam, jak kiedyś nie pomogłaś mi z wypracowaniem.
- Ania:** Ale jesteś _____², przecież to było rok temu, a ty ciągle o tym wspominasz.
- Staszek:** Czyli jednak mam dobrą pamięć?
- Ania:** Raczej _____³.
- Magda:** I na pewno nie musisz, jak moja mama, _____⁴, żeby o czymś sobie przypomnieć.
- Staszek:** Serio, twoja mama tak robi? Sprawdza się to?
- Magda:** Mama twierdzi, że tak, ale tata uważa, że to jest głupota.
- Ola:** A ja zauważyłam, że mam _____⁵.
- Piotrek:** Do kocich i psich też?
- Ola:** Zwierzęta mają mordy, nie twarze. Ale racja, je też bez trudu rozpoznaję.
- Ania:** Babcia Stefania często mówi, że coś jej _____⁶ albo że ma _____⁷.
- Piotrek:** Śmiesznie to brzmi.
- Ania:** Nie śmiesznie, tylko uroczo. Język polski jest taki ładny.
- Piotrek:** Aniu, w pobliżu nie ma naszej pani polonistki, nie musisz się podlizywać.
- Ania:** Wcale się nie podlizuję, naprawdę tak uważam.
- Staszek:** Oglądałem niedawno film, którego główny bohater miał _____⁸. Po wypadku nie pamiętał zupełnie nic ze swojego dotychczasowego życia.
- Magda:** A w melodramatach, których wy, chłopaki, raczej nie oglądacie...
- Piotrek:** Tych wyciskaczy łez*? Jasne, że nie oglądamy.
- Magda:** No więc w tych smutnych filmach bohaterki często chcą wyrzucić pewne fakty z pamięci albo unikają tego, co w nich _____⁹.
- Piotrek:** Bardzo im współczuję, Magdo, ale nadal nie będę tego oglądał.
- Ania:** Magda wcale nie namawiała cię do oglądania. Lepiej powiedz, dlaczego jesteś taki _____¹⁰?
- Piotrek:** O czym zapomniałem**?
- Ania:** Obiecałeś nam kiedyś, że nie będziesz aż tak kategoriyczny w swoich opiniach.

VII. Opowiedz o ważnych datach w historii Polski i w życiu twojej rodziny.

* Potoczne określenie romantycznych filmów o miłości.

** „Zapominać/zapomnieć” oznacza „przestawać/przestać pamiętać”; „pamiętać/zapamiętać” oznacza „zachowywać/zachować w pamięci”.

NADSTAW UCHA

JAK BYĆ INTERESUJĄCYM MÓWCĄ

Pamiętaj, że ważne jest nie tylko to, co mówisz, ale także jak mówisz. Przeczytaj poniższe rady i postaraj się zastosować je podczas rozmowy z rodziną, kolegami czy nauczycielami w szkole.

→ **Mów wyraźnie.** Starannie wymawiaj końcówki wyrazów. Pamiętaj jednak, że nie należy za bardzo eksponować końcówki **-ę**, ponieważ brzmi to nienaturalnie.

→ **Nie mów zbyt szybko.**

→ **Nie mów pod nosem**, jakby do siebie. Mów głośno, ale nie krzycz.

→ W odpowiednich miejscach **rób przerwy**. Nie wypełniaj ich samogłoskami: yyyyy, eeeee.

→ Kiedy mówisz, **patrz na swoich słuchaczy**.

→ **Ćwicz właściwe mówienie na głos**, nie w myślach.

1. Odczytaj liczebniki, dbając o dykcję i poprawny akcent (zazwyczaj na drugą sylabę od końca, oprócz sylab zaznaczonych kursywą). Nie spiesz się. Czytaj wyraźnie i powoli:

→ <i>jeden</i>	<i>jedenaście</i>	<i>dziesięć</i>	<i>sto</i>
→ <i>dwa</i>	<i>dwanaście</i>	<i>dwadzieścia</i>	<i>dwieście</i>
→ <i>trzy</i>	<i>trzynaście</i>	<i>trzydzieści</i>	<i>trzysta</i>
→ <i>cztery</i>	<i>czternaście</i>	<i>czterdzieści</i>	<i>czterysta</i>
→ <i>pięć</i>	<i>piętnaście</i>	<i>pięćdziesiąt</i>	<i>pięćset</i>
→ <i>sześć</i>	<i>szesnaście</i>	<i>sześćdziesiąt</i>	<i>sześćset</i>
→ <i>siedem</i>	<i>siedemnaście</i>	<i>siedemdziesiąt</i>	<i>siedemset</i>
→ <i>osiem</i>	<i>osiemnaście</i>	<i>osiemdziesiąt</i>	<i>osiemset</i>
→ <i>dziewięć</i>	<i>dziewiętnaście</i>	<i>dziewięćdziesiąt</i>	<i>dziewięćset</i>
→ <i>dziesięć</i>	<i>dwadzieścia</i>	<i>sto</i>	<i>tysiąc</i>

2. Starannie i powoli przeczytaj podane zestawienia sylab:

→ fsz:	<i>fsza-szfa,</i>	<i>fsze-szfe,</i>	<i>fszi-szfi,</i>	<i>fszo-szfo,</i>	<i>fszu-szfu,</i>	<i>fszy-szfy</i>
→ fcz:	<i>fcza-czfa,</i>	<i>fcze-czfe,</i>	<i>fczi-czfi,</i>	<i>fczo-czfo,</i>	<i>fczu-czfu,</i>	<i>fczy-czfy</i>
→ rc:	<i>arc-aćr,</i>	<i>erc-ećr,</i>	<i>irc-ićr,</i>	<i>orc-oćr,</i>	<i>urc-ućr,</i>	<i>yrć-yćr</i>
→ rś:	<i>ars-aśr,</i>	<i>ers-eśr,</i>	<i>irs-iśr,</i>	<i>ors-ośr,</i>	<i>urs-uśr,</i>	<i>yrś-yśr</i>

3. Przeczytaj podane niżej wyrazy. Podczas artykulacji otwieraj szeroko usta:

→ <i>anafora</i>	<i>eufemizm</i>	<i>metonimia</i>	<i>onomatopeja</i>	<i>peryfrazą</i>
→ <i>Bonifacy</i>	<i>Florentyna</i>	<i>Leokadia</i>	<i>Teofil</i>	<i>Wioletta</i>
→ <i>Boliwia</i>	<i>Ekwador</i>	<i>Kolumbia</i>	<i>Portugalia</i>	<i>Słowacja</i>
→ <i>abstrakcjonizm</i>	<i>barok</i>	<i>klasycyzm</i>	<i>realizm</i>	<i>romantyzm</i>

4. Oto fragment wiersza Juliana Tuwima pt. *Lokomotywa*. Przeczytaj go najpierw powoli, a potem coraz szybciej. Spróbuj głosem zobrazować pędzącą lokomotywę:

A dokąd? A dokąd? A dokąd? Na wprost!
 Po torze, po torze, po torze, przez most,
 Przez góry, przez tunel, przez pola, przez las
 I spieszy się, spieszy, by zdążyć na czas,
 Do taktu turkoce i puka, i stuka to:
 Tak to to, tak to to, tak to to, tak to to,
 Gładko tak, lekko tak toczy się w dal,
 Jak gdyby to była pińczka, nie stal,
 Nie ciężka maszyna zziajana, zdyszana,
 Lecz fraszka, igraszka, zabawka blaszana.

A skądże to, jakże to, czemu tak gna?
 A co to to, co to to, kto to tak pcha?
 Że pędzi, że wali, że bucha, buch-buch?
 To para gorąca wprawiła to w ruch,
 To para, co z kotła rurami do tłoków,
 A tłoki kołami ruszają z dwóch boków
 I gnają, i pchają, i pociąg się toczy,
 Bo para te tłoki wciąż tłoczy i tłoczy,
 I koła turkocą, i puka, i stuka to:
 Tak to to, tak to to, tak to to, tak to to!...

5. Przeczytaj starannie zdania autorstwa polskich poetów:

- *Trzepie skrzydłem jak motyl na szpilce przybity* (A. Mickiewicz);
- *Słyszysz się, że przestrzeń nieskończona jest zakrzywiona* (T. Różewicz);
- *Wiatry trzaskają jak kastaniety* (K. Wierzyński);
- *W powietrzu różowo jest od kwiecia wiśni i jabłoni* (K. Iłakowiczówna).

Czy na pewno znasz te słowa i zwroty?

Boże Narodzenie	niepodległość	pączki	Wigilia / wigilia
budzić wspomnienia	obchodzić święto	pisanki	wspomnienia
defilada	opłatek	rocznica	wyciskacz łez
dziury w pamięci	pamięć do twarzy	solenizant	wypaść z pamięci
faworki	pamięć jak sito	sylwester	zanik pamięci
festyn	pamięć wybiórcza	święconka	zapominać/zapomnieć
imieniny	pamiętać/zapamiętać	świętować	zapominalski
kolęda	pamiętliwy	urodziny	zawiazywać supelki
msza	pasterka	Wielkanoc	życzenia

LEKCJA 37

Magda pomaga starszej koleżance zebrać informacje potrzebne do projektu na podstawy przedsiębiorczości. Pyta przyjaciół, na co wydają swoje kieszonkowe.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Słownictwo związane z pieniędzmi, nazwy artykułów biurowych	Spójniki łączące zdania i niezdaniowe człony współrzędne	Co to znaczy „mądrze wydawać pieniądze”.	List prywatny	Kieszonkowe

Na co wydajesz swoje kieszonkowe?

Magda: Pamiętacie moją koleżankę Izę z liceum?

Staszek: Jasne, że pamiętam. Miałas mnie z nią zapoznać i do tej pory tego nie zrobiłaś.

Magda: Jakoś nie było dotąd okazji, ale możesz jej teraz pomóc, jeśli chcesz.

Staszek: Naprawdę? A jak miałbym jej pomóc?

Magda: Wszyscy moglibyśmy jej pomóc. Chodzi o to, że w liceum jest taki przedmiot, który nazywa się podstawy przedsiębiorczości...

Ania: Licealiści uczą się, jak być ekonomistami? Nie wiedziałam o tym.

Magda: Tak, coś w tym rodzaju. Uczą się o tym, jak funkcjonują firmy, oraz o tym, jak działa gospodarka całego państwa, ale chyba nie tylko, bo Iza poprosiła mnie, żeby zapytać was, na co wydajecie swoje kieszonkowe. Te informacje są jej potrzebne do jakiegoś projektu, który przygotowuje właśnie na podstawy przedsiębiorczości.

Ania: Ja wydaję trochę swoich pieniędzy na napoje i ciasta w kawiarni, ale za większość kupuję ubrania. Co miesiąc odkładam pewną sumę, bo zbieram na nowy aparat fotograficzny. Myślę jednak, że moi rodzice kupią mi go za dobre oceny na koniec roku szkolnego, więc przeznaczę te pieniądze na coś innego, może na tę torebkę, którą wam ostatnio pokazywałam w internecie.

Staszek: Ja, odkąd mam Ciapka, prawie wszystko wydaję na niego. Umówiłem się z rodzicami, że oni będą kupować karmę, a ja będę płacić za wszystkie inne rzeczy, a jest tego sporo – smakołyki, akcesoria, zabawki. Ostatnio zapłaciłem też za wizytę u weterynarza. Niewiele mi zostaje, dlatego cieszę się, że w „Zielono mi” mamy rabaty.

Ania: Ola ma jeszcze lepiej – nie musi wydawać pieniędzy ani na ciasta, ani na napoje, bo w „Zielono mi” ma wszystko za darmo.

Ola: Tak, dlatego pieniądze, które w ten sposób oszczędzam, staram się wpłacać na konta organizacji pomagających zwierzętom. Czasem kupuję jakieś prezenty dla bliźniaków albo książki dla siebie.

Piotr: Ja też kupuję książki. Oprócz tego doładowanie do telefonu albo od czasu do czasu gry komputerowe. Wystarcza mi też na kino czy jakiś koncert. A ty, Magdo, na co wydajesz kieszonkowe?

Magda: Nikomu jeszcze o tym nie mówiłam, ale ja nie dostaję kieszonkowego.

Ania: Naprawdę?

Magda: Tak. Sprzedaję w internecie zrobioną przez siebie biżuterię i ubrania, które szyję, więc trochę sama zarabiam. Wystarcza mi na moje wydatki, dlatego powiedziałam rodzicom, że już nie będę brać pieniędzy od nich.

Piotr: A na co wydajesz swoje pieniądze?

Magda: Czasem kupuję słodczyce, bilety do kina, książki, ale największe sumy zostawiam w sklepach papierniczych. Potrafię wydać wszystko, co mam, na przybory do pisania lub do rysowania.

I. Zdecyduj, czy to prawda – P, czy nieprawda – N:

		P	N
0.	Iza i Magda chodzą do tej samej szkoły.		✓
1.	Magda przedstawiła Staszka Izie.		
2.	Iza chce zostać bizneswoman.		
3.	Iza poprosiła Magdę o pomoc.		
4.	Iza przygotowuje projekt.		
5.	Ania chce dostać od rodziców torebkę.		
6.	Staszek kupuje karmę dla swojego psa.		
7.	Ola przeznaczą część swoich pieniędzy na cele charytatywne.		
8.	Piotr większość swoich pieniędzy przeznaczą na gry komputerowe.		
9.	Magda nigdy nie dostawała kieszonkowego od rodziców.		
10.	Magda jest bardzo oszczędna.		

II. Połącz wyrazy z ich definicjami lub synonimami:

0. konto	A. występować w odpowiedniej ilości, nie brakować
1. oszczędzać (pieniądze)	B. wypłata, zarobek
2. wydawać (pieniądze)	C. rachunek w banku
3. zarabiać	D. pieniądze, które dzieci dostają od rodziców na własne wydatki
4. wystarczać	E. nie wydawać pieniędzy i odkładać je na później
5. pensja	F. regularnie dostawać pieniądze za swoją pracę
6. kieszonkowe	G. obniżenie ceny
7. suma	H. pieniądze, które obywatele muszą oddawać państwu na jego funkcjonowanie
8. wpłacać	I. płacić za coś pieniędzmi, kupować różne rzeczy
9. rabat	J. określona ilość pieniędzy, kwota
10. podatek	K. przekazać pieniądze na konto bankowe

III. Oto przedmioty, na które wydaje pieniądze Magda. Podpisz ilustracje podanymi wyrazami:

zeszyt | notes | blok rysunkowy | długopis | cienkopis | flamaster | ołówek
kredka | zszywacz | dziurkacz | gumka | linijka | spinacze | farby | pędzel

IV. Zastanów się i powiedz, co to znaczy mądrze wydawać pieniądze.

TROCHĘ GRAMATYKI

Spójniki nie tylko łączą ze sobą zdania lub inne fragmenty tekstu, ale mają także określone funkcje. W tej lekcji zajmiemy się niektórymi z nich. Są to:

→ **spójniki łączące różne informacje: i, oraz**, np.:

Magda sama robi biżuterię **i** szyje ubrania.
Po południu Ania zwykle publikuje nowe zdjęcia na blogu **oraz** uczy się rosyjskiego.

→ **spójniki łączące zdania z negacją: ani, ni**, np.:

Staszek ostatnio nie chodzi do kina **ani** nie kupuje słodczy.

→ **spójniki wskazujące na istnienie dwóch lub więcej możliwości: albo, lub, bądź, czy**,

Piotr kupuje książki **albo** gry komputerowe.
Magda wieczorami rysuje **lub** robi biżuterię.

→ **spójniki przeciwstawiające różne informacje:****a, ale, lecz, jednak, natomiast, zaś**, np.:*Ola dostaje niewielkie kieszonkowe, **a** Magda nie dostaje go wcale.**Ania uważa się za specjalistkę w dziedzinie mody, **ale** to Magda doradza starszym koleżankom, jak się ubrać.**Ania oszczędza na kupno aparatu fotograficznego, **lecz** być może go dostanie.*

Wyrazy **jednak, natomiast, zaś** nie zawsze są spójnikami, które łączą zdania pojedyncze w zdania złożone. Mogą występować w zdaniach pojedynczych. Nawiązują wtedy do treści poprzednich zdań. Charakterystyczne dla nich jest to, że nie występują na początku zdania.

*Ania nie lubi zup, **jednak** pomidorówkę babci Stefanii zjada zawsze z wielkim apetytem.**Ania nie lubi zup. Pomidorówkę babci Stefanii zjada **jednak** zawsze z wielkim apetytem.**Magda lubi kupować przybory do rysowania, **natomiaś** Ania kupuje często ubrania.**Magda lubi kupować przybory do rysowania. Ania **natomiaś** kupuje często ubrania.**Ania część pieniędzy wydaje na napoje i ciastka, **zaś** Ola ma to wszystko za darmo.**Ania część pieniędzy wydaje na napoje i ciastka. Ola **zaś** ma to wszystko za darmo.*→ **spójniki wprowadzające wyjaśnienie wcześniejszych informacji:****czyli, mianowicie, to jest, to znaczy**, np.:*Magda ma 20 złotych, **czyli** może sobie kupić blok rysunkowy i kilka ołówków.**(Pamiętaj, że wyraz **czyli** nie rozpoczyna pytania, ale zawsze łączy ze sobą dwie informacje).**Ola wspiera organizacje pomagające zwierzętom, **mianowicie** wpłaca część kieszonkowego na ich konta.*→ **spójniki wprowadzające informacje o wyniku opisanych wcześniej wydarzeń lub stanów: **więc, dlatego****, np.:*Magda sama zarabia, **więc** nie bierze już pieniędzy od rodziców.**Ania dobrze się uczy, **dlatego** spodziewa się nagrody od rodziców za dobre oceny.*

Spójniki **ani, ni, albo, bądź** mogą w jednym zdaniu powtarzać się dwa razy. Przed powtórzonym po raz drugi spójnikiem stawiamy przecinek, np.:

*Staszek ostatnio **ani** nie chodzi do kina, **ani** nie kupuje słodyczy.**Piotr kupuje **albo** książki, **albo** gry komputerowe.***V. Uzupełnij zdania odpowiednimi spójnikami. Możliwe jest więcej niż jedno rozwiązanie:**

0. Paczka przyjaciół spotyka się w kawiarni i miło spędza czas.
1. Magda dziś źle się czuje, ma gorączkę i boli ją gardło.
2. Magda dziś źle się czuje, nie poszła do szkoły.
3. Staszek nie odrobił pracy domowej, dostał jedynkę.

4. Staszek nie ma siostry _____ brata.
5. Piotr zamawia zawsze colę _____ lemoniadę.
6. Piotr jest wysportowany, bo gra w tenisa, biega _____ jeździ na rowerze.
7. Ania w przyszłości zostanie lekarzem _____ prawnikiem.
8. Ania chce mieć nowy aparat fotograficzny, _____ oszczędza na niego.
9. Ola jest niska, _____ Ania – wysoka.
10. Olu, masz dziś wolne popołudnie _____ zajmujesz się bliźniakami?

VI. Zmień wyróżnione spójniki na inne:

0. Dziś w szkole pisaliśmy test ~~oraz~~ mieliśmy próbę przedstawienia.
1. Jest już ciepło, **więc** więcej czasu spędzamy na podwórku.
2. Na wakacje pojadę w góry **albo** nad morze.
3. Na Dzień Matki upieczemy ulubione ciasto naszej mamy, **czyli** szarlotkę.
4. Do teatru ubieramy się elegancko, **natomiast** do kina chodzimy w codziennych ubraniach.
5. Kilku uczniów przeszkadzało nauczycielce, **mianowicie** głośno rozmawiali podczas lekcji.
6. Tata nie pozwolił mi pójść na urodziny kolegi, **jednak** potem zmienił zdanie.
7. Wszystko skończyło się szczęśliwie, **dlatego** wszyscy są zadowoleni.
8. Mam dobrą pamięć, więc nie mam problemów z uczeniem się historii **czy** geografii.
9. Mój brat ma talent plastyczny, **zaś** moja siostra świetnie tańczy.
10. Poczekaj na mnie chwilę. Poczytaj książkę **bądź** przejrzyj te czasopisma.

VII. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące słowa?

- Pani Jadzia:** Dzień dobry pani Stefania! Co u pani słychać?
- Babcia Stefania:** Och, martwię⁰ się o mojego wnuczka Ryśka – straszny z niego niejadek. W ogóle nie chce jeść.
- Pani Jadzia:** Ale nie je zupełnie niczego?
- Babcia Stefania:** Z tego, co gotuję w domu, to ostatnio nic mu nie _____¹
- Pani Jadzia:** Nie wierzę! Pamiętam, że jeszcze kilka miesięcy temu, kiedy u pani byłam, zrobiła pani pomidorówkę dla wnuków i Rysiek jadł, aż mu się uszy trzęsły.
- Babcia Stefania:** No widzi pani, bo wtedy Rysiek nie dostawał jeszcze kieszonkowego.
- Pani Jadzia:** A co kieszonkowe ma z tym _____²?
- Babcia Stefania:** Córką i zięć postanowili regularnie dawać mu pieniądze, aby uczył się _____³ je wydawać. No i się zaczęło. Całą sumę wydaje na słodkie. Jak w szkole albo po lekcjach naje się batonów, _____⁴,

ciastek i żelków, to potem w domu już niczego nie chce jeść. A ja się o niego boję. Przecież on jeszcze _____⁵. Potrzebuje dobrego, zdrowego jedzenia. Boję się, że zacznie chorować.

Pani Jadzia: No faktycznie, pani Stefania, to nie żarty. Próbowала go pani jakoś _____⁶, żeby nie kupował tak dużo słodczy?

Babcia Stefania: Próbowалам. Starałam się namówić go, żeby nie wydawał od razu tych pieniędzy i _____⁷ na coś większego.

Pani Jadzia: I co?

Babcia Stefania: I nic. Trudno mu _____⁸ rzecz, na którą ma oszczędzać. On wszystko ma. Kiedy coś wymyśli albo zobaczy w telewizji i chce to mieć, córka lub zięć od razu mu to kupują.

Pani Jadzia: A _____⁹ mówią, że to my – babcie – najbardziej rozpieszczamy wnuki.

Babcia Stefania: To jest inaczej, pani Jadziu, babcie są nie od rozpieszczania, ale od kochania i dbania o _____¹⁰ swoich wnuków.

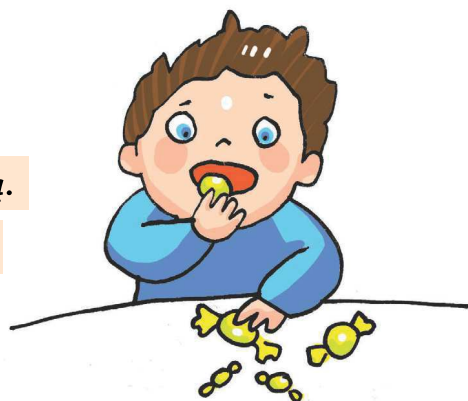

VIII. Proszę powtórzyć:

→ *Magda przeznaczа kieszonkowe na zeszyty, zszywacze, dziurkacze i spinacze.*

→ *Rysio pałaszujе słodczy, aż mu się uszy trzęsą.*

→ *Żelki, czekoladki, lizaczki i orzechowe drażetki to ulubione słodczy uczniów.*

CZY WIESZ, ŻE...

Kieszonkowe, czyli pewną sumę pieniędzy na własne wydatki, dostaje regularnie ok. 30% dzieci i nastolatków w Polsce. Najczęściej kwota kieszonkowego nie przekracza 50 złotych miesięcznie. Kieszonkowe zazwyczaj dają swoim dzieciom rodzice, ale zdarza się, że wypłacają je wnukom także dziadkowie. Zwykle kieszonkowe przekazywane jest raz w miesiącu, ale niektóre dzieci i nastolatki dostają je w niższej kwocie raz w tygodniu*. Inny model popularny w polskich rodzinach to nieregularne przekazywanie różnych kwot na konkretne rzeczy, których potrzebuje dziecko.

* Dane liczbowe na podstawie: <http://www.pb.pl/4435044,22300,co-drugie-dziecko-dostaje-mniej-niz-50-zl-mies-kieszonkowego> oraz <http://www.pulshr.pl/po-godzinach/tns-polska-blisko-70-proc-polakow-nie-dostaje-i-nigdy-nie-dostawalo-kieszonkowego,37424.html>, dostęp: 28.09.2016 r.

IX. Babci Stefanii udało się w końcu przekonać Ryśka, żeby nie jadł słodczy i nie wydawał na nie całego kieszonkowego.

Użyła do tego podstępu. Napisała do chłopca list, w którym opisała sposoby na oszczędzanie pieniędzy, pomysły, na co można wydać zaoszczędzone sumy oraz z kim i w jaki sposób można podzielić się swoim kieszonkowym. List podpisała nie jako babcia Stefania, ale jako fikcyjny superbohater – Mistrz Wydawania Pieniędzy. Jak myślisz, jaka była treść tego listu?

Napisz własną wersję takiego tekstu.

Drogi Ryśku!

Nie znasz mnie, lecz ja Cię znam, bo od pewnego czasu obserwuję, jak wydajesz swoje kieszonkowe. Pewnie słodczy, które tak często kupujesz, są dla Ciebie powodem do radości, ale musisz wiedzieć, że

Wierzę w Ciebie, Ryśku!

Pozdrawiam cię serdecznie

*Mistrz Wydawania
Pieniędzy*

Czy na pewno znasz te słowa?

akcesorium (zwykle w liczbie mnogiej – akcesoria)	gumka	podatek	wystarczać
baton	kieszonkowe	przedsiębiorczość	za darmo
blok rysunkowy	kredka	przybory	zapoznać kogoś z kimś
cienkopis	kwota	rabat	zarabiać
cukierek	linijka	rozpieszczać	zarobek
długopis	ołówek	smakołyk	zbierać na coś
dziurkacz	niejadek	spinacz	zeszyt
farba	notes	sporo	zszywacz
flamaster	odkładać na coś	suma	zelek
gospodarka	oszczędzać na coś	wpłacać	żelopis
	pensja	wydawać na coś	
	pędzel	wypłata	

RZUĆ OKIEM

ZASADY ŁĄCZNEJ PISOWNI „nie”

„NIE” PISZEMY ŁĄCZNIE:

→ z rzeczownikami, np. *niebezpieczeństwo, nieuwaga, nieprzyjaciół*;

→ z przymiotnikami, np. *niebezpieczny, nieuważny, nieprzyjazny*;

→ z przysłówkami utworzonymi od przymiotników: *niebezpiecznie, nieuważnie, nieprzyjaźnie*;

→ imiesłowami przymiotnikowymi, np. *niepracujący, niezbadany, niedokończony*.

1. Do wymienionych przymiotników dobierz te o podobnym znaczeniu:

~~brzydki~~ | nudny | rzadki | lekki | chory | wstydlivy | krzywy | bliski | krótki | nagły

nieładny	–	<u>brzydki</u>	nieciężki	–	_____
niedługi	–	_____	niespodziewany	–	_____
nieczęsty	–	_____	niedaleki	–	_____
nieciekawy	–	_____	nieśmiały	–	_____
nierówny	–	_____	niezdrowy	–	_____

2. Od podanych przymiotników utwórz przysłówki:

niespokojny	–	<u>niespokojnie</u>	niechętny	–	_____
niedyskretny	–	_____	niekorzystny	–	_____
niecelowy	–	_____	niepunktualny	–	_____
niecierpliwy	–	_____	niebezpieczny	–	_____
niezależny	–	_____	nierządki	–	_____

3. Od podanych rzeczowników utwórz przymiotniki:

niesmak	–	<u>niesmaczny</u>	nieporządek	–	_____
niedoświadczenie	–	_____	nieuwaga	–	_____
niewinność	–	_____	nietakt	–	_____
niespodzianka	–	_____	niewiara	–	_____
nieszczęście	–	_____	niewygoda	–	_____

4. W puste miejsca wpisz podane przymiotniki w odpowiedniej formie:

~~niegrzeczny~~ | niedojrzały | nieletni | nieśmiały | niegłęboki | niewysoki
nieciekawý | niesmaczny | niezdrowy | niezbędny

- a) Dzieci czasami są niegrzeczne.
- b) Zielone banany są _____.
- c) Nieosolone ziemniaki są _____.
- d) Chłopcy, którzy nie mają jeszcze osiemnastu lat, są _____.
- e) Jedzenie w barach szybkiej obsługi jest _____.
- f) Ludzie, którzy nie lubią występować publicznie, są _____.
- g) Ta książka o budowie mikroskopu jest _____.
- h) Dzieci mogą wejść do _____ wody.
- i) _____ kobiety mogą chodzić na wysokich obcasach.
- j) Do sali egzaminacyjnej proszę wziąć tylko _____ przedmioty.

5. Uzupełnij zdania imiesłowami w odpowiedniej formie:

niedopity | niewyłączony | niezainteresowana | nieudany | niedokończone
~~niepoukładane~~ | nieoczekiwany | nieustraszeni | nienakarmiona | nieproszonych

- a) Na biurku leżą niepoukładane książki i zeszyty.
- b) Staszek zostawił _____ komputer i poszedł do szkoły.
- c) Na stole stoi _____ sok Oli.
- d) W szkole pojawił się _____ uczeń z Wietnamu.
- e) Magda postawiła za drzwiami _____ obrazy.
- f) _____ chłopcy obronili przed złodziejem swoje koleżanki z klasy.
- g) Ania jest _____ tematem lekcji z geografii.
- h) Dziewczyny skrytykowały _____ wpis na blogu Ani.
- i) Pani Jadzia nie lubi _____ gości.
- j) _____ kotka Oli bardzo głośno miauczy.

LEKCJA 38

Ola pilnuje bliźniaków w piaskownicy i rozmawia z przyjaciółkami.
Obok przechodzi Staszek, słucha muzyki i nie zauważa dziewcząt.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Zwroty i powiedzenia typu: <i>wkradać się w czyjeś łaski, gło- wa pęka, rozpędzać się</i> . Słow- nictwo, frazeologizmy związane z muzyką i śpiewem	Zdania złożone podrzędnie (<i>ponieważ, bo, dlatego że, kiedy, gdy, gdzie</i>)	Jakiej muzyki lubisz słuchać? Dlaczego lu- dzie słuchają muzyki? Czy zajęcia pozalek- cyjne są potrzebne?	Piszemy o tym, jaki wpływ na nasze życie ma muzyka	Ciekawostki o polskich kompozy- torach

Muzyka jest dobra na wszystko

Lena: Ola, zrobiłam babki z piasku. Chodź, poczęstuj się.

Ola: Lenko, baw się z Leonkiem. Rozmawiam z koleżankami.

Lena: Dlaczego nie chcesz przyjść? Dlaczego nie chcesz spróbować moich babek?

Ola: Oczywiście, że chcę. Zaraz przyjdę.

Lena: Ale dlaczego nie teraz?

Leon: Olu, kiedy wróci mama? Kiedy pójdziemy do taty?

Ola: Dziewczyny, chyba nie porozmawiamy...

Magda: Poczekaj, dam bliźniakom telefon komórkowy. Mam tam zgrane całkiem fajne kawałki muzyczne. Może im się spodobać.

Ania: O, na pewno. Rysio słucha muzyki wszędzie, nawet w toalecie.

Ola: Nareszcie, trochę ciszy... Macie dobre podejście do dzieci. Pamiętacie, kiedy opiekowałyście się nimi?

Ania: Dlaczego musiałyśmy się nimi wtedy opiekować? Nie pamiętam...

Ola: Bo koty...

Ania: Ach, tak. Te twoje koty... Magda, pamiętasz, jak grałaś na takim zabawkowym flecie? Schowałaś się w salonie, a maluchy, słuchając dźwięku, musiały zgadnąć, gdzie jesteś.

Magda: Tak, były zachwycone.

Ola: Wkradłaś się w ich łaski.

Ania: Nie chcę być nieskromna, ale maluchom spodobał się mój taniec i śpiew. Cały czas kazały mi powtarzać tę samą piosenkę.

Magda: Zauważyłam, że one mają predyspozycje muzyczne. Lenka ma poczucie rytmu. Kiedy tańczy, wykonuje takie płynne ruchy... A Leon...

Ania: Leon próbuje śpiewać. O, posłuchaj, jak nuci tę piosenkę. Próbuje łapać tonację.

Ola: Dziewczyny, nie przesadzajcie. Dzieci w tym wieku nie umieją jeszcze dobrze odtwarzać linii melodycznej.

Ania: Ola, porozmawiaj z rodzicami. Może warto je zapisać na jakieś zajęcia?

Ola: Zajęcia? Kiedy?

Ania: Już, teraz. Na balet, taniec współczesny, lekcje śpiewu, a może lekcje nauki na fortepianie lub skrzypcach.

Magda: Ania, nie rozpędzaj się tak.

Ania: Dlaczego nie?

Magda: Bo bliźniaki są jeszcze małe, powinny mieć czas na zabawę...

Ola: O, idzie Staszek. Nawet nie patrzy w naszą stronę. Ciekawe, czego słucha?

Ania: Pewnie tej swojej muzyki rockowej. Głowa od tego pęka.

Magda: No tak, rock to nie to samo co muzyka, którą komponuje Sebastian.

Ania: Sebastian? Nie wypowiadaj przy mnie tego imienia!

Ola: Od kiedy ma te nowe słuchawki, nie zauważa już ludzi na ulicy. Staszek! Staszek!

I. Przeczytaj dialog i odpowiedz na pytania:

1. Czym Lena częstuje Olę?
2. O co Leon pyta starszą siostrę?
3. Na jaki pomysł wpadła Magda, żeby zająć maluchy?
4. Gdzie Rysio słucha muzyki?
5. Co robiła Magda, kiedy zajmowała się bliźniakami?
6. Co robiła Ania, kiedy zajmowała się bliźniakami?
7. Co zauważyły przyjaciółki podczas opieki nad Leną i Leonem?
8. Jakie zajęcia dla dzieci proponuje Ania?
9. Kto przechodzi obok przyjaciółek?
10. Czy Ania lubi muzykę rockową?

II. Dopasuj wyraz lub idiom do definicji:

0. kawałek muzyczny	A. nadawać czemuś znaczną szybkość
1. flet	B. głowa bardzo boli
2. wkraść się w czyjeś łaski	C. regularne powtarzanie się czegoś w ustalonych odstępach czasu
3. predyspozycje	D. wysokość lub barwa czyjegoś głosu
4. rytm	E. śpiewać półgłosem, śpiewać samą melodię bez słów
5. nucić	F. taniec oparty na układach choreograficznych dopasowanych do utworu muzycznego
6. tonacja	G. potocznie utwór muzyczny
7. odtwarzać	H. oddawać coś wiernie, powtarzać zgodnie z oryginałem
8. balet	I. instrument drewniany dęty, w postaci cienkiej rurki pustej w środku
9. głowa pęka	J. zdobyć czyjeś zaufanie, pozyskiwać kogoś, przeciągać na swoją stronę
10. rozpędzać się	K. wrodzona zdolność do czegoś

TROCHĘ GRAMATYKI

Zdania złożone podrzędnie okolicznikowe przyczyny

Odpowiadają na pytania: **dlaczego? z jakiego powodu? z jakiej przyczyny?**

Łączą się ze zdaniami za pomocą spójników: **bo, gdyż, ponieważ, dlatego że**, np.

Z jakiego powodu Ola nie chce spróbować babek z piasku?

Ola nie chce spróbować babek z piasku, **ponieważ** rozmawia z przyjaciółkami.

Dlaczego Lena powinna chodzić na lekcje baletu?

Lena powinna chodzić na lekcje baletu, **bo** ma poczucie rytmu.

Zdania złożone podrzędnie okolicznikowe miejsca

Odpowiadają na pytania: **gdzie? skąd? dokąd?**

Łączą się ze zdaniami za pomocą spójników: **gdzie, skąd, dokąd**, np.

Gdzie schowała się Magda?

Magda schowała się tam, **gdzie** nie było jej widać.

Dokąd idzie Staszek?

Staszek idzie tam, **dokąd** prowadzi go muzyka.

Zdania złożone podrzędnie okolicznikowe czasu

Odpowiadają na pytania: **kiedy? od kiedy?**

Łączą się ze zdaniami za pomocą spójników: **kiedy, gdy, odkąd, od kiedy**, np.

Kiedy Rysio słucha muzyki?

Rysio słucha muzyki, **kiedy** tylko ma okazję.

Od kiedy Staszek nie zauważa ludzi na ulicy?

Staszek nie zauważa ludzi na ulicy, **odkąd** ma nowe słuchawki.

III. Połącz zdania z obu kolumn tak, aby powstały zdania złożone:

0. Słucham wesołej muzyki,	A. od kiedy kupił sobie nowe słuchawki.
1. Leon się niecierpliwi,	B. kiedy byliśmy na imprezie u Ani.
2. Starsze panie są zdenerwowane,	C. bo rodzice nie wrócili jeszcze z pracy.
3. Staszek nie zwraca uwagi na ludzi,	D. gdzie najlepiej było słyszeć artystów.
4. Lubię słuchać muzyki klasycznej,	E. bo mogą tam spędzić miło czas w towarzystwie rówieśników.
5. Piotr kupił nowy komputer tam,	F. gdyż młodzież zbyt głośno słucha muzyki.
6. Leon powinien chodzić na lekcje śpiewu,	G. kiedy jest mi smutno.
7. Poznaliśmy te kawałki muzyczne,	H. kiedy uczę się do klasówki.
8. Młodzi ludzie lubią chodzić na dyskoteki,	I. ponieważ całkiem ładnie nuci piosenki.
9. Czasem pęka mi głowa,	J. kiedy na przerwie w szkole jest zbyt głośno.
10. Na koncercie stanęliśmy tam,	K. gdzie można dostać najlepszy sprzęt elektroniczny.

0 G, 1 _____, 2 _____, 3 _____, 4 _____, 5 _____, 6 _____, 7 _____, 8 _____, 9 _____, 10 _____

TROCHĘ GRAMATYKI

Pamiętaj, że:

- a) czasownik **grać** oznacza **brać udział w grach towarzyskich lub sportowych** i wtedy łączy się z przyimkiem **w** i rzeczownikiem w formie biernika, np.:

grać w karty, grać w tenisa;

- b) czasownik **grać** oznacza **wykonywać utwory muzyczne na instrumentach** i wtedy łączy się z przyimkiem **na** i rzeczownikiem w formie miejscownika, np.:

grać na saksofonie, grać na organach;

- c) **grać** można też **na sprzęcie elektronicznym**, np.:

grać na telefonie komórkowym, grać na konsoli.

IV. Wpisz przyimek **na** lub **w**:

- Magda umie grać na flecie.
- Staszku, czy lubisz grać _____ perkusji?
- Podczas imprezy urodzinowej Ani znajomi grali _____ Co by było, gdyby.
- Podczas koncertu piosenkarka śpiewała i grała _____ fortepianie.
- Czy gra _____ keyboardzie jest bardzo trudna?
- Na lekcjach muzyki w szkole podstawowej często graliśmy _____ trójkacie i _____ tamburynie.
- On w ogóle nie wychodzi na dwór, tylko cały czas gra _____ komputerze.
- Piotr jedzie na trening, na którym będzie ćwiczył grę _____ tenisa.
- Rysio gra _____ tablecie w grę, która polega na opiekowaniu się zwierzątkiem.
- Czy wieża, goniec, król to figury występujące w grze _____ szachy?
- Organista w naszej parafii pięknie gra _____ organach.

V. Wybierz właściwy wariant:

0. **Kocia muzyka** oznacza:

- a) miauczenie kotów
- b) **irytującą, hałaśliwą muzykę**
- c) tytuł angielskiego musicalu

1. **Grać na nerwach** to:

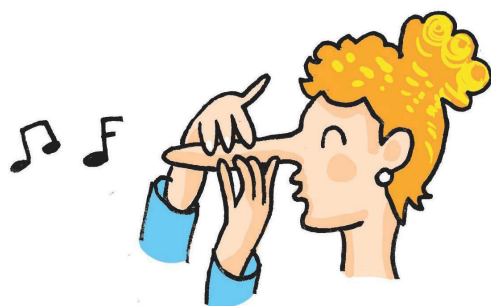
- a) brać leki uspokajające
- b) drażnić, denerwować kogoś
- c) być nerwowym

2. **Grać pierwsze skrzypce** to:

- a) być solistą w orkiestrze
- b) być najważniejszym, mieć duże znaczenie
- c) grać na skrzypcach najlepszej jakości

3. **Grać na nosie** oznacza:

- a) mruczeć coś pod nosem
- b) wytrzeć nos podczas kataru
- c) lekceważyć, ignorować kogoś

4. **Słoń nadepnął komuś na ucho**

to znaczy, że:

- a) ktoś jest niemuzyczny, pozbawiony słuchu muzycznego
- b) słoń ma bardzo duże uszy, które przeszkadzają w poruszaniu się
- c) ktoś ma zapalenie ucha

5. **Dziesiąta muza** to:

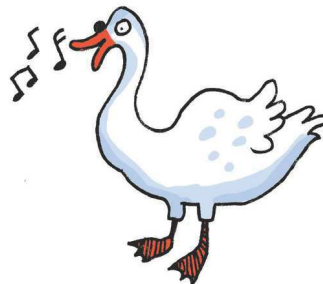
- a) bogini sztuki i nauki
- b) Polihymnia
- c) twórczość filmowa

6. **Grać na uczuciach** to:

- a) wykorzystywać czyjeś uczucia do osiągnięcia swoich celów
- b) oglądać melodramaty i komedie romantyczne
- c) grać bardzo pięknie na jakimś instrumencie

7. **Łabędzi śpiew** to:

- a) śpiew łabędzia pływającego po jeziorze
- b) ostatnie dzieło kończące karierę artysty
- c) tytuł baletu Piotra Czajkowskiego

8. **Tać, jak ktoś zagra** to:

- a) robić coś bezmyślnie pod czyjeś dyktando
- b) tańczyć z zespołem
- c) bawić się na dyskotecie

9. **Do tańca i do różańca** znaczy:

- a) śpiewać i modlić się
- b) chodzić do szkoły niedzielnej
- c) sprawdzić się zarówno podczas zabawy, jak i w pracy, w chwilach powagi

10. **Robić coś śpiewająco** oznacza:

- a) bez większego wysiłku, trudu
- b) nucić piosenkę podczas pracy
- c) śpiewać w chórze lub w zespole wokalnym

VI. Proszę powtórzyć:

→ *Gitarzysta Grzegorz brzdąka na gitarze.*

→ *Akordeonista Leonard komponuje akordy na akordeon.*

→ *Pianistka z Piastowa usypia publiczność grą na pianinie.*

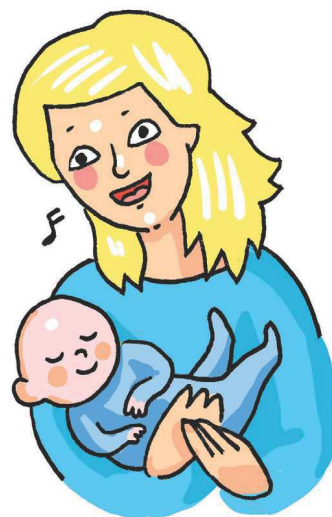
VII. Zastanów się i powiedz:

- a) jak ty lub twoi znajomi spędzacie czas z dużo młodszym rodzeństwem.
- b) jakiej muzyki lubisz słuchać, a jakiej muzyki lubią słuchać twoi znajomi.
- c) na jakie zajęcia pozalekcyjne chodziłeś / chodziłaś i / lub chodzisz.

VIII. Odpowiedz na pytania pełnymi zdaniami:

0. Kiedy słuchasz muzyki klasycznej?
Słucham muzyki klasycznej, kiedy jestem w operze albo w filharmonii.
1. Kiedy śpiewasz „Sto lat, sto lat, niech żyje, żyje nam”?
2. Kiedy ludzie śpiewają kolędy?
3. Dlaczego podczas śpiewania hymnu narodowego powinno się stać na baczność?
4. Kiedy uczniowie śpiewają hymn szkoły?
5. Dlaczego młodzi ludzie lubią chodzić na dyskoteki?
6. Dlaczego hejnał z wieży kościoła Mariackiego w Krakowie nagle się urywa?
7. Dlaczego filmy mają ścieżkę dźwiękową / muzykę?
8. Gdzie można spotkać popularnego piosenkarza lub piosenkarkę?
9. Dlaczego młodzież chodzi często ze słuchawkami na uszach?
10. Kto i kiedy śpiewał ci kołysanki?

**IX. Wysłuchaj dialogu i wpisz
brakujące słowa:**

NA LEKCJI WYCHOWAWCZEJ

Pani wychowawczyni: Moi drodzy uczniowie, wracam właśnie z sekretariatu⁰ i mam dla was parę drobiazgów. Dwa telefony komórkowe, tablet... O, a to twoje słuchawki, Staszku.

Staszek: Dziękuję, proszę pani.

Pani wychowawczyni: Staszku, ty mi nie dziękuj. Ty mi obiecaj, że takie _____¹ się więcej nie powtórzy. Kto to słyszał, żeby na lekcjach słuchać muzyki! I do tego w słuchawkach wielkości uszu słonia!

Staszek: Proszę pani, ale to najnowszy model słuchawek. Jaką mają _____², jakie pasmo przenoszenia...

Pani wychowawczyni: Staszku! Na lekcjach należy słuchać nauczyciela, a nie muzyki. Mam nadzieję, że nie będę musiała więcej odbierać twojego fantastycznego _____³ w szkolnym sekretariacie.

Staszek: A czy słuchanie muzyki to coś złego? Muzyka pozwala mi się skupić na lekcji.

Pani wychowawczyni: Staszku, _____⁴ sobie. Tyle razy rozmawialiśmy o odpowiednim zachowaniu się na lekcjach.

Staszek: Wiem, przepraszam. Jak zwykle do _____⁵ się nie nadaję. W głowie tylko rock.

Pani wychowawczyni: Staszku, nie jest tak źle. Czy wiesz, ile zawodów związanych z muzyką można _____⁶ w przyszłości?

Staszek: Śpiewać to ja za bardzo nie umiem. A grać całe życie na perkusji? Czy ja wiem...

Pani wychowawczyni: Słuchajcie, każdy z was może spróbować _____⁷ swoją pasję w zajęcie, które w przyszłości będzie waszym źródłem utrzymania. Kto lubi muzykę, jak Staszek, może być na przykład DJ-em, organizatorem imprez, _____⁸ kanału muzycznego...

Piotr: Do tego trzeba mieć odpowiednią prezencję, proszę pani, jak ja.

Pani wychowawczyni: Niekoniecznie, Piotrze.

Magda: Można być muzykoterapeutą, czyli _____⁹ ludzi muzyką.

Pani wychowawczyni: Bardzo dobrze, Magdo.

Staszek: Może zostanę sprzedawcą w sklepie muzycznym. Będę mógł słuchać muzyki cały dzień i nikt mi nie będzie _____¹⁰ słuchawek.

NADSTAW UCHA

JAK PRACOWAĆ GŁOSEM

Pamiętaj, że podczas rozmowy należy zainteresować swoich słuchaczy nie tylko tym, o czym się mówi, ale także w jaki sposób. Przeczytaj poniższe rady i dowiedz się, jak odpowiednio pracować swoim głosem. Zwróć uwagę na oddech, który pomaga w płynnej i efektywnej komunikacji.

- **Moduluj swój głos.** Twoja intonacja powinna wyrażać twierdzenie (głos opada) i pytanie (głos się wznosi).
- **Kropka** w tekście sygnalizuje **intonację opadającą**, **przecinek** oznacza **zawieszenie wzniesionego głosu**.
- **Głosem podkreślaj** to, co szczególnie ważne w wygłaszanym tekście.
- **Stosuj krótkie pauzy**, które wzmacniają zaciekawienie słuchacza.
- **Różnicuj siłę głosu** – mów głośniej lub ciszej, w zależności od tego, jaki efekt chcesz osiągnąć.
- **Bierz oddech** po wypowiedzianej myśli, zdaniu, nie w trakcie.

1. Wykonaj szybki wdech ustami i nosem, następnie, wydychając stopniowo powietrze:

- a) policz do dziesięciu;
- b) wymień siedem dni tygodnia;
- c) podaj swoją datę urodzenia, np.

Urodziłem się trzynastego stycznia dwa tysiące pierwszego roku,

- d) wymień imiona dziesięciu osób z klasy (najlepiej patrząc po kolei na uczniów siedzących w ławkach);
- e) wyrecytuj początek wiersza Jana Brzechwy pt. *Chrząszcz*:

W Szczebrzeszynie chrząszcz brzmi w trzcinie,

A Szczebrzeszyn z tego słynie.

2. Przeczytaj głośno i miarowo fragment poematu *Pan Tadeusz* Adama Mickiewicza. Rób oddech w połowie i na końcu każdego wersu. Strzałki oznaczają miejsce oddechu:

↓ Śród takich pól przed laty ↓ nad brzegiem ruczaju ↓

Na pagórku niewielkim ↓ we brzozowym gaju ↓

Stał dwór szlachecki z drzewa ↓ lecz podmurowany ↓

Świeciły się z daleka ↓ pobielane ściany ↓

3. Przeczytaj jeszcze raz ten sam tekst, ale oddech rób po każdym wersie:

↓ Śród takich pól przed laty nad brzegiem ruczaju ↓

Na pagórku niewielkim we brzozowym gaju ↓

Stał dwór szlachecki z drzewa lecz podmurowany ↓

Świeciły się z daleka pobielane ściany ↓

Kolejny krok – spróbuj wziąć oddech dopiero po dwóch wersach.

4. Przeczytaj poniższe zdania:

a) z zadowoleniem; b) z niezadowoleniem:

→ Jadę z rodzicami na wakacje.

→ Jutro nie idę do szkoły.

→ Jutro jest rozpoczęcie roku szkolnego.

→ Na boisku jest mnóstwo uczniów.

→ Ania zaprosiła na urodziny Sebastiana.

5. Przeczytajcie w parach poniższe dialogi, zwracając uwagę na odpowiednią intonację:

a)

A: Dlaczego to zrobiłaś?

B: Co zrobiłam?

A: Zadzwoniłaś do Adama!

B: To nieprawda! To Adam zadzwonił do mnie!

b)

A: Dostałem pałę z matematyki.

B: I co? Powiesz rodzicom?

A: Oszalałeś? W życiu!

B: Prędzej czy później i tak się dowiedzą.

A: Lepiej później...

c)

A: Olka, jak ty wyglądasz?!

B: Co ci nie pasuje?

A: Zrób coś ze swoimi włosami!
Podetnij je, ułóż...

B: To nie twoja sprawa!
Zajmij się swoją fryzurą.

d)

A: Idziemy na boisko. Zawołaj chłopaków.

B: Ja dziś nie mogę. Wracam do domu, jutro klasówka...

A: No nie żartuj! Chyba nie zamierzasz się uczyć?!

B: A co w tym dziwnego?

e)

A: Powiedziałałam Paulinie, że podoba mi się Paweł.

B: Zwariowałaś?! Przecież to największa plotkara w szkole!

A: Obiecała, że nikomu nie powie...

B: I ty jej uwierzyłaś?!

Czy na pewno znasz te słowa i zwroty?

akordeon	grać na uczuciach	odtworzać	sekretariat
balet	grać pierwsze skrzypce	organy	skrzypce
brzdąkać	kawałek muzyczny	podejście	tańczyć jak ktoś zagra
flet	kocia muzyka	predyspozycje	tonacja
fortepian	kolęda	prezencja	układ choreograficzny
głowa pęka	łabędzi śpiew	robić coś śpiewająco	wkradać się w czyjeś łaski
grać na nerwach	muzykoterapia	rozpędzać się	
grać na nosie	nucić	rytm	źródło utrzymania

CZY WIESZ, ŻE...

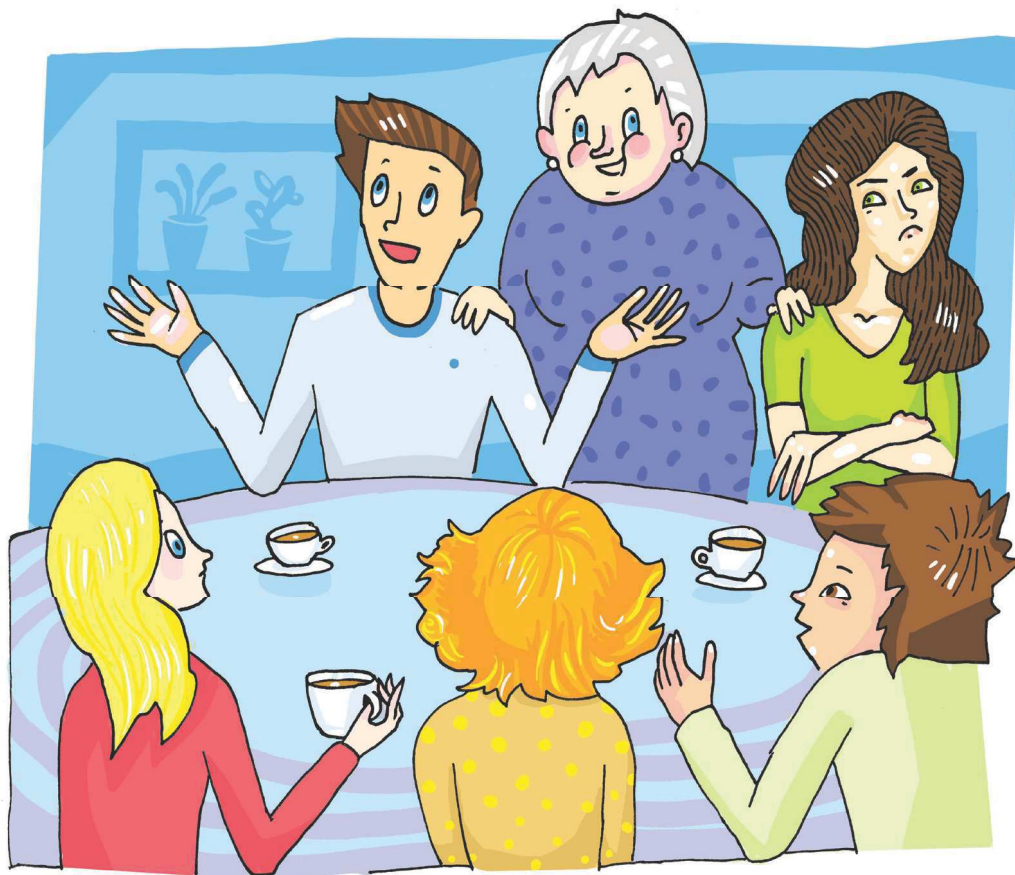
- Decyzją Międzynarodowej Unii Astronomicznej jeden z kraterów na planecie Venus został nazwany Bądarzewska na cześć **Tekli Bądarzewskiej-Baranowskiej**, polskiej pianistki XIX wieku, kompozytorki salonowych utworów na fortepian.
- Legenda głosi, że starsza siostra **Fryderyka Chopina**, Ludwika, zachęcała go do gry na fortepianie, częstując czekoladkami z nadzieniem różanym. Młody Chopin bardzo szybko się uczył. Zanim skończył siedem lat, skomponował kilka polonezów.
- Polski kompozytor **Józef Hofman** oprócz talentu muzycznego miał talent techniczny. Wzorując się na metronomie – urządzeniu do mierzenia tempa podczas grania na instrumencie muzycznym – wynalazł i opatentował wycieraczki samochodowe.
- Hejnałem Łodzi – miasta, które słynie z przemysłu włókienniczego, odzieżowego i polskiej mody, jest utwór *Prząśniczka*, pieśń skomponowana przez **Stanisława Moniuszkę** – twórcę polskiej opery narodowej.
- Premier Polski i minister spraw zagranicznych w 1919 roku **Ignacy Jan Paderewski** był także wybitnym kompozytorem i pianistą. Pomimo zachwytów publiczności, nie zawsze był zadowolony z własnej gry. Potrafił ćwiczyć na fortepianie nawet 12 godzin dziennie!
- Utwory muzyczne z amerykańskich filmów znane są wielu kinomanom i wielbicielom muzyki filmowej na całym świecie. Nie wszyscy jednak wiedzą, że kompozytorami tych utworów byli Polacy, m.in.:
 - Jan Kaczmarek (*Marzyciel*),
 - Wojciech Kilar (*Drakula*),
 - Krzysztof Komeda (*Dziecko Rosemary*),
 - Zbigniew Preisner (*Kiedy mężczyzna kocha kobietę*).

LEKCJA 39

Przyjaciele dowiadują się o nazwiskach podwójnych, rodowych i panieńskich. Zbliża się koniec roku szkolnego. Koledzy rozmawiają o sporcie w ich życiu i o tym, jak pogodzić sport i naukę.

Słowa i słówka	Gramatyka	Jak to powiedzieć?	Jak to napisać?	A jak to jest w Polsce?
Nazwisko panieńskie, nazwisko rodowe, nazwisko podwójne, nazwy niektórych dyscyplin sportowych i sportowców	Odmiana polskich nazwisk męskich i żeńskich na -ski / -ska, -cki / -cka, -dzki / -dzka, -o, -a, na spółgłoskę, na -owa, -ówna	Ulubione dyscypliny sportowe, uprawiane sporty, znani sportowcy	Imiona i nazwiska rodziców, dziadków, pradziadków	Najpopularniejsze polskie nazwiska

To nazwisko jest mi znane!

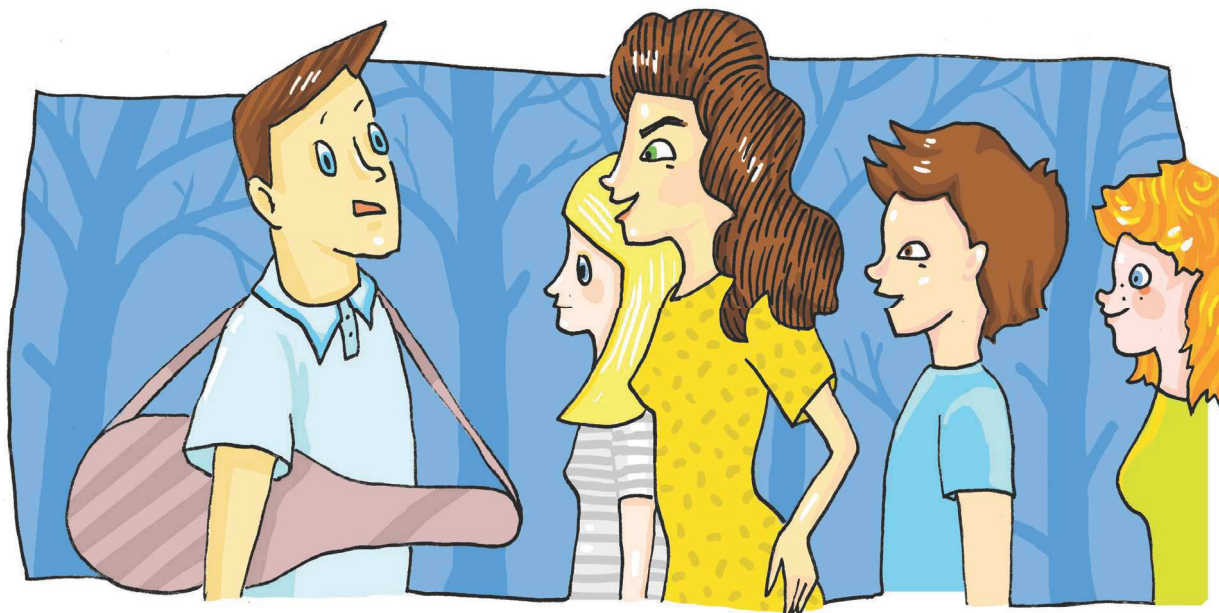

I. Spróbuj samodzielnie znaleźć odpowiedzi na poniższe pytania:

1. Co to jest nazwisko rodowe i nazwisko panieńskie?
2. Czy w polskiej tradycji istnieje takie pojęcie, jak *otczestwo*?
3. Jaka kolejność zapisywania imienia i nazwiska obowiązuje w Polsce?
4. Kiedy do nazwiska dodajemy końcówki *-owa* i *-ówna*?
5. Dlaczego kobiety mogą mieć podwójne nazwisko?

II. Wysłuchaj dialogu i wpisz brakujące wyrazy:

- Ania:** No proszę, Piotrek z rakiętą tenisową! Czyżbyś w końcu poszedł na trening⁰?
- Piotrek:** Aniu, to szyderstwo z twojej strony jest zupełnie nie na miejscu. Racja, zaniedbałem odrobinę treningi, ale muszę się teraz dużo uczyć. Zbliża się koniec roku szkolnego.
- Magda:** Faktycznie, przez ostatnie dwa tygodnie mamy same sprawdziany i kartkówki...
- Ania:** Madziu, jeśli chcemy kiedyś zobaczyć naszego kolegę Piotra Wysockiego na Wimbledonie, motywujmy go!
- Piotrek:** Nie jest to żadna motywacja, droga koleżanko! Poza tym też chciałbym zobaczyć w przyszłości Annę Snobczyńską na _____¹ w składzie reprezentacji Polski w siatkówce lub w _____².
- Staszek:** Ha, ha, a aktualnie przyszła mistrzyni Anna Snobczyńska przesiaduje głównie przed komputerem, pisząc blog.
- Ania:** Przyznaję, że w tym miesiącu rzadko gram w siatkę i w kosza*. Muszę skończyć ważny post o polskich modelkach. Od poniedziałku znowu będę na boisku!
- Magda:** Staszku, a ty akurat mógłbyś spędzać więcej czasu przy książkach, a nie na boisku szkolnym lub na podwórku.
- Staszek:** Polska piłka nożna bez Stanisława Sroki? Madziu, tego chcesz?!
- Magda:** Chcę, żebyś miał dobre oceny. Wykształcony _____³ to dopiero skarb dla każdego trenera!
- Staszek:** Niby racja, Magdo, ale tak trudno jest pogodzić sport i naukę. Tobie jest łatwiej: pasjonujesz się jazdą na nartach _____⁴, a to sporty sezonowe. Wiosną i latem nic ci nie przeszkadza w nauce.

* Tak mówimy potocznie o siatkówce i koszykówce.

Magda: Nie o to chodzi, Staszku. Nie rysuję w swojej wyobraźni Magdy Artowicz w stroju łyżwiarki lub narciarki na ____⁵. Skupiam się na nauce przez cały rok szkolny.

Ola: Zrozum, Staszku, nie każdy zostaje zawodowym ____⁶. Sport jest niesamowicie ważny w naszym życiu, ale mamy też inne obowiązki.

Piotrek: Bierz przykład z Oli! Ona uwielbia jazdę konną, ale to zamiłowanie nie wpływa na jej stopnie w szkole.

Staszek: I z tego powodu nigdy nie zobaczymy Oli Siemaszko wśród faworytów w wyścigach konnych, zawsze będzie ____⁷.

Ola: I taki właśnie mam plan – być amatorką wierną swojej pasji!

Piotrek: Drodzy przyjaciele! Wszyscy lubimy sport! Piłka nożna, piłka ręczna, skoki, boks, karate, ____⁸...

Ania: Łyżwiarstwo, tenis, ____⁹...

Magda: Pływanie, ____¹⁰, żeglarstwo...

Piotrek: I długo tak możemy wymieniać. Sztuka polega na tym, żeby teraz pogodzić sport i naukę, a w dorosłym życiu – sport, pracę i rodzinę.

Ola: Zatem jutro biegniemy na lekcje, a potem na treningi! Powodzenia wszystkim!

Ania, Magda: Dzięki, do jutra!

Staszek, Piotr: Dzięki, Olu! Pa, dziewczyny!

III. Połącz nazwy dyscyplin sportowych i nazwy sportowców:

0. piłkarz	A. hokej
1. tenisista	B. biegi
2. pływak	C. boks
3. bokser	D. piłka nożna (futbol)
4. siatkarz	E. pływanie
5. hokeista	F. koszykówka
6. koszykarz	G. siatkówka
7. skoczek	H. łyżwiarstwo
8. narciarz	I. skoki
9. łyżwiarz	J. tenis
10. biegacz	K. narciarstwo

TROCHE GRAMATYKI

Nazwiska zakończone na **-ski, -cki, -dzki** i ich formy żeńskie na **-ska, -cka, -dzka** odmieniają się jak przymiotniki:

Mianownik:	Nowogrodzki	Nowogrodzka
Dopełniacz:	Nowogrodzkiego	Nowogrodzkiej
Celownik:	Nowogrodzkiemu	Nowogrodzkiej
Biernik:	Nowogrodzkiego	Nowogrodzką
Narzędnik:	Nowogrodzkim	Nowogrodzką
Miejscownik:	(o) Nowogrodzkim	(o) Nowogrodzkiej

Nazwiska męskie zakończone na **spółgłoskę** odmieniają się jak rzeczowniki rodzaju męskiego, nazwiska żeńskie zakończone na spółgłoskę nie odmieniają się:

Mianownik:	Wójcik	Wójcik
Dopełniacz:	Wójcika	Wójcik
Celownik:	Wójcikowi	Wójcik
Biernik:	Wójcika	Wójcik
Narzędnik:	Wójcikiem	Wójcik
Miejscownik:	(o) Wójciku	(o) Wójcik

Nazwiska męskie zakończone na **-o** odmieniają się jak rzeczowniki rodzaju żeńskiego, nazwiska żeńskie zakończone na **-o** nie odmieniają się:

Mianownik:	Citko	Citko
Dopełniacz:	Citkę	Citko
Celownik:	Citce	Citko
Biernik:	Citkę	Citko
Narzędnik:	Citką	Citko
Miejscownik:	(o) Citce	(o) Citko

Nazwiska męskie i żeńskie zakończone na **-a** odmieniają się jak rzeczowniki rodzaju żeńskiego:

Mianownik:	Żmuda	Żmuda
Dopełniacz:	Żmudy	Żmudy
Celownik:	Żmudzie	Żmudzie
Biernik:	Żmudę	Żmudę
Narzędnik:	Żmudą	Żmudą
Miejscownik:	(o) Żmudzie	(o) Żmudzie

IV. Imiona i nazwiska, umieszczone w nawiasach, zapisz w odpowiedniej formie.

0. Nauczycielka mówiła na wywiadówce o Magdzie Artowicz (Magda Artowicz).
1. Czy znasz _____ (Wiktor Sroka), tatę Staszka?
2. Ola siedzi w jednej ławce z _____ (Weronika Socha).
3. Dziadek Piotrka poznał swoją przyszłą żonę _____
(Aleksandra Bućko) na studiach.
4. Staszek dużo czytał o polskim piłkarzu _____ (Kazimierz Deyna).
5. Słyszeliście o blogerze z Polski _____ (Anna Snobczyńska)?
6. Kawiarnia _____ (Jan Siemaszko) cieszy się dużą popularnością.
7. To jest wypracowanie _____ (Piotr Wysocki).
8. Babcia Stefania od dawna zna _____ (Jadwiga Nowakowa).
9. Tata Ani ma spotkanie biznesowe z _____ (Bartosz Pawlak).
10. Dziadek Piotrka jako młody chłopak zakochał się w _____
(Irena Zającówna).

V. Przypomnij sobie nazwiska znanych sportowców z twojego kraju albo z Polski, wybierz 2 lub 3 nazwiska i odmień je przez przypadki.

- M. _____
- D. _____
- C. _____
- B. _____
- N. _____
- Msc. _____

VI. Opowiedz o swoich ulubionych dyscyplinach sportowych. Czy oglądasz programy sportowe w telewizji? Czy byłeś kiedyś na meczu lub na wyścigach? Może sam / sama uprawiasz jakieś sporty? Jakie?

VII. Proszę powtórzyć:

→ *Snobczyńska szydzi z mistrza Wysockiego.*

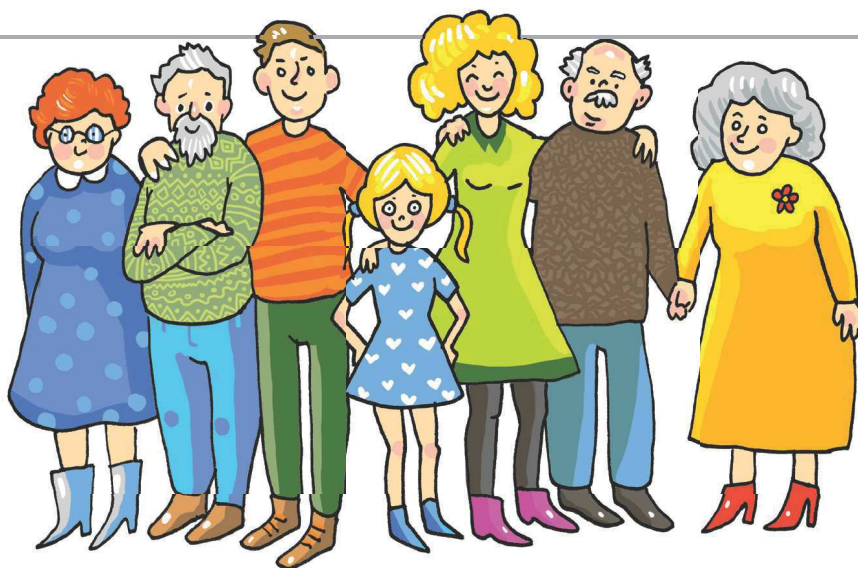
→ *Stanisław Sroka nie spędzi ani sekundy na boisku.*

→ *Nazwisko panięńskie mojej siostry to Lewandowska.*

VIII. Piotrek ułożył tekst o swoich rodzicach i dziadkach. Napisz podobny tekst o swojej rodzinie. Jeśli znasz imiona i nazwiska swoich pradziadków, albo dowiesz się tego od rodziców i dziadków, możesz dodać te informacje:

Nazywam się Piotr Wysocki. Mój tata nazywa się Grzegorz Wysocki. Moja mama nazywa się Paulina Wysocka. Nazwisko panieńskie mojej mamy to Lewandowska. Mój dziadek ze strony taty ma na imię Antoni. Jego żona, moja babcia, nazywa się Aleksandra Wysocka. Jej nazwisko rodowe to Bućko. Mój dziadek ze strony mamy nazywa się Mikołaj Lewandowski. Moja druga babcia, żona dziadka Mikołaja, ma na imię Irena. Jej nazwisko panieńskie to Zając.

Czy na pewno znasz te słowa i wyrażenia?

amator	karate	nazwisko rodowe	skoki
bieg	koszykarz	piłka nożna	sportowiec
biegacz	koszykówka	piłka ręczna	tenis
boks	łyżwiarstwo	piłkarz	tenisista
bokser	łyżwiarz	pływak	trener
hokeista	narciarstwo	pływanie	trening
hokej	narciarz	siatkarz	wyścigi
jazda figurowa	nazwisko panieńskie	siatkówka	zawodowiec
jazda konna	nazwisko podwójne	skoczek	żeglarstwo

RZUĆ OKIEM

ZASADY ROZDZIELNEJ PISOWNI „nie”

„NIE” PISZEMY ROZDZIELNIE:

→ **przed czasownikami w formie osobowej:** *nie lubię, nie piszesz, nie czekalibyśmy, nie otwieraj.*

Uważaj na wyjątki: *niecierpliwic się, nienawidzić, niepokoić, niedowidzieć;*

→ **przed bezokolicznikami:** *nie rozmawiać, nie przeszkadzać;*

→ **przed wyrazami:** *można (nie można), trzeba (nie trzeba), wolno (nie wolno), warto (nie warto), należy (nie należy), wypada (nie wypada);*

→ **przed wyrazami:** *nie bardzo, nie tylko;*

→ **przed przymiotnikami i przysłówkami w stopniu wyższym i najwyższym:** *nie lepszy, nie lepiej;*

→ **przed imiesłowami przysłówkowymi współczesnymi:** *nie wstając, nie niosąc;*

→ **przed imiesłowami przysłówkowymi uprzednimi:** *nie wróciwszy, nie przeczytawszy;*

→ **przed przysłówkami nie pochodzącymi od przymiotników:** *nie teraz, nie zawsze, nie bardzo.*

Uważaj na wyjątki: *niebawem, niezbyt, nieraz;*

→ **przed zaimkami:** *nie ja, nie twój, nie ten, nie wszyscy.*

Uważaj na wyjątki: *niektórzy, nieco, niejaki.*

1. Uzupełnij tabelkę – podane przymiotniki napisz w stopniu wyższym i najwyższym:

stopień równy	stopień wyższy	stopień najwyższy
niegruby	<i>nie grubszy</i>	<i>nie najgrubszy</i>
niestary		
niełatwy		
niedrogi		
niemały		

2. Uzupełnij tabelkę – podane przymiotniki napisz w stopniu wyższym i najwyższym:

stopień równy	stopień wyższy	stopień najwyższy
niegrubo	<i>nie grubiej</i>	<i>nie najgrubiej</i>
niestaro		
niełatwo		
niedrogo		
niemało		

3. Uzasadnij rozdzielną pisownię „nie” z poszczególnymi częściami mowy:

- nie lubię – przed czasownikami w formie osobowej
- nie spóźniać się – _____
- nie teraz – _____
- nie skręcając – _____
- nie my – _____

4. Oto kilka rad, jak dbać o zdrowie. Podane czasowniki wpisz w puste miejsca:

~~chodzić~~ | denerwować się | jeść | palić | siedzieć

- a) Nie chodzić spać po północy.
- b) Nie _____ papierosów.
- c) Nie _____ błahymi sprawami.
- d) Nie _____ zbyt długo przed komputerem i telewizorem.
- e) Nie _____ tłustych i słodkich potraw.

5. Wpisz „nie” razem lub oddzielnie:

nieziemski _____ starszy _____ dziś _____ porządek _____ czytając

_____ zbyt _____ twój _____ wiadomo _____ warto _____ korzystny

CZY WIESZ, ŻE...

Według danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji **NOWAK**, **KOWALSKI** i **WIŚNIEWSKI** – to nadal trzy najpopularniejsze polskie nazwiska.

W bazie PESEL zarejestrowanych jest w sumie ponad 277 tys. osób noszących nazwisko **Nowak**.
Drugie miejsce zajęli **Kowalscy**, których jest ponad 178 tys.
Natomiast **Wiśniewskich** jest w sumie ponad 139 tys.

MSWiA opublikowało również listę 100 najpopularniejszych polskich nazwisk.

W pierwszej dziesiątce znalazły się takie nazwiska, jak:

Wójcik, Kowalczyk, Kamiński, Lewandowski, Dąbrowski, Zieliński, Szymański
(stan na 17.01.2015)*.

* Na podstawie: <https://mswia.gov.pl/pl/aktualnosci/12891,100-najpopularniejszych-polskich-nazwisk.html>

Sprawdź, czy: znasz, wiesz, umiesz i rozumiesz

A. ROZUMIENIE ZE SŁUCHU

I. Wysłuchaj uważnie, co mówi babcia Stefania i wypełnij tabelę –
P (prawda) lub N (nieprawda):

		P	N
0.	Babcia Stefania jest jeszcze młodą kobietą.		✓
1.	Pani Jadzia nie ma problemów ze zdrowiem.		
2.	Ania lubi przeglądać się w lustrze.		
3.	Rodzice Ani i Rysia pracują w domu.		
4.	Babcia Stefania nie ma czasu myśleć o innych dzieciach z podwórka.		
5.	Ola lubi, ale nie umie zajmować się zwierzętami.		
6.	Magda jest utalentowana artystycznie.		
7.	Babcia Stefania wie, dlaczego Ania nie interesuje się Piotrem.		
8.	Babcia Stefania myśli, że Staszek nie jest pracowity.		
9.	Staszek ma na sobie codziennie inne ubranie.		
10.	Ania ma problem z oczami.		

II. Wysłuchaj uważnie i uzupełnij dialog:

Ania: Kocha, lubi, szanuje, nie chce, nie dba, żartuje⁰. Co jest dalej?

Ola: W myśli, w mowie, w sercu, na ślubnym kobiercu.

Ania: Głupia i starodawna _____¹.

Ola: Jak to wróżba. Zabawa i nic więcej. W ten sposób nasze mamy i babcie chciały dowiedzieć się czegoś o _____², w których się kochały.

Ania: Wiem, wiem! I nasze prababcie, i ich mamy, i babcie i tak dalej... Głupota. Zresztą mama mi _____³, że to tata się w niej kochał, a nie ona w nim.

Ola: No coś ty! Twoja mama nie kochała twojego taty?

Ania: Na początku nie. Podobno wtedy bardzo ją _____⁴, bo ciągle próbował się z nią umówić, a ona miała innego chłopaka.

Ola: To tak jak Piotrek w tobie. A ty tylko Sebastian i Sebastian.

Ania: Ale wymyśliłaś! Chociaż, jakby się nad tym zastanowić, to _____⁵ jakiejś jest. Myślisz, że Piotrek się we mnie kocha?

Ola: A ty co? Ślepa jesteś? Świata za tobą nie widzi. Nawet mi go _____⁶ szkoda.

Ania: Dlaczego szkoda i dlaczego tylko trochę?

Ola: Bo Piotrek to w sumie fajny chłopak, lepszy od tego całego Sebastiana. A z drugiej strony czasem jest _____⁷ i arogancki.

Ania: Masz rację. Mnie też jego zachowanie momentami denerwuje. Zwłaszcza wtedy, kiedy udaje, że wszystko wie.

Ola: Ale on wie _____⁸ więcej niż my wszyscy razem.

Ania: Może i wie. I co z tego? O Warszawie Staszek wie więcej od niego. O sztuce nasza Madzia. O _____⁹ i zwierzętach ty.

Ola: A o modzie i ciuchach ty. No może faktycznie obrywaj listki dalej i wróż sobie, czy Sebastian cię kocha, bo Piotra to ty za bardzo nie lubisz.

Ania: Lubię go, ale...

Ola: Ale Sebastian to Sebastian.

_____¹⁰
ta twoja miłość.

Ania: Może i ślepa, ale fajna.

B. POPRAWNOŚĆ GRAMATYCZNA I LEKSYKALNA

III. Uzupełnij zdania według wzoru:

Ania często pożycza swoje ubrania (**przyjaciółki i koleżanki**) przyjaciółkom i koleżankom ⁰
z klasy. Ola chce zaprezentować (**swoi przyjaciele**) _____ ¹ na
konkursie plastycznym. Piotr ma problem ze (**zdrowe jedzenie**) _____ ².
Magda fotografuje teraz (**mały czarny kot**) _____ ³.

Staszek nigdy nie gubi (**żadne rzeczy**) _____ ⁴. Babcia Stefania
chętnie rozmawia ze Staszkiem o (**historia Warszawy**) _____ ⁵.

Rysio szuka w lodówce (**coś słodkie**) _____ ⁶ do zjedzenia. Pani Jadzia uważa, że dzieci często uczą
się (**złe nawyki**) _____ ⁷ od rodziców. Ania woli myśleć
o (**Sebastian**) _____ ⁸ niż o (**Piotr**) _____ ⁸.
Staszek nie był w szkole od (**poniedziałek**) _____ ⁹ do (**środa**)
_____ ⁹. Babcia Stefania i pani Jadwiga chętnie rozmawiają o (**swoja**
młodość) _____ ¹⁰.

IV. Uzupełnij według wzoru:

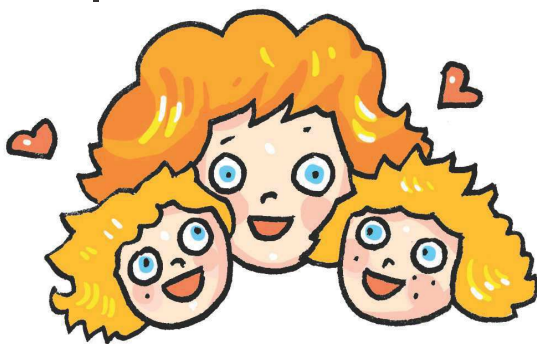
0. Co myślisz o Piotrze Wysockim (Piotr Wysocki)?
1. Dlaczego nauczyciele mają problem ze _____ (Staszek Sroka)?
2. Jaki prezent kupili przyjaciele _____ (Ania Sobczyńska)?
3. Przyszli wszyscy oprócz _____ (Magda Artowicz).
4. Rysio urodził się _____ (ósmego marca).
5. Babcia Stefania i pani Jadzia znają się od _____ (wiele lat).
6. Ola nie jest _____ (najwyższa dziewczyna) w klasie.
7. Sebastian jest przystojny bez _____ (dwa zdania).
8. Czy masz czasem dosyć _____ (swoje rodzeństwo)?
9. Pojawił się nowy uczeń w _____ (nasza klasa).
10. Staszek nie wstydzi się swojego _____ (stary telefon).

V. Uzupełnij według wzoru:

0. Ania ma **młodsze** bratu | **młodszy** brata | młodszy brat.
1. W naszym mieście jest **dużo** zabytków | **dużo** zabytki | **dużych** zabytków.
2. Sebastian podoba się **wiele** dziewczyn | **wieloma** dziewczynami | **wielu** dziewczynom.
3. W rodzinie Piotra było aż **trzy** profesorowie | **trzech** profesorów | **trzem** profesorom.
4. Spotkamy się **za dziesięć** do trzeciej | **za dziesięć** po trzeciej | **za dziesięć** trzecia.

5. Na decyzję trzeba poczekać do **trzydziestego listopada** | **trzydziesty listopad** | **trzydziestego listopada**.
6. Nie zrobisz tego **swoim najlepiej przyjaciółkom** | **swoich najlepszych przyjaciółek** | **swoim najlepszym przyjaciółkom**.
7. Tenis nie należy do **najłatwiejszych dyscyplin sportowych** | **najłatwiejszej dyscypliny sportu** | **najłatwiejszych dyscypliny sportowej**.
8. Ola poświęca dużo czasu **z młodszym rodzeństwem** | **dla młodszego rodzeństwa** | **młodszemu rodzeństwu**.

9. Babcia mieszka **dalej stąd** | **daleko stąd** | **daleka stąd**.
10. Dziadek nie mieszka z nami już **od dawna** | **od dawno** | **od dawnego**.

VI. Połącz wyrazy i ich określenia:

0. upał	A. ma tyle samo lat co ty
1. baton	B. obniżka cen
2. zapominalski	C. zupełny brak sukcesu
3. przecena	D. wtedy udaje się łatwiej niż innym
4. natychmiast	E. bardzo, bardzo gorąco
5. hulajnoga	F. to stanie się wkrótce, od razu
6. porażka	G. ma problemy z pamięcią
7. kieliszek	H. słodki, smaczny, kaloryczny
8. rówieśnik	I. intensywnie pada
9. ulewa	J. wypijesz z niego, ale mało
10. predyspozycje	K. jedziesz na niej i się bawisz

C. ROZUMIENIE TEKSTÓW PISANYCH

VII. Przeczytaj uważnie tekst
i wypełnij tabelę:

HISTORIA ŻUBRA

Żubr jest największym ssakiem europejskim. Jego historia związana jest z tym kontynentem. To historia smutna i dramatyczna. Przed wiekami zamieszkiwał cały kontynent od Oceanu Atlantyckiego po góry Kaukaz. Wycinanie lasów powodowało, że żubry powoli znikły z mapy Europy. Zwierzęta te, wyginęły w Anglii już w XII wieku, we Francji w końcu XIV, w Niemczech w XVI, w Siedmiogrodzie zaś w 1810 roku. Pod koniec XVIII wieku żubry występowały tylko na Kaukazie i w Puszczy Białowieskiej. Żubry w Puszczy Białowieskiej były objęte ochroną królewską już od XVI wieku. Ale i tak było ich coraz mniej. Sytuacja poprawiła się w XIX wieku, bo żubra w Puszczy Białowieskiej chronił całkowity zakaz zabijania. W 1897 roku doliczono się tam 1900 sztuk. W 1914 roku zostało ich już tylko 727. Katastrofą była I wojna światowa, bo żubry zostały wybite przez żołnierzy niemieckich i rosyjskich partyzantów. Ostatniego żyjącego wolno żubra białowieskiego zastrzelono w 1919 lub 1921 roku. Niewiele dłużej żubry utrzymały się na Kaukazie, gdzie wytępiono je ostatecznie w 1926 lub 1927 roku. Na szczęście w XIX wieku żubry były wysyłane z Puszczy Białowieskiej jako podarunki do europejskich prywatnych zwierzyńców i ogrodów zoologicznych. Dzięki potomkom tych zwierząt było możliwe rozpoczęcie prac nad ratowaniem gatunku. Z inicjatywy profesora Jana Sztolcmana założono w 1923 roku Międzynarodowe Towarzystwo Ochrony Żubra. Dokonano wtedy spisu wszystkich żubrów żyjących na świecie. Było ich tylko 54. W Polsce ratowanie żubrów rozpoczęto w 1929 roku, kiedy przywieziono pierwsze osobniki do Białowieży i umieszczono w specjalnie zbudowanym w tym celu rezerwacie. Pomyślny rozwój hodowli żubrów w okresie po zakończeniu II wojny światowej pozwolił na tworzenie wolno żyjących populacji. Pierwsze żubry wypuszczono na wolność w Puszczy Białowieskiej w 1952 roku w części polskiej i rok później w części białoruskiej. W latach 1952–1965 wypuszczono z białowieskich rezerwatów na teren polskiej części puszczy 40 żubrów. Populacja żubrów w Puszczy Białowieskiej rozwijała się dynamicznie, jej liczebność przekroczyła w 1965 roku 100 osobników, a w 1971 – 200. Stopniowo tworzone inne hodowle zamknięte i wolno żyjące populacje w Polsce i na świecie. Pomimo spektakularnego sukcesu hodowlanego, żubr nadal jest gatunkiem zagrożonym. Obecnie na świecie żyje nie więcej niż 5300 żubrów.

(P) prawda, (N) nieprawda:

		P	N
0.	Żubry zamieszkują tylko Europę.	✓	
1.	Kiedyś można było spotkać żubry w całej Europie.		
2.	Im mniej lasów, tym mniej żubrów.		
3.	Żubry wyginęły w Niemczech wcześniej niż we Francji.		
4.	W Anglii żubry żyły aż do wybuchu I wojny światowej.		
5.	Profesor Jan Sztolcman założył Międzynarodowe Towarzystwo Ochrony Żubra.		
6.	Polscy królowie próbowali chronić żubry.		
7.	W czasie I wojny światowej wystrzelano prawie wszystkie żubry.		
8.	W 1923 roku na świecie było tylko 157 żubrów.		
9.	Pierwsze żubry z hodowli wypuszczono na wolność w 1952 roku.		
10.	Dzisiaj żubrom już nic nie grozi.		

D. POPRAWNOŚĆ ORTOGRAFICZNA I FONETYCZNA

VIII. Wykonaj według wzoru:

0. Nie lubię jeść **miodu**, chociaż wiem, że miód jest zdrowy.
1. Ja **mogę** to zrobić, ale ty byś chyba nie _____.
2. Jestem **niski**, ale on jest jeszcze _____.
3. To jest twój **mąż**? Nie wiedziałem, że masz _____.
4. Jeśli ja **mogę**, to ty też _____.
5. **Proszę** o spokój! A ty, o co _____?
6. Jutro **wzmę** parasol. Ty też _____.
7. Jest już **blisko**, coraz _____.
8. Kto **zaczął** awanturę? To oni _____.
9. **Zadzwonisz** do mnie? Kiedyś może _____.
10. Rano bolał mnie jeden **ząb**. Teraz bolą mnie już trzy _____.

IX. Wykonaj według wzoru:

0. Mój wujek jest zawodowym **ż** | **rz** -ołnierzem.
1. Nie lubię takich smutnych **histor-** **i** | **ii**.
2. Jak możesz jeść taki stary **chle-** **p** | **b**!
3. Czy to twoja **blu-** **z** | **s** -ka?

4. Ostatnio **rz**|**ż**-**adko** spotykam się z kolegami.
5. Szkoda, że **bo**-**ch**|**h**-**ater** tej książki zginął w wypadku samochodowym.
6. Nie musisz **pr**-**ó**|**u**-**bować** każdego tortu, jakim cię częstują.
7. Stanisław Moniuszko był znakomitym **k**-**ą**|**om**-**pozytorem**.
8. To nie jest **najlep**-**sz**|**rz**-**y** pomysł.
9. Dlaczego ty tak bardzo lubisz **br**-**ą**|**on**-**zowy** kolor?
10. Staszek bardzo nie lubi **lekc**-**j**|**ji** matematyki.

E. FRAZEOLOGIA

X. Dopasuj podane wyrazy i zwroty do poniższych wyrażeń:

przeszkadzać | nudzić się | czuć się dobrze | malować | zgubić się | nie pasować
nie mieć problemu | być unikatowym | ~~fantazjować~~ | mieć zły humor | ukryć się

0. bujać w obłokach *fantazjować*
1. jak kamień w wodę _____
2. bułka z masłem _____
3. przenieść na płótno _____
4. schować się do mysiej dziury _____
5. piąte koło u wozu _____
6. jak ryba w wodzie _____
7. czarna owca _____
8. czas stoi w miejscu _____
9. biały kruk _____
10. być nie w sosie _____

F. PISANIE

XI. Wybierz dowolną postać z naszego podręcznika (Ania, Ola, Magda, Piotr, Staszek, Rysio, babcia Stefania, pani Jadzia) i opisz ją. Pamiętaj, że warto jest napisać o: wieku, wyglądzie, zainteresowaniach, problemach...

G. WIEDZA OGÓLNA

XII. Kto jest kto? Uporządkuj według wzoru:

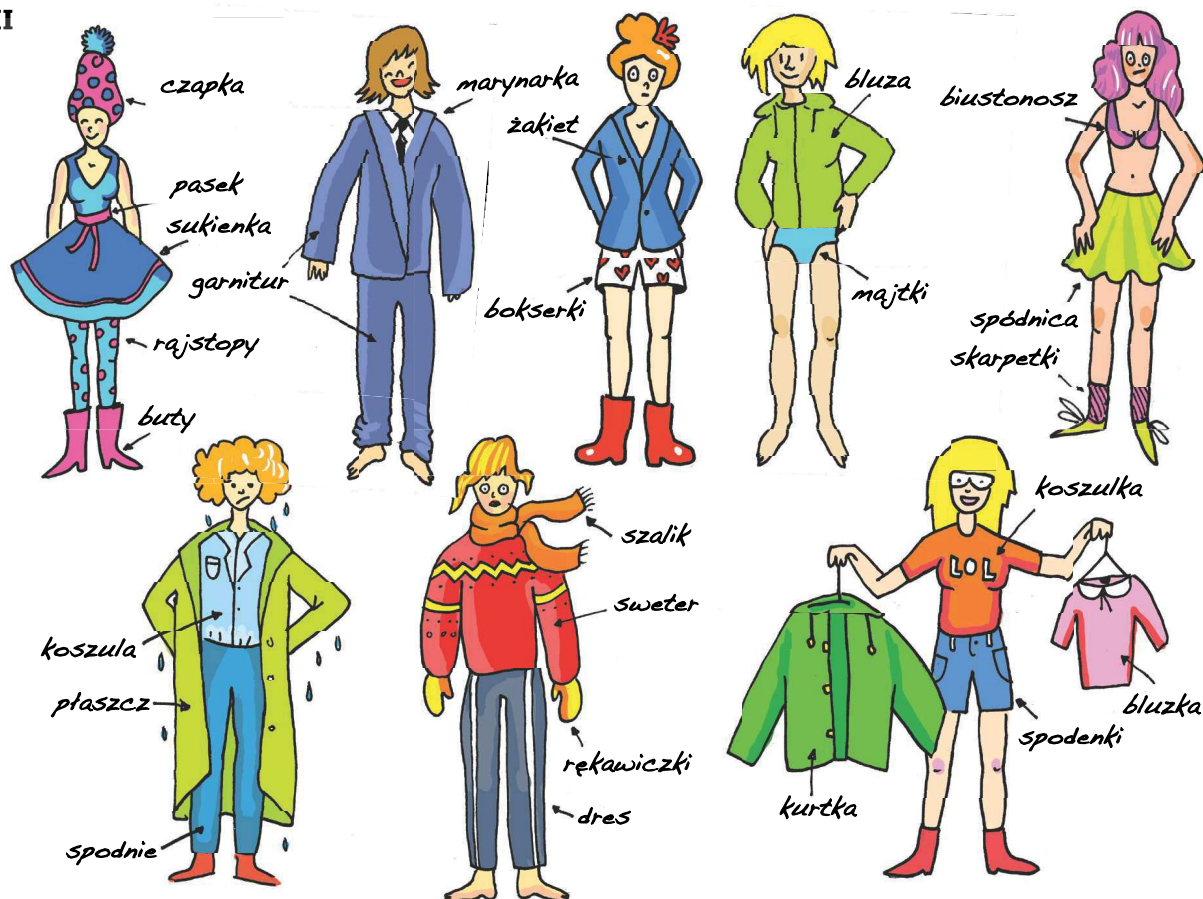
poetka | ~~modelka~~ | pisarz | poeta | malarz | astronom | kompozytor
 animator/reżyser | matematyk | poeta | aktor | król | kompozytorka

0. Anja Rubik <u>modelka</u>	
1. Mikołaj Kopernik _____	2. Jerzy Stuhr _____
3. Czesław Miłosz _____	4. Leon Wyczółkowski _____
5. Wisława Szymborska _____	6. Witold Gombrowicz _____
7. Wojciech Kossak _____	8. Henryk Sienkiewicz _____
9. Stanisław Poniatowski _____	10. Józef Chełmoński _____
11. Fryderyk Chopin _____	12. Józef Hofman _____
13. Tomasz Bagiński _____	14. Tekla Bądarzewska _____
15. Stefan Banach _____	16. Stanisław Wyspiański _____
17. Stanisław Moniuszko _____	18. Ignacy Penderecki _____
19. Władysław Reymont _____	20. Juliusz Kossak _____

LEKCJA 20

I 1. – b, 2. – a, 3. – b, 4. – b, 5. – a

II

III

SZCZĘŚCIE	ZŁOŚĆ	SPOKÓJ
zadowolony,	agresywny,	opanowany,
podekscytowany,	zły,	łagodny,
zachwycony,	poirytowany,	grzeczny,
ucieszony,	wściekły	cichy
wzruszony		
SMUTEK	STRACH	ZMĘCZENIE
nieszczęśliwy,	przerażony,	śpiący,
przygnębiony,	zaniepokojony,	znużony,
rozczarowany,	zszokowany	wykończony
przybity		

IV

- b) sukienka – reszta to ubrania zimowe
- c) bluzka – jedyne ubranie na górną część ciała i jedyne w tym zestawieniu rodzaju żeńskiego i posiadające liczbę pojedynczą, reszta to pluralia tantum
- d) spodnie – jedyne ubranie na dolną część ciała
- e) spodenki – jedyne ubranie na lato (ew. szalik – jedyne dodatki)

- f) grzeczny – reszta przymiotników opisuje smutek
 g) wykończony – reszta przymiotników opisuje szczęście
 h) opanowany – reszta przymiotników opisuje zmęczenie
 i) cichy – reszta przymiotników opisuje złość
 j) łagodny – reszta przymiotników opisuje strach
 k) sweter – reszta ubrań zawsze jest elegancka
 l) garnitur – reszta ubrań jest typowo kobieca

V

	forma z tekstu	bezokolicznik	on lub oni	tryb rozkazujący (ty)
1.	zapytała	zapytać	zapytają	zapytaj!
2.	wybiorę się	wybrać się	wyberze się	wyberz się!
3.	zaprosił	zaprościć	zaprości	zaproś!
4.	zachwycają się	zachwycać się	zachwycają się	zachwycaj się!
5.	pracuje	pracować	pracuje	pracuj!
6.	siedzę	siedzieć	siedzi	siedź!
7.	pomagam	pomagać	pomagają	pomagaj!
8.	ubiorę	ubrać się	ubierze się	ubierz się!
9.	wyglądać	wyglądać	wyglądają	wyglądaj!
10.	proszę	prosić	prosi	proś!

VI

- A. 1. Uprawiaj, 2. Jedz, 3. Pomyśl, 4. Pij, 5. Słuchaj, 6. Dbaj, 7. Medytuj
- B. 1. Rozmawiaj, 2. Rozmawiajmy, 3. Pytaj, 4. Pytajcie, 5. Myśl, 6. Myślmy, 7. Nie porównuj, 8. Nie porównujcie, 9. Koncentruj się, 10. Koncentrujmy się, 11. Rozwijaj, 12. Rozwijajcie, 13. Bądź, 14. Bądźcie
- C. 1. Niech panie pamiętają, 2. Niech pani nie zapomni, 3. Niech Wiktoria użyje, 4. Niech pan podkreśli, 5. Niech panie wyjmą, 6. Niech panowie tańczą, 7. Niech państwo uśmiechają się

Rzuć okiem

1. -ii: geografii, encyklopedii, Tajlandii, Indii
 -ji: lekcji, informacji, Azji, Rosji, kolacji, poezji
 -i: Oli, Ani, Korei, kawiarni, Wiśni, słoni
2. racji, restauracji, harmonii, komedii, ortografii
3. Dania, sympatia, ciocia, sytuacja, decyzja, monarchia, krytyka, niania, porcja
4. -ii: teorii, lilii, chemii, arii
 -ji: stacji, wersji, Turcji, policji
 -i: kuchni, ziemi, Hani, latarni
5. Grecji, księgarni, cukierni / kawiarni, Gdyni

LEKCJA 21

I

1. drogich, 2. nakarmić, 3. życiu, 4. kreatywnym, 5. pieniądze, 6. zarabiać, 7. złośliwa, 8. szczęśliwa, 9. biznesplan, 10. zakochać, 11. rozwijanie, 12. ciężką, 13. przyszłości, 14. modelką, 15. Gotowanie

II 1. – N, 2. – P, 3. – P, 4. – N, 5. – N, 6. – P, 7. – N, 8. – P, 9. – P, 10. – N

V 1. warto, 2. trzeba, 3. można, 4. wolno, 5. można, 6. wolno, 7. warto,
8. trzeba / warto, 9. można, 10. warto

LEKCJA 22

I 1. – b, 2. – a, 3. – c, 4. – a, 5. – b

V 1. – Ż, 2. – H, 3. – Ż, 4. – P, 5. – R, 6. – ZW, 7. – P, 8. – Ż, 9. – H, 10. – ZW

VI **Robić:** robiłbym, robiłabym, robiłbyś, robiłabyś, robiłby, robiłaby, robiłoby, robilibyśmy, robiłybyśmy, robilibyście, robiłybyście, robiliby, robiłyby

Mieć: miałbym, miałabym, miałbyś, miałabyś, miałby, miałaby, miałoby, mielibyśmy, miałybyśmy, mielibyście, miałybyście, mieliby, miałyby

Móc: mógłbym, mógłabym, mógłbyś, mógłabyś, mógłby, mógłaby, mogłoby, moglibyśmy, mogłybyśmy, moglibyście, mogłybyście, mogliby, mogłyby

Chcieć: chciałbym, chciałabym, chciałbyś, chciałabyś, chciałby, chciałaby, chciałoby, chcielibyśmy, chciałybyśmy, chcielibyście, chciałybyście, chcieliby, chciałyby

VII 1. miałby, 2. chciałbyś, 3. mógłabym, 4. ściszyliby, 5. zaprosilibyście, 6. poszłabyś, 7. wołałybyście, 8. zjadłaby, 9. kupilibyśmy, 10. zrobiłybyście

IX 1. kupiłbyś, 2. ubrałybyście się, 3. mógłbyś, 4. dałbyś, 5. zagrałibyśmy / zagrałybyśmy, 6. chciałabym, 7. dałobyście, 8. porozmawiałbyś, 9. chciałabym, 10. pobawiłbyś się

Rzuć okiem

1. d – t, g – k, w – f, z – s, dz – c, ż – sz, ź – ś, dż – cz, dż – ć

2. ogród, pociąg, kod, kot, sklep, gaz, paw, pieniądze, płot

3. b) Dziewczynki mają chore zęby.

c) Gdzie są moje buty?

d) Na ścianie wiszą obrazy.

e) W tych wypracowaniach są błędy.

4. Elbląga, Brzegu, Chodzieży, Fromborka, Inowrocławia, Międzychodu, Nowogardu, Raciborza, Sochaczewa

5. ogród, obraz, kalendarz, ząb, ława, szyba, waliza, grzyb, gwiazda

LEKCJA 23

I 1. – P, 2. – N, 3. – N, 4. – P, 5. – N, 6. – P, 7. – N, 8. – N, 9. – P, 10. – P

III **Polskie kreskówki:** Bolek i Lolek, Miś Uszatek, Koziołek Matołek, Reksio

Kosmos: ufoludek, robot

Baśnie: klasyka światowa: złota rybka, Kopciuszek, latający dywan, krasnoludek, Czerwony Kapturek, smok, dobra wróżka

IV 1 – ZN, 2 – ZR, 3 – ZN, 4 – ZN, 5 – ZR

V 1. gdybyśmy, 2. gdybym, 3. gdybyście, 4. gdyby, 5. gdybyście, 6. gdybyś, 7. gdyby, 8. gdyby, 9. gdyby, 10. gdyby

VI 1. zostałby, 2. moglibyście, 3. chodziłbym, 4. byłbyście, 5. bolałby, 6. pojechałybyśmy, 7. miałbyś, 8. wiedziałabym, 9. dbałbym, 10. pisałibyście / pisałybyście

LEKCJA 24

I 1. – N, 2. – P, 3. – N, 4. – N, 5. – P, 6. – N, 7. – N, 8. – P, 9. – N, 10. – P

III 1. nikt się komuś nie sprzeciwi 2. kto nie powie nikomu twoich sekretów 3. solidny, rzetelny, niezdolny do oszustwa 4. zawiedziony 5. wywoływać zachwyt wśród kolegów i koleżanek 6. mówić o kimś źle 7. niesympatycznie dyskutować 8. dojść do porozumienia 9. mówić nieprawdę 10. komu jest przykro, że innym się powodzi, że mają szczęście

IV 1. – C, 2. – A, 3. – B
1. żeby, 2. że, 3. żeby, 4. że, 5. czy, 6. czy, że, 7. żeby, 8. żeby, 9. czy, 10. żeby, że

VI 1. żebym pojechał / pojechała
2. żebyście kupiły / kupili
3. żebyśmy czuli się
4. żebyś nie dawał / dawała
5. żebyśmy uprawiali / uprawiali
6. żeby przestał
7. żeby przełożyła
8. żeby wszystkie pieski były
9. żeby Ania dbała
10. żeby wszyscy wyszli i dali

VII 1. Piotrek zrobi wszystko, żeby Ania zrozumiała, że jest dla niej ważny.
2. Staszek zatańczy z Olą, żeby zauważyła, że się nią interesuje.
3. Magda nauczy się na test z matematyki, żeby rodzice byli szczęśliwi.
4. Babcia zrobi pierogi ze szpinakiem, żeby dzieci zjadły obiad z apetytem.
5. Ola segreguje śmieci, żeby środowisko było mniej zanieczyszczone.
6. Sąsiadka Jadwiga podsłuchuje rozmowy dzieci, żeby Stefcia była na bieżąco.
7. Rodzice zapisali Ryśka na balet, żeby był znanym baletmistrzem.
8. Ania zaprosiła was do kina, żebyście wiedzieli, że jesteście dla niej ważni.
Alternatywnie: Ania zaprosiła nas do kina, żebyśmy wiedzieli, że jesteśmy dla niej ważni.
9. Przyjaciele są z Anią w szpitalu, żeby nie czuła się samotna.
10. Lekarz powtórzył, żebyśmy trzymali orzechy z dala od Rysia.

Rzuć okiem

1. ciemny, ciastko, bocian, ćma, maść, gość, kość, ciekawy, ciocia, kwiecień
2. dzisiaj, jedziemy, Madzia, październik, poniedziałek, urodziny, dziadek, dziewczyna, dźwięk, złodziej

3. dzień, niedziela, słońce, styczeń, poniedziałek, taniec, niebo, technikum, Ania, niebieski
 4. środa, sierpień, wrzesień, śliczny, siedem, osiem, Ryś, świat, świeży, święto
 5. zima, zielony, zima, ziemniak, październik, buzia, źródło, żreback, ziemia, mroźny

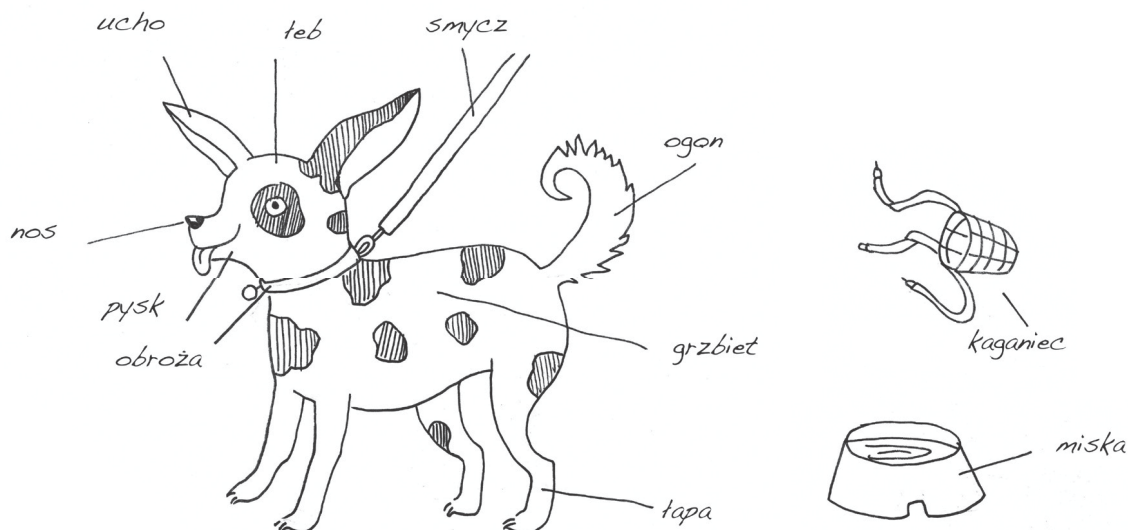
LEKCJA 25

- I 1. – P, 2. – N, 3. – P, 4. – P, 5. – N, 6. – P, 7. – N, 8. – N, 9. – N, 10. – P
- II 1. oczywiście, 2. prawie / chyba, 3. tylko / chyba, 4. zupełnie / wcale 5. wcale
 6. przecież / zresztą, 7. Tylko, 8. właśnie, 9. Właśnie / Pewnie / Chyba, 10. Koniecznie,
 11. niekoniecznie, 12. właśnie / przecież, 13. zresztą, 14. wcale
- IV. 1. **dawać / zabierać przedmiot materialny:** przynosić / przynieść, sprzedawać / sprzedać, zwracać / zwrócić, pożyczać / pożyczyć, kraść / ukraść, darować / podarować,
 2. **mówić:** odpowiadać / odpowiedzieć, przedstawiać / przedstawić, opowiadać / opowiedzieć,
 3. **działać korzystnie / niekorzystnie dla kogoś:** pomagać / pomóc, przypominać / przypomnieć, szkodzić / zaszkodzić, przeszkadzać / przeszkodzić
- V 1. Magdzie, potrzebującym dziewczynom, 2. kolegom, koleżankom, 3. pani Jadzi, babci Stefanii, 4. Piotrowi, Stanisławowi, 5. psu, kotu, 6. bratu, mamie, tacie, 7. małemu wnuczkowi, wnuczce, 8. starszym osobom, 9. znajomej dziewczynie, Magdzie, innej koleżance, 10. cennemu egzemplarzowi, innym przedmiotom
- VII 1. wnuczka, 2. młoda, 3. pomysły, 4. dyskotekę, 5. kolan, 6. granatowej, 7. długiej, 8. raz, 9. potrzebny, 10. restauracji

LEKCJA 26

- I 1. a, 2. c, 3. c, 4. b, 5. a, 6. c, 7. b, 8. c, 9. a, 10. c

II

- III** 1. a) dzięki, 2. b) na przekór, 3. b) Wbrew, 4. a) na przekór, 5. a) wbrew, 6. c) dzięki, 7. b) Ku, 8. b) przeciwko, 9. a) ku, 10. b) Na przekór
- IV** 1. mi, 2. nim, 3. jej, 4. mu, 5. mu, 6. mu, 7. im, 8. mu, 9. nam, 10. mi, 11. mnie, 12. im, 13. mi, 14. wam, 15. ci, 16. tobie, 17. nam, 18. mu, 19. mi, 20. mu
- V** 1. podoba się, 2. kocha, 3. lubi / kocha, 4. lubi, 5. kocha, 6. podoba się, 7. lubi, 8. podoba się, 9. lubi, 10. podobają się
- VI** 1. – N, 2. – P, 3. – P, 4. – N, 5. – N, 6. – N, 7. – P, 8. – N, 9. – P, 10. – P

Rzuć okiem

- herbatę, drogą, kredką, książkę, siostrą, łazienkę, kreskówkę, zupę, nadzieję
- dobrą opiekunkę, moją mamę, chorą łapę, suchą karmę, brzydką pogodę
- spóźnioną Olą, nową znajomą, zupą pomidorową, całą klasą, trudną sytuacją
- pajęczyna, gałęzie, błędy, widzę, przyjęcie, dęby, ręka, trębacz, pięć
- zdzęli, ciągnęli, kichnęli, zajęli, krzyknęli, płynęli, zamknęli, dotknęli, zaczęli

LEKCJA 27

- I** 1. – N, 2. – P, 3. – P, 4. – N, 5. – N, 6. – P, 7. – P, 8. – P, 9. – N, 10. – N

II	kelnerka / kelner	klientka / klient
	Co dla pani / pana?	Czy mogę prosić o kartę?
	Co podać?	Proszę...
	Proszę, oto nasze menu.	Dla mnie...
	Czy państwu smakowało?	Co pani / pan poleca?
	Płaci pani / pan kartą czy gotówką?	Czy mogę płacić kartą?
	Czy życzy sobie pani / pan coś jeszcze?	Poproszę rachunek.
	Czy coś do picia?	Czy może pani / pan przynieść nam sól?
	Płacą państwo razem czy oddzielnie?	Dziękuję, reszta dla pani / pana.
	Czy podać coś jeszcze?	

- IV** 1. – B, 2. – A, 3. – G, 4. – C, 5. – I, 6. – E, 7. – J, 8. – F, 9. – K, 10. – H
- V** 1. Dziadku, 2. Babciu, 3. Lenko, Leonku, 4. Sebastianie, 5. piesku, 6. Dziecko, 7. Izo, 8. Dziewczyny, 9. Pani Jadziu, 10. pani Stefanio
- VI** 1. ✓ forma mianownika jest możliwa, 2. Droga Magdo, 3. Pani Anno, 4. ✓ forma mianownika jest możliwa, 5. ✓ forma mianownika jest możliwa, 6. Pani Jadwigo, 7. Szanowny Panie, 8. ✓ forma mianownika jest możliwa, 9. ✓ forma mianownika jest możliwa, 10. Panie Profesorze
- VII** 1. Małgosia / Gosia / Małgośka / Gośka, 2. Aga / Agnieszka, 3. Krysia, 4. Ewcia / Ewka, 5. Ela / Elżunia, 6. Zosia / Zośka, 7. Zuzia / Zuzka / Zużka, 8. Hania / Hanka, 9. Julka / Juleczka, 10. Majka / Majeczka, 11. Andrzejek, 12. Tomek / Tomaszek,

13. Kuba / Kubuś, **14.** Antek / Antoś, **15.** Szymek / Szymuś, **16.** Olek / Alek,
17. Michałek / Michaś, **18.** Wojtek / Wojtuś, **19.** Pawełek, **20.** Mareczek

Możliwe są także inne odpowiedzi zawierające rzadziej używane zdrobnienia np. Tomcio

LEKCJA 28

- I** 1. – P, 2. – P, 3. – N, 4. – P, 5. – P, 6. – N, 7. – P, 8. – N, 9. – N, 10. – N
- II** 1. pierwszoklasista, 2. pianista, 3. nadawca, 4. odbiorca, 5. analfabeta,
 6. arystokrata, 7. monarcha, 8. kosmonauta, 9. internauta, 10. patriota
- III** 1. pediatra, 2. dentysta, 3. logopeda, 4. ortopeda, 5. ortodonta, 6. internista,
 7. farmaceuta, 8. okulista, 9. fizjoterapeuta, 10. psychoterapeuta
- IV** 1. optymistą, 2. internauty, 3. profesjonalisty, 4. pierwszoklasistą, 5. kosmonaucie,
 6. nadawcy, 7. ortopedą, 8. arystokracie, 9. koledze, 10. kierowcę
- V** 1. plażę, 2. klasy, 3. szansy, 4. problemem, 5. detal, 6. witaminę, bólu, 7. system,
 8. celu, cieniu, 9. cytą, 10. podpisu
- VI** 1. Dokąd, 2. biegnie, 3. prezesem, 4. opiekują, 5. wózku, 6. świat, 7. ludzie,
 8. skaczą, 9. niebezpieczne, 10. zięć

Rzuć okiem

1. tłumaczę, widzę, rozumiem, czuję, wiem, stoję, umiem, idę, piszę
2. dąb, skąpy, konserwa, kompozytor, blondyn, pociąg, mądry, wąż, pompa
3. benzyna, wędka, inteligentny, Węgry, tęcza, fragment, moment, temperatura, zakręt
4. cofnęli, cięli, krzyknęli, zniknęli, płynęli, kichnęli, kopnęli, dotknęli, zajęli
5. talent, akcent, prezent, temperament, sentymentalny, legenda, dentysta, remont, encyklopedia, element

LEKCJA 29

- I** Uczniowie powinni odpowiedzieć na pytania własnymi słowami. Poniżej przedstawione zostały przykładowe odpowiedzi oddające sens:
1. Magda przez nieuwagę nie ustąpiła miejsca starszej osobie, co spowodowało złośliwy komentarz i narzekanie na brak kultury młodych ludzi.
 2. Ania ma zły humor.
 3. W przyszłym tygodniu upłynie termin nadsyłania prac na konkurs plastyczny.
 4. Ania chce robić zakupy w galerii handlowej.
 5. Rodzina nie może opiekować się bliźniakami, ponieważ wszyscy są zajęci. Mama ma dyżur, tata zajmuje się kawiarnią, a Ola chce pomóc starszej pani zanieść koty do gabinetu weterynaryjnego.

6. Opiekunka, pani Iwona, zachorowała na anginę.
 7. Ania boi się, że sobie nie poradzi z opieką nad małymi dziećmi.
 8. Koty są w trakcie leczenia i zastrzyki muszą być podane dzisiaj.
 9. Magda chce wymyślić przebrania dla bliźniaków.
 10. Magda i Ania rezygnują z pieniędzy za opiekę nad bliźniakami.
- II A. 1. firmą, 2. przyjaźnią, 3. marzenia, 4. przygody, 5. problemy
 B. 1. zajmuje się, 2. opiekowała się / zajmowała się, 3. martwi się, 4. pilnuje,
 5. poradzi sobie
- III 1. – c, 2. – a, 3. – c, 4. – a, 5. – c, 6. – b, 7. – b, 8. – a, 9. – c, 10. – b
- V 1. tygodni, 2. człowieku, pieniądze, 3. przyjaciółmi, 4. tygodniu, 5. pieniądzach,
 6. rokowi, 7. Ludzie, 8. pieniędzy, 9. dnia, 10. przyjaciółach, lat
- VI 1. ~~ludzi~~ ludzie, 2. ~~pieniędzy~~ pieniądze, 3. ~~jedno lato~~ jeden rok, 4. ~~przyjaciółmi~~
 przyjaciółmi, 5. ~~człowieku~~ człowiekowi, 6. ~~tygodnia~~ tydzień, 7. ~~dzienie~~ dni,
 8. ~~przyjaciół~~ przyjaciół, 9. ~~ludzi~~ ludźmi, 10. ~~pieniędzy~~ pieniędzy
- VII 1. – P, 2. – N, 3. – P, 4. – N, 5. – P, 6. – P, 7. – N, 8. – P, 9. – N, 10. – P

LEKCJA 30

- I 1. tylko 2. właśnie 3. przecież 4. wcale 5. oczywiście 6. zresztą 7. prawie 8. chyba
 9. koniecznie 10. zupełnie
- II 1. serwetka, 2. taca, 3. skarb, 4. Czerwony Kapturek, 5. optymista, 6. smok,
 7. zachwycony, 8. chochła, 9. zaufać, 10. hulajnoga
- III 1. Ani, Ryśkowi; 2. na przekór / wbrew rodzicom; 3. zdrowiu, urodzie; 4. przyjaciołom;
 5. ci; 6. dzięki ojcu, bratu; 7. siostrze; 8. ku końcowi; 9. przeciwko mnie; 10. wbrew /
 na przekór pogodzie
- IV 1. plaża, rodzaj żeński; 2. szansa, rodzaj żeński; 3. witamina, rodzaj żeński; 4. podpis,
 rodzaj męski; 5. problem, rodzaj męski; 6. cel, rodzaj męski; 7. system, rodzaj męski;
 8. cytata, rodzaj męski; 9. cień, rodzaj męski; 10. ból, rodzaj męski
- V 1. Droga babciu, bądź, żyj; 2. Dzieci, nauczcie się; 3. Magdo, Staszku, zastanówcie się;
 4. Tato, narysuj; 5. Chłopcze, załóż; 6. Kochani rodzice, wiedźcie; 7. Leonie, pokaż;
 8. Szanowny kliencie, zapłać, zachowaj; 9. Mój przyjacielu, przypomnij;
 10. Kolego, nakryj
- VI 1. żeby zajął się, 2. żeby zaprosiła, 3. żebyście kupili, 4. gdybym powiedziała,
 5. żebyśmy pojechali, 6. gdybyś był, 7. gdyby miały, 8. gdybyśmy napisały,
 9. gdyby założył, 10. żebyśmy przymierzyła
- IX 1. – P, 2. – P, 3. – N, 4. – P, 5. – N, 6. – N, 7. – N, 8. – P, 9. – N, 10. – P

LEKCJA 31

- I** Piotr, Stanisław / Stanisław, Piotr / Stanisław, Piotr
- II** 1. – N, 2. – N, 3. – N, 4. – N, 5. – P, 6. – N, 7. – N, 8. – P, 9. – N, 10. – P, 11. – N
- III** 1. ładny, 2. dłuższe, 3. punktualniejsza, 4. starsza, 5. młodsza, 6. przystojny, 7. większa, 8. złe, 9. miłe, 10. lepszy
- IV** 1. najstarszy, 2. najmłodsza, 3. młodszy, 4. ważniejsza, 5. wyższa, 6. najpracowitszą, 7. najbardziej rozgadana, 8. nerwowego, 9. poważnych, 10. lepszych
- V** 1. znam, 2. wiem, 3. wiesz, 4. wiem, 5. wie, 6. zna, 7. wiesz, 8. znam, 9. wiem, 10. wiem, 11. znam, 12. wiem, 13. znam, 14. wiedział, 15. znał, 16. wiedzieć
- VI** 1. ktoś, 2. Boże, 3. tym, 4. lata, 5. najbogatszych, 6. hałasuje, 7. miłszy, 8. podobno, 9. widzi, 10. popatrzyć, 11. trafi
- VII** 1. większy, 2. mały, 3. gorzki, 4. pracowitszy, 5. gorsza, 6. wysoki, 7. miłsza, 8. lepsze, 9. głodna, 10. zimniejsze, 11. drogi, 12. przystojniejszy, 13. zna
hasło: warto wiedzieć

Rzuć okiem

1. b) napisałbyś, c) napisałby, d) napisałaby, e) napisalibyśmy, f) napisalibyście, g) napisaliby, h) napisałibyśmy, i) napisalibyście, j) napisałyby
2. b) aby / żeby, c) gdyby, d) aby / żeby, e) Czyżby
3. b) niechby, c) wolno by, d) obojętnie, e) wolno by, f) biegać by, g) skończono by, h) żeby, i) można by, j) zdałby

LEKCJA 32

- II** 1. – b, 2. – b, 3. – a, 4. – b, 5. – c, 6. – b, 7. – c, 8. – a, 9. – a, 10. – c
- III** 1. Częściej, 2. młodziej, 3. bardziej, 4. gorzej, 5. mniej, 6. rzadziej, 7. krócej, 8. lepiej, 9. więcej, 10. głośniej
- IV** 1. śmieiej / bardziej śmiało, 2. najdłużej, 3. mniej, 4. chętniej, 5. słabiej, 6. najbrzydziej, 7. lepiej, 8. bardziej taktownie, 9. bardziej nerwowo, 10. najszybciej
- V** 1. najważniejsze, 2. obraz, 3. tła, 4. typ, 5. wykresów, 6. liczbowe, 7. slajdy, 8. kolejności, 9. działa, 10. rzutnik
- VI** 1. chyba, 2. wyjęła, 3. języka, 4. pewnym, 5. panienką, 6. wąsami, 7. domu, 8. wspólnego, 9. zielonym, 10. niestety
- VIII** 7, 4, 5, 1, 3, 8, 2, 6

Zielono mam w głowie i fiołki w niej kwitną,
Na klombach mych myśli sadzone za młodu,
Pod słońcem, co dało mi duszę błękitną
I które mi świeci bez trosk i zachodu.

Obnoszę po ludziach mój śmiech i bukiety
Rozdaję wokoło i jestem radosną
Wichurą zachwyty i szczęścia poety,
Co zamiast człowiekiem, powinien być wiosną.

Nadstaw ucha

1. <u>a</u> gencja	bibliot <u>e</u> ka	bot <u>a</u> nika	branso <u>l</u> etka	dy <u>d</u> aktyka
fab <u>r</u> yka	formu <u>l</u> a	Izab <u>e</u> la	<u>k</u> linika	leksykon
muze <u>u</u> m	op <u>e</u> ra	osiem <u>s</u> et	pracow <u>i</u> ty	regu <u>l</u> a
rozma <u>i</u> ty	systemat <u>y</u> czny	teol <u>o</u> gia	ust <u>e</u> rka	zadzwo <u>n</u> ię

2. mamy – mieliśmy – mielibyśmy
pracujemy – pracowaliśmy – pracowalibyśmy
robimy – robiliśmy – robilibyśmy
zaczynamy – zaczynaliśmy – zaczynalibyśmy

3. dwadziesiącia, dwieście, osiemset, czterdzieści, piętnaście, siedemset, dziewiętnaście,
trzyście, dziewięćset, sześćdziesiąt, czterysta, osiemdziesiąt.

4. atmosf <u>e</u> ra	kapit <u>a</u> n	ofic <u>e</u> r	wizyt <u>a</u>	bibliot <u>e</u> ka
liceu <u>m</u>	muzeu <u>m</u>	bois <u>k</u> o	nauk <u>a</u>	różn <u>i</u> ca

5. a) Zadbaj o środowisko dookoła siebie.
b) Częściej korzystaj ze środków transportu miejskiego.
c) Jutro mamy klasówkę z botaniki.
d) Może spotkalibyśmy się w bibliotece?
e) Pracowaliśmy w schronisku jako wolontarisze.

LEKCJA 33

- I 1. – N, 2. – P, 3. – P, 4. – N, 5. – P, 6. – N, 7. – N, 8. – N, 9. – P, 10. – P

- II 1. Czym, 2. Czego, 3. Czy, 4. Jaki, 5. Czy
1. Ile, 2. Kogo, 3. Czym, 4. Czego, 5. Który, 6. Jaki, 7. O czym, 8. Kim, 9. Co

III Propozycje pytań i odpowiedzi.

1. Kto jest twoim autorytetem? Moja mama.
2. Jak wygląda twój idealny dzień? Na łonie przyrody z przyjaciółmi.
3. Z kim chciałbyś / chciałybyś pójść na kolację? Z tobą.
4. Czyj to samochód? Mojego taty.
5. O czym marzysz? O surfowaniu w ciepłym morzu.

6. Dokąd chcesz pojechać na wakacje? Do Sopotu.
7. Co chcesz studiować? Weterynarię.
8. Czego nienawidzisz? Głupoty.
9. Kogo nie lubisz? Nowej dziewczyny Sebastiana.
10. Kiedy ostatnio śpiewałeś? Wczoraj pod prysznicem.
11. Jaka jesteś? Wesoła, miła, ładna, no i oczywiście skromna.
12. Komu możesz wszystko powiedzieć? Przyjaciółce.
13. Gdzie mieszkasz? W Warszawie.
14. Kogo kochasz? Rodzinę i mojego psa.
15. Co zwykle jesz na śniadanie? Kanapki z serem i warzywami.

- IV** 1. Gdzie, 2. Z kogo, 3. O kim, 4. Czyj, 5. Którego, 6. Dokąd, 7. Kim, 8. Jak... kto, 9. Gdzie, 10. Kiedy

VI Propozycje pytań.

1. Kogo obgadują dziewczyny?
2. Na czym jeździ Ania?
3. Co zgubił Staszek?
4. O której / kiedy Ania ma randkę? // Z kim Ania ma randkę?
5. Co gotuje babcia? Czy babcia gotuje obiad?
6. Ile Rysio ma lat / Kiedy Rysio ma urodziny?
7. Z kogo śmieje się Staszek? Czy Piotrek się śmieje?
8. Czyj to jest rower? Kto to jest?
9. Dokąd jadą dziewczyny?
10. Gdzie studiuje Magda? Co studiuje Magda? Na którym uniwersytecie studiuje Magda?

- VII**
1. Z kim Ania zakładała...?
 2. Komu Ania mówiła, że...?
 3. Gdzie Ania znajdzie...?
 4. Kto już się nie liczy?
 5. Jaka Ania musi być w szkole?
 6. Co / Kogo ma kochać chłopak Oli?
 7. Ile języków obcych ma znać chłopak Ani?
 8. Co jest najważniejsze?
 9. Co dostała Ania?
 10. Co robi Vincenzo?

- X** 2. randka w ciemno – pierwsze spotkanie z osobą, której twarzy czy zdjęcia nigdy nie widziałas / widziałeś. Nie wiesz, jak wygląda.

Rzuć okiem

1. **b)** z powodu, **c)** z powrotem, **d)** na przykład, **e)** w ogóle
3. **b)** za wysoka, **c)** starym, **d)** za młode, **e)** z miłymi
4. ponad, poza, pomiędzy, znad, poprzez, zza, spoza, pomiędzy, sponad, spod
5. **b.** 3, **c.** 8, **d.** 10, **e.** 9, **f.** 5, **g.** 7, **h.** 1, **i.** 2, **j.** 4

LEKCJA 34

- I** 1. kolegę, 2. praktycznych, 3. Po trzecie, 4. jest pierwsze wrażenie, 5. brudne spodnie, 6. przy duszy, 7. tysiąc, 8. fryzury, 9. przyjdą inni chłopcy, 10. przewodników po Warszawie
- II** 1. jedna, 2. jeden, 3. jedno, 4. trzy, 5. czterech, 6. dwa, 7. cztery, 8. dwóch, 9. trzech, 10. jeden
- III** 1. trzy, 2. dwóch dwie, 3. sześć jedna, 4. pięciu trzech, 5. trzy dwa, 6. pięć dwa, 7. sześć czternaście, 8. dwie trzech, 9. jeden pięć, 10. trzech trzech
- IV** 1. pierwsze wrażenie, 2. jednej zalety, 3. drugiej strony, 4. pierwsze skrzypce, 5. drugim końcu, 6. pierwszy krok, 7. raz dwa, 8. stu lat, 9. pierwszej pomocy, 10. dwie strony
- V** 1. jedenasty, 2. miejsce, 3. wysportowany, 4. sekundy, 5. daleko, 6. biegł, 7. bracie, 8. wcale, 9. Nawet, 10. bliżej, 11. dobiegł, 12. grypę, 13. kaszel, 14. ostatni, 15. mówi

LEKCJA 35

- II** 1. strzałka godzinowa, 2. strzałka minutowa, 3. zegar wahadłowy, 4. zegar ścienny, 5. zegarek kieszonkowy, 6. zegar słoneczny, 7. klepsydra, 8. zegarek naręczny, 9. zegarek elektroniczny, 10. zegarmistrz
- III** 1. Ile godzin spędziłam w podróży?
2. Która jest godzina?
3. Za ile godzin mamy pociąg?
4. O której godzinie Ania jadła śniadanie w niedzielę?
5. Ile godzin trwał film?
6. Ile godzin jedzie autobus z Warszawy do Krakowa?
7. Która była godzina, kiedy Piotrek wrócił do domu?
8. O której godzinie tata Ani ma spotkanie?
9. O której godzinie otwierany jest sklep?
10. Za ile godzin Ola będzie u dziadków?
- IV** 1. – F, 2. – K, 3. – A, 4. – H, 5. – B, 6. – I, 7. – E, 8. – C, 9. – J, 10. – G
- V** 1. trzynastej trzydzieści, 2. szesnastej czterdzieści pięć, 3. jedenastej zero pięć, 4. drugiej, 5. ósmej dwadzieścia pięć, 6. dziewiętnastej piętnaście, 7. piętnastej, 8. dwudziestej pierwszej dziesięć, 9. siedemnastej pięćdziesiąt pięć, 10. dziesiątej
- VI** 1. spóźnialski, 2. chwila, 3. stoi w miejscu, 4. kiedyś, 5. o świcie, 6. poranny pociąg, 7. za późno, 8. po południu, 9. marnujemy, 10. ucieka

Rzuć okiem

1. b) żółto-zielono-czerwona, c) niebiesko-biało-czerwona, d) żółto-niebiesko-czerwona, e) czarno-żółto-czerwona
2. b) biało-fioletowy, c) złotożółty, d) czerwono-czarny, e) ciemnozielony

3. b) słownik rosyjsko-angielski, c) słownik francusko-niemiecki,
d) słownik czesko-polski, e) słownik włosko-hiszpański
4. b) Jelcz-Laskowice, c) Busko-Zdrój, d) nie ma łącznika, e) Bielsko-Biała

LEKCJA 36

- I 1. – N, 2. – P, 3. – N, 4. – P, 5. – P, 6. – P, 7. – N, 8. – P, 9. – N, 10. – N
- II 1. – A, 2. – D, 3. – F, 4. – C, 5. – H, 6. – I, 7. – B, 8. – E, 9. – K, 10. – J
- III 1. pierwszego, 2. trzeci, 3. dwudziestego szóstego, 4. dziesiąty, 5. drugiego,
6. pierwszy, 7. ósmego, 8. pierwszy, 9. pierwszego, 10. jedenastego
- IV 1. dwudziestego piątego sierpnia dwa tysiące pierwszego roku, 2. pierwszego września
tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiątego piątego roku, 3. w dwa tysiące dziesiątym roku,
4. trzydziestego pierwszego stycznia dwa tysiące piętnastego roku, 5. w tysiąc dziewięćset
osiemdziesiątym roku, 6. w dwa tysiące szesnastym roku, dwudziestego siódmego marca,
7. piątego kwietnia tysiąc dziewięćset pięćdziesiątego piątego roku, 8. w tysiąc dziewięćset
dziewięćdziesiątym ósmym roku, 9. w dwa tysiące ósmym roku, 10. drugiego lutego dwa
tysiące trzeciego roku
- VI 1. pamięć jak sito, 2. pamiętliwy, 3. wybiórczą, 4. zawiązywać supełków,
5. pamięć do twarzy, 6. wypadło z pamięci, 7. dziury w pamięci, 8. zanik pamięci,
9. budzi wspomnienia, 10. zapominalski

LEKCJA 37

- I 1. – N, 2. – N, 3. – P, 4. – P, 5. – N, 6. – N, 7. – P, 8. – N, 9. – N, 10. – N
- II 1. – E, 2. – I, 3. – F, 4. – A, 5. – B, 6. – D, 7. – J, 8. – K, 9. – G, 10. – H

III

- V** 1. mianowicie/ to znaczy / to jest, 2. dlatego / więc, 3. więc / dlatego, 4. ani,
5. lub / albo / bądź / czy, 6. oraz / i, 7. lub / albo, 8. więc / dlatego, 9. a, 10. czy
- VI** 1. dlatego, 2. lub / bądź, 3. mianowicie / to jest / to znaczy, 4. a / zaś 5. to znaczy / czyli
6. ale / lecz, 7. więc, 8. albo / lub / bądź, 9. natomiast / ale / a, 10. lub / albo / czy
- VII** 1. pasuje, 2. wspólnego, 3. mądrze, 4. cukierków, 5. rośnie, 6. przekonać,
7. oszczędzał, 8. znaleźć, 9. wszyscy, 10. dobro

Rzuć okiem

1. niedługi – krótki, nieczęsty – rzadki, nieciekawym – nudny, nierówny – krzywy,
nieciężki – lekki, niespodziewany – nagły, niedaleki – bliski, nieśmiały – wstydlivy,
niezdrowy – chory
2. niedyskretnie, niecelowo, niecierpliwie, niezależnie, niechętnie, niekorzystnie,
niepunktualnie, niebezpiecznie, nierzadko
3. Niedoświadczenie – niedoświadczony, niewinność – niewinny,
niespodzianka – niespodziewany, nieszczęście – nieszczęśliwy,
nieporządek – nieporządkowy, nieuwaga – nieuważny, nietakt – nietaktowny,
niewiara – niewierny, niewygoda – niewygodny.
4. a) Dzieci czasami są niegrzeczne.
b) Zielone banany są niedojrzałe.
c) Niosolone ziemniaki są niesmaczne.
d) Chłopcy, którzy nie mają jeszcze osiemnastu lat, są niedojrzali.
e) Jedzenie w barach szybkiej obsługi jest niezdrowe..
f) Ludzie, którzy nie lubią występować publicznie, są nieśmiali.
g) Ta książka o budowie mikroskopu jest nieciekawa.
h) Dzieci mogą wejść do niegłębokiej wody.
i) Niewysokie kobiety mogą chodzić na wysokich obcasach.
j) Do sali egzaminacyjnej proszę wziąć tylko niezbędne przedmioty.
5. b) niewyłączony, c) niedopity, d) nieoczekiwany, e) niedokończone,
f) nieustraszeni, g) niezainteresowana, h) nieudany, i) nieproszonych,
j) nienakarmiona

LEKCJA 38

- II** 1. – I, 2. – J, 3. – K, 4. – C, 5. – E, 6. – D, 7. – H, 8. – F, 9. – B, 10. – A
- III** 1. – C, 2. – F, 3. – A, 4. – H, 5. – K, 6. – I, 7. – B, 8. – E, 9. – J, 10. – D
- IV** 1. na, 2. w, 3. na, 4. na, 5. na, na, 6. na, 7. w, 8. na, 9. w, 10. na
- V** 1. b, 2. b, 3. c, 4. a, 5. c, 6. a, 7. b, 8. a, 9. c, 10. a
- IX** 1. zachowanie, 2. dynamikę, 3. sprzętu, 4. nie żartuj, 5. niczego, 6. wykonywać,
7. rozwinięć, 8. prezydentem, 9. leczyć, 10. zabierał

LEKCJA 39

- II** 1. boisku, 2. koszykówce, 3. piłkarz, 4. łyżwach, 5. podium, 6. sportowcem, 7. amatorką, 8. jazda figurowa, 9. hokej, 10. bieg
- III** 1. – J, 2. – E, 3. – C, 4. – G, 5. – A, 6. – F, 7. – I, 8. – K, 9. – H, 10. – B
- IV** 1. Wiktora Srokę, 2. Weroniką Sochą, 3. Aleksandrę Bućko, 4. Kazimierzu Deynie, 5. Annie Snobczyńskiej, 6. Jana Siemaszki, 7. Piotra Wysockiego, 8. Jadwigę Nowakową, 9. Bartoszem Pawlakiem, 10. Irenie Zającównie

Rzuć okiem

1. niestary – nie starszy – nie najstarszy
niełatwy – nie łatwiejszy – nie najłatwiejszy
niedrogi – nie droższy – nie najdroższy
niemały – nie mniejszy – nie najmniejszy
2. niestaro – nie starzej – nie najstarzej
niełatwo – nie łatwiej – nie najłatwiej
niedrogo – nie drożej – nie najdrożej
niemało – nie mniej – nie najmniej
3. Nie spóźniać się – przed bezokolicznikami;
Nie teraz – przed przysłówkami nie pochodzącymi od przymiotników;
Nie skracając – przed imiesłowami przysłówkowymi współczesnymi;
Nie my – przed zaimkami.
4. b) Nie palić papierosów.
c) Nie denerwować się błahymi sprawami.
d) Nie siedzieć zbyt długo przed komputerem i telewizorem.
e) Nie jeść tłustych i słodkich potraw.
5. nie dziś, nie czytając, nie twój, nie warto, nie starszy, nieporządek, niezbyt, nie wiadomo, niekorzystny

LEKCJA 40

- I** 1. – N, 2. – P, 3. – N, 4. – N, 5. – N, 6. – P, 7. – N, 8. – N, 9. – N, 10. – N
- II** 1. wróżba, 2. chłopakach, 3. mówiła, 4. denerwował, 5. podobieństwo, 6. trochę, 7. zrozumiwały, 8. często, 9. ekologii, 10. ślepa
- III** 1. swoich przyjaciół, 2. zdrowym jedzeniem, 3. małego czarnego kota, 4. żadnych rzeczy, 5. historii Warszawy, 6. czegoś słodkiego, 7. złych nawyków, 8. Sebastianie, Piotrze, 9. poniedziałku, środy, 10. swojej młodości
- IV** 1. Staszkiem Sroką, 2. Ani Snobczyńskiej, 3. Magdy Artowicz, 4. ósmego marca, 5. wielu lat, 6. najwyższą dziewczyną, 7. dwóch/dwu zdań, 8. swojego rodzeństwa, 9. naszej klasie, 10. starego telefonu

- V** 1. dużo zabytków, 2. wielu dziewczynom, 3. trzech profesorów, 4. za dziesięć trzecia, 5. trzydziestego listopada, 6. swoim najlepszym przyjaciółkom, 7. najłatwiejszych dyscyplin sportowych, 8. młodszemu rodzeństwu, 9. daleko stąd, 10. od dawna
- VI** 1. – H, 2. – G, 3. – B, 4. – F, 5. – K, 6. – C, 7. – J, 8. – A, 9. – I, 10. – D
- VII** 1. – P, 2. – P, 3. – N, 4. – N, 5. – P, 6. – P, 7. – P, 8. – N, 9. – P, 10. – N
- VIII** 1. mógł, 2. niższy, 3. męża, 4. możesz, 5. prosisz, 6. weź, 7. bliżej, 8. zaczęli, 9. zadzwonię, 10. zęby
- IX** 1. historii, 2. chleb, 3. bluzka, 4. rzadko, 5. bohater, 6. próbować, 7. kompozytorem, 8. najlepszy, 9. brązowy, 10. lekcji
- X** 1. zgubić się, 2. nie mieć problemu, 3. malować, 4. ukryć się, 5. przeszkadzać, 6. czuć się dobrze, 7. nie pasować, 8. nudzić się, 9. być wyjątkowym, 10. mieć zły humor
- XI** 1. astronom, 2. aktor, 3. poeta, 4. malarz, 5. poetka, 6. pisarz, 7. malarz, 8. pisarz, 9. król, 10. malarz, 11. kompozytor, 12. kompozytor, 13. animator/reżyser, 14. kompozytorka, 15. matematyk, 16. pisarz, malarz, 17. kompozytor, 18. kompozytor, 19. pisarz, 20. malarz

